

3-1-8

๑๖๖๖๐

๕.๖

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาระอันพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง
อำเภอพุนนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญาโท

ของ

กฤษฎา คงขันธ์

13 ส.ค. 2532

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สิงหาคม 2531

อธิบดีเป็นรองมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

167535

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....
..... ประธาน
..... กรรมการ

.....
..... ประธาน
..... กรรมการ
..... กรรมการ

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ
อย่างดียิ่งจากอาจารย์สุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์ ประธานกรรมการ อาจารย์สมเกียรติ กุฬวิบูล
กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนสะดวกแก่การ
สอบทบทองต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุ ใสวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โมรี
ชินสาราช อาจารย์ปรางค์ รัชแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิยม เวียงจันทน์ รวมทั้ง
คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่าน ที่ได้รื้อฟื้นและก่อกำเนิดมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณวิทยากรจากท่านเลขาของ อำเภอพุนนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ บรมครูท่านแรก คุณดำใจ คงนัม

Mrs. Renu Mortimer Mrs. Saiyu Paglen รวมทั้งคุณประทีป สิริภรรยา
ซึ่งได้ช่วยเหลือและห่วงใย ผู้วิจัยเสมอมา จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กนกนา คงนัม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	ข้อกีดขวางเบื้องต้น	6
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
2	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถานที่และวิทยากร	16
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์	16
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอพยุหะคีรี	21
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตำบลเขาทอง	24
	ความรู้เกี่ยวกับวิทยากร	28
3	จัดประเภทและศึกษาลักษณะของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน	30
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน	30
	เพลงร่ำวง	30
	เพลงปฏิพากย์	33
	เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด	56
	ศึกษาภาพที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน	67
	หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ	69

หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์	72
หมวดที่เกิดจากอาชีพและสิ่งแวดล้อม	73
หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี	75
หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา	76
หมวดที่เกิดจากความประพฤติกและอุปนิสัยส่วนบุคคล	78
หมวดที่เกิดจากการละเล่น	80
หมวดที่เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนาน	82
4 วิเคราะห์ค่านิยมจากเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน	84
ค่านิยมเกี่ยวกับเงินและความมั่งคั่ง	85
ค่านิยมเกี่ยวกับการครองเรือน	87
ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี	89
ค่านิยมเกี่ยวกับความรักชาติ	91
ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู	92
ค่านิยมเกี่ยวกับการทำบุญกุศล	94
วิเคราะห์ความเชื่อจากเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน	95
ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	95
ความเชื่อเกี่ยวกับผีสงฆ์เทวดา	99
ความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว	101
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	103
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	107

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	113

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

ชีวิตของมนุษย์ที่เจริญขึ้นแล้วนั้นย่อมต้องการศิลปะและความบันเทิงใจที่นอกเหนือไปจากความสุขและความสะดวกทางร่างกาย จึงจะเรียกได้ว่ามีชีวิตที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง มนุษย์จึงศึกษารวบรวมความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบของศิลปะ และความบันเทิงใจแขนงต่าง ๆ ขึ้นอีกมากมาย บทเพลงนับเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนอารมณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้ทราบ จึงให้ความบันเทิงใจแก่มนุษย์มาเป็นเวลานาน เพลงเป็นภาษาสากลอันยิ่งใหญ่ที่ปรากฏในสังคมมนุษยชาติ มนุษย์ได้สร้างสรรค์เพลงตามอารมณ์สะเทือนใจ ตามแรงบันดาลใจ ผสมกับจินตนาการที่มีต่อชีวิตและธรรมชาติ เพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต "เราจะพบว่าเพลงต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของวัฒนธรรมที่เพลงเป็นส่วนหนึ่งอยู่ด้วย เพราะจากเพลงเราจะทราบถึงทัศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มที่แสดงออกในเนื้อเพลง ทั้งอาจทราบถึงนิทาน ความเชื่อ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเราไม่อาจพบได้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลแต่ประการเดียว" (ปราณี วงษ์เทศ 2521 : 1)

แต่เดิมนั้นบทเพลงแห่งท้องถิ่นถูกสร้างขึ้นในสังคม และชนรุ่นต่อมาจะรับสืบทอดกระแสวัฒนธรรมนี้มาตลอด เราเรียกบทเพลงแห่งท้องถิ่นว่า "เพลงพื้นบ้าน" (Folk Song) "เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Literature) ที่สามารถถ่ายทอดปรัชญา ความนึกคิดของชาวบ้านหรือกลุ่มชนได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ทางความคิดที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองมาน้อยกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทอื่น การศึกษาเพลงพื้นบ้านของกลุ่มชนต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในกลุ่ม คนผู้เป็นเจ้าของได้ดียิ่งขึ้น เพราะเพลงอาจบอกความคิด ความห่วงใย เพลงอาจแสดงค่านิยมในเชิงเตือน สอน หรือกำหนัด เพลงอาจคร่ำครวญความสิ้นหวัง บอกความโกรธแค้น ความเศร้าสร้อยใจ หรือบอกอารมณ์ฉุนเฉียว แม้การประพันธ์สังคม การต่อต้านความบีบคั้นใด ๆ มนุษย์ยังคงใช้เพลงบอก

ความคิด ความรู้สึกของสภาพที่เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมของตน การศึกษาเพลงพื้นบ้านจึงเป็นการศึกษาอารมณ์แก่นแท้ของมนุษย์ อันเกี่ยวกับชีวิตและสังคม" (จารุวรรณ ชรรณวัตร ม.ป.ป. : 1)

มนตรี ทรามบ่ ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านว่า "หมายถึงเพลงของชาวบ้าน ในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นประพันธ์แบบแผนคำร้องของตนไปตามความนิยม และสำเนียงที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้มักนิยมร้องในเวลาเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านร่วมรื่นเริงรำวงหรือรำวง เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ หอผ้าป่า และในการลงแขกเขาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น" (มนตรี ทรามบ่ 2497 : 50) สุนันทา ไสร์จจ์ ได้เขียนเรื่อง โขน ละคร พ้อนรำ และการละเล่นพื้นเมืองให้ความเห็นว่า "ชาวบ้านประพันธ์เพลงแต่ละเพลง และการละเล่นขึ้นก็เพื่อความบันเทิง และเพื่ออิมการะกิจอันหนักเหนื่อย เริ่มแรกอาจทำกันง่าย ๆ เช่น ล้อมวงเล่านิทาน ต่อมาจึงประพันธ์คำคล้องจองกันกลายเป็นทำทางการพ้อนรำ ระบำ รำเต้น หรือโขนละคร ในที่สุดบทเพลงและการละเล่นพื้นบ้านจึงเป็นเครื่องบันเทิงใจที่จะหาได้ในสังคมชาวบ้าน เพลงชาวบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจึงมีบทบาทสำคัญในการให้เห็นสภาพของชาวบ้าน (สุนันทา ไสร์จจ์ 2518 : บทนำ)

สำหรับในประเทศไทยนั้นเพลงพื้นบ้านจะปรากฏในทุกภาค จากการศึกษา สำนวน คำขวัญ และรวบรวม ในช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมาปรากฏว่าทุกภาคมีเพลงพื้นบ้านประจำถิ่น แต่แตกต่างกันในรายละเอียดของการร้อง และชื่อเพลง เช่น ภาคอีสาน มีเพลงแอ่ว หรือเรียกว่าลำ ผู้แสดงเรียกหมอลำหรือหมอลำ ภาคใต้มีเพลงบอก เพลงร้องเรือ ภาคกลาง มีเพลงแกกกันต่าง ๆ เช่น เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย ภาคเหนือ มีเพลงซอ เพลงฮือลูก (หมายถึงกล่อมลูก) ประเวศ กุญท์ ได้กล่าวถึงความแตกต่างของเพลงในแต่ละท้องถิ่นไว้ว่า "แม้แต่ละภาคจะมีภาษาพูดเป็นภาษาไทยอย่างเดียวกัน แต่ความเพี้ยนแปร่งของสำเนียง ถ้อยคำ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี ของแต่ละท้องถิ่นก็มีอิทธิพลจะบดบังให้ท่านเอง สำเนียง และบทกลอน ผิดเพี้ยนกันไปตามภูมิอันนั้น ๆ (ประเวศ กุญท์ 2515 : 83 - 85)

จารุณี กองพลพรหม ไก่กล่าวถึงที่มาของเพลงพื้นบ้านว่ามาจากเหตุ 3 ประการคือ

1. สภาพสังคม พื้นฐานของสังคมไทยเป็นสังคมเกษตร เป็นสังคมที่มีการช่วยเหลือและเชื่อเพื่อเชื่อต่อกัน มีการร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน เมื่อเสร็จจากงานก็มีการละเล่นเพื่อผ่อนคลาย ความเหน็ดเหนื่อย เช่น เพลงเกี่ยวข้าว หรือทางภาคใต้มีการร้องเพลงบอกเพื่อบอกกล่าวป่าวร้องให้ชาวบ้านทราบถึงวันสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่

2. ความเชื่อ ชาวบ้านมีความเชื่อในลัทธิภูติ วิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อจะให้ตนได้รับสิ่งที่ดีปรารถนา จึงเกิดมีบทสวดวิญญู บททำขวัญนาค บทสวดขวัญหญิงมีครรภ์

3. ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาทางพุทธศาสนามุ่งอธิบายปัญหาต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง ความศรัทธานี้จึงมีผลให้เผยแพร่ต่อไป การไถ่ฟั่งพุทธประวัติบางตอนเป็นความเชื่อว่าจะไถ่อาานิสงส์แรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเวสสันดรชาดก สังคมชนบทในฤดูแล้งเข้าพรรษานิยมสวดสวดมนต์ด้วยเสียงที่ไพเราะลักษณะของบทสวดมี 3 ตอนคือ บทนำหรือบทไหว้ครู บทบรรยายเรื่อง และบทสรุปหรือบทลา (จารุณี กองพลพรหม 2526 : 159 - 168)

การศึกษาเพลงพื้นบ้านจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับอารมณ์แก่นแท้ของมนุษย์เกี่ยวกับชีวิตและสังคมมนุษย์นั้น ๆ ดังที่ สุมาลย์ เรื่องเคซ ไก่กล่าวไว้ว่า "การศึกษาคติชาวบ้านเป็นการศึกษาค้นในแง่ความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกทางวาจาเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงพื้นเมือง เพลงประกอบเทศกาลและเพลงเด็กของสังคมใดสังคมหนึ่งในแง่ของคตินักชาวบ้านจะทำให้รู้จักคนในสังคมนั้น ๆ ไก่ว่า มีความเป็นอยู่ นิยใจคอชนบทธรรมเนียมประเพณีเช่นไร" (สุมาลย์ เรื่องเคซ 2518 : 3) ในอดีตเพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่อย่างไทย ๆ ของชาวบ้านมากไม่ว่าจะเป็นชีวิตประจำวัน เช่น เพลงกล่อมเด็กที่ไ้ร้องให้กล่อมลูกให้นอน หรือเพลงสร้างความบันเทิง และความสามัคคีภายในกลุ่ม เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงประกอบพิธีกรรม และเพลงแห่นางแมว ซึ่งในปัจจุบันเพลงพื้นบ้านเหล่านี้กำลังจะสูญหายไป ด้วยสาเหตุหลายประการพอสรุปได้ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ ซึ่งสืบทอดกันจากปากต่อปากไม่มีการจดบันทึกเนื้อหาหรือข้อมูลที่ถ่ายทอด จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลง และความรู้อย่างอาจสูญหายไปพร้อมบุคคล

2. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีส่วนทำให้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของชาวชนบทเปลี่ยนแปลงไปเกิดการรับวัฒนธรรมทางด้านการละเล่นจากตะวันตกเข้ามา เป็นสาเหตุให้การละเล่นพื้นบ้านได้รับความนิยมน้อยลง จนน่าวิตกว่าจะสูญหายไปในที่สุด

การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังคงเหลืออยู่ในสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะนอกจากจะเป็นการรวบรวมข้อมูลที่กำลังสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลา และการเข้ามาของความบันเทิงแบบใหม่แล้ว ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาความเข้าใจสภาพสังคมที่เป็นเจ้าของ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในระบบสังคม ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลในสังคมใหญ่ของประเทศ แต่การจะศึกษาค้นคว้าให้ครบทุกท้องถิ่น ย่อมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาเฉพาะเพลงพื้นบ้านในตำบลเขาทอง อำเภอพุนพดีศรี จังหวัดนครสวรรค์ เพราะชาวบ้านที่ตำบลเขาทองนั้น ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นไว้หลายอย่างด้วยกัน เช่น ประเพณีทางศาสนา ประเพณีสังคม การละเล่นพื้นบ้าน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันนี้ชาวบ้านในตำบลเขาทอง ยังสืบทอดการร้องเพลงพื้นบ้านไว้หลายประเภทด้วยกัน และมักจะร้องในโอกาสอันเป็นมงคล หรือเทศกาลทางศาสนา และประเพณี เพลงพื้นบ้านจากตำบลเขาทองมีลักษณะเด่นแปลกไปจากถิ่นอื่น ในค่านเนื้อร้อง และวิธีการเล่น เช่น เพลงพินฐาน เพลงข้าเจ้าโอม เพลงฮินเลเอ สำหรับเพลงฮินเลเอนั้น เป็นเพลงที่ปรากฏเฉพาะในตำบลเขาทอง อำเภอพุนพดีศรี จังหวัดนครสวรรค์ (สุกัญญา สุจนายา 2525 : 49)

นอกจากเพลงดังกล่าวแล้ว ยังมีเพลงร่ำวง ซึ่งในท้องถิ่นจะเรียกว่าร่ำวงประกอบบท เป็นการละเล่นที่มีการประชันรู้ทำรำที่สวยงาม นุ่มนวล ปลอ่ยอารมณ์ให้เคลิบเคลิ้มไปกับท่วงทำนอง ปัจจุบันผู้ที่จกจำและร้องเพลงพื้นบ้านได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ แทบจะไม่มีคนรุ่นปัจจุบันรับและสืบทอดการเล่นเพลงเหล่านี้ไว้เลย จนน่าวิตกว่าหากไม่มีการศึกษาค้นคว้ารวบรวมอย่างเร่งด่วนอาจทำให้เพลงพื้นบ้านจากตำบลเขาทองสูญไปในเวลาไม่นาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมและศึกษาเพลงพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอพุนพดีศรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจะเป็นการช่วยอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้อีกวิธีหนึ่ง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมและความเชื่อที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษารวบรวมภูมิทัศน์ที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน
3. เพื่อรวบรวมข้อมูลและจำแนกประเภทของ เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน

จากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงค่านิยมและความเชื่อที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะของภูมิทัศน์ประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทเพลง
3. เป็นการรวบรวมเพลงพื้นบ้านไว้มีให้ศึกษา
4. เป็นการเผยแพร่เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านของตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
5. ผลของการศึกษาค้นคว้าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในสายวิชาศึกษาศาสตร์ และผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. เพลงพื้นบ้านพื้นบ้านมาศึกษาในครั้งนี้เป็นเพลงประกอบการละเล่นของชาวบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
2. วิทยากรผู้ให้ข้อมูลไม่จำกัดเพศ และการศึกษา อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ใน ตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
3. ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2530 - ธันวาคม 2530

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการบันทึกปากคำของวิทยากรโดยตรง และบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง จากนั้นถอดข้อความจากแถบบันทึกเสียงเป็นตัวอักษร และรวบรวมบุคคลของภาษากลาง โดยไม่เปลี่ยนแปลงตามความเปลี่ยนแปลงในการพูดของวิทยากร
2. วิทยากรจำนวนประมาณ 15 คน จะต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในตำบลเขาทอง อำเภอพุนพิน จังหวัดนครศรีธรรมราช มาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 20 ปี มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป และยังสามารถจำเนื้อร้องเพลงพื้นบ้านได้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงประกอบการละเล่นหมายถึง เพลงพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิง ซึ่งถ้าการละเล่นนั้น ๆ ขาดบทเพลงเหล่านี้แล้วจะไม่สามารถเล่นได้ การละเล่นต่าง ๆ นั้น มีพื้นฐานเพื่อความสนุกสนาน และเล่นในเทศกาลต่าง ๆ (พิศนีย์ ทานตะวัน 2523 : 160) โดยแบ่งออกเป็น เพลงร่ำวง เพลงปฏิพากย์ และเพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงปฏิพากย์ หมายถึง เพลงพื้นบ้านซึ่งมีวิธีการร้องโดยผู้เล่นชายและหญิงร้องโต้ตอบกัน ในเชิงเกี่ยวพาราสี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ไวยาหาร และการชิงไหวพริบกัน

ภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่มีลักษณะง่าย ๆ สั้น ๆ แต่มีความหมายลึกซึ้ง มักเป็นคำคล้องจองกัน เพื่อสะดวกในการพูดและการจดจำ ในที่นี้หมายถึงสำนวนคำคม สุภาษิต และคำพังเพย

วิทยากร หมายถึง บุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลเขาทอง อำเภอพุนพิน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ ยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตน หรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง (ประสาธ อิศรปริกา 2518 : 5)

คำนิยาม หมายถึง สิ่งที่ถูกผู้สังเกตหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้องเป็นที่ยอมรับทั่วไปจากสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ (สุพิศรา สุภาพ 2523 : 3)

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและจัดกระทำข้อมูล

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะจัดกระทำวิเคราะห์ และเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามลำดับต่อไปนี้

1. ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) คือ ข้อมูลเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านที่ได้จากปากคำของวิทยากรในท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ การศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นซึ่งได้จากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นโดยตรง

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า อันได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น และอื่น ๆ ได้จากที่ว่าการอำเภอพุนะสีรี และแหล่งวิทยากรต่าง ๆ

2. การจัดกระทำข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาประวัติความเป็นมา และสภาพท้องถิ่นของตำบลเขาทอง อำเภอพุนะสีรี จังหวัดนครสวรรค์

2.2 สัมภาษณ์วิทยากรที่มีความสามารถในการร้องเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อหาข้อมูลปฐมภูมิ

2.3 รวบรวมข้อมูลเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากวิทยากร โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและแถบบันทึกเสียงรวมทั้งกล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในระหว่างการเก็บข้อมูล

2.4 ถ่ายทอดเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นตัวอักษรอย่างละเอียดทุกคำร้อง โดยใช้ภาษากลาง ไม่เปลี่ยนแปลงตามความเปลี่ยนแปลงของสำเนียงการพูดของวิทยากร ทั้งการใช้ถ้อยคำ ภาษา และสำนวนโวหาร

2.5 จัดประเภทและศึกษาลักษณะของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน คือ เพลงร่ำวง เพลงปฏิพากย์ และเพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

2.6 ศึกษารวบรวมและจัดประเภทของภาพที่ปรากฏในเพลงประกอบ
การเล่นพื้นบ้าน อันได้แก่ จำนวนคำคม คำพังเพย และสุภาษิต โดยจำแนกตามที่มา
ของข้อมูลคือ

- 2.6.1 หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ
- 2.6.2 หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์
- 2.6.3 หมวดที่เกิดจากอาชีพ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
- 2.6.4 หมวดที่เกิดจากอุปติเหตุ
- 2.6.5 หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผน ประเพณี
- 2.6.6 หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา
- 2.6.7 หมวดที่เกิดจากความประพฤติ อุปนิสัยของบุคคล
- 2.6.8 หมวดที่เกิดจากการละเล่น
- 2.6.9 หมวดที่เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนาน

2.7 วิเคราะห์คำนิยม และความเชื่อจากเพลงประกอบการเล่นพื้นบ้าน
ตำบลเขาทอง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยยึดหลักการแบ่งประเภทของคำนิยม
ของสังคมไทยดังต่อไปนี้

- 2.7.1 นิยมยกย่องเงินและความมั่งคั่ง
- 2.7.2 นิยมยกย่องความเป็นเจ้านายคน และความมีอำนาจ
- 2.7.3 ยกย่องผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส
- 2.7.4 คำนิยมทางการศึกษา
- 2.7.5 คำนิยมเกี่ยวกับการครองเรือน
- 2.7.6 คำนิยมเกี่ยวกับสตรี
- 2.7.7 คำนิยมเกี่ยวกับความรักชาติ
- 2.7.8 คำนิยมเกี่ยวกับความกตัญญู
- 2.7.9 คำนิยมเกี่ยวกับการทำบุญกุศล

2.8 สรุปอภิปรายผล และเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

สุมาลย์ เรืองเดช ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านในหัวข้อเรื่อง "เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน เสนอผลการศึกษาเป็นปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยศึกษารวบรวมเพลงพื้นเมืองในตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และจำแนกเพลงที่รวบรวมได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ เพลงเด็ก เพลงประกอบการละเล่น และเพลงประกอบพิธี จากผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า เพลงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบท เพลงพื้นเมืองส่วนมากจะเป็นเพลงเกี่ยวกับประเพณีอันเนื่องมาจากการดึกกรรม เนื้อหาของเพลงจะเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ หัตถคดี เหตุการณ์ประทับใจของคนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังพบว่าชาวบ้านใช้การเล่นเพลงเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานประจำ (สุมาลย์ เรืองเดช 2518 : 236)

สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ศึกษาหาความรู้บ้านบึงน้ำเค็มโดยรวบรวมเพลงกล่อมเด็ก ปรัชญา ภาสิต ความเชื่อ และนิทานชาวบ้าน ซึ่งผู้ศึกษาได้อธิบายเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก ว่ามีเนื้อหากว้างขวาง และนอกจากจะใช้กล่อมให้เด็กนอนแล้ว เพลงกล่อมเด็กยังให้ทั้งความรู้ทางคำภาษา หังยังสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของคนในสังคม (สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2521 : 210)

เขาวเรศ สิริเกียรติ ศึกษาเพลงพื้นบ้านในหัวข้อเรื่อง "เพลงกล่อมเด็กของไทย" เสนอผลการศึกษาเป็นปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า เพลงกล่อมเด็กทำให้เราทราบถึงวิถีชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความรักของหนุ่มสาว คำสอน คติสอนใจ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมของคนไทยที่มีต่อบุคคลต่าง ๆ (เขาวเรศ สิริเกียรติ 2521 : 386)

ปราณี วงษ์เทศ ศึกษาเพลงพื้นบ้านจากจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า บรรดาเพลงต่าง ๆ ของบ้านเมืองเก่าจังหวัดสุโขทัย ส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง วิธีการศึกษาเพลงของชาวบ้านจะใช้วิธีจดจำและบอกเล่าถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพลงที่ศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เพลงพิธีกรรม หมายถึง เพลงที่ใช้สำหรับร้องเนื่องในพิธีกรรมใดพิธีกรรมหนึ่ง เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งแต่เกิด แต่งงาน บวช และตาย
2. เพลงร้องเล่น หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านใช้ร้องเล่นสนุกสนานสำหรับงานเทศกาล หรือวาระพิเศษ เช่น ร้องเล่นในเทศกาลสงกรานต์ ร้องเล่นในงานบวชนาค เป็นต้น
3. เพลงกล่อมลูก หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านใช้ร้องเมื่อต้องการกล่อมลูกเพื่อให้หลับ หรือเพื่อทำให้เกิดความเพลิดเพลินอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในค่านิยมทางดนตรีลักษณะของเพลงต่าง ๆ ที่พบนั้นมีอายุถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ ประมาณ 100 ปีมาแล้ว และในระแวกหมู่บ้านใกล้เคียงกับ ชาวบ้านสามารถจดจำทำนองเพลงเดียวกันได้ แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าเพลงพื้นบ้านยังคงกล่าวสะท้อนสภาพชนบทภาคกลางในอดีตอีกด้วย (ปราณี วงษ์เทศ 2521 : 364)

เอนก นาวิกมูล ได้รวบรวมเพลงพื้นบ้านไว้ในหนังสือชื่อ "เพลงนอกศตวรรษ" กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน ลักษณะของ เพลงพื้นบ้าน รวมทั้งเสนอภาพชีวิตของพ่อเพลง แม่เพลงทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แบ่งเพลงที่เก็บรวบรวมออกเป็น 2 ประเภท โดยใช้เวลาเป็นตัวกำหนด คือแบ่งเพลงที่เล่นตามเทศกาล และถูกกล่าวกับเพลงที่เล่นโดยไม่จำกัดเวลา รวมทั้งสิ้น 22 เพลง มีเพลงปฏิพากย์ เพลงสำหรับเด็ก เพลงอาถืก และเพลงขอทาน (เอนก นาวิกมูล 2521 : 382)

ประพนธ์ เรืองณรงค์ ศึกษาเรื่อง "พระวรวงศ์" วรรณกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี: การศึกษาเชิงวิเคราะห์จากหนังสือชุด จำนวน 4 เล่ม เพื่อต้องการศึกษาลักษณะอักษร และอักษรวิธีที่บันทึกลงในหนังสือชุด และศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับค่านิยมวรรณกรรมและสังคม พร้อมทั้งเปรียบเทียบระหว่างฉบับต่าง ๆ ผลจากการศึกษาพบว่ามีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งในคำานำนวนโวหารอันก่อให้เกิดอรรถรสทางวรรณคดี โดยกวีสามารถเลือกสรรคำง่าย ๆ และมีการใช้คำซ้ำคำแทนอย่างมีระบบ เหมาะสมกับสภาพผู้อ่าน ผลจากการวิเคราะห์เชิงสังคมพบว่าวรรณกรรมสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และพุทธศาสตร์ พร้อมทั้งยังแสดงค่านิยมทางสังคมเชิรมนุษยธรรมและคตินิยมทางโลก ตลอดจนถึงประเพณีที่น่าสนใจ (ประพนธ์ เรืองณรงค์ 2523 : 325)

สุกัญญา สุจนายา ศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านเรื่อง "เพลงปฏิพากย์ : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์" เสนอผลการศึกษาค้นคว้าเป็นวิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เพลงปฏิพากย์แบ่งตามเนื้อหาได้ 2 ประเภท คือ เพลงปฏิพากย์สั้น และเพลงปฏิพากย์ยาว เพลงปฏิพากย์สั้นกำหนดในระยะเวลาแรกจากการรวมหมู่เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน และการรวมหมู่เพื่อแสวงหาความสนุกสนานเพลิดเพลินในเทศกาลรื่นเริง เพลงในระยะแรกมีเนื้อหาในเชิงเกี่ยวพาราสีเข้าด้วยกันอย่างง่าย ๆ ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เพลงยังไม่มีการแบ่งแยกคนคู่กับคนร้องออกจากกัน ในระยะหลังมีการผูกโยงเรื่องให้ซับซ้อนมีการสมมุติบทบาทให้มีลักษณะเป็นการแสดง จึงเกิดปฏิพากย์ยาวขึ้น กลุ่มคนร้องกับคนฟังจึงแยกออกจากกัน (สุกัญญา สุจนายา 2523 : 461)

สมจิตร กัลยาศิริ ศึกษาเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านในหัวข้อเรื่อง "ศึกษาและวิเคราะห์เพลงพื้นเมือง และการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์" เสนอผลงานเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปผลการศึกษาได้ว่า เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมด้านความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าทรง สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านและค่านิยมเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน ในสมัยโบราณเป็นที่นิยมชมชอบของคนจากทั่วทุกภาคในหมู่ชนชาวอีสานให้เกิดความรักนำไปสู่การเลือกคู่ครอง และผู้วิเคราะห์ได้แสดงความคิดเห็นว่า เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านนอกจากจะมีความสำคัญคงกล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวัฒนธรรมของชาติในถิ่นถิ่นทั่ว (สมจิตร กัลยาศิริ 2524 : 268)

จารุวรรณ ขรรณวัชร ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของภาคอีสานในหัวข้อเรื่อง "บทบาทของหมอลำคือสังคมอีสานในช่วงถึงศตวรรษ" เสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรายงานวิจัย เสนอต่อสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย สรุปผลการศึกษาได้ว่า หมอลำเป็นเพลงพื้นบ้านอีสานที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง และมีบทบาทต่อชุมชนอีสานมาทุกยุคทุกสมัย หมอลำมีบทบาทสำคัญอยู่ 2 ประการคือ บทบาทด้านพิธีกรรม บทบาทด้านนันทนาการ บทบาทด้านพิธีกรรมคือ หมอลำผีฟ้า ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในเรื่องผ่อนคลายความตึงเครียดใน

สังคม ควบคุมพฤติกรรมสังคมให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน สร้างเอกภาพในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มชนที่มีมรดกเชื้อสายเดียวกัน ซึ่งเสริมคนตรีพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านบางอย่างลดช่องว่างระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่าและแบบใหม่บางส่วน สำหรับบทบาทของหมอลำค่านมหรสพพื้นเมืองบทบาทโดยตรงในค่านิยมให้ความบันเทิง ให้การศึกษาเผยแพร่ศาสนาและปกป้องรักษามรดกของสังคม สร้างเอกภาพทางการเมืองและความคิด เป็นเครื่องมือสื่อสารชาวบ้าน และบทบาทค่านมหรสพที่แฝงเร้น คือ บทบาทผ่อนคลายความเครียดและความคับข้องใจอันเกิดจากกรอบสังคมและปัญหาในการดำเนินชีวิต บทบาทของหมอลำแต่ละบทบาทจะเปลี่ยนแปลงในสังคมอีสาน (จารุวรรณ ขรรพวัชร ม.ป.ป. : 211)

ผะอัม โปษะกฤษณะและคนอื่น ๆ ศึกษาเพลงกล่อมเด็กและเสนอเป็นงานวิจัยเรื่อง "เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการละเล่นเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด" โดยวิเคราะห์บทกล่อมเด็กและบทประกอบการละเล่นของเด็กในภาคกลาง 16 จังหวัด ในค่านิยมวรรณคดี และความสัมพันธ์กับสังคม อีกทั้งยังเปรียบเทียบบทเพลงดังกล่าวในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบเอกลักษณ์ของภาคกลาง ผลของการศึกษาพบว่า เพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่ใช้ภาษาง่าย ๆ พังแล้วเข้าใจได้ทันที ในค่านิยมวรรณคดีพบว่า เพลงกล่อมเด็กบางบทเป็นหลักฐานอ้างอิงถึงวรรณคดีเก่า ๆ เช่น อิเหนา ไชยเชษฐ์ มโนราห์ นอกจากนั้นเพลงกล่อมเด็กส่วนใหญ่ยังให้อารมณ์สะเทือนใจ อาจเป็นความสะเทือนใจในความรัก ความผูกพันระหว่างพ่อ แม่ ลูก อารมณ์รัก อารมณ์แค้นระหว่างหนุ่มสาว ในค่านิยมสังคมนั้น เพลงกล่อมเด็กสะท้อนถึงวิถีความเป็นอยู่ของคนในแง่ต่าง ๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ศรัทธาความเชื่อ ความคิดเห็น ค่านิยมต่าง ๆ (ผะอัม โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ 2527 : 227)

จากการศึกษางานวิจัยทางเพลงพื้นบ้าน ทั้งที่ได้อธิบายมาแล้วพบว่า ผู้วิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของค่านิยมและความเชื่อ จากบทเพลงเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะกล่าวถึงความหมายและประเภทของค่านิยมและความเชื่อตามที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ดังนี้

ก้อ สวัสดิ์พิพานิช กล่าวไว้ในหนังสือ "เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา" ว่า ค่านิยมหมายถึง ความคิด พฤติกรรม และสิ่งที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่า จึงยอมรับมาปฏิบัติตามและทวนเวียนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม (ก้อ สวัสดิ์พิพานิช 2499 : 185)

ไพฑูรย์ เครือแก้ว กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง "ลักษณะสังคมไทยและการพัฒนาชุมชน" ตอนหนึ่งว่า ค่านิยมของสังคม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็น เป็นสิ่งที่คนถือว่าต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่จะได้เห็น ใฝ่ฝัน ใฝ่หัง ใฝ่เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็น "วิถีของการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับความคิดที่ยั่งยืน สำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม" (ไพฑูรย์ เครือแก้ว 2513 : 456)

พัทยา สายบุญ กล่าวถึงความหมายของ "ค่านิยม" ไว้ในเรื่องโลกสมมุติ โดยให้คำอธิบายว่า ค่านิยมในทางสังคมวิทยาเขากำหนดให้ครอบคลุมราว... หมายถึง สิ่งที่ยึดถือประจำจิตใจ ที่ช่วยชักชวนใจในการเลือก... ทราบใจที่มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์จะต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนดแม้แต่สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย... ฉะนั้นเมื่อเกิดเป็นคนแล้วจะเลือกทำอะไรจะต้องอาศัยคุณค่าที่ตนยึดถือเป็นเครื่องกำหนดทั้งสิ้น (พัทยา สายบุญ 2516 : 248)

จากความหมายของค่านิยมที่ได้มีท่านผู้รู้อธิบายไว้เช่นนี้ จึงพอสรุปได้ว่า ค่านิยมคือ แนวความคิดของกลุ่มบุคคลในสังคมที่นำมาใช้กันเป็นหลักการปฏิบัติในการครองตน ส่วนแนวความคิดที่ได้มา ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายประการที่แวดล้อมแต่ละบุคคลอยู่

ไพฑูรย์ ช่างเขียน (ไพฑูรย์ ช่างเขียน 2516 : 200) ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับทางสังคมวิทยาในหลายเรื่องด้วยกัน เช่น คำว่า จารีตประเพณี (Moral) ความต้องการจำเป็น (Basic Needs) การสื่อสารมวลชน พหุวิทยากรรม บทบาท สถานภาพ โครงสร้างทางสังคม และอื่น ๆ พร้อมทั้งได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องค่านิยมของสังคมไว้ว่า เป็นวิธีการจัดรูปพฤติกรรมของมนุษย์ (Human Behavior) ที่ยั่งยืนอยู่ในคน และเป็นสิ่งที่เรายึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา ซึ่งเราอาจสังเกตค่านิยมของมนุษย์ได้หลายทางคือ

1. ดูจากสิ่งที่บุคคลเลือกในชีวิตประจำวันว่าหวั่น ๆ ไม่ เลือกทำอะไร และเลือกไปทางไหน
2. ดูทิศทางความสนใจ คือสนใจอะไรในทางไหน
3. ดูจากคำพูดที่แสดงออกโดยหวั่น ๆ ไม่
4. ดูจากคำพูดที่ใช้ในการสนทนา

5. จากกวรวรคิต การเขียน

ผู้เขียนได้กล่าวว่า วรณคิตต่าง ๆ ช่วยส่องให้เราเห็นค่านิยมของสังคมในระบะนั้นได้มาก

อาณนั อภากรมย์ เขียนหนังสือชื่อ "สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย" ให้ความรู้อย่างกว้าง ๆ ในด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย ผู้เขียนกล่าวถึงค่านิยมว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสังคม สังคมจะไปทางทิศใดนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคม ค่านิยมจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ ค่านิยมของบุคคล และค่านิยมของสังคม เฉพาะค่านิยมของคนไทยมีดังนี้ ค่านิยมการทํานุญ ความสนุกสนาน ความหรูหรา การจัดงานพิธี ความสะอาด สมาย หัวใจทศมณ น้ำขึ้นให้รีบตัก ไทยมุง โหราศาสตร์ การพนัน และในเรื่องประเพณีนั้นมี 3 ประเภทคือ จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และธรรมเนียมประเพณี พร้อมทั้งอธิบายประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีการเกิด ประเพณีวชนาค ประเพณีทำศพไว้อย่างละเอียด

ในด้านเกี่ยวกับความเชื่อ มณี พยอมยงค์ (มณี พยอมยงค์ 2507 : 27) ได้กล่าวถึงความเชื่อของคนไทยไว้ว่า ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน ความเชื่อเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งในด้านดีและด้านร้าย ทำให้เกิดคำสอนขึ้น สำหรับเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติของคนไทย เป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดความมั่นใจ เกิดพลัง เกิดฤทธิ์ทางใจ เกิดการสร้างสรรค์ ฯลฯ

ภิญโญ จิตกรรม ไก่กล่าวถึงความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ค่อย ๆ เรียนรู้ และทำความเข้าใจโลกมาเป็นเวลาหลายพันปี และเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้าย มนุษย์จึงเกิดความกลัวและเพื่อเป็นการเอาใจอำนาจลึกลับนั้น จึงเกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อบูชา เช่นบวงสรวงพระผู้เป็นเจ้า นอกจากนั้นยังได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ (ภิญโญ จิตกรรม 2518 : 54 - 72)

1. ความเชื่อที่เกิดจากความกลัว ความเชื่อส่วนใหญ่มักเกิดจากความกลัว ความเชื่อนี้ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น พิธีขอฝนเมื่อฝนไม่ตก
2. ความเชื่อที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน

4. ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความเชื่อประเภทนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ทั้งทางใจ
5. ความเชื่อถือโชคลาง
6. ความเชื่อเกี่ยวกับบุญบารมี นิमितต์

ไพโรธ เลิศพิริยกุลมณ ใ้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมคหิชาบ้านลานนาไทยประเภทต่าง ๆ ได้แก่ จำนวน คำคม สุภาษิต และเพลงพื้นเมือง ทั้งใ้กล่าวถึงวรรณกรรมกับกวีนิพนธ์นาไทย โดยจำแนกวรรณกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ วรรณกรรมทางศาสนา วรรณกรรมที่เป็นร้อยกรองโดยทั่ว ๆ ไป และวรรณกรรมร้อยแก้ว (ไพโรธ เลิศพิริยกุลมณ 2516 : 229)

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ใ้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของสุภาษิต และคำพังเพยไว้ว่า หากจะดูถ้อยคำจำนวน คำพังเพย และสุภาษิตที่มีเสียงสัมผัสสอดคล้องกัน จะเห็นใ้ว่ามีลักษณะเป็นกลุ่มคำซ้อน อาจจะมีกลุ่มละ 4 พยางค์บ้าง 6 พยางค์บ้าง 10 พยางค์บ้าง หรือบางทีภาษิตก็ประจบคัวยคำอื่น ๆ ใ้คำน้อยแต่กินใจความมาก ไม่มีเสียงสัมผัสสระ แต่มีเสียงสัมผัสอักษรบ้าง และมีเนื้อความเด่น (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ 2528 : 155)

จากเอกสารเกี่ยวข้องที่ยกมาประกอบนี้ จะเห็นใ้ชัดเจนว่าการศึกษาเพลงพื้นบ้านนั้นนอกจากจะสามารถศึกษาวิเคราะห์ถึงลักษณะอันบริสุทธิ์ของบทเพลง และศึกษาถึงลักษณะของโวหารที่ผู้ร้องเลือกใ้แล้ว ยังสามารถศึกษาถึงลักษณะของคำนิยม ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ใ้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ เพลงพื้นบ้านของตำบลเขาทองในลักษณะดังกล่าว เพื่อยืนยันว่า บทเพลงมุขปาฐะเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า ไม่น้อยกว่าวรรณคดีและวรรณกรรมอื่น ๆ

ภูมิหลังเกี่ยวกับท้องถิ่นและวิทยาการ

นครสวรรค์เป็นจังหวัดในภาคกลาง ซึ่งตั้งอยู่ตอนบนของแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ เส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 9,677.4 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่นดังนี้

ทิศเหนือ จดจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร

ทิศใต้ จดจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันออก จดจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันตก จดจังหวัดตาก และจังหวัดอุทัยธานี

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครสวรรค์คล้ายแอ่งกระทะ โดยพื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นแอ่งที่ต่ำของที่ราบน้ำท่วมถึง สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 22 เมตร แคบบริเวณรอบทางตะวันออกและตะวันตกพื้นที่จะมีระดับค่อนข้าง สูงขึ้น ๆ โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกสุดในอำเภอตากยาว พื้นที่มีระดับสูงมากถึง 1,780 เมตร ที่เราตาอุใจ จากลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏ สามารถแบ่งได้เป็น 4 เขตย่อยคือ

1. เขตภูเขาสูงทางด้านตะวันตกของอำเภอตากยาว เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำวังศ และแม่น้ำสะแกกรัง บริเวณนี้เป็นพื้นที่เพียงแห่งเดียวของจังหวัดที่ยังมีสภาพป่าดงดิบหลงเหลืออยู่ เพราะเป็นที่สูงและเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าแม่วังศ - แม่เปิน) ภูเขาสำคัญในเขตนี้คือเขาชนกัน โดยมีลำน้ำแม่วังศกักด่านของเรา เนื่องจากเขตนี้เป็นที่สูงและภูเขา ประชากรจึงอาศัยอยู่เพียงเล็กน้อย

2. เขตที่ราบสูงรูปพัด เป็นพื้นที่เนื่องมาจากเขต 1 อยู่ในอำเภอตากยาว เป็นพื้นที่ค่อนข้างลาดเทจากที่สูงทางตะวันตกมาตะวันออก จึงทำให้ตัวเมืองตากยาวประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมระดับสูงประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อป่าในเขตป่าสงวน

แห่งชาติถูกทำลายไป ทำให้ภาวะน้ำท่วมมีความรุนแรงมากขึ้น พื้นที่เหล่านี้มีจุ่มน้ำมีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง แคะพื้นที่ราบต่ำให้ทำนา ประชากรอาศัยหนาแน่นเป็นหย่อม ๆ แถบบริเวณลุ่มน้ำ

3. เขตที่ราบราบชั้นบันไดทางตะวันออก เป็นเขตของที่ราบชั้นบันไดที่ต่อเนื่องมาจากจังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นที่บริเวณภูเขาซึ่งผ่านการสักร่อนมาก ทำให้ภูเขาที่เหลืออยู่มีระดับสูงไม่มากนัก ประกอบด้วยพื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ เป็นลอนคลื่น ทำให้ประชากรทั้งกระจายถิ่นฐานอยู่เป็นหย่อม ๆ นอกจากทำนาในที่ราบลุ่มแล้ว เขตนี้ยังมีความสำคัญมากในการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่วเขียวถั่วมัน อ้อย ฝ้าย และมันสำปะหลัง เนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างสูงและขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ดังนั้นจึงทำให้ประชากรไม่ค่อยหนาแน่นนัก

4. เขตที่ราบลุ่มตอนกลาง คือพื้นที่สองฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำน่าน พื้นที่ลุ่มอุดมอาณาเขตกว้างขวางมากกว่าทุกเขต มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่ม กินค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำนา เขตนี้จึงเป็นแหล่งผลิตข้าวเกินกว่าเขตอื่น ๆ ส่วนพืชไร่ก็มีการปลูกร่วมด้วยในพื้นที่ระดับสูงขึ้น เช่น อ้อย ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่วเขียวถั่วมัน เป็นต้น

และเนื่องจากตอนกลางของจังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่แอ่งต่ำจึงเป็นที่รองรับลำน้ำจากหลายสายที่ไหลมารวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งมีบึงขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทยคือ บึงบอระเพ็ด

สภาพภูมิอากาศ

ในคำนำลักษณะอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์จะค่อนข้างร้อนและแห้งแล้ง ภูมิเฉลี่ยตลอดปี ระหว่างปี พ.ศ. 2499 - 2523 มีค่าเฉลี่ย 28.42 องศาเซลเซียส (ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ 27.1 องศาเซลเซียส) เดือนที่อุณหภูมิสูงสุดเป็นประจำคือ เดือนเมษายน และเดือนที่อุณหภูมิต่ำสุดเป็นประจำคือ เดือนธันวาคม

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ มีหลายชนิดด้วยกัน เช่น ป่าไม้ มีพื้นที่ป่าจำนวน 2,234.23 ตารางกิโลเมตร (1,542,250 ไร่) อยู่ในเขตอำเภอตากยาวมากที่สุด และเขตอำเภอหนองบัว อำเภอไพศาลี เป็นอันดับรองลงมา เนื่องจากการตัดถนนตัดไม้ทำลายป่าอยู่เสมอ ทำให้บริเวณป่าไม้หนาแน่นเหลืออยู่น้อยมาก

นอกจากป่าไม้แล้วยังมีแร่ชนิดต่าง ๆ เช่น แร่บิสมัท แร่เหล็ก หินอ่อน กินชาว ซึ่งใช้ทำปูนซีเมนต์

อาชีพของประชากร

อาชีพสำคัญของพลเมืองคือ การทำนา ทำไร่ พื้นที่โดยทั่วไปเหมาะแก่การเกษตรกรรม และการอุตสาหกรรม ซึ่งมี โรงสี โรงเลื่อย โรงงานน้ำตาล การทำป่าไม้และการประมงน้ำจืด และเนื่องจากจังหวัดนครสวรรค์เป็นชุมทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ จึงมีอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการค้าขาย

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 1,093 หมู่บ้าน 13 สุขาภิบาล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2528 : 18) อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครสวรรค์ประกอบไปด้วย

อำเภอเมืองนครสวรรค์

อำเภอโกรกพระ

อำเภอบรรพพิตสัย

อำเภอตากยาว

อำเภอพยุหะคีรี

อำเภอท่าศาลี

อำเภอชุมแสง
อำเภอไพศาลี
อำเภอตาคลี
อำเภอเก้าเลี้ยว
อำเภอท่าตะโก
อำเภอหนองบัว

เทศบาลมี 3 แห่งด้วยกันคือ

เทศบาลเมืองนครสวรรค์
เทศบาลตำบลชุมแสง
เทศบาลตำบลตาก

ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์

นครสวรรค์เป็นเมืองโบราณ สันนิษฐานว่าตั้งขึ้นในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี โดยปรากฏชื่อในศิลาจารึกว่า "เมืองพระบาง" ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญในการทำสงครามมาทุกสมัย นับแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ในบริเวณที่ดอนเชิงเขาซาก (เขาฉาญ) จากวัดหัวเมือง (วัดนครสวรรค์) ปัจจุบันยังมีเชิงเนินปรากฏอยู่เป็นแนว เมืองพระบางนี้ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมือง "ซอนตะวัน" เพราะตัวเมืองตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และหันหน้าไปทางแม่น้ำซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก ทำให้แสงอาทิตย์ส่องหน้าเข้าเมืองตลอดเวลา และต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "เมืองนครสวรรค์"

การจัดรูปการปกครองเมืองตามระบอบเทศาภิบาล

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงพระราชมารั้วที่จะจัดการปกครองพระราชอาณาเขตให้มั่นคง จึงทรงริเริ่มการปกครองท้องถิ่นขึ้นใหม่ โดยให้รวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้าเป็นมณฑลมีผู้ปกครองมณฑล

ขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย แต่กระทรวงเกี่ยว

ครั้งแรกที่ไ้ทรงจัดตั้งมณฑลขึ้นคือมณฑลกรุงเก่า และมณฑลนครสวรรค์ ซึ่งจัดตั้ง
ในปลายปีพุทธศักราช 2436 โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุน
มรุพงษ์ศิริพัฒน์ เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่า และให้พระยาภิรมย์ภักดี (อยู่)
ซึ่งเคยเป็นข้าหลวงใหญ่อยู่ ณ เมืองหลวงพระบางเป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์
ต่อมาภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อพุทธศักราช 2475 จึงยุบเลิก
มณฑลเก่าตามระเบียบเทศาภิบาล และได้มีการจัดระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ต่อมาปีพุทธศักราช 2495
ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดฐานะจังหวัดเป็นนิติบุคคล และให้
ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการบริหารจังหวัด โดยมีคณะกรรมการจังหวัด เป็นคณะเจ้าหน้าที่
ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด

การปกครองของจังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบันเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ให้จังหวัดและอำเภอเป็น
นิติบุคคล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายทางราชการมาปฏิบัติ

การคมนาคม

การคมนาคมจากกรุงเทพมหานครมายังจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดนครสวรรค์
ไปยังจังหวัดใกล้เคียงนั้น จะใช้ทางคมนาคมไ้ทั้ง 2 ทางคือ ทางรถยนต์ และรถไฟ
สำหรับทางรถยนต์จะสามารถเดินทางจากกรุงเทพมหานครมายังจังหวัดนครสวรรค์
ด้วยระยะทางประมาณ 237 กิโลเมตร และทางรถไฟจะมีระยะทางประมาณ 246 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางรถยนต์ที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงที่สะดวกเพราะมีรถยนต์
ประจำทางที่ติดต่อกับทางจังหวัดถึง 21 สายด้วยกัน

สถานที่ท่องเที่ยว

นครสวรรค์นับเป็นจังหวัดที่น่าสนใจและมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง

เช่น

แม่น้ำเจ้าพระยา
บึงบอระเพ็ด
เขากบ
สวนอุทยานสวรรค์
เขาหน่อ
จินเสนเมืองโบราณ
พิพิธภัณฑ์จังหวัดนครสวรรค์
วัดจอมคีรีนาคพรต

อำเภอพยุหะคีรี

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอพยุหะคีรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 750,283 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีเนื้อที่ล้อมคลุมแม่น้ำทั้งสองฝั่ง อำเภอพยุหะคีรีตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครสวรรค์ลงมาทางใต้เป็นระยะทางประมาณ 28 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จกเขตอำเภอโกรกพระ และอำเภอเมืองนครสวรรค์
ทิศใต้	จกเขตอำเภอตากดีจังหวัดนครสวรรค์ และเขตอำเภอมโนรมย์

จังหวัดชัยนาท

ทิศตะวันออก	จกเขตอำเภอท่าตะโกจังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	จกเขตอำเภอเมืองอุทัยธานี

ลักษณะภูมิอากาศและสภาพภูมิประเทศ

โดยปกติจะมีอากาศอบอุ่นอย่างภาคกลางทั่วไป แต่เป็นเพราะอำเภอพยุหะคีรี มีพื้นที่เป็นภูเขาจำนวนมาก จึงทำให้ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด และฤดูหนาวอากาศหนาวจัด

อำเภอพยุหะคีรีมีรูปร่างคล้ายรูป มีลักษณะเป็นวงรี 5 เหลี่ยม มีความยาวมากกว่าความกว้างเล็กน้อย จึงทำให้รูปร่างค่อนข้างกะทัดรัด สำหรับพื้นที่นั้นไม่ต่อเนื่องกัน เพราะมีแม่น้ำไหลผ่านตรงกลาง และเนื่องจากพยุหะคีรีอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำตอนกลาง กั้นตะกอนที่แม่น้ำจึงพัดมาทับถมกันทำให้เป็นที่ราบกว้าง สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ

22 เมตร

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าอำเภอพยุหะคีรีประกอบไปด้วยภูเขาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณฝั่งตะวันออก จึงทำให้พื้นที่มีความแตกต่างกัน แบ่งออกได้เป็น 3 บริเวณ ดังนี้

1. บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือตำบลยางขาว และตำบลบ้านน้ำทรง พื้นที่ตอนริมฝั่งแม่น้ำเป็นที่ราบ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชล้มลุก เช่น ไม้ผล ไม้ ส่วนตอนหลังถัดจากหมู่บ้านออกไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา

2. บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือ จะเป็นที่ราบสูง มีภูเขามาก เช่น ตำบลเขาทอง ตำบลเขาทะเล ตำบลย่านมัทรี ตำบลสระทะเล ตำบลเขาบ่อแก้ว พื้นที่เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์

3. บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตะวันออก เช่น ตำบลพยุหะ ตำบลท่าน้ำน้อย ตำบลม่วงหัก พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีโครงการชลประทาน มีคลองส่งน้ำ พื้นที่เหมาะแก่การทำนา และสามารถทำนาได้ถึงปีละ 2 ครั้ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

ในอำเภอพยุหะคีรี มีป่าสงวนแห่งชาติเขาสนามชัย ตำบลเขาทะเล มีเนื้อที่ประมาณ 17.7 ตารางกิโลเมตร ส่วนมากเป็นป่าไม้เบญจพรรณ และมีแร่ที่เขาน้อยเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว ในเขตนิคมสร้างตนเอง โดยมีบริษัทหิสดาลาแห่งประเทศไทย ทำเนิการสัมปทานจากกรมทรัพยากรธรณี

อาชีพของราษฎร

ราษฎรของอำเภอพยุหะคีรี ส่วนมากมีอาชีพทางการเกษตร พื้นที่บางแห่งสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง เช่น ตำบลยางขาว ตำบลท่าน้ำอ้อย และบางตำบลปลูกพืชไร่ต่าง ๆ รวมทั้งผักสวนครัว เช่น ตำบลย่านมัทรี ตำบลสระทะเล นอกจากนั้นมีการเลี้ยงสัตว์ และสัตว์ที่ชาวบ้านนิยมเลี้ยงมากที่สุดคือไก่แก้ว

สำหรับทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว อันได้แก่ การแกะสลักงาช้างให้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูป เครื่องรางของขลัง และเครื่องประดับ

การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอพยุหะคีรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 104 หมู่บ้าน
ได้แก่

ตำบลพยุหะคีรี	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลท่าน้ำอ้อย	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลยางขาว	มี 8 หมู่บ้าน
ตำบลม่วงหัก	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลน้ำทรง	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลเขาทะลุ	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลเขาหอแก้ว	มี 10 หมู่บ้าน
ตำบลเขาทอง	มี 11 หมู่บ้าน
ตำบลเนินมะกอก	มี 7 หมู่บ้าน
ตำบลย่านมัทรี	มี 7 หมู่บ้าน
ตำบลสระทะเล	มี 11 หมู่บ้าน

การคมนาคม

ทางด้านการคมนาคมของอำเภอพยุหะคีรี ถือว่ามีความสะดวกทั้งทางบก และทางน้ำ กล่าวคือ ทางบกมีทางหลวงแผ่นดิน ใต้ถ่อ ถนนสายเอเชีย ผ่านตำบลท่าน้ำน้อย ตำบลบ้านหมี่ และ มีถนนพหลโยธินผ่านหลายท้องที่ นอกจากนี้ยังมีทางหลวงจังหวัดคึกคักอยู่ระหว่างอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

ทางรถไฟ มีรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพมหานคร ถึงสถานีเนินมะกอก เป็นระยะทางประมาณ 244 กิโลเมตร นอกจากนั้นยังมีทางน้ำ เพราะแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านตลอด สะดวกแก่การสัญจรไปมาทางเรือ

ประวัติอำเภอพยุหะคีรี

พยุหะคีรีนั้น เดิมเรียกว่า หัวแคน หรือพยุหะแคน ทั้งสองคำนี้เพี้ยนมาจากคำว่า "หัวแคน" หรือ "พยุหะแคน" เพราะพยุหะเป็นเขตแดนระหว่างเมืองใหญ่สองเมืองคือ เมืองพระบาง (นครสวรรค์) และเมืองสรรค์ (สรรค์บุรี) เมื่อกองทัพเมืองพระบาง ยกลงมาทางใต้ก็ไปมาพักที่พยุหะคีรี ส่วนกองทัพจากเมืองสรรค์เมื่อยกขึ้นไปทางเหนือ ก็ไปมาพักที่พยุหะคีรีเช่นกัน ดังนั้นพยุหะคีรีจึงเป็นที่พักกองทัพของทั้ง 2 ฝ่าย เพราะเหตุที่มีเขตแดนคึกคักของเมืองทั้งสองนั่นเอง ต่อมาคำว่าหัวแคนก็เพี้ยนเป็นบ้านหัวแคนมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนคำว่าพยุหะคีรีเป็นชื่อที่ทางราชการได้ตั้งขึ้นภายหลัง โดยอาศัยชื่อเดิมและจากสภาพภูมิประเทศที่มีภูเขาใหญ่มากนั่นเอง

ตำบลเขาทอง

เขาทอง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพยุหะคีรี เป็นชุมชนที่มีประชากรอยู่ประจำท้องถิ่น โดยมิได้มีการอพยพมา จึงเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังปรากฏร่องรอยของวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่นที่ควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้

เขาทองอยู่ห่างจากอำเภอยะหริ่งประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัด นครสวรรค์เป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับดังนี้

ทิศเหนือ	จกตำบลพระนอน อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	จกตำบลสระทะเล ตำบลนิคมเขามอแก้ว อำเภอพยุหะคีรี
ทิศตะวันออก	จกตำบลเขาทะลุ อำเภอพยุหะคีรี
ทิศตะวันตก	จกตำบลบางศาล อำเภอโกรกพระ

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ มีลำห้วย 2 สายไหลผ่าน อาชีพที่สำคัญของราษฎรในหมู่บ้านคือ ทำนา ทำไร่ ทำสวนป่าชาย สำหรับสภาพอากาศ จะคล้ายคลึงกับท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งจะมี 3 ฤดูคือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ในฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาว ดังนั้นอากาศจึงเย็นและแห้งแล้ง

การปกครอง

ตำบลเขาทองแบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1	บ้านใหม่หนอง
หมู่ที่ 2	บ้านเหนือกลาง
หมู่ที่ 3	บ้านเหนือ
หมู่ที่ 4	บ้านใหม่
หมู่ที่ 5	บ้านเขาทอง
หมู่ที่ 6	บ้านสระบัว
หมู่ที่ 7	บ้านนอก (กินแกง)
หมู่ที่ 8	บ้านสระบัว
หมู่ที่ 9	บ้านนอก

หมู่ที่ 10	บ้านป่ามัวทอง
หมู่ที่ 11	บ้านหนองกลอย

การศึกษา

ราษฎรในตำบลเขาทองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ เพราะมีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษาแห่งชาติ 1 โรงเรียน เปิดสอนในระดับประถม 1 ถึง ประถม 6 และเมื่อปีพุทธศักราช 2523 ได้จัดตั้งโรงเรียนกรมสามัญศึกษาขึ้นอีก 1 โรงเรียน เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

อาชีพ

ส่วนใหญ่ราษฎรในตำบลเขาทองจะประกอบอาชีพทางการเกษตร ฐานะของประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจน เพราะพื้นที่แห้งแล้งเนื่องจากไม่มีชลประทานมาช่วยเสริมในการทำเกษตรกรรม ราษฎรในหมู่บ้านทองอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จึงต้องมีภาชนะเก็บน้ำไว้ใช้และกั้นคลองปี รวมทั้งมีการขุดสระใหญ่เก็บกักน้ำไว้ใช้ประจำหมู่บ้าน และจากสาเหตุที่การเกษตรกรรมของอาศัยน้ำฝนนี้เอง ทำให้ผลิตภัณฑ์ได้ไม่เพียงพอ ฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่ดีกว่าที่ควร อาชีพรองจากการเกษตรคืออาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง

การคมนาคม

การคมนาคม มี 2 ทางคือ โดยทางรถยนต์ และทางรถไฟ สำหรับการเดินทางไปทางจังหวัดชาวบ้านจะนิยมเดินทางโดยทางรถไฟ เพราะสะดวกและปลอดภัยกว่าทางรถยนต์

การเล่นเพลง

การเล่นเพลงของชาวตำบลเขาทอง จะนิยมเล่นในเทศกาลต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ หอตกฐิน ลอยกระทง หรือในงานต่าง ๆ เช่น งานบวช เพลงที่เล่นกัน เป็นเพลงประเภทเพลงพวงมาลัย เพลงพินฐาน ร่ำวง เพลงฉ่อย แต่เทศกาลที่เล่นเพลงกัน อย่างเอิกเกริกและสนุกสนานมากก็คือเทศกาลสงกรานต์ เพราะชาวตำบลเขาทอง ได้มีประเพณีการละเล่นอย่างหนึ่งในเทศกาลสงกรานต์ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเพลงพื้นบ้าน เป็นอย่างมากคือ ประเพณีการจับขอมือสาว

ประเพณีการจับขอมือสาวนี้จะเริ่มเล่นกันในยามครุข สงกรานต์ หลังจากเสร็จ การทำบุญแล้วชาวบ้านจะพากันไปรวมที่ลานวัด หญิงและชายจะแยกกันเป็นกลุ่ม ในสมัยก่อน หญิงสาวจะนุ่งโจงกระเบนใส่เครื่องประดับเงิน และหากเป็นสาวพรหมจารีก็จะใส่กำไล ขอมือ ขอเท้า แต่หากแต่งงานแล้วจะถอดออก การเล่นจับขอมือสาวก็คือ หากชายหนุ่ม สนใจหญิงสาวคนใดก็จะเข้าไปขอจับขอมืออย่างสุภาพ และหากสาวคนใดยอมให้จับก็จะ พากันเดินไปรอบสนาม หรือบางทีอาจเป็นรอบ ๆ ขอบสระที่อยู่หน้าวัด เมื่อครบ 1 รอบ ก็จะพากันมาส่งยังที่เดิม วงเวียนสับเปลี่ยนกันไป บางครั้งมีการเดินจับขอมือกันเป็น สิบ ๆ คู่ ส่วนผู้ที่อยู่ในวัยที่แต่งงานแล้ว จนกระทั่งถึงผู้สูงอายุก็จะร้องเพลง หรือเล่นเพลงเป็น การให้กำลังใจและเข้าหยอกกันอย่างสนุกสนาน เพลงที่นำมาเล่นได้แก่ เพลงชาเจ้าโสม เพลงพวงมาลัย เพลงร่ำวงประกอบบท

มีเนื้อหาของเพลงร่ำวงประกอบบทเพลงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเล่นจับขอมือสาว คือเพลง "ยามเย็นเดินเล่นสระแก้ว" ซึ่งมีเนื้อร้องดังนี้

ยามเย็นเดินเล่นสระแก้ว
 คำแล้วน้ำใส่น้ำดู
 หนุ่มสาวมาเคลาเคียงคู่
 ดูเขาฉันไม่เขาเป็นคู่
 นารักน่าดูเดินคู่เคียงกัน

เพลงร่ำวง

ความรู้เกี่ยวกับวิทยากร

1. นางวันเพ็ญ วัชรกุล เกิด พ.ศ. 2485 รับราชการเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนเขาทอง ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสนใจในการเล่นเพลงพื้นบ้านมาก มีความสามารถในการร้องเพลงร่ำวง เคยได้รับโล่เกียรตินิยม จากธนาคารกรุงเทพ ในฐานะผู้สนับสนุนการละเล่นพื้นบ้าน

2. นายไผ่ นกทอง เกิด พ.ศ. 2486 อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 3 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีอาชีพทำ มีความสามารถในการเล่นเพลงหลายชนิด และเป็นหมอทำขวัญนาคประจำหมู่บ้าน

3. นายเฉลิม พิมพ์สวรรค์ เกิด พ.ศ. 2461 อยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ 4 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ อาชีพทำนา สามารถเล่นเพลงพื้นบ้านได้ทุกชนิด

4. นางนกเล็ก นกทอง เกิด พ.ศ. 2462 อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ 7 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการเล่นเพลงพื้นบ้านหลายชนิด ถึงแม้จะมีอายุมาก แต่เสียงร้องยังใสหวานฟัง

5. นายไสว จันทร์ธาตุ เกิด พ.ศ. 2462 อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ 2 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้าน เพลงช้าเจ้าโสม

6. นางเพ็ญ มั่นศักดิ์ เกิด พ.ศ. 2473 อยู่บ้านเลขที่ 354 หมู่ 10 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้าน

7. นายชม จันทร์ฤทธิ์ เกิด พ.ศ. 2455 อยู่บ้านเลขที่ 356 หมู่ 10 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการร้องเพลงเชิดงิ้ว

8. นายป๋อ ไร้ทองคำ เกิด พ.ศ. 2480 อยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ 10 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านหลายชนิดรวมทั้งเพลงเชิดงิ้ว

9. นางละมัย แสนสุข เกิด พ.ศ. 2465 อยู่บ้านเลขที่ 66 หมู่ 2
 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี จ. นครสวรรค์ มีความสามารถในการร้องเพลงโซลอกแบ่ง
 เพลงร่ำวง เพลงแห่นาค
10. นางกาหลง นกทอง อยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ 3 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี
 จ. นครสวรรค์ เป็นภรรยาของนายไผ่ นกทอง มีความสามารถในการเล่นเพลงพื้นบ้าน
 หลายอย่าง โดยเฉพาะเพลงฉ่อย เสียงไพเราะมาก
11. นางม้อย สินธุพรหม อยู่บ้านเลขที่ 66 หมู่ 2 ท. เขาทอง อ. พยุหะคีรี
 จ. นครสวรรค์ เป็นคนชอบสนุกและชอบเล่นเพลงพื้นบ้านมาก สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้หลายชนิด

การจัดประเภทและศึกษาลักษณะของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน

เพลงประกอบการละเล่น หมายถึง เพลงพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง ซึ่งถ้าการละเล่นนั้น ๆ ขาดเพลงเหล่านี้แล้วจะไม่สามารถเล่นได้ การเช่นต่าง ๆ นั้นมีทั้งเล่นเพื่อความสนุกสนาน และเล่นในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เพลงร่ำวง
2. เพลงปี่พาทย์
3. เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงร่ำวง

ร่ำวงตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความจำกัดความไว้ดังนี้ "ร่ำวง ก. รำโคเมื่อผู้หนึ่งคนหนึ่งเป็นวง มีดนตรีหรือร้องเพลงประกอบ จะรำเรียงตามกันไปเป็นวง หรือรำเป็นคู่ ๆ ระหว่างชายกับหญิงก็ได้" (ราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 684) ส่วนในคำอธิบายการร่ำวงนั้น ในหนังสือร่ำวงของกรมศิลปากรกล่าวไว้ว่า สืบเนื่องมาจากการรำโขน ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมือง ที่ชาวโขนนิยมเล่นกันในฤดูเทศกาลเฉพาะท้องถิ่นในบางจังหวัด เครื่องดนตรีที่จะใช้มี ฉิ่ง กับ โขน คอยารวพุทธศักราช 2483 มีผู้นำเอารำโขนไปเล่นในท้องถิ่นต่าง ๆ และไม่ได้เล่นในเฉพาะฤดูกาลเท่านั้น จึงเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ทั้งมีผู้คิดแต่งหรือประพันธ์ทำนองเพลงให้เข้ากับจังหวัดหนานทิพย์ โขนที่ใช้ คือ บทขับร้องเหล่านี้จะเป็นบทที่เร้าชวน อวดทอทอเย้า ขมขื่น และบทร่ำพันรัก ระหว่างหนุ่มสาว บทพูดทอพรำรำอา บทร้องเหล่านี้จะไม่พูดถึงด้านการซื้อขายค้าและสัมผัส หวังให้มีรายชื่อบอกไว้ว่าใครแต่ง หากบทโขนกินใจหรือมีความไพเราะก็จงจำไคนาน ในทำนองเดียวกัน หากบทโคไม่ไพเราะ ขอความไม่ประทับใจจางจกจำลืมกันไป

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนในกรุงเทพมหานครเล่นรำโขนกันโดยทั่วไป กรมศิลปากรจึงปรับการรำโขนใหม่ เปลี่ยนชื่อจากรำโขนเป็นร่ำวง โดยเพิ่มท่วงท่าและจังหวะขึ้น หรือรำเคื่องขมขื่นไปเป็นวง (กรมศิลปากร 2500 : ๑ - ๒)

เนื้อหาของเพลงร่ำวงบางเพลงได้บรรยายถึงสภาพเหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีเนื้อร้อง ดังนี้ (สุภามาตย์ พงษ์ไพบูลย์ 2518 : 59)

หวอ หวอ หวอ	หวอที่โรจใจฉันให้รักกุ่ม
เสียงมันกังวณ นม	ชวนกันลงหลุมหลุมภัย
หวอที่โร	ฟังฟังไประเบิดเวอา

เพลงร่ำวงที่ได้กล่าวคำบอเขาของได้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพเหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกเช่นกันคือ

หวอ หวอมาโคเวอาไซเรน	พี่ชายวิ่งแค้นลงหลุมหลุมภัย
พี่ชายจะทองลงหลุม	เพื่อให้พ้นความทรมาน
ถูกระเบิดทำอาบ	ตายเสียควยความจำเป็น

เนื้อหาของเพลงร่ำวงที่ปรากฏในคำบอเขาของส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความรัก การเกี่ยวพาราศี การท้าว
ประหลาดผ่านชายและฝ่ายหญิงที่รักกันไป คำที่ไรจะไม่มีคำที่พิชิต

คำกริยาแบบสันสกฤตในเพลงร่ำวงมักแต่งเป็นกลอนสุภาพ มีความยาวตั้งแต่ 2 คำกลอน ถึง
8 คำกลอน ในวรรคหนึ่งอาจมีคำตั้งแต่ 3 ถึง 15 คำ รูปกริยาใช้ในการประสมการเช่น ไก่
กลอง ถึง และอาจมีคำประสมให้อรรถาธิบายในขณะร้องเพลง เพลงร่ำวงนั้นนิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์

เพลงร่ำวงของคำบอเขาทองที่รวบรวมได้มีทั้งหมด 50 เพลง เนื้อหาของเพลงส่วนมาก
จะสั้น และเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ และความรัก ตัวอย่าง

ไถ่ยามยามบิน

ไถ่ยามเมื่อยามจะบิน	มีดินนาถินไถ่ร้าง
นาน นานหันหน้ามาของ	เขามีเจ้าของแล้วหรือยัง

กาเหว่า

กาเหว่านิมาของของ	กาเหว่านิมาของของ
ไม่ไรถูกรองนิมาของจะเมอ	ขึ้นเคยใครเคยจะไม่เกอ
ขึ้นเคยใครเคยจะไม่เกอ	ไม่ไรถูกรองจะเมอแฉง

ใจหญิงเปรียบใบไม้อ่อน

ใจหญิงเปรียบใบไม้อ่อน
ถ้าใครหลงรักก็คงของระทม

ชายลมพัดคนไม้อ่อนไปตามลม
ถ้าใครหลงชมจะทรมใจทลาย

ใจชายเปรียบดาวดับ

ใจชายเปรียบดาวดับ
พันคนนั้นก็ไปพันคนโน้น

เห็นคนไม่กัณฑ์ไปเสียทุกคน
พันไปเสียทุกคนใครจะเปลี่ยนแปรผัน

แสงเดือนกลางรา

แสงเดือนกลางรา
ก็ไปหัวใจคน
รำแทนเป็นดู ๆ
มองมาตาหวานน่า
พะเนาะพะนอเกินกลอกกันไป
จะแจ้งแฉไปอกเราเศร้าทรม
ก็ไปหัวใจทรมทรม

ประคัมประคัมเวลาทำกิน
ระววยระววยในคืนเต็มรา
ยิ่งชวยยิ่งชวยยิ่งชวยยิ่งงาม
มาขิมารำเมื่อยยามเคลียดกลอ
ดูใคร เป็นดูใคร
ดูนั้นเห็นทาง เพราะ ดูร้างทางดูชม
มาราวระบมระบมใจเอ๋ย

การเล่นเพลงรำวงของชาวบ้านเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์ เนื้อหาของเพลงรำวงส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การหักพอกทอว่า รวมทั้งการรำถึงความรัก นอกจากนั้นยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบ้ดึกเหตุการณ์ การปลุกใจให้เกิดความรักชาติ

คุณค่าของเพลงรำวง

1. คุณค่าในแง่เป็นความบันเทิงของท้องถิ่น ในสมัยก่อนนครสทท่าง ๆ ที่จะร่วมฉลองหรือเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ เพื่อให้คนหัวไปใครมยังไม่มีเขมปัจจุบัน โดยเฉพาะในท้องถิ่นชนบท ดังนั้นชาวบ้านจึงเป็นผู้สร้างความบันเทิงกันขึ้นเอง ควบการรอรำทำเพลงและเพลงที่ใช้ในการรอรำนั้นจะเป็นท่อน ๆ เนื้อความจำง่าย เราใจสนุกสนานชวนรอร

2. คุณค่าด้านการยอมรับซึ่งกันและกัน ในเนื้อหาของเพลงร่ำวง นอกจากจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักแล้ว ยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของคนในสังคม การปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง หรือการปลูกฝังให้คนรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นการยอมรับซึ่งกันและกัน

เพลงปฏิพากย์

เพลงปฏิพากย์ หรืออาจเรียกอีกอย่างว่าเพลงโคตยอม หมายถึงเพลงพื้นบ้าน ที่ใช้วิธีการร้อง โดยผู้เฒ่าชายและหญิง ร้องโคตยอมกันในเชิงเกี่ยวพาราศี ซึ่งจุดเด่นอยู่ที่ไวยากรณ์และการคิดคำร้องโคตยอมกัน เพลงปฏิพากย์เป็นเพลงพื้นบ้านที่พบในภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคกลาง เป็นแหล่งที่มีเพลงปฏิพากย์อยู่หลายชนิด เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงขวัญ เพลงอีแซว สุกัญญา สุขญา ไก่จ้ำแนก เพลงปฏิพากย์ออกเป็น 3 วิธี (สุกัญญา สุขญา 2525 : 23 - 24) คือ

1. จำแนกตามโอกาสที่ร้อง
2. จำแนกตามจุดประสงค์ในการร้อง
3. จำแนกตามลักษณะของเนื้อเพลง

1. จำแนกตามโอกาสที่ร้อง คือ จำแนกตามเวลาที่ร้องเพลงชนิดนั้น ๆ สามารถแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1 เพลงที่เล่นตามเทศกาล
- 1.2 เพลงที่เล่นโดยไม่จำกัดเวลา
2. จำแนกตามจุดประสงค์ในการร้อง คือจำแนกตามจุดมุ่งหมายที่เกิดเพลงชนิดนั้นขึ้น ได้แก่
 - 2.1 เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการทำงานและเพื่อให้เกิดจังหวะในการทำงาน

รวมกัน

- 2.2 เพื่อความสนุกสนานบันเทิง
- 2.3 เพื่อใช้ในการแสดง

3. จำแนกตามลักษณะของเนื้อเพลง คือจำแนกตามความสั้นยาวของบทเพลง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 เพลงปฏิพากย์สั้น

3.2 เพลงปฏิพากย์ยาว

กำชัย ทองหล่อ โคกदारดังกลอนเพลงปฏิพากย์ไว้ว่า "... เป็นกลอนที่ใช้ว่าแก่กันเป็นทำนอง
เฝ้าปาก โคกการม เกี่ยวพาราธิ เสียงสัณขัณฐาบาง โดมากเป็นกลอนสั้น ๆ และแพร่หลายอยู่ในหมู่
คนไทยด้วยกัน แม้ไม่มีใครมีการศึกษาทั่วไค และว่าเป็นกลอนสัคควาย

ลำดับขั้นตอนของเพลงปฏิพากย์ภาคกลางจะประกอบไปด้วย

บทไหว้ครู เป็นบทไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และแด่พระคุณ

บทเกริ่น คือหลังจากไหว้ครูเสร็จแล้วจะถึงบทรำและหญิงชวนกันออกมาเล่นเพลง

บทผูกรัก เป็นบทชายเกี่ยวหญิงให้ลงใจในตัวเอง ฝ่ายหญิงก็จะตอบมาแบบขมขื่น ฝ่ายชายก็จะ
ถามเกี่ยวหญิงจนรำลึก

บทสุขอ เมื่อหญิงลงใจรักแล้วบอกให้ฝ่ายชายเตรียมตัวมาขอตามธรรมเนียม ถ้าไม่มี
อุปสรรคชายจะตกลง จากนั้นก็เตรียมแผนแผนมาขอฝ่ายหญิง

บทลักพาหนี ในกรณีที่เกิดอุปสรรค ฝ่ายชายมาแบบขมขื่นว่ายากจนให้หญิงหนีตามตนไป ถ้าหญิงตกลง
ชายจะนัดแนะวันพาค้นหนี

บทชิงจู เป็นบทชายสองแย่งหญิงหนึ่ง

บทที่มากมายหรือมากซ้ำ เป็นบทชายหนึ่งหญิงสอง ซึ่งไคแก่ สามี่ เมียหลวง เมียน้อย เป็นบท
ที่เมียหลวงตามพบสามี่ไม่มีเมียน้อย จึงเกิดทะเลาะวิวาทกัน

เพลงปฏิพากย์ได้จากคำบอกเล่าของ อาเภอพุนะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ไคแก่

1. เพลงฉ่อย
2. เพลงระบำบานไร่
3. เพลงโซกนเป่ง
4. เพลงแหบาค หรือเพลงบวชนาค
5. เพลงพวงมาลัย
6. เพลงจันทรา
7. เพลงหาเจ้าโสม
8. เพลงเกี่ยวข้าว

9. เพลงแทนกำรำเคียว ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. เพลงฉ่อย

"ฉ่อย" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ฉ่อย น. ชื่อเพลงสำหรับว่านแก่กันระหว่างชายกับหญิงเป็นเพลงพื้นเมืองว่าปากเปล่า โดยอาศัยปฏิภาณเป็นสำคัญ เมื่อว่าจบเพลงแล้ว ผู้ที่จะรับพรหม ๆ กันว่า ซา ฉา ซา ฉา ฉา หนอยเฒ" (ราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 245) ส่วนมนตรี ทรานโท ได้กล่าวถึงเพลงฉ่อยไว้ว่า เมื่อนักเพลงเห็นว่าเพลงปรบโก และ เพลงโคราช ไม่ค่อยทันสมัยใจหรือว่าทันต่อความมาดอย่างเพลงเรือจึงคิดแปลงเกิดเป็นเพลงฉ่อยขึ้น โดยใส่กลอนอย่างเพลงโคราชเป็นบทไหว้ครูและเกริ่น ท่อนว่ากันก็ใส่กลอนหัวเดียวอย่างกลอนเพลงเรือ ไรทมิฬประภทจึงหว่าอย่างปรบโก วิธีเล่นบางครั้งยืนล้อมวงเล่นเพื่อเพลงกับแม่เพลงอยู่หัวแถว ลูกขยันถัดมาเรียกว่าคอสอง คอสาม ตามลำดับ ขณะที่ร้องจะขยับเท้าเดินซา ๆ หนอยเป็นวงไปเรื่อย ๆ และจากลักษณะการเล่นเช่นนี้เอง บางครั้งจึงมีผู้เรียกเพลงฉ่อยว่าเพลงวง (มนตรี ทรานโท 2514 : 61)

หางคำนี้เนื้อหาของเพลงฉ่อยนั้นเป็นการร้องเกี่ยวพาราสีโต้ตอบกันระหว่างหนุ่มสาว มักนิยมเล่นกันในงานเทศกาล หรืองานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ การเล่นจะร้องโต้ตอบกันด้วยคำรวมคำเคย มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายของแง่ขบขันอารมณ์ขัน

เกี่ยวกับต้นกำเนิดของเพลงฉ่อย เอนก นาวิกมูล ได้สันนิษฐานว่า "เป็นเพลงเก่าแก่ไม่มีใครรู้ว่าเก่าที่ พ่อเพลงที่จะท่องกล่าวถึงคนแรกคือ ตาเป้ เพลงฉ่อย ตาเป้ท่องกันมาจนใคร ๆ เรียกเพลงฉ่อยว่า เพลงเป้ ซึ่งว่ากันนั้นเริ่มตั้งแต่ก่อนหน้า พุทธศักราช 2437 เพราะนาย ต. เจ้าชวน ยังเป็นเด็กตามไปดูเจ้าของกระบองเสียง หาม้าเอามาอัดเสียงของกระบอง แม่อื่นที่เขาหามาอัดเสียง กำลังตั้งทาง เพลง เป้ เป็นที่นิยมอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา" (เอนก นาวิกมูล 2521 : 322)

เพลงฉ่อยนิยมใส่กลอนหัวเดียว คือคำสุดท้ายจะลงท้ายสระเดียว ถ้าเป็นสระโถงของเสียงโหมก ถ้าเป็นสระเอกของลงเสียงสระเอเหมือนกันหมด จนกว่าจะเปลี่ยนกลอนใหม่ การลงกลอนนี้เรียกเป็นว่า กลอนใด กลอนอา กลอนอี เป็นต้น แล้วแต่ละองแต่ตัวมาทนิมกลอนใด เพราะหากมาสัมผัสได้ง่าย การเล่นเพลงฉ่อยไม่ตองมีบทที่ประจบ ผู้ที่จะใช้วิธีปรบมือหรือร้องแทรกขำขันจังหวะ เช่น เออนา นอยเฒ โอนะ โยนา สำหรับพ่อเพลง แม่เพลงจะขึ้นทบทใหม่ว่า เอ็ง...เจิงเงอ...เอบ...

ตัวอย่างเพลงฉ่อย

บทไหว้ครูราช

ไสว วงษ์งาม สุพรรณบุรี

โองโอง เอ็งเอย

มือของลูกสิมนิ้วจะประเม

ลูกจะไหว้ไหว้ขึ้นเทเวศ

ลูกจะไหว้ถวายฉัตรฉัตร

(รับ ลูกจะไหว้ถวายฉัตรฉัตร (ซ้ำ)

ซ้ำ...)

ไหว้พระพุทธรูป

ไหว้พระสงฆ์ของพระเสวี

ขอให้อวงหระอุเอ๋ยไปรง

(รับ ขอให้อวงหระอุเอ๋ยไปรง (ซ้ำ)

ซ้ำ...ซ้ำ...)

จะไหว้พระพุทธรูปพระบรมองค์

พระสัมพุทธโ

ลูกจะไหว้พระพุทธรูปเจ้า

ไหว้พระพุทธรูปเจ้าดวงเขานันท

ลูกจะไหว้ลูก องค์พระสันโท

ไหว้พระภูมิเจ้าที่ขรณีเจ้าทาง

เมื่อลูกไปเล่นกะเขาที่โน

คุณพระบอกไว้ ลูกจะถอยมาไหว

เมื่อลูกอยู่ในครรภา

ครันจะรับประทานอาหารเป็นครัน

กรณเห็นเอศ

อีกทั้งเทพไทเอ๋ยในไพรวัลย์

ขอใ้หม่ปลกกรป้องกัน เอ๋ยกาย

ขอใ้หม่ปลกกรป้องกัน (ซ้ำ) กาย ธา...

ไหว้พระบรมที่เจ็ด

ห่านเป็นบอควิเศษ

ปัญญาลูกอย่างองค์พระเมต เอ๋ยไทรย

ปัญญาลูกอย่างองค์พระเมต (ซ้ำ) ไทรย

ลูกไ้ทั้งนโมที่เมสการ

ที่ห่านดวงเขาสุณพพาน เอ๋ยไป (รับ)

ไ้สับอาบพรหมภูมิไ้แปดสิบปี

ลูกขอเทโชไชย เอ๋ยชัย (รับ)

เมื่อลูกจะว่าไววาง ลูกจึงหว่า

ขอใ้ลูกมีชัยชนะ เอ๋ยชัย (รับ)

คุณนิกรรมารคา

แมกัยมีจิตคิดจะ

แมกักฉั่วเลือกถอนของลูกจะละเขยฉาบ (รับ)

(เชนก นวัญ 2527 : 580 - 581)

สำหรับทรงโคกขอมส่วนใหญ่จะเป็นกลอนสทาว์ก้วยเรื่องความรัก หรือเรื่องเพศ การใช้
ปฏิกิริยาว่าแก่เกี้ยวกัน เช่น

พี่ไฉนประสมพบพิศ
โอว่าทวนองแมทองคำ
เชิญสนทนารวมทาทิ
ดยมาวิสะเทิมเมินหนี
โอแม่ฝรั่งขาว

ในอารมณ์รักนึกใคร
น้ามคมชานีกระไร
จะขอปากไมตรีนางใน
ขอร้องฟังคำพิถาวไร
แม่จะสุกคาชัวคอยใคร

(มนตรี ทราโนท 2497 : 60)

สำหรับคำบดเชาของนั้น เพลงฉ่อยนี้ว่าเป็นการเล่นพื้นบ้านที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งนิยมเล่นกัน
ในงานมงคลทุกชนิด เนื้อเรื่องจะเป็นไปในทำนองเกี้ยวพาราสี หยอกกล้อกันด้วยคำสำนวนที่มีความหมาย
สองแง่สองงม ทั้งหญิงและชายจะทอไขปฏิกิริยาแกกลอนกันให้ตก แต่ก่อนที่จะวากลอนโคกขอมกันให้เขา
เรื่องของมัทโหวครู โดยฝ่ายชายจะเริ่มโหวครูก่อน จากนั้นจึงเป็นฝ่ายหญิง หลังจากโหวครูเรียบร้อยแล้ว
จะมีบทสงว่า ทำนองการร้องใช้เพลงไทยเดิม การร้องเพลงจะลงเมื่อไรก็ได้แต่ทอไขริกลอนแบบเกี้ยวกันคือ
ลงท้ายสระเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่จะริกลอนไล่ตามทีละกลาตามแล้ว เพลงฉ่อยที่ปรากฏในคำบดเชาของ
โคกแก มัทโหวครู บทเกี้ยว และเพลงฉ่อยเล่าเรื่องต่าง ๆ สามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 7 เพลงด้วยกัน
ตัวอย่างมัทโหวครูเพลงฉ่อยของคำบด เชาทอง

มัทโหวครูชาย

วิทยาธร นายไผ่ นกทอง
นายไผ่ ไธทองคำ
นางกาหลง นกทอง

เอ็ง เลอ เออ เอ็ง เออ
สิบนิ้วประนมขึ้นประจงเจียน
ลูกจะโหวบาทของพระศาสดา
ลูกเป็นนกเป็นไผ่มากหลายอย่าง

อีกต่างรูปเทียนประทุมทอง
ปกครองเกศาสูงตั้งสอง
ก็ไต่เป็นขางเผือกสีขาวของ

หรมานทนเพียวไควนเวียน
อยู่ในธานีธรเมือง
ขอโหมมหมายทั้งใจนึก
(ลูกอุ้ม)

เอยอุ้มจะไหวพรหมเทวี...เวศ
อีกกระทิงพรหมทานอยู่ในสังข
ที่ทานไคจักธรรมทกลอนไว

(ลูกอุ้ม อุ้มจะไหวครูเพชรอุกรม ที่ทานไคจักธรรมทกลอน เออ เอ็ง เอย ไว)

พอไหวครูเสร็จธรรม
ไหวอุณิกรรมารคา

(ลูกอุ้ม ฐา ฐัก ฐา ฐา ละ ฐัก ฐา)

อุกรมไคนี้งอนใจ
จะหาใครเหิมเหากไค
จะหาเหิมรักก็ยังไม่ไค
พระมารคาอุณิ

(ลูกอุ้ม อุณิคาอุณิฆาณา อุณิการคาอุณิ พระพุทธเจ้าเราอุณิตัวอุณิเขาไวเอย

เออ เออ ฐา ฐัก ฐา ฐา ละ ฐา ฐา)

2. เพลงระบำบานไร่

เพลงระบำบานไร่เป็นเพลงที่เล่นในงานเทศกาลสงกรานต์ และงานนักขัตฤกษ์ประจำปีมาแต่โบราณ "การเล่นเพลงระบำก็จะเนื่องมาจาก การเล่นอย่างอื่นมาทอน เช่น ลูกขวง รักโยธ เมื่อฝ่ายใดแพกลูกขวง ให้อีกฝ่ายหนึ่งเล่นเพลงระบำ" (ประเทือง กุลยสุพรรณ 2522 : 112)

สำหรับเพลงระบำบานไร่เกิดเมื่อไรไม่ทราบแน่ชัด เช่นก นาวินกุล ไคแสดงความกึกเห็นว่า "เป็นเพลงเก่าอย่างแน่นอน เพราะแบบแผนทางแผนเสียงที่นำกรวางรองแก่กันเหมือน ก็ยังเป็นแผนเสียงรุ่น 2460 กว่า ๆ" (เช่นก นาวินกุล 2521 : 185) ส่วนทางด้านเนื้อหาของเพลงจะเป็นไปในลักษณะเกี่ยวพาราศีเช่นกัน เพลงระบำบานไร่เป็นกลอนหัวเดียว เช่นเดียวกับเพลงฉ่อย บทร้องจะขึ้นต้น

ไคพ้อคาเกวียนเทียวไคชายของ
ทานกเป็นกษัตริย์อุกรม
จิตอุกรมใจอุกรมตรอง

อุ้มจะไหวพรหมเมศเหว
อุ้มจะไหวเพชรอุกรม

อุ้มจะขอกลับธนา
อุ้มจะไคนี้งอนใจ

อีกทั้งอุณิพธะกัณเฑ
แผนคินว่าทานาณพาวทานัก
อุณิการอุณิฆาณา

พระพุทเจ้าเราอุณิตัวอุณิเขาไวเอย

วรรคแรกว่า "ระบำไท้โหนด" หรือ "ระบำทางไท้โหนด" วรรคที่สองจะบอกถึงสถานที่อยู่ของพวก
ระบำ ส่วนเนื้อร้องหรือถ้อยคำจะเปลี่ยนไปตามสถานที่ของคณะนั้นๆ เช่น เพลง
ทิวบาง

เพลงระบำบ้านไร่

นางรำทั้ง คณะทศ พระนครศรีอยุธยา

ชาย	ระบำไท้โหนด	ระบำของชาวบ้านไร่ (ลูกทุ่ง ชำ)
	ฉันทาธุระที่ทรงนี้	ฉันไม่เลยไปที่ทรงไหน (ลูกทุ่ง ทรงไหนเลยลำไย)
หญิง	จะมากินสุหรือน้ำกินหมาก	ฉันจนไม่ยอมกินอะไรขึ้นหัวใจ (ลูกทุ่ง ทรงไหนเลยลำไย)
	จะกินสุหรือน้ำกินหมากเสียชีวิต	นี่ยาคำคุณที่ยังใจ (ลูกทุ่ง ทรงไหนเลยลำไย)
(รับ)	ทรงไหนเลยลำไย	หมอนนอนอยู่ในกอง
	ขอระเหเมลงอยไป อยมา อยไป อยที่ชาวบ้านไร่	

(สุกัญญา สุจนายา 2525 : 46)

เพลงระบำบ้านไร่ที่พบในคำบาลีของมีลักษณะเช่นเดียวกับเพลงระบำบ้านไร่
ทั่วไป ซึ่งรวบรวมได้ 2 เพลงด้วยกัน ตัวอย่าง

วิทยากร นางนกลีลา นกทอง นายไผ่ นกทอง

ร.1 ระบำไท้โหนด ระบำที่ชาวบ้านไร่ (ลูกทุ่ง ชำ)
ร.1 แขนแม่อนเป็นตอนชอย รำชาติกันชอยจะเป็นไรไป
(ลูกทุ่ง) แม่ทรงไหนเลย ลำไย ลำไยชวนเลย ลำไยชวนเลย
ญ.1 ระบำไท้โหนด ระบำที่ชาวบ้านไร่ (ลูกทุ่ง ชำ)
ญ.1 แขนฉันไม่ชอยเป็นตอนชอย ฉันจะรำชาติกันชอยกันก้อย
(ลูกทุ่ง) แม่ทรงไหนเลย ลำไย ลำไยชวนเลย ลำไยชวนเลย
ร.2 ระบำไท้โหนด ระบำที่ชาวบ้านไร่ (ลูกทุ่ง ชำ)
ร.2 ขอไท้โหนดไท้โคงรำไท้โคง รำมากันในวงฉันไม่เป็นไร
(ลูกทุ่ง) แม่ทรงไหนเลย ลำไย ลำไยชวนเลย ลำไยชวนเลย

- ญ.2 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ญ.2 เต้นโค้งรำโค้ง เต้นกันเป็นวงเจ็ดที่ชาย
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ช.3 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ช.3 น้องจะเล่นหรือจะหิว น้องอย่าถือหัวไปทำไม
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ญ.3 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ญ.3 อยากจะเล่นอยากจะหิว ฉันไม่ถือหัวคอกที่ชาย
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ช.4 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ช.4 น้องจะเล่นหรือจะหิว น้องอย่าถือหัวเพราะว่าพี่มาทางไกล
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ญ.4 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ญ.4 จะเล่นจะหิว ฉันไม่ถือหัวพอพามาด้วย
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ช.5 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ช.5 เองมาเล่นหรือเองมาหิว เองมาเล่นที่ฉันมาหรืออย่างไร
- (ลูกตุ้ม) แม่คง ไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย
- ญ.5 ระเบิดไหนดำเอย ระเบิดชวามานโร (ลูกตุ้ม)
- ญ.5 ลูกนิวฉันยังไม่มี เพราะฉันอยู่เอ็กไปลากาย
- (ลูกตุ้ม) แม่คงไหนดำเอย ลำไย ลำไยชวนเอย ลำไยชวนเอย

3. เพลงโซลกแม่

เพลงโซลกแม่เป็นเพลงที่ชาวบานโรร้องเล่นในขณะโซลกแม่เพื่อทำขมเงิน เพราะชาวบานโรเมื่อมีงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน จะนิยมนำอาหารคาวชนิดหนึ่ง คือขมเงิน เมื่อมีการโซลกแม่ หมูสาวจะมาเป็นจำนวนมาก และการโซลกแม่ก็ใช้เวลาพอสมควร ดังนั้นเพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย และให้ความสนุกสนาน ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจึงร้องเพลงโต้ตอบกัน

เพลงโซลกแม้งมีทำนองร้องเช่นเดียวกับเพลงเรือ มีการรับว่า "ฮ่าไฮ" เช่นกัน แต่ต่างกันตรงสถานที่เล่น คือเพลงเรือจะร้องโต้ตอบกันในเรือ ส่วนเพลงโซลกแม้งจะร้องเมื่อเวลาโซลกแม้งทำขนมจีน โดยมีฝ่ายชายและฝ่ายหญิงยืนล้อมรอบครกเป็นวงกลมแล้วร้องเพลงแก่กันระหว่างยกสากโซลกแม้ง จากการศึกษาพบว่าเพลงโซลกแม้ง อาจเป็นเพลงเฉพาะของจังหวัดนครสวรรค์ เพราะจากการค้นคว้ายังไม่พบในท้องถิ่นอื่น

ตัวอย่างเพลงโซลกแม้งจากทำนองเขาทอง

เพลงโซลกแม้ง

วิทยากร นางมอย อินสุพรหม
นายพิมพ์ ไสทอง

๑. เออ เอ็ง เอย หน้าเศร้าเสียแล้วพอมีอะไร (ฮ่า ไฮ)
 ว่ามาประสบหรือพบพิภพ หรือมันจะเป็นรัก (รับ) หรือไม่ไต่
 หอหาประสบเรามาเห็นหน้า ถามว่าไปไหนมา (รับ) ให้เห็นหัวใจ
 ให้ใจจริงแม้งแรงใจแม้งหัวใจ ว่าหงสยบเป็นนายเพลงเอย
 (รับยาว ให้ใจจริงแม้งแรงใจแม้งใจจริงใจ ว่าหงสยบเป็นนายเพลงเอย)
๒. เออ เอ็ง เอย หน้าเศร้าก็หน้าแม้งชื่นใจ
 ที่ใดเห็นหน้าของทั้งแต่ครั้งกระนั้น ใจละเมอเพ้อฝัน (รับ) ไม่วาย
 มันเหลือออกเหลือเห็นหน้านี้จึงใจมาเหี่ยวทอง มาพบเพรณวอนอง (รับ) นางไม
 แม่ทองงามชั่วอย่าว่าไร แม่คนสวยเป็นนายเพลงเอย
 (รับยาว แม่ทองงามชั่วอย่าว่าไร แม่คนสวยเป็นนายเพลงเอย)
๓. เออ เอ็ง เอย หน้าเจ้าก็หน้าแม้งชื่นใจ
 แม่พอเห็นหน้าแล้ว ใจมันรักความ (รับ) ชูในใจ
 นึกว่ารักของพี่ไวสักหน วันนีพี่เขาตาจน (รับ) เห็นใจ
 รักของเหลือเกินพี่จึงไต่เกิดมาเกี่ยว แต่สาวอื่นก็กราวเกรียว (รับ) ไม่อยากจะไป
 จินมารักของแนวแม้งคล้ายเหมือนแทนรักทนอง มาหลงรักเจอนอง (รับ) ไม่วาย
 แม่ทองงามชั่วเอ็งอย่าว่าไร ในรักพี่พาขี้เด็กเอย
 (รับยาว แม่ทองงามชั่ว เอ็งอย่าว่าไร ในรักพี่พาขี้เด็กเอย)

๗ เออ เอ็ง เอย หน้าเจ้าเสียแล้วพอจะมี
 อยาว่าเวียนในทนต์มันยังไม่หลนไสมื่อ จะชอยอ้งมันยังไม่อ้อ (รับ) ประเทียวแกจะอาบ
 ในแกดอยหลังคืนในกลั้มไกรนหลังควาย ส่วนน้องจะหมายนางเอย
 (รับ ในแกดอยหลังคืนในกลั้มไกรนหลังควาย ส่วนน้องจะหมายนางเอย)
 เออ เอ็ง เอย หน้าเจ้าเด็กหนาแม่มชใจ
 ก็นั้นเพญไธนชียงไรเจานอง หรือมีผู้ใดเพิ่มวทอง (รับ) เจ้าไว
 พื่อควารูปพิลาญหรือชวากายช้เห่ มันจะไม่สมคะเน (รับ) หรือชียงไร
 แมพองงานช่าเอ็งอยารำไร ขอไทนองทอมไปเด็กเอย
 (รับ แมพองงานช่าเอ็งอยารำไร ขอไทนองทอมไปเด็กเอย)

4. เพลงบรรณาค หรือเพลงแทนาค

เป็นเพลงที่ร้องเมื่อเวลาแทนาคไปวัด หรือตอนวนโบสถ์กัณฑ์บรรพ โดยจะมีทั้งชายและหญิง
 แลห้อมรอบนาค บางครั้งอาจทำเป็นคานหามไทนึ่ง มีผู้ชายหามข้างหนึ่ง ผู้หญิงหามข้างหนึ่ง แลร้องเพลง
 แทนาค ตลอดกันร้องโคตขมไปมาโคตเมื่อกัณฑ์รับอย่างสนุกสนาน เพลงแทนาคนี้คงมีมานานแล้ว แต่ไม่
 สามารถสืบค้นหาที่มาได้ เพลงนี้ปรากฏทั่วไปในแถบจังหวัดภาคกลาง

คำเนื้อหาของเพลงหากเป็นฝ่ายหญิงก็จะเป็นในทำนองเตือนให้นาคตั้งใจบรรพรักษาศีลภาวนา
 และบางครั้งอาจมีการนำเอาเรื่องส่วนตัวของนาค บอกไม่ให้นาคเป็นห่วงเรื่องศึกา ส่วนฝ่ายชายก็จะ
 ร้องแทนาคโดยจะมีเนื้อหาในทำนองสั่งศิษาสาวคนรักให้รักษาเนื้อรักษาศักดิ์จนกว่าจะมีกัณฑ์ออกมา

เพลงแทนาคเป็นกลอนหัวเหี้ยวและมักจะลงเสียงโอหรืออาบ

ตัวอย่างเพลงแทนาคจากจังหวัดสุโขทัย

ชาย จะจากกันไปโกธน้องเสียแล้วเอย
 เอยละแมชาน (ฉาชนะ) จากโกธ
 จะจากไปบวชสักหนึ่งพรรษา
 พี่เสร็จแล้วจะมา (ฉาชนะ) ทำใหม่
 ไพบาเรื่อคำของพี่ชายกันเสียเลยเอย
 (รับ โยบ ๆ ควมทะละลา

จะจากไปวรสักหนึ่งพรรณา

โหมฯ เชื้อคำพิไ

ฉีกแล้วที่จะมาอีกใหม่

กันเสียเลยเอ๋ย

ศุภรักกระไรสุดใครเขาจะว่า (ซ้ำ) คนรักจะไกลกันเอ๋ย จะไกลกันเอ๋ย)

หญิง

จะจากกันไปหรือจะไกลกันแนเอ๋ย

เอ๋ยละพอรพร (ฉาฯ) สีโสด

จะเอาดูเป็นคของน้องไปวรส

อพิกันเห็นจะชวค (ฉาฯ) จากไกล

โหมฯ ใจเนื้อเชื้อใจของเสียเกิดเอ๋ย

(รับ โหม โหม ควบตะตะลา

จะเอาดูเป็นคของน้องไปวรส

โหมฯ ใจเนื้อเชื้อใจ (ซ้ำ)

ฉพิทกระไรชวค (ซ้ำ)

อพิกันเห็นจะชวคกันไป

น้องเสียเลยเอ๋ย

รับน้องไปควคคนเอ๋ย ไปควคคนเอ๋ย)

ชาย

อย่าเสียใจไปเลยหนอแมเคยทนทำ

จะเสียใจไปพ่า (ฉาฯ) ไม่

ถึงใครมาเรียกตะโกน

น้องอย่าไปทมนตะกาย

โหมฯ เชื้อคำพิไกันเสียเลยเอ๋ย

ชบถึงกระไรกะทฉบถึง (ซ้ำ)

พ่าพ่าเหมือนถึงไหนเอ๋ย

จับว่วไปชวคจับควคไปถึง

เหมือนถึงไหนเอ๋ย)

หญิง

ไคบีนคำสอของพอนาฯมาสั่ง

ในละดาดะถึง (ฉาฯ) หัวใจ

ถึงใครมาทศ ฤคค

สำหรับเพลงหน้าคอกของตำบลเขาทองจะแตกต่างจากเพลงหน้าคอกทั่วไปคือ
ลูกคู่จะไม่รับว่า โย้ย โย้ย ควินตะลาล่าแต่จะรับด้วยการร้องซ้ำในวรรคสุดท้ายทั้งวรรค ห้อย่าง

วิทยากร นายพิมพ์ ใต้ทอง นางละม้าย แสนสุข

- ข. ญาติโยมทั้งหลายเราชยวักเห็นชายฉาวเหลือง
ถึงจะหมกจะเปลือก ฉาชนะ ในพอนาคครองไทร
ญาติโยมทั้งหลายอยากเห็นชายฉาวเหลือง
ถึงจะหมกจะเปลือกไม่เสียกาย
กลอนนาคครองไทร เออ เออ เออ เออ
- ญ. เกิดมาเป็นราชสีห์ของนาพานเขามาเรณู
พานทองพานเงิน ฉาชนะ มิไคเกิดมางายนะพอนิงขวัญยา
แล้วบอกว่าจะบวชกลอนนาค ฉาชนะ ครองไทร
ชายไคไมไคบวชจะหาแท่นนอนเบียด
วาสนาเขาเกลียด ฉาชนะ ไม่เอาเขาไค
เมื่อยามตัวตายจะพาทายไปตกปรโลก ฉาชนะ อามาย
มิไคเกิดรวมชาติกับพระศาสนา
เอานรกทำศาذا ฉาชนะ อาศัย
พินาเมลาถอยนะคอยทำให้พองตุตสาณ ฉาชนะ
ขอใหพอนาคทั้งใจ เออ เออเออ (ซ้ำ)
สุกรักนะพอไปทองรัก (ซ้ำ)
พทองเขาวักเสียแล้วเออ (ซ้ำ)
- ช. เออ เออ แลชนใจ ฉา ะ ณะ หัวใจ
ทั้งสี่อารมณ์หมกเผลอ พุ่งนี้จะอาเพศ ณะ ะ ณะ ครองไทร
ระวังไว้ให้มันอยู่ในสันติ ระวังหนอย่าไหม ฉา ะ ณะ พากาย
ใหพอมวธแทนคุณพระमारकाที่เขาคิดเลี่ยนนาคนา ฉา ะ ณะ ไทใหญ่
จะคอยพะวัคพะวงไคควยสี่กึ่งสี่กา ฉา ะ ณะ
สี่กจะสวักสวดยามตายไคช่วยก็มิไค
ภิกทักสาณะไปบวชเป็นพระเก็นไพร เอ เออ เด็ดเออ (ซ้ำ)

5. เพลงพวงมาลัย

เพลงพวงมาลัย เป็นเพลงเก่า "นิยมเล่นกันมานานแสนนาน จนไม่รู้ว่ามีมานานสักกี่ร้อยปี แต่มีผู้ประมาณไปตามความคิดว่า ไม่ต่ำกว่า 100 ปี (เชนท นาวินกุล 2521 : 195) เพลงพวงมาลัยนี้จะพบว่าเล่นกันทั่วไปในแทบทุกจังหวัดของภาคกลาง แต่อาจแตกต่างกันในเนื้อร้องและท่วงทำนอง คือ บางแห่งอาจร้องสั้น บางแห่งอาจร้องยาว แล้วแต่ความนิยมของคนในชุมชน ๆ

มนตรี ทรานิธ กล่าวว่า "เพลงพวงมาลัย โด่ดดมมักจะร้องเล่นไปกับการเล่นกีฬาพื้นเมืองอย่างหนึ่ง คือ ขวัญชัย ถ้าพูดขวัญชัยถูกใจ ผู้คนจะทอกรำ และขณะที่ถูกปรำนั้นเอง ผู้ผลิณอยู่เป็นวงก็จะร้องเพลงพวงมาลัย ให้เป็นเพลงสำหรับรำ ถ้าฝ่ายหญิงถูกรำ ฝ่ายชายก็จะร้องเป็นเชิงเกี้ยว ถ้าฝ่ายชายรำ ฝ่ายหญิงก็จะร้องว่าต่าง ๆ แต่มักจะเป็นการร้องโต้ตอบโต้ถามมาของ และอาทิของกันและกัน" (มนตรี ทรานิธ 2514 : 25) เพลงพวงมาลัยมักจะขึ้นต้นทวนคำว่า เออระเหยลออกมา... แล้วตามทวนเนื้อร้อง

หลวงขลุ่ย แคว้นประจันต์ ไชยแก้วอย่างเพลงพวงมาลัยสมัยเก่าไว้ดังนี้

ชาย	ลอบลอบ	ที่จะขอร้องเป็นพวงมาลัย
	น้องจะเล่นก่เล่น	จะเฝ้าที่เฝ้าทำไม
	น้องจะรำกรำ	คนสวยอยากรำทำไม
	ขอมะม่วงพวงมาลัย	รำไกรรำไปเกิด (เอ๋ย)ฯ
หญิง	ลอบมา	ลอบมาจะขอฟัง
	หม้ายเป็นแฉว	ที่มีเมียแล้วหรือยัง
	แมกระจายกายกระจิง	บอกนงของนางเกิด (เอ๋ย)ฯ

เพลงพวงมาลัยสุพรรณบุรี

เออระเหยลออกมา	ลอบมาก็ลอบไป (สุกฐา)
รักจะเล่นไหนไหนเรา	พอคุณจะรำขลุ่ย
พวงเอมมาลัย	รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย
(สุกฐ พวงเอมมาลัย รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย พวงเอมพวงมาลัย รักกันไม่ไหวเลยเอ๋ย)	

(สุกฐา สุพรรณฯ 2525 : 48)

เพลงพวงมาลัยที่พบในตำบลดเขาทองจะเป็นบทร้องสั้น ๆ และขึ้นต้นวรรคว่า "เออ
ระเหยลอยไป" ส่วนบทนี้เนื้อร้องมีทั้งการเกี่ยวพันกันระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว และเนื้อร้อง
ที่เกี่ยวกับความรักชาติ ตัวอย่าง

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง นายไผ่ นกทอง

(ลูกคู่) เออระเหยลอยไป

ชาย ลอยมาทางนี้

(สรอญ) เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย

เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย

หญิง เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย

ลอยไปไหนสักที

(ลูกคู่) เออระเหยลอยไป

หญิง เราเป็นลูกเสือชาวไทย

(สรอญ)

ชาย พวงมาลัยเอ๋ย

ลอยไปไหนสักที

(ลูกคู่ซ้ำ)

ชาย ลอยมาทางนี้

หญิง พวงมาลัยเอ๋ย

ลอยไปไหนสักที

(ลูกคู่ซ้ำ)

ยามเมื่อกรุง สงคราม

(สรอญ)

ลอยไปก็ลอยมา

ลอยมาหาพี่นางเสียเถิดหนา

เจ้าพวงมาลัยเอ๋ย

รักใจจะรักแล้วเอ๋ย

เออระเหยลอยไป

ลอยไปไหนสักที

จะทองเอาใจรักชาติ

เออระเหยลอยไป

พี่นางเถิดหนา

เออระเหยลอยไป

จะมีงานใดเห็นหน้า

6. เพลงพินธุฐาน

เป็นเพลงที่ใครร้องก็ตอบกันในโบสถ์ นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์เช่นกัน ลักษณะเด่นของ
เพลงพินธุฐาน คือจะขึ้นต้นด้วยคำว่า "พินธุฐานเอ๋ย..." สันนิษฐานว่า เพี้ยนมาจากคำว่า อธิษฐาน

เพลงพินธุวานเป็นเพลงที่พ้องกันทั่ว ๆ ไปในหลายจังหวัดของภาคกลาง วิธีการเข่นนี้จะคล้าย ๆ กัน คือผู้เล่นจะหาชวนกันเข้าไปร้องเพลงในโบสถ์ โดยนั่งคุกเข่าร้องเพลงพินธุวานว่าขอให้ไต่กับคนใดคนหนึ่งของการ ขณะร้องก็จะพนมมืออธิษฐานขอไม่วางขบ คนอื่น ๆ จะช่วยเป็นลูกคู่ร้องรับ แต่ไม่ของปรามมิใช่ฝ่ายหญิงมักจะร้องแก้ด้วยการปฏิเสธคำที่ฝ่ายชายขอพินธุวานไว้ เพลงพินธุวาน

เพลงพินธุวานพระนครหรืออยุธยา

พินธุวานเอ๋ย
ขอให้พระของเรามีปฐา
มีทั้งมาตังเรือน
(ลูกคู่ พินธุวานวานไหว
พินธุวานวานไหว

มือหนึ่งถือพาน พานดอกกล้วยไม้
ขอให้นาของเราจะมีธาว
มีทั้งเพื่อนรวมเหยา
ขอให้ไต่กับใจชาติค
ขอให้ไต่กับใจชาติค)

(สุกัญญา สุจนายา 2525 : 37)

เพลงพินธุวานที่พบในคำบลเขาทอง มีลักษณะคล้ายกับเพลงพินธุวานทั่วไปของภาคกลาง เนื้อหาเป็นการอธิษฐานขอสิ่งที่ดีขึ้นต่อการ ตัวอย่าง

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง นางมัยย ชินสุพรรณ

ชาย พินธุวานเอ๋ย
(ลูกคู่รักเจ้าทั้งวรรค)
ไต่ให้ขอให้ลูกคู่
(ลูกคู่รับ) พินธุวานวานไหว
พินธุวานวานลง
หญิง พินธุวานเอ๋ย
(ลูกคู่รับ)
ไต่ให้ขอให้ลูกคู่
(ลูกคู่รับ)
ชาย พินธุวานเอ๋ย

มือหนึ่งถือพาน พานดอกเอื้องผัดหม
แต่ไต่ว่าจนเสียใจอย่าให้ลูกพบ
ขอให้ไต่กับพินธุวานเอ๋ย
ขอให้ทรงทั้งพินธุวานเอ๋ย
มือหนึ่งถือพาน พานเอื้องดอกตะขบ
ไต่ให้ว่า ๆ ขออย่าให้ลูกพบ
มือหนึ่งถือพาน พานดอกทิวไม้ยาว

(ลูกตุ้ม)

ห่านูญกับสิ่งใดทนอ

จะไกรวมหอกับคนใจเกีย

(ลูกตุ้ม)

หญิง พินฐานเออ

มือหนึ่งถือพาน พานเออชอกกพิณ

(ลูกตุ้ม)

ห่านูญกับสิ่งใดทนอ

จึงจะไกรวมหอกับคนใจนุญ

(ลูกตุ้ม)

ชาย พินฐานเออ

มือหนึ่งถือพาน พานเออชอกกพิณ

(ลูกตุ้ม)

ห่านูญกับสิ่งใดทนอ

จึงจะไกรวมหอกับคนสวย

(ลูกตุ้ม)

7. เพลงชาเจ้าโสม

เพลงชาเจ้าโสม หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชาเจ้าโสม ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้เล่นในเทศกาลสงกรานต์ และมีลักษณะคล้ายเพลงพินฐาน คือฝ่ายชายจะร้องในทำนองเกี้ยว ฝ่ายหญิงก็จะพยายามรองแกล ซึ่งบางทีอาจมีดอกลำพูนแรง แต่ชาวบ้านจะถือว่าเป็นเรื่องสนุกสนาน

วิธีการร้องจะแบ่งเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายชายจะร้องขึ้นก่อน โท่มีผู้ร้องนำ แล้วมีลูกตุ้ม ฝ่ายหญิงก็จะทำเช่นเดียวกัน และร้องสลับกันไปเรื่อย ๆ

เพลงชาเจ้าโสมนี้จะนำชื่อท่อนไม่ว่า ใด ๆ มากดาร์ถึง แล้วร้องให้สัมผัสกับสิ่งใดที่ตนต้องการ เหมือนเพลงพินฐาน ปรากฏแถบจังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ และอ่างทองใกล้เคียง

สำหรับในคำบอ เขาทองจะนิยมเล่นเพลงชาเจ้าโสมกันมาก เพราะเนื้อร้องเร้าใจสนุกสนาน แกล่และเกี้ยวกันได้ตลอด

วิทยากร นานไสว จันทรมาก นางนกลีล นกทอง
นางละม้าย แสนสุข

ชาย ชาเจ้าโสมเออ

เหมือนหนึ่งช้างจะเข้าโสม มาโสมที่ตนเออแรง

ลูก 1 เหมือนหนึ่งร่างจะเข้ามาโลม มาโลมที่ทนเย็นแรง

ห้ามญาติสิ่งใดทนอ จะใคร่รวมหอแมคนนึ่งแคง

ลูก 2 ระโอะระเซ่ เอย เอระชา ระชาเจ้าโลม ว่าโลมอะเหวยโลมอะวา

กอกคนหลังกระหังคนหนา สองมือก็คว้าโลมเอย

หญิง ข้าเจ้าโลมเอย

เหมือนหนึ่งร่างจะเข้ามาโลม มาโลมที่ทนเย็นแรง

ลูก 1 ห้ามญาติให้ท่าย เห็นจะไม่ใคร่หอกคนนึ่งแคง

ลูก 2

ชาย ข้าเจ้าโลมเอย

เหมือนหนึ่งร่างจะเข้ามาโลม มาโลม...ที่ทนเย็นไย

ลูก 1

ห้ามญาติสิ่งใดทนอจะใคร่รวมหอแมคนนึ่งลาย

ลูก 2

หญิง ข้าเจ้าโลมเอย

เหมือนหนึ่งร่างจะเข้ามาโลม มาโลมที่ทนเย็นไย

ลูก 1

ห้ามญาติให้ท่าย เห็นจะไม่ใคร่หอกแมคนนึ่งลาย

ลูก 2

ชาย ข้าเจ้าโลมเอย

เหมือนหนึ่งร่างจะเข้ามาโลม มาโลมที่ทนเย็นระกำ

ลูก 1

ห้ามญาติสิ่งใดทนอจะใคร่รวมหอแมคนนึ่งกำ

ลูก 2

8. เพลงเกี่ยวข้าว

เพลงเกี่ยวข้าว เป็นเพลงที่หนุ่มสาวร้องเล่น เวลาทำการลงแขกเกี่ยวข้าว เนื้อร้องเป็น

ทำนองเกี่ยวพาราสีกัน มนต์วี ทราโนท ไทกลาถึงประวัติของเพลงเกี่ยวข้าวว่า "เป็นเพลงสำหรับ

ร้องกันในขณะที่แรกเกี่ยวข้าว อันเป็นอาชีพสำคัญของประชาชนชาวไทยอย่างหนึ่ง เพื่อในความสนุกสนาน
คลายเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในการทำงาน และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านในอาชีพเดียวกัน
(มนตรี ทรานิธ 2502 : 53)

สำหรับสถานที่เล่นและวิธีการเล่น ประเทือง คล้ายสุบรรณ ไก่ดล่าวไว้ว่า (ประเทือง
คล้ายสุบรรณ 2522 : 159) "สถานที่เล่น คือในนาที่เกี่ยวข้าว หรือตามที่กว้าง ๆ หน้าโรงนา
โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงไม่จำกัดจำนวนคน โดยแต่ละฝ่ายจะมีพ่อเพลง
และแม่เพลง เวลาร้องเพลงมีขลุ่ยขลุ่ยขลุ่ยและเกี่ยวจะรำไปตามจังหวะคำร้อง"

ท่วงอย่างเพลงเกี่ยวข้าว

เกี่ยวเจ็ดหน้าแม่เกี่ยว	อย่ามัวแผลเหลียว
เกี่ยวจะมาพมือเฮย	
กว่าเจ็ดหน้าแม่กว่า	รับกะมิงในถ้องคันทนา
จะไถพูกจากันเฮย	
เกี่ยวข้าวแม่ยาย	ฉักนึ่งหนุ่ยหาวาย
พื้นที่ปลายหัวเฮย	
กว่าเจ็ดหน้าแม่กว่า	ฉักนึ่งชันทวา
กว่าในเค็มกำเฮย	

และท่วงอย่างเพลงเกี่ยวข้าวจากพระนครหรืออยุธยา

เพลงเกี่ยวข้าว

นางรำพึง คณาวาฬ พระนครหรืออยุธยา

ขวานนาปลาฉน	มันไม่เป็นอันมันไม่เป็นอี (ลูกคู่ เอ เอ)
ไคบางเสี้ยนาง	โอรวงโอรวงมันก็มี (ลูกคู่ เอ เอ)
มีรางแหงญกัณ	ฉักของคู่ก็เกี่ยวเฮย
(ลูกคู่ ฉักของคู่ก็เกี่ยวเฮย เอ็งเฮย เกี่ยวเฮย มีรางแหง ๆ อยู่เท่านี้ ฉักของคู่ก็เกี่ยวเฮย)	

(สุกัญญา สุทธาษา 2525 : 60)

เพลงเกี่ยวกับที่ปรากฏในคำบอกเล่าของ ลูกคู่จะไม่ขึ้นสลับเพลงหรือร้องรับเมื่อจบเพลงว่า "เกี่ยวเด็กหนาแม่เกี่ยว ย่ำมาวะระแงแกลเหลียว เกี่ยวเกี่ยวจะมากก้อยเออย"
แต่ลูกคู่จะบอกว่า ช้า ชะ และรับว่า ฮ้าโฮ้ สลับบทร้อย และร้องซ้ำเมื่อตอนจบคล้ายกับเพลงหรือ ส่วนเนื้อเพลงจะเป็นทำนองเกี่ยวพาราสี ตามลักษณะเพลงปฏิพากย์ทั่วไป แต่ก่อนจะจบการเล่นเพลงจะมีการร้องลาเรียกว่ามพจากเนื้อหาเป็นไปในทำนองคร่ำครวญอาลัยอาวรณ์ที่ต้องจากกันไป หัวอย่าง

เพลงเกี่ยวข้าว

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

นายไผ่ ไร่ทองคำ

นางม้อย ลินทุพรม

นางนกเล็ก นกทอง

สาเทห์เห็นสายฝนหักหวน

ทั้งผู้ผู้ทั้งถ้านิคพลาคละลอสั่ง (ฮ้าโฮ้)

ก็คนพังหรือคนคู่ (ฮ้าโฮ้) ที่มา

ก็นับว่าไม่น้อย (ฮ้าโฮ้) แล้วหนา

นึกว่าท่านผู้ชม (ฮ้าโฮ้) เมตตา

เป็นเพลงเกี่ยวข้าวของเราแน่ไรร

ทั้งจิงหะจะโค่นหรือท่างคนท่างร้อง

ถ้านิคบ้างสั่งไปก็ออกกัยให้กระดม

เล่นเพลงกันไปหรือเกี่ยวข้าวกันไป

ถ้ามันนิคบ้างสั่งไปก็ให้กัยเด็กหนา ท่านพินาชมเออย ถ้ามันนิคบ้างสั่งไปก็ให้กัยเด็กหนา ท่านพินาชมเออย

สอง คำก็เรียกสามคำก็เรียก

ถ้ามันว่าจะเล่นขอให้มากอาจวง

อย่าทำเอียงอายเขื่อนหนอว่าไม่เป็น

ทั้งเวลาหรือมันก็จวน (ฮ้าโฮ้) แล้วหนา

ฉนั้นว่ามันก็เป็นอย่างนี้เถอะหนาแม่สีชมพู

เราก็เริ่มเล่นกันตั้งแต่สองพันห้าร้อย

ถ้านิคบ้างสั่งไปก็ออกกัยให้กับผม

จะออกกัยทั้งผู้ใหญ่และเด็กทั้งไทยและเง็ก

(ฮ้าโฮ้) ที่ไคมา

คู่ทำจะเป็นของชาวไร่ (ฮ้าโฮ้) ชาวนา

ถ้าชาคคกมกพร่อง (ฮ้าโฮ้) ร้องว่า

นึกว่าท่านผู้ชม (ฮ้าโฮ้) เมตตา

เสียในกลางไร่ (ฮ้าโฮ้) กลางนา

ก็เสียงระงมพรมเพรียก (ฮ้าโฮ้) กลางนา

นะแม่ทิวโค้ง (ฮ้าโฮ้) ของซ้ำ

เราก็คนเคยเล่น (ฮ้าโฮ้) กันมา

ถ้ามันเราไม่เล่นไม่หัวเขาจะว่าถือหัว (ฮ้าฮั) อย่างว่า เสียแรงเจ้าของงานเขามา
วานว่าเสียเขียวแม่ตากลมเอย (เอ๋ เอ้ย กลมเอย เจ้าเอยของงานเขามาว่า
เสียเขียวแม่ตากลมเอย

บทจาก

ช.	จะจากกันแนโกณ้องเอย	สองมือประคอง (ฮ้าฮั) น่องไว้
	หัวน่องนี้หัวพี่แสนรัก	เย็นงอกก็มาจาก (ฮ้าฮั) กันไป
	จากกันวันนี้ จะพบกันวันไหน	แม่สุดเสียกายจริงเอย (ลูกคู่รับซ้ำ)
ญ.	แสนเสียกายอาลัยรักเอย	พ่อคุณเอยมาจาก (ฮ้าฮั) กันไป
	ตอนเช้าว่ารัก	ตอนเย็นมาจาก (ฮ้าฮั) กันไป
	มาทรงโคกาน้ำตาไหล	เขามาจากน่องไปเสียแล้วเอย (ลูกคู่รับซ้ำ)

9. เพลงเต้นกำรำเคียว

เพลงเต้นกำรำเคียวเป็นเพลงพื้นบ้านเก่าแก่เพลงหนึ่งของชาวล้านนา เขาทอง อำเภอ
พุนะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ที่ชาวบ้านยังจกจำเนื้อร้องได้เป็นอย่างดี

เพลงเต้นกำรำเคียวจะเล่นกันในฤดูเกี่ยวข้าว คือเมื่อถึงฤดูเกี่ยวข้าว ชาวนามักมี
การเอาแรงกัน โดยต่างฝ่ายต่างช่วยกันเกี่ยวข้าว ดังนั้นในการเกี่ยวแต่ละครั้งจึงมีชาวนา
มาร่วมทำงานเป็นจำนวนมาก และเมื่อหยุดจากการเกี่ยวข้าว ชาวนาจะเริ่มเล่นเพลงเต้น
กำรำเคียว

เมื่อปี พ.ศ. 2504 นายชิต อยู่โพธิ์ ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร
ได้นำศิลปินจากกรมศิลปากรไปถ่ายเทคเพลงเต้นกำรำเคียวจากหมู่บ้านสระทะเล อำเภอ
พุนะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และต่อมาเพลงเต้นกำรำเคียวก็เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

วิธีเล่นจะแบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง สำหรับฝ่ายชายจะ
เรียกพ่อเพลง ฝ่ายหญิงจะเรียกว่าแม่เพลง เริ่มต้นควยพ่อเพลงชักชวนแม่เพลงให้ออกมา
เต้นกำรำเคียว ในการเล่นจะมีเคียวอยู่ในมือขวา และมือซ้ายถือรวงข้าว

เพลงแรกของเต้นกำรำเคียวคือ "เพลงมา" หมายถึง การที่พ่อเพลงร้องชวนให้
มาเล่นเพลงเต้นกำรำเคียว เมื่อแม่เพลงรับแล้วพ่อเพลงก็จะต่อเพลงอีกหลายเพลง และมี
แม่เพลงร้องแก้ไปเรื่อย ๆ เพลงที่ร้องต่อกันจากเพลงมาคือ

1. เพลงไป	4. เพลงบิน	7. เพลงปัก
2. เพลงเคิน	5. เพลงรอน	8. เพลงย่อง
3. เพลงรำ	6. เพลงแตก	9. เพลงยาง
		10. เพลงถอง

ตัวอย่างเพลงเต้นกำรำเคียวจากคำมดเซาของ

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง

นายไชว จันทรรพ

เพลงมา

- ร. มาเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่ม่า กัมาหรือมาแม่ม่า (ซ้ำ)
มาเต้นกำรำเคียวกันเสียในนาข้าว (ลูกตุ้ม)
- ญ. มาแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพม่า มาหรือมาพม่า มาหรือกระไรมาแล้ว
พอชุมพวงขวางแก้ว นอชมมาแล้วนายเอ๋ย (ลูกตุ้ม)
- ร. มาเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่ม่า กัมาหรือมาแม่ม่า (ซ้ำ) ที่เรียนกองก้อยาเนิ่น
ถ้าพี่เรียนกองก้อยา (ซ้ำ) แม่ผมกระจายรายหน้าให้ลูกขี้เมาวงเอ๋ย (ลูกตุ้ม)
- ญ. มาแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพม่า กัมาหรือมาพม่า (ซ้ำ) ที่เรียนกองก้อยาเนิ่น
ถ้าพี่เรียนกองก้อยา (ซ้ำ) พอโหมงามให้รำหน้าเป็นเจ้าพระยาทำเอ๋ย (ลูกตุ้ม)

เพลงไป

- ร. ไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่ม่า ก็ไปหรือไปแม่ม่า (ซ้ำ) ไปชมนกกันที่ในป่า
ไปชมพุดกาน้ำในไพร (ซ้ำ) ไปชมละมั่งกว้างทรายกันเสียที่ในกองเอ๋ย (ลูกตุ้ม)
- ญ. ไปแล้วเอ๋ย เอ๋ยไปพ้อไป ก็ไปหรือไปพ้อไป (ซ้ำ) ไปชมนกกันที่ในป่า
ไปชมพุดกาน้ำในไพร นอชมเขยิกจิกในดอ ตามกันพี่ชายไปแล้วเอ๋ย (ลูกตุ้ม)

เพลงเกิน

- ญ. เกินเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่ม่า ก็เกินหรือเกินแม่ม่า (ซ้ำ) ย่างเท้าขึ้นโคก เพียงโพระกก
รองเกริ่น (ซ้ำ) จะพาพญองไปหองพะเนิ่น ชมเล่นในเพลินใจเอ๋ย (ลูกตุ้ม)
- ญ. เกินแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพ้อเกิน ก็เกินหรือเกินพ้อเกิน (ซ้ำ) ย่างเท้าขึ้นโคก เพียงโพระกก
รองเกริ่น จะพาพญองไปหองพะเนิ่น ระหกระเหินใจเอ๋ย (ลูกตุ้ม)

เพลงรำ

- ร. รำเด็กเอ๋ย เอ๋ยแม่รำ กิรำหรือรำแม่รำ (ซ้ำ) ใส่เสื้อแต่เนื้อที่ ๆ แม่พอนแต่สีดอกคำ
(ซ้ำ) นอนหรือแนแม่รำรำ แม่เชิรำรำเกาเอ๋ย (ลูกกูรับ)
- ญ. รำแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพอรำ กิรำหรือรำพอรำ (ซ้ำ) (ลูกกูรับ ชัก ชักน่า ๆ)
รำหรือรำพอรำ มหานางส่งคำทางคนทางรำไปเอ๋ย (ลูกกูรับ)

เพลงบิณ

- ร. บิณไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่บิณ กิบิณหรือบิณแม่บิณ (ซ้ำ) สองเท้ากระหิบบิณใครเอ๋ย
จะบิณไปไคอย่างเจ้า (ซ้ำ) ใส่ขอมเกี้ยวขาวกำร้างขมเอ๋ย (ลูกกูรับ)
- ญ. บิณไปแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพอบิณ กิบิณหรือบิณพอบิณ (ซ้ำ) (ลูกกูรับ ชัก ชักน่า ๆ)
บิณหรือบิณพอบิณ มหานางส่งคำ นองจะบิณตามเอ๋ย (ลูกกูรับ)

เพลงรอน

- ร. รอนเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแมรอน กิรอนหรือรอนแมรอน (ซ้ำ) รูปร่างเหมือนนางระบำ
แม่เอ๋ยรำรำแมกุดหางรอน แม่ศรีสมัยแม่สายสมร ขอนแทนแทนขอน รูปร่างเหมือน
มอญรำเอ๋ย (ลูกกูรับ)
- ญ. รอนเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพอรอน กิรอนหรือรอนพอรอน (ซ้ำ) (ลูกกูรับ ชัก ชักน่า ๆ)
รอนหรือรอนพอรอน พอนกมันเหลืองอรอน ทางคนทางรอนไปเอ๋ย (ลูกกูรับ)

เพลงแฉ

- ร. แฉไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่แฉ กิแฉหรือแฉแม่แฉ (ซ้ำ) นองจะแฉไปลงหนองไหนด
ที่จะไปไหนหนงนั้นแน (ซ้ำ) แฉนกลเป็คน้ำไซรแฉ แฉไหนทวงเอ๋ย (ลูกกูรับ)
- ญ. แฉไปแล้วเอ๋ย เอ๋ยละพอแฉ กิแฉหรือแฉพอแฉ (ซ้ำ) ที่จะแฉไปลงหนองไหนด
นองจะไปหนองนั้นแน พอนกกระสากระแห แฉอาจขมเอ๋ย (ลูกกูรับ)

เพลงยัก

- ข. ยักเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแมยัก ก็ยักหรือยักแมยัก (ซ้ำ) ยักก็่นกระไรคึกกัก
ยักก็กักกระไรคึกกัก (ซ้ำ) แม่นงสของน้องรัก ยักให้ถูกเพลงเอ๋ย (ลูกดูรับ)
- ญ. ยักเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพอยัก ก็ยักหรือยักพอยัก (ซ้ำ) พอยงสของน้องรัก
น้องจะยักตามเอ๋ย (ลูกดูรับ)

เพลงยอง

- ข. ยองเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแมยอง ก็ยองหรือยองแมยอง (ซ้ำ) บุกหงกระไรแกรก ๆ
สอเมือกแหวกนัยน์ตานอง (ซ้ำ) มาเจอละฉิ่งกวางทอง พวกเราก็ตองนั่งเขย (ลูกดูรับ)
- ญ. ยองไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพอยยอง ก็ยองหรือยองพอยยอง (ซ้ำ) (ลูกดูชาย ชัก ชักนา)
ยองหรือยองพอยยอง มาเจอละฉิ่งกวางทอง น้องจะยองตามเอ๋ย (ลูกดูรับ)

เพลงยาง

- ข. ย่างเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแมยาง ก็ยางหรือยางแมยาง (ซ้ำ) เจอะเสือพี่จะยิง
ถ้าเจอกระหิงก็จะยาง (ซ้ำ) ไม่วาเนื้อเสือเนื้อช้าง จะยางไปฝากนงเอ๋ย (ลูกดูรับ)
- ญ. ย่างเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพอยยาง ก็ยางหรือยางพอยยาง (ซ้ำ) (ลูกดูชาย ชัก ชักนา ๆ)
ยางหรือยาง พอยยาง ไม่วาเนื้อเสือเนื้อช้าง ไหยางไปฝากเมียเอ๋ย (ลูกดูรับ)

เพลงทอง

- ข. ทองเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแมทอง ก็ทองหรือทองแมทอง (ซ้ำ) คอยขยับจับจอง ทองให้ถูกแม่เอ๋ย
(ลูกดูรับ)
- ญ. ทองเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพองทอง ก็ทองหรือทองพองทอง (ซ้ำ) ถ้าคึกก็เข้ามาทอง จะโค่นกระบอง
คี่เอ๋ย (ลูกดูรับ)

เพลงป๊อปปูล่ามีทั้งเพลงที่เร้าใจเล่นในเทศกาลสงกรานต์ เช่น เพลงฉ่อย เพลงพื้ฐาน เพลง
อินเลเล และเพลงที่เล่นในฤดูหนาว เช่น เพลงตำนาน เพลงเท่ก่าราเคียว บทเพลงเหล่านี้จะเน้น
การร้องโคตบกันระหว่างชายหญิง ในลักษณะการปะการมมากกว่าเพลงประกอบการเล่นชนิดอื่น
จึงมีความสนุกสนานและดึงดูดใจผู้ฟัง

คุณค่าของเพลงป๊อปปูล่า

1. สร้างความสนุกสนานให้ทั้งผู้เล่นและผู้ชม การเล่นเพลงป๊อปปูล่าเป็นการเล่นระหว่าง
ชาวบ้านกับชาวบ้าน เนื้อหาจึงเป็นเรื่องใกล้ตัว เกี่ยวกับบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทกัน ความสนุกสนาน
จึงอยู่ที่การโคตบขอลอ ถึงแม้มบางครั้งอาจจะรุนแรงไปบ้าง แต่ก็ไม่ถือสาเกินไป เพราะเห็นว่าเป็นการเล่น
เพื่อความสนุกสนาน
2. เป็นการระบายอารมณ์ และความรู้สึกในใจออกมา เช่น การระบายเรื่อความรักของตน
ที่มีต่อหญิงสาว อาจเพื่อต้องการให้คนรักได้รับรู้ หรือบางครั้งอาจจะระบายความคับข้องใจ ความส่ายาก
ยากจน ความน้อยเนื้อต่ำใจ ทำให้สังคมได้รับรู้ถึงความทุกข์ของตน
3. คุณค่าทางด้านภาษา ถึงแม้ว่าเพลงป๊อปปูล่าจะเป็นเพลงที่ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา
แต่จะเห็นวาทะชาวบ้านสามารถเลือกใช้คำใดกระชับ มีความหมายเหมาะสม โคตรรตสในการฟัง ทำให้
ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปได้ และภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่เกิดจากปฏิกิริยาไหวพริบโดยตรง

เพลงประกอบการเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงประกอบการเล่นเบ็ดเตล็ดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้หมายถึง เพลงที่เร้าใจประกอบพิธีกรรม
ของชาวบ้าน จะเล่นในเทศกาลสงกรานต์ อันมีรากฐานมาจากความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และ
ภูติผีปีศาจ

นับเป็นต้น ๆ ไม้แล้วพื้นหมู่บ้าน จีวรียอูโดยอาศัยความเชื่อต่าง ๆ เป็นแบบแผน ในการ
ประเพณีปฏิบัติ ความเชื่อบางอย่างได้รับการพิสูจน์ให้เห็น จึงอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจยกเลิกไป
แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมแต่ละแห่ง บางสังคมอาจยกเลิกหรือผ่อนคลายความเชื่อบางอย่างในขณะที่อีก
สังคมหนึ่งอาจจะยังเชื่อดูแน่นแฟ้นอยู่ ดังนั้นความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด
แล้วปรากฏออกมาในรูปของพฤติกรรมในวิถีประจำวัน ชนบทธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า "เชื่อ" ว่าเห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ ดังนั้นความเชื่อจึงมีความหมายว่า สภาพที่บุคคลมีความเห็นตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง "เมื่อเกิดความเชื่อแล้วมักมีการแสดงออกทั้งทางกาย คือการปฏิบัติและทางวาจา คือการบอกเตือนสั่งสอน หรือแจ้งให้ผู้อื่นทราบ ความเชื่อของบุคคลกลุ่มใดย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเพณี สุภาษิตคำพังเพย ตลอดจนคตินิยมแขนงอื่น ๆ ของบุคคลกลุ่มนั้น" (จันทร์ศรี นิกยคุณ น.ป.ป. : 111)

พระยาอนุมานราชธนได้กล่าวถึงสาเหตุของความเชื่อไว้ว่า "มีความเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรหรือสิ่งไร ถ้ามีลักษณะที่ยังปกติเป็นเรื่องอีกอันอยู่ ไม่เคยออกไปปรากฏเห็นเรื่องนั้นหรือสิ่งนั้นย่อมทำให้เกิดความสงสัยหรือยากหรือยากเห็น ยิ่งปกติมากเท่าใดก็ยิ่งเร้าใจให้อยากหรือยากเห็นมากขึ้นเท่านั้น เมื่อไม่สามารถจะรู้ได้เห็นได้ ก็ต้องใช้วิธีนึกเอาหรือเอาเอาให้เข้าใจว่าคงจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ โดยอาศัยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เห็นว่าใกล้เคียงกับตนเคยรู้เคยเห็นมาก่อนหรือไม่ก็นึกเอาตามเรื่องราวที่กล่าวหรือบอกเล่าไว้ก่อน ถ้าเรื่องราวที่ได้รับบอกเล่าไปตรงกับอารมณ์ที่ของการจะเชื่ออยู่แล้วก็จะเชื่อทันที" (พระยาอนุมานราชธน 2502 : 28 - 29) ส่วนหม่อมเจ้าหญิงทูลพิสมัย จิตกุล ได้ทรงอธิบายไว้ว่า ความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือนมนุษย์ ที่แต่เดิมยึดถือธรรมดาที่เป็นที่พึ่ง ต่อมาเมื่อมีศาสนาเกิดขึ้นจึงผูกถือเหล่าเทพเจ้า ภูติผีปิศาจ ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นสรณะสามารถช่วยเหลือได้ในยามทุกข์ยาก (กิ่งแก้ว อัคราทร 2520 : 92)

เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากคำบอราของ อำเภอพุนนัง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีอิทธิพลความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และภูติผีปิศาจ คือเพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. เพลงเชิญผีหรือเพลงเข้าผี 2. เพลงแห่นางแมว

1. เพลงเชิญผีหรือเพลงเข้าผี

การเล่นเชิญผีเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์ สาเหตุที่มีการเล่นเชิญผีในเทศกาลสงกรานต์ เพราะมีความเชื่อว่าเป็นเวลาที่ปล่อยผีให้เขาลา หรือไปเที่ยวนอกวัดได้ และผีจะไม่เข้ามาในวัดจนกว่าจะสิ้นแสงตะวัน ซึ่งเวลานั้นชาวบ้านจะร้องเล่นเข้าผีชนิดต่าง ๆ โดยการร้องเชิญผีของการในมาเขาคนธรง สำหรับคนที่เขาคนธรงจะเลือกคนที่ใจอ่อน หรือเกิดวันอ่อน เช่น วันจันทร์ วันศุกร์ (สัมภาษณ์ นางนกเล็ก นพทอง 5 เมษายน 2530)

การเล่นเชิญผีมีอยู่ทั่วไปในแถบภาคกลาง เช่น อุทัยฯ อ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อยุธยา ราชบุรี ฯลฯ และมีอยู่หลายสิบชนิดด้วยกัน เช่น ผีขุม ผีเจ๊ก ผีปลา ผีหนู ผีกระตัง ผีลิง ผีนางกวัก ผีควาย ผีกะลา ผีแมงคี่

ตัวอย่างเพลงเขมรจังหวัดสมุทร

ผีเสื้อ

ผีเสื้อผีเสื้อ
ผีเสื้อในคลอง

ผีเสื้อในหนอง
ผีเสื้อในหอนาก อักกะแมเฮย ๆ

ผีปลา

ผีเสื้อเหินทก
แม่นางปลาเฮย
ขึ้นหมากจะครอง

ก็ทกจมา ลจมาไว ๆ
เขมมาเลี้ยงงนอง
จะครองปลาเฮย

ผีหนู

นางหนูเฮย
ไปเหินทางเกา
เกี่ยวหมากเกี่ยวพูล
หึ่งสองเหิน
เมื่อนั้นไป
มันนอนไต่ไม้
ผีลงละเหวย
พญาหงส์เฮย

ออกมาจาก
พบพี่น้องเจ้า
หึ่งสองแกม
คอกไม้คอกบัว
มันไปไต่ขอน
เมื่อนั้นตาย
ผีลงละวา

นางหนูไม่เหิน
เกี่ยวขาวสารหนู
นุ่งผ้าลายแจม
ทำหัวตะไคร
เมื่อนั้นนอน
ไม่รู้ไต่เลย
เขาค้นองชา

(เขมก นวัญ 2527 : 429 - 430)

การเล่นเขมรที่ปรากฏในตำบลดเขาทองมีอยู่หลายชนิด เช่น ผีเจ้าเงิน ผีนางตัง ผีนางควาย
ผีนางปลา ผีนางครก ฯลฯ
ตัวอย่างการเล่นเขมรของตำบลดเขาทอง

ผีเจ้าเซ็น

อุปกรณ์การเล่น รูป 3 ดอก

ดอกไม้มือ 3 สี

ผ้าปิกตา 1 ผืน

ผู้เล่น

ผู้หญิง 1 คน ไม่จำกัดอายุ เป็นผู้เชาทรง

พี่เลี้ยง 1 คน คอยช่วยเหลืออย่าง ๗

วิธีเล่น

เมื่อเริ่มเล่นนำผู้เล่นปิกตากวดยาวแล้วยืนพนมมือ ถือรูปที่จุดไว้ คนร้องเชิญผีจำนวนเท่าใดก็ได้ที่เริ่มของเพลง ถ้ามีเชาทรงจะท้วง มีข้อสัน จนรูปอย่างทกจากมือ แล้วนอนพลิกไปยกแล้วคอยแข็งขึ้น พี่เลี้ยงก็คอยประคองผู้ร้องจะร้องเพลงในร่า หรือให้ทำอะไรก็ได้ ถ้าต้องการให้ผีออกจากร่างคนทรง ก็ให้พี่เลี้ยงกะโกนท้วงๆ ผีเจ้าเซ็นก็จะออก

บทร้องเชิญ

เจ้าเซ็นเจ้าเซ็นผู้ประเสริฐ

ผู้ดำเลิศในโลกา

เจ้าเซ็นเจ้าเซ็นเมตตา

ใครผู้พาให้เมียชานอน

มีมาละโว้ยมีมาละวา

พี่มาไม่โตโตไม่โตลงมา

ผีนางตัง

อุปกรณ์การเล่น กระตังฟ้าขาว 1 ใบ

ผ้าปิกตา 1 ผืน

คนร้องไม่จำกัดจำนวน

วิธีการเล่น

ถนัดเล่นจะเอากระตังฟ้าใบนั้นตีระ ปิกตากวดยาวที่เตรียมไว้ แล้วนั่งพนมมือ หรืออาจเขม้นือจับขอบกระตัง แล้วในผู้ร้องเพลงเชิญนางตังพร้อมประหม่อให้จิ้งหรีดควย เมื่อผีนางตังเข้าจะแสดงอาการใดกระตังเตาะไปตามกิน หรือขับไล่ผู้ร้อง หรืออาจจะร่างไปตามจิ้งหรีดที่ผู้คนดูให้หน้า เมื่อต้องการให้ผีออก ก็กะโกนตัง ๗ ท้างๆ ผีก็จะออกจากร่างคนทรง

บทร้องเชิญ

ส่วนที่ 1

นางคงเอ๋ย
เขาคงไม่มาก
กระต๊อแพนนา
โหมารัก ๆ
มาชนกนิทราย

เขาประหง
เขายากไม่แดง
กระต๊อปักกร
โหมาราย ๆ
โหมางัง

ส่วนที่ 2

นางคงเอ๋ย
เขาคงไม่มาก เขายากไม่แดง
แยงแมงเมา
ออนอง ๆ
ออนองพราย ๆ

เขาประหง
เขายากไม่แดง
กระต๊อปักกรออนอง ๆ
ออนองพรม ๆ
ชนกนิทรายมาโหมางัง

ส่วนที่ 3

นางคงเอ๋ย
ขอเชิญลงสาก
กินสักกินปลา
ปิ้งเนื้อน้า
โคเนื้อสองใน
โคเบี้ยสองตัว
ขึ้นพาลกรอง
ฮายปากเหมทอง
ขึ้นมาแล้วไว
ผิงมาไม่ไค

ขอเชิญลงกรก
สาวนอยเพล
กินหมูเป็นคำ
ผิงเนื้อน้า
โคเนื้อสองใน
โคกระเทียมสองหัว
พอลิ้นสอง
ขึ้นพาลกรอง
ค่นองเฮกนา
ขึ้นมาแล้วไว
ไคไม่อมา

น้องมาไม่รอ
ไหนท่าหนา
กระแทกเสาเชิง

ดอกไม้ออมา
เกี่ยวหนามางทั้ง
กระตังมีขาวอ่อนลงอ่อนลง

นิมิต

อุปการการเอ็น ซากทำขาว 2 อัน
นิมิต 1 อัน
คุณ 1 คน
คนถือซากเกาะกิ่งหวะ
คนร้องเรอไม่จำกัจำนวน

วิธีเล่น

วางซากลงบนพื้นให้ขนานกัน 2 อัน ให้ผู้ถือซากกระแทกซากคล้ายการรำลาวกระหม่อม
คนทรงงูตาเห็นซากซาก ซากไปเข้ามา ในขณะที่คนร้องเรอจะร้องเรอไปตามบท เมื่อมีเขานางซากแล้ว
คนทรงจะรำไปตามเพลงที่แล้วแต่จะร้องให้รำโดยรำจะไม่กระทบซากเลย หรืออาจจะให้ทำอะไรก็ได้
และเมื่อต้องการให้มือออกก็ใช้การกะโกนที่ข้างหูเช่นกัน

บทร้องเรอ

จำนวนที่ 1

นาคกรกเออ
ปลาตะเพียนปลาตะพาก
ปลาตะโพนเนื่อออน

นางกรกนางซาก
กระต่ายลอยชน
ตะละแมเฮย ๆ

จำนวนที่ 2

อ้ายนิมิตเออ
เออ ๆ อ้ายนิมิตเออ
มาเขานางซากเออ ๆ

เขามาไวไว
เขามาไวไว
อ้ายนิมิตเออมาเขานางซาก

นางจตุร

อุปกรณ์การเล่น ลูกจัมเปลา 1 ใบ
 ผ้าปิกกา 1 ผืน
 เชือกแร็กเฮว 1 เส้น
 ลูกบอล 1 ลูก
 ลูกเต๋า 1 ลูก
 ลูกเบี้ย 1 ลูก

วิชาเคมี

ดูเล่นจะเป็นชายหรือเป็นหญิงก็ได้ 1 คน พรหมทั้งสี่เลี้ยง คนตรงจะนั่งพนมือเอาตุ่มวางไว้ตรงหน้า และมีเชือกรั้งเอาไว้เลี้ยงจะคอยถือเชือกอยู่ เมื่อร้องเพลงมันางสุ่มแล้ว หากมีเชือกคนตรงจะหนีบ้าง แล้ววิ่งไล่ที่ผู้รอบ ๆ โดยเอาตุ่มสุ่มไปตามกิน จนเมื่อสี่เลี้ยงถึงเชือกแล้วตะโกนดัง ๆ มันางสุ่มก็จะออกจากคนตรง

บทของเจษฎ์

จำนวนที่ 1

นางสุนเอย
สุนปชาในหนอง

ชุมนุมในห้วย
ฝนตกฟาร่องตะเคียนผะไฮ ๗

จำนวนที่ 2

นางชุมเขย
ชุมปลาในหนอง
พองปลา ๆ

สุ่มปลาในไทน์
 สุ่มปลาในคลอง
 พอลกาเฮย ฯ

การเล่นโยโย่เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน อันเป็นผลมาจากประเพณีความเชื่อของคนไทย และเป็นการเล่นที่ไม่มีกฎเกณฑ์กติกา มหกรรมการเล่นโยโย่ในแต่ละประเภท มีความมุ่งหมายเพื่อโน้ตทรงฟังแล้วเกิดอาการเคลิบเคลิ้ม คล้ายกับการสะกดจิตเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นคำคล้องจองง่าย ๆ ส่วนใหญ่เนื้อความไม่ค่อยมีความหมายแต่อย่างใด และมักเป็นบทร้องสั้น ๆ

คุณค่าของการเล่นเชิญผี

1. คุณค่าในแง่เป็นสื่อทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งผู้เล่นและผู้ดู เพราะในการเล่นเชิญผี นอกจากจะเล่นกันตามความเชื่อแล้ว ยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินควบคู่กัน เมื่อเฝ้าเขาคนทรงแล้ว ก็มีการร้องรำทำเพลงติดตามมาด้วย

2. คุณค่าในแง่ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในระหว่างบุคคลของท้องถิ่น เพราะในการเล่นผีจะเป็นการรวบรวมผู้คนเข้าด้วยกัน ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งของท้องถิ่น อาจเป็นลานวัด หรือลานบ้านก็ได้ ทุกคนที่มาด้วยกัน ต่างมีจุดหมายอย่างเดียวกัน คือเพื่อความสนุกสนาน โดยลักษณะเช่นนี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และทำให้เกิดความสนิทสนมและความสามัคคีขึ้นภายในท้องถิ่น

2. การเล่นแหนางแมว

การเล่นแหนางแมวพบได้ทั่วไป ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ของภาคกลางที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม การเล่นแหนางแมวเป็นการละเล่นอันเนื่องมาจากประเพณีความเชื่อของคนไทย มีจุดหมายเพื่อให้ไสยศาสตร์บังคับไปในทิศทางดี จึงถือเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนานและเพื่อความคลายความทุกข์ยาก อันเนื่องมาจากฝนแล้ง

ประเพณีการเล่นแหนางแมวนั้น เสฐียร โกเศศ ได้กล่าวไว้ว่า "เป็นประเพณีของชาวภาคกลาง ปีใดฝนแล้ง ชาวบ้านทองใดได้รับความเดือดร้อน หว่านทำไร่ไม่ได้อะไร จึงจำเป็นต้องทำพิธีแหนางแมว เพื่อเรียกร่องให้ฝนตก และเมื่อทำพิธีแหนางแมวไปแล้วฝนก็ตกลงมาจริง ๆ " (เสฐียร โกเศศ

2515 : 57)

อุปกรณ์สำคัญในการเล่น คือแมว ทั้งนี้โดยปกติแล้วแมวเป็นสัตว์ที่เกลียดน้ำ ในขณะที่แหนางแมวไปตามบ้านเรือนต่าง ๆ เจ้าของบ้านจะพาน้ำหรือเหล้ามาให้อีกแมว แมวก็จะร้อง จึงถือเป็นเคล็ดว่า การที่แมวร้องในขณะที่ถูกนำสาکنั้น จะทำให้ฝนตกลงมาจริง ๆ ชาวบ้านจะนำแมวมาใส่ภาชนะ เช่น เชงหรือตะกร้า หรือชะลอม แล้วปิดฝาให้แน่น เขาไม่คำนึงส่อความแก่แก่ไปจะแหเวลาใดก็ได้ โดยมีคนหนึ่งถือพานำหน้า ร่องเชิญให้คนในหมู่บ้านมารวมในที่นั้น อาจจะมีดนตรีประกอบจังหวะ เช่น ของ กลอง ฉิ่ง เมื่อเคลื่อนขบวนแหนางแมวไปพร้อม ๆ กัน บางบทอาคมโดยคำนายบโสน หลังจากเสร็จพิธีแหแล้วชาวบ้านจะกลับมานอนหลับพักผ่อน ถ้าแหแล้วฝนยังไม่ตก ก็อาจต้องแหซ้ำในวันต่อ ๆ ไป

ตัวอย่างทรงแทนางแมวจากจังหวัดกาญจนบุรี

นางแมวเอ๋ย	มารองแป่วแป่ว	ฟ้ากษ โน้น
ขอฟ้าขอฝน	รถแมวข้าง	คางางแมวมานา
โคเบี้ยยี่สิบ	มาซื้อหมากกับ	มาดอนางไม
นางไม่รักใจ	บุ่งตาตาเซ่ทอง	โอหนูที่กลอง
โอดับปากกะตุ	โอดูปันกัน	หัวล้านชนกัน
ฝนก็เหอเงา	หัวล้านชนกัน	ฝนก็เหอเงา
เขมทุ่งเขมท่า	เขมนาสองทอง	โหมนตรพระมา
สวกลาตาปลาชอน	ปิ่นเมฆเสียดกอน	เลนอะครสามวัน
หัวล้านชนกัน	ฝนก็เหอเงา ๆ	เมฆมายเอ๋ย
อย่าพึ่งขายลูก	ขาวจะลูก	ลูกไมจะแพง
ฟ้าตาแกง ๆ	รอบไรรอนนา	ฝนตกเจ็ดหา
ฟ้ามายาขี	ปิ่นนาฝนที่	ฝนก็เหอเงา ๆ
โหมนตรขรัวตา	สวกลาตาปลาชอน	ปิ่นเมฆเสียดกอน
เลนอะครสามวัน	หัวล้านชนกัน	ฝนก็เหอเงา ๆ
ฝนตกเจ็ดหา	ฟ้ามายาขี	ฟ้าไท่ฟ้าที่

และตัวอย่างเพลงแทนางแมวจากจังหวัดอ่างทอง

นางแมวนางหมา	ขอฟ้าขอฝน
ขอน้ำมนตร	รถหัวแมวมาง
ขอเบี้ยคางาง	คิตหางแมวมานา
ซื้อผักขี้ปลา	ให้แมวชากิน
กินหมากกินส้ม	กินจนไม่มี
โอเต้านักดี	ชั้กระหนจนตาย

ไอ้เจ้าจิ้งไร

ฝนตกชะล่าน

รอนถึงพระพิรุณ

ชีได้หมอกทาด

กลานเขาไถถุน

ฝนก็ไหลลงมา...

การเล่นเพลงแหนางแมวของตำบล เขาทอง จะ เหมือนกัน ในท้องถิ่นอื่นทั่วไป เพื่อความ
เป็นการวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ฝนตกลงมา จากการศึกษาพบเนื้อร้อง เพลงแหนางแมว 7 เพลง
ด้วยกัน ทั่วต่าง

จำนวนที่ ๑

วิทยากร นายไสว จันทรมาศ

นางแมวเขย

ทางขอคนหางยา

แมวคำกิมปลาหาง

ห่านไห้ไผมา

ไอ้เผือกเขาคำ

เทรีเมไวลากทุ่ง

ทาเถรชัยรบ

ชีได้หมอกทาด

ในพระพิรุณ

ไอ้เฮอะไอ้

ใครไม่ไหวสาร

กึ่งหนึ่ ๗

ใครไม่ไหวหมาก

ไอ้เผือกเขาคำ

เลี้ยงไว้แลกนา

ชีกระหนั้เหลือใจ

ฝนตกชะล่าน

กระหนั้ขึ้นมา

กระคานโต ๗

นางแมวหลายอย่าง

แมวคำแมวขาว

แมวคางกิมปลาหาง

ฝนไหลมา

ไอ้คำเขาควาย

กุงปลาหมกขึ้น

ชีกระหนั้เหลือใจ

ฝนตกชะล่าน

กระหนั้ขึ้นมา

หะน่านโต ๗

หิยานลครอง

ใครไม่ไหวหมอย

ฝนไหลมา

ไอ้คำเขาเกอียง

ฟายายมรี

ไอ้เจ้าจิ้งไร

กลานเขาไถถุน

ไอ้สาระพา

ฝนเพิ่มกระบุง

แมวคำแมวคาง

ชีให้คันทาง

ใครว่าฝนแล้ง

ละเนอ ละเนอ

เลี้ยงไว้หาหยอย

หิจะกินกัไม่มี

ไอ้เจ้าจิ้งไร

พาดเขาไถถุน

ไอ้สาระพา

ขอให้เพิ่มกระบุง

ไห้เอาแมวมาคอง

หิหมอยลากฟาก

ละเนอ ละเนอ

เลี้ยงไว้ไค้แอก

เบ้คไค้เบ้คคิ

ชีได้หมอกทาด

ไอ้พระพิรุณ

ในเฮอะไอ้

สำนวนที่ 2

วิทยากร นายเต็ม เชี่ยวทอง

นางแมวเอ๋ย

หางชอกหางยาว
แมวคำกีนปลายาง
ฝนเหลืองมา

ขอฟ้าขอฝน

ไ้หนางแมวมา
ก็จะมีกินก็ไม่มี
โอ้เจ้าจริงไร
พาสเขาไ้คุณ
ถึงสนาเคื่อนทก

ฝนก็สาทลงมา
หะนานโต ๆ
โอ้คำทางเกดียง
ไ้เขาเรือนนี้
เสาเรือนไม้ไผ่
น้ำไม้ทองคัก
จะเขากเอน
มาค่าน้ำพริก
ฝนตกเจตนา
ยายชิตีเห็น
ไ้ครมีลูกสาว
มาปล่อยไ้ก้อ
ฝนหลังลงมา

นางแมวหลายอย่าง

แมวคำแมวขาว
แมวทางกีนปลาแห้ง

ขอน้ำมนตรคหัวแมวมาง
ซื้อปลาไ้แมวชากิน
คาเดนมัยรับ
ซื้อไสหมอกา
ไ้พระพิรุณ
ฝนตกลงมา
ไ้สาระพา
ขอไ้เพิ่มกระบุง
เลี้ยงไ้ไ้โตแอก
หอรหรือขวาง
เขยนอยเขยใหญ่
ผักไ้ของปลูก
จะออกกเอน
ห่าทาชิม
พามาขายชิตี
จะหลอกตาเดร
กะลูกทุกแฉง
ไ้พระมใจกัน
มาเนอ ๆ

แมวคำแมวทาง

สี่เท้ากินทาง
ไ้ครวาฝนแดง

ขอเบี้ยกาจาง
กุงปลาหมกสัน
ซื้อกระหนี่เหลือใจ
ฝนตกทะเลาน
ห่านไ้คินมา
ถึงหนาเคื่อนหา
โอ้เฮดะโอ
ไ้เผือกหางคำ
เลี้ยงไ้ไ้แอกนา
เลือกมาแลนกลาง
ขาวไมทองคัก
ลูกไมทองเคิน
ไ้ตาเดรเอย
หัวไ้ไ้หวนา
เบ็คไ้เบ็คคิตี
หมันแมวคราว
ลูกสาวไมเกงรองฮื่อ ๆ
ครบถวนสามวัน

ใครในหม่นน้อย
ฝนเหลืองมา

หม่นน้อยจากฟาก
มาเนอ ๆ

ใครในหม่นมาก

เพลงแหนางแมวเป็นเพลงที่เกิดจากความเชื่อของคนในท้องถิ่นที่ทอเทพ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เพื่อหวังจะให้สิ่งเหล่านั้นได้คอยบันดาลให้ฝนตกลงมาตามที่ต้องการ

คุณค่าของเพลงแหนางแมว

1. เป็นการสร้างความหวังและกำลังใจให้กับคน ชาวบ้านจะเล่นแหนางแมวเพราะฝนแล้งหรือฝนไม่ตกตามฤดูกาล สาเหตุเพราะกลัวว่า หากฝนแล้งจะทำให้ทำการเกษตรไม่ได้ หรือหากปลูกไว้นานแล้วทำให้พืชผลต่าง ๆ ทยอยเหี่ยว ความทุกข์ ความเดือดร้อน ความอดอยาก ยากจนก็จะตามมา ดังนั้นจึงทำพิธีขอฝนทอเทพคาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ หลังจากแหนางแมวแล้ว ความกังวลอาจลดน้อยลง และมีความหวัง มีกำลังใจในการต่อสู้กับภัยธรรมชาติมากขึ้น

2. เป็นการสร้างความสามัคคีของคนภายในหมู่บ้าน เพราะการเล่นเพลงแหนางแมวจะต้องมีการร้องรำทำเพลง และแหแมวไปรอบ ๆ หมู่บ้าน เมื่อยามฝนตก ก็จะมีชาวบ้านนำข้าวปลาอาหารรวมทั้งสุราพาไปขูดเล่น ส่วนขูดเล่นจะร้องอวยพรให้เกษตรกร อับผลคงให้เห็นถึงความร่วมมือ ความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน

ศึกษานาฏศิลป์ที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน

นาฏศิลป์ หมายถึง โดยคำที่มีลักษณะง่าย ๆ สั้น ๆ แต่มีความหมายลึกซึ้ง มักเป็นคำคล้องจองกัน เพื่อสะดวกในการพูดและการจดจำ ในที่นี้หมายถึง คำคม สุภาษิต และคำพังเพย นาฏศิลป์ที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากทำนองเซาเพลง มีดังนี้

1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ ไถ่แก
 - 1.1 เถาวัลย์
 - 1.2 ใบไม้ฮ่อน
 - 1.3 แสงเคียนจะแสงแสงจันทร์
 - 1.4 มดไม่ให้ไต่ไรไม่ให้คอม

2. หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่
 - 2.1 เสนฐ
 - 2.2 แม่ครัวโง่ง
 - 2.3 พลัคนบ้านพลัคชอง
3. หมวดที่เกิดจากอาชีพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่
 - 3.1 กักลอบสองใบคักไซสองมือ
 - 3.2 ไกลเกลือกินค่าง
 - 3.3 แหนรักหนอง
 - 3.4 ชุกบออลอปลา
 - 3.5 พอคสมอ
4. หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี ได้แก่
 - 4.1 รวมหอ
 - 4.2 เกี้ยวกอง
 - 4.3 มียัวฉิคคิตจนวันตาย
 - 4.4 ถือหัว
5. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา ได้แก่
 - 5.1 เก็บคอกไม้ร่วมคั่น
 - 5.2 กรรมคามหัน
 - 5.3 อนิจจังไม่เที่ยง

6. หมวดที่เกิดจากความประหลาดและอุปนิสัยส่วนบุคคล ไค้แก๋
 - 6.1 มั่วซ้ำ
 - 6.2 หน้าเหมือนตัวก
 - 6.3 ไว้เนื้อเชื่อใจ
 - 6.4 ตะบอย
7. หมวดที่เกิดจากการละเล่น ไค้แก๋
 - 7.1 คางเหลือง
 - 7.2 เข้าตาจน
8. หมวดที่เกิดนิยาย นิทาน ทำนาน ไค้แก๋
 - 8.1 กระต่ายกับทองจันทร์
1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ ไค้แก๋
 - 1.1 เถาว์อัย

ใจชายเปรียบเถาว์อัย
เห็นคนไม่ก็พันไปเสียทุกต้น
พันต้นนี้แล้ว ไปพันต้นโน้น
พันไปเสียทุกต้น ใครจะเปลี่ยนแปลงมัน

ในความหมายโดยทั่วไป เถาว์ลย์จะหมายถึงพรรณไม้ที่เป็นเถา หรือพรรณไม้เลื้อยตาม
ธรรมชาติเถาว์ลย์จะขมเกาะเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ ทั้งพระนิพนธ์ว่า

เถาว์ลย์พันพฤษา

ทำเพลงวังเวงใจ

ถึบรังษากอกแก่งไกร

ส่งเสียงเรื้อยละครเครง

(เจ้าพญารามธิเบศร์)

และมักเปรียบเทียบบุคคลที่มีจิตใจอ่อนไหวง่าย โลเล ไม่แน่นอนว่าเหมือนเถาว์ลย์ เช่น

เพราะเธอเหมือนหลักไม้ค้ำทรงนั้น

ไม่เลื้อยอย่างฉันไคพลันอาศัย

ซาคเธอเหมือนซาคหลักชีวิตไป

ก้าวเดินทางใดซาคความมั่นใจแน่นอน

(เพลงหลักไม้เลื้อย)

1.2 ใบไม้อ่อน

ใจหญิงเปรียบใบไม้อ่อน

สายลมพัดย่อนอ่อนไปตามลม

ถ้าใครหลงรักก็ของระทม

ถ้าใครหลงชมจะกรมใจตาย

ใบไม้อ่อนในบทของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านนี้จะหมายถึงการเปรียบเทียบหญิงที่มี
จิตใจอ่อนไหวง่าย ไม่นิ่งแน่นอน ว่าเหมือนกับใบไม้อ่อน เมื่อยานลมพัดก็อ่อนตามสายลม

ภาษิตนี้เป็นภาษิตเฉพาะถิ่น เพราะยังไม่ปรากฏการเปรียบเช่นนี้ในวรรณกรรมทั่วไป ในบท
พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้กล่าวถึงใบไม้อ่อนแต่เป็นการ
เปรียบเทียบริมฝีปากของสตรีว่างานทั้งใบไม้อ่อน ตัวอย่าง

โชนฺฐิมทังโฆโมออน
งานรูปเลอสรรรคขัญพา

งานกรทังฉายเอชา
งานนังนุปลาแมงฆาน
(ศกุนทลา)

1.3 แสงเทียนจะแข่งแสงจันทร์

ขอมะฉิปาสนัญญากันว่าไม่ลืม
หัวใจปลาปลื้มไม่ลืมความนั้น
ดาวกระจายแสงแสงเทียนเอ๋ยจะแข่งแสงจันทร์
เชอกระซิบเบาเบาหัวใจฉันเฝ้าผูกพัน

พิจารณาตามความหมายทั่วไปคำว่าแสงเทียนและแสงจันทร์ หมายถึงสิ่งเดียวกัน แต่หาก
พิจารณาตามเนื้อหาของเพลงสองสิ่งนี้ความหมายจะต่างกัน คือแสงจันทร์ จะมีความหมายสูงกว่าแสงเทียน
หากตีความตามเนื้อเพลงจะหมายถึง การแข่งขันกับสิ่งที่เหนือกว่า ย่อมไม่สามารถจะแข่งขันได้ และ
ไม่ปรากฏสำนวนนี้ในวรรณกรรมทั่วไป

1.4 มกไม่ไห้ไต่ไรไม่ไห้คอม

พอกถึงฟากปากกร่องอุแว
หายายหมอคำแบบุงใหญ่
พอกก็สายรทกษเฎธธรรม เนินไทย
เขาน้ำใสอาจดำนาคูนไธเบาะมีนูนนัยกัโฆ
ก็พอกอุกรองประคองใส่แปด ร่องว่าโธละเห่นแกวงไกว
ทั้งมกไม่ไห้ไต่ไรไม่ไห้คอม แม่อุทธสาพนธมธุกราช

ภาพที่หมายถึง การแสดงความรัก ความหวังใยของพ่อแม่ที่อุก และปรากฏลักษณะการไร
อยู่เสมอ เชน

คำไต่ไม่สิ่งทริงใจเหมือนแม่
อกแมเคยโอบอ้อมเฝ้าดูแลมุนละไม

อันพระคุณเฝ้าแม่เฝ้ากูนอบกอดขใจ
บุงเคยเคยกั้นนไต่แม่เฝ้าแกวงไกวให้ลูกมีรา
(อชมอกแม)

และ

จะไหว้ความทุกข์เมืองกบฏของข้าพเจ้า
อุทิศสวาทเฝ้าเกล้า

พระคุณเกล้าจงไฉนมา
ไม่ในเลือกใดโรกมหนาตา
(เพลงระบำบานนา)

2. หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

2.1 เณร

เจ้าพญานกเขา	เจ้ายักษ์เจ้ายักษ์
นางเจ้าฉิม	นายขมขม
เจ้าแก้วหน้าหนู	เณรหลายวัน

ภานิกเณรนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม การประพฤติตนของหญิงไทย ว่าหากแต่งงานไปแล้วจะ
ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบสามีที่ดี ไม่บกพร่องในเรื่องงานบ้านงานเรือน และต้องไม่สนใจอะไรอื่นนอกจากสามี
ของตนเท่านั้น หากหญิงใดไม่ปฏิบัติตามที่ใดกล่าวมาแล้ว ก็จะถูกตำหนิว่า คบชู้ หรือเณร

2.2 แม่ครัวโง่

สองคำก็เรียกสามคำก็เรียก
เสียงระฆังหมวยเรียกกลางนา
ฉาแม่จะเอนขอไหมกลางวง
นะแม่ครัวโง่ของข้า

ในสมัยก่อนหญิงสาวที่จะมีคู่ครอง จะต้องเป็นหญิงที่มีครัวโง่ช่วยการไหม้โกนขนครัวให้เป็น
แนวโง่ จากความนิยมนี้เองจึงทำให้เกิดสำนวนว่า ครัวโง่ ใช้สำหรับเรียกหญิงสาวทั่วไป เช่น

เราอยู่มานอกเห็นแต่ครัวโง่
คนกรุงเราดูขบถ

เราอยู่เมืองกรุงเห็นแต่ครัวโง่
หญิงบุรุษกันส่ายโง่
(เพลงคนภายนอก)

และ

แม่ราชธมาชนาทนองเมียง
โอแม่แก้วโก่งวงเคียนแม่จงเป็นนหน้าทอม

ว่าเอานาวาเข้ามาเรียงรายเอย
มากับพี่ใหม่รอยใจเอย
(เพลงเรือ)

2.3 พลับานพลักของ

วันนี้พลับานพลักของ
มาเจอนวลของชวยกันเกือกดูล
ก็ขอให้อนแม่เกริ่นเพลงอณา
พวกเรายาชาแล้วรำไร

พลับานพลักของ หมายถึง การจากถิ่นที่อยู่ไปยังถิ่นอื่น จึงทำให้ไม่รู้จักใครและอาจเกิดความ
วาทะ เช่น

ถึงบางจากจากภักพลักของ
เพราะรักใคร่ใจจึกไม่ยั้งยืน

มาขวัญของมวนหน้าไม่ฝ่าเป็น
จึงต้องเป็นจำพรามาจากเมือง
(สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระราชทานภาพ)

3. หมวดที่เกิดจากอาชีพและสิ่งแวดลอม

3.1 กักลอมสองในทักไรสองมือ

รักพอบอกเอย
จะมากักลอมสองมือ
จะกักไถหรือไม้ไค

รักพอบอกสะทือ
ทักไรสองมือ
กอบำให้ใคร เซหือ

ลอมและไซ คือชื่อของเครื่องสานที่ใช้สำหรับปักปลาในภาษาคูนี้ได้เปรียบเทียบว่า การจะทำอะไร
พรหมกันทั้งสองอย่างอาจไม่ไคผดก็เท่าที่ควร

3.2 ไกลไกลเกินกันต่าง

เออระเหยลยไป
ทิวพันหลงรักนาง

ลยไปทิศนพทวาร
ไกลไกลเกินกันต่างเสียแล้วละเออย

หมายถึง มีสิ่งใด ๆ ขณไกลตัวแต่กลับมองไม่เห็น หรือไม่สนใจ

3.3 แหนรักหนอง

รักนองเหือดเกินฉันทจึงได้เกิดมาเกี่ยว
แต่สาวอื่นกราวกรียวไม่ยากโย
ฉันทรักนองแนวนั้นก็คล้ายเหมือนแหนรักหนอง
มาหลงรักเจกนงไม่วาย

ตามธรรมชาติของแหนนั้น แหนเป็นพืชที่ของอาศัยน้ำจึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้ ภาษานี้จึงเปรียบเทียบกับความรักที่รักอย่างนั้นคงเหมือนกับแหนที่ไม่อาจจะขาดน้ำได้ ต้องอยู่คู่กันตลอดไป

3.4 ชุบมอดลปลา

พานประสมพณองหัวใจทองหนัก
พิหวังชุบมอดลปลาไหนองมหาอย่างไวไว
แมทองงามช่ายารำไร รักรักพิชามเจกเออย

ชุบมอดลปลา หมายถึง การทำกลอุบายอย่างใดอย่างหนึ่งให้อีกฝ่ายหลงเชื่อ เช่น

บุราณท่านว่าเขาชุบมอด
ยังไม่กินคอยประคั้นประคองไว้

ล่อให้ปลาหลงไม่สงสัย
บัวในสระศรีมิให้เข้าใจ
(ขุนช้างขุนแผน)

และ

ไม่ทำน้ำเย็นให้ปลาชอน
จะไม่ชุบมอดหวังเออยกระไร

ไม่ทำน้ำร้อนให้ปลาตาย
แมหญิงนองตกชอนแมมาย

ฉันไม่ชอบหวังอะไร

กลัวว่าจะเป็นเวรเมื่อตาย
(เพลงเรือ)

3.5 หอคมอ

มาเกิดเฮย เฮยเจ้าแม่มา
ถ่านจบกระไรครบสาม
ขอเชิญแต่งงานลูกพี่เฒ่า
พี่หอคมอรธหา
ให้ลูกพี่เฒ่าวางเฮย

หอคมอ หมายถึง การแสดงไมตรีจิตหรือแสดงอาการให้เห็นว่าชม ภาณิที่มีควาหมาย
เช่นเดียวกับหอคสะพาน

4. หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี

4.1 รวมหอ

พื้นฐานเฮย
มือหนึ่งถือพาน พานเฮยคอกกวน
ห่านูญกับสิ่งใดหนอ
จะไครรวมหอกับคนใจบุญ

ความหมาย หมายถึง การกินอยู่ด้วยกันในฐานะเป็นสามีภรรยา ภาณิที่บางครั้งอาจใช้ว่า
รวมหอลงใจ

4.2 เกี้ยวทอง

เฮอ เฮอ เอ็ง เฮย
หน้าเจ้าเกิดหน้าแม่ชื่นใจ
ก็นั้นเหตุไฉนอย่างไรเราเอง
หรือมีผู้ใดเกี้ยวทองเจ้าไว้

หรือคำว่ารูปพิลาสนหรือคำทาสีเห
มันจะไม่สมควรอะไร

เกี่ยวของ หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องนับเป็นญาติทางเขยหรือทางสะใภ้ คนไทยนั้นจะมีถือกัน
แบบระบบเครือญาติ ดังนั้นหากผู้หญิงผู้ชายแต่งงานกันแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะถือว่าเป็นญาติพี่น้องกันหมด
ซึ่งเราเรียกว่า เป็นของกัน หรือเกี่ยวของกันนั่นเอง

4.3 มีวัณณิกกิจจนวันตาย

.....

ไม่ชอบรักชัณณิก

กัณณิกกิจจนวันตาย

หมายถึง หญิงนั้นหากแต่งงานไปแล้วใครสามีที่ไม่ดีก็จะทำให้ตัวเองต้องทนทุกข์ทรมานไป
ตลอดชีวิต เพราะค่านิยมของสังคมไทย ไม่นิยมให้หญิงมีสามีมากกว่าหนึ่ง ดังนั้นการแต่งงานจึงถือว่า
มีความสำคัญอยู่มาก หากใครครองทุกข์ทำให้มีความสุข แต่หากใครครองที่ไม่ดี หญิงนั้นก็จะต้องเป็นทน
ไปตลอด

4.4 ถือตัว

ระบำไท่ไหนเอาเออ

ระบำชาวนาไร

อยากจะได้หัว

ฉันไม่ถือนิ้วคอกกัณณ

ถือนิ้ว หมายถึง ไว้ตัวไม่ยอมถือนิ้วคอก เพราะหญิงในสังคมหรือฐานะของตน ภาวนิตินี้จะเกี่ยวของ
กับหญิงมากกว่าชาย คือค่านิยมของหญิงไทยนั้น ผู้หญิงจะต้องไม่ทำตัวไรค่าให้ชายดูหมิ่นได้ บางครั้งการ
ระวังตัวมากเกินไปนั่นเอง จึงอาจถูกกล่าวหาว่าถือนิ้วหรือไว้ตัวจนเกินไป

5. หมวดที่เกี่วจากคตินิพนธ์

5.1 เกยคอกไม่รวมตน

ฉันเฝ้ารอกันไม่เอยรวมตน
 เทียวเฝ้ามาจนเสียคนรักจริง
 ทิวที่เป็นหลานของก็เป็นหญิง
 มาเฝ้ารอเขาไว้เสียคนละกอง

หมายถึง ชาติก่อนเคยผ่านมาร่วมกันมาชาตินี้จึงได้มาพบกัน หรือได้มาร่วมกันอีก ภาวนาที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาว่าชาติก่อนเคยผ่านมาร่วมกันมา ผจญจึงส่งให้โคพบกัน เช่น

นี่คือท่อนหลังเราทั้งสอง
 เคยเปื้อนอุครองเสนาหา
 เฝ้ารอกันไม่ไหวพระทวยกันมา
 วาสนาทำไว้จึงไถนอง

(กาวิ)

และ

เฝ้ารอกันไม่รวมตน
 เพียงชายทาบระชน
 เธอชื่อไรฉันใครรู้จัก

สุดนำมาพาพบ
 ครั้งแรกมาพบฉันในรัก
 จะมาฝากรักกับเธอสักคน
 (เพลงร่ำวาง)

5.2 กรรมตามทัน

น้องอยากรักพี่แต่ก็ยังห่วง
 ขอให้กรรมตามทันหากไม่จริงใจ
 จะรักจริงรักเธอยังไม่เห็นดวงจิต
 ก้าวพี่ไค้เขยริบแล้วจากไป

หมายถึง การทำกรรมอย่างไรแล้วได้รับผลตอบสนองในไม่ช้า ภาวนาที่เกิดจากความเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นเมื่อทำกรรมใดไว้ กรรมนั้นจะส่งมายังตนไม่ช้าก็เร็ว ความเชื่อเรื่องกรรมนี้เป็นสิ่งที่ผู้มีอิทธิพลต่อคนไทยมาก เช่น

กรรมทัณฑ์แล้วแก้วฟ้าเรือน
สุคติทัณฑ์แล้วแก้วฟ้าเอ๋ย

เจ้าแก้ววันแล้วจะเลื่อนเป็นไป
ฟ้าไหนเลยจะคืนไปรักใคร
(เสภาขุนนางขุนแผน)

5.3 อนิจจังไม่เที่ยง

กายก่อนนอนเหมือนกายก่อนแก
มันเอาแน่ไมใครจะโต
คำพระหนกดาวอาจอนิจจังไม่เที่ยง
ถึงใครจะหลีกเดียวมันก็ไมวายเคราะห์ร้าย

หมายถึง ความไม่แน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดไว้อาจไม่เป็นไปตามที่คิด สามารถเปลี่ยนแปลง
ไต่ล่อเวลา ตามหลักของศาสนาพุทธ จึงไม่ให้ยึดมั่นถือมั่นเพราะทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอนิจจัง เช่น
ในฉันทพระลอ ไต่ล่อดาวไวย

ไต่ไต่ในโลกสวน
คงแต่นาปลูกยัง
คือเงาพิศทิวทิว
คงแต่นาปลูกแล้ว

อนิจจัง
เพียงแต่
ทิวแน่นอนนา
ก่อเกิดรักษา
(ฉันทพระลอ)

6. หมวดที่เกิดจากความประพฤติกและอุปนิสัยส่วนบุคคล

6.1 มัวชั่ว

ข้าเจ้าโสมเอ๋ย
พิศภูมิครรักใคร
โสมเอ๋ย โสมเอ๋ย โสมเอ๋ย
หาหน้ามัวชั่วเหมือนถูกมัวดำ

เหมือนหนึ่งร่างจะเข้าหาโสมที่ทนทิวเรือง
ฉันอยากจะได้กับคนนุ่งเหลือง
โสมเอ๋ย โสมเอ๋ย โสมเอ๋ย
ใครไรโสมโสมเอ๋ย

หมายถึง แสดงสีหน้าไม่สบายใจ ไม่พอใจในสิ่งที่

6.2 หน้าเหมือนทัก

.....

ว่าโหมอะเหวยโหมอะวา

หน้าเหมือนทักที่ตักน้ำยา

ใครใช้โหมโหมเออ

หมายถึง หน้าทัก หรือการแสดงความไม่พอใจออกทางสีหน้า โดยเปรียบเทียบกับรูปพรรณสัณฐานในการตักอาหาร ซึ่งมีลักษณะโค้งงอ บางครั้งอาจพูดเป็นสำนวนว่า หน้าทักเหมือนทัก ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับหน้าเหมือนทัก

6.3 ไวเนื้อเชื้อใจ

.....
เป็นทางขวามือแม่กุญเออสองหอ

นางมะละกอสองใบ

เมื่อก่อนจะยกยาในก้นจึกเอานะแพร่สีนวล

.....

อย่าให้ตกถึงมือคนใดจะไม่ไวเนื้อเชื้อใจเออเออ

หมายถึง การไววางใจ หรือเชื้อใจ เช่น

แล้วเรียกภิกษุอันอันสนธิ

คอยกระซิบสิ่งพลัดถิ่นใด

เคยใช้รักไวเนื้อเชื้อใจได้

จงอาสาไปบัดนี้

(อิเหนา)

และ

ให้เอาตัวรวรดาเข้ามาถาม

ไปจึงมาถามคนจนเป็นเมื่อ

มีงบอกความตามจริงอย่าหันเหือ

ใครไวเนื้อเชื้อใจให้มิเงา

(เสภาขุนช้างขุนแผน)

6.4 ตะบอย

เขามาเรียกเพื่อนพลองตั้งแต่ตอนเช้า
 เหตุอะไรใจกำลังนิ่งเฉยอยู่ได้
 แม่ไปมัดตะบอยหรือแกคอยตะบอย
 แกไปศาลตัดสินหรืออย่างไร

ตะบอย หมายถึง อาการที่กระห่าอย่างรักๆ ว่าไร เช่น

พ่อแม่หนึ่งก็อยากฟังเรื่อง
 วันนั้นมาจัดแจงแต่งตัวมัดตะบอย

ก็ให้ความหนักแน่นเปลืองเข้าไป
 เพื่อนเล่นเขาจะคอยนานหลาย
 (เพลงฉ่อย)

และ

เมื่อคราวเมียเจ็บไขไม่กินข้าว
 เห็นเมียไม่หัดมิให้อีกไม่นาน

พอนั่งเฝ้าเคียงคอยตะบอยไป
 ครั้นหนาวนอนพอกผ้ากระพือลม
 (เสภาขุนช้างขุนแผน)

7. หมวดที่เกิดจากการละเล่น

7.1 คางเหลือง

.....
 ยายในฝ่ายหนึ่งเขาเคืองเขาจะพอใจ
 เพราะหากไม่ตายก็คางเหลือง
 ฉันทกลว้เป็นเรื่องเป็นราวใหญ่

คางเหลือง หมายถึง ป่วย หรือมากเจ็บมากจนแทบเสียชีวิต ซึ่งมักใช้คู่กับว่า ไม่ตายก็คางเหลือง คางนั้นถือเป็นส่วนสำคัญที่เป็นอันตรายใต้วงขา ภาษิตนี้อาจมาจากการทะเลาะวิวาทต่อกัน และเมื่อ ถูกคางหากไม่ตายก็อาจมารักษาโดยการเอาไฟไหม ซึ่งไฟนั้นจะมีสีเหลือง ทำให้คางเหลืองจึง กลายมาเป็นภาษิต

เช่น

.....

ครึ่งไม้รอกเหวอควาย
ถาแม่มกิตายกกลางเหลือง

(ลาวี)

และ

.....

ฝ่ายพวกเรือแตกแยกย้าย
ที่ไม่ท่ายรอกขางกลางเหลือง

(พระอภัยมณี)

7.2 เชาตาจน

.....
แกพอเห็นหน้าแวบ

ใจมันก็รักความอยู่ในใจ
นึกว่ารักของที่ไว้มักทน
วันนี้เชาตาจนจงเห็นใจ

เชาตาจน หมายถึง หมดทางไป หรือหมดทางแก้ไข เป็นภาษาที่เกิดจากการเล่นคำที่ซ้ำๆ กันตามตาราง เช่น หากมากทั่วทิศที่อยู่ในที่ที่ไม่มีทางเดินต่อไปอีก จะเรียกว่า "จน" คือแพ้ จึงนำมาเป็นภาษิตเปรียบเทียบกับคนที่อับจนไม่สามารถหาทางรอดได้ เช่น

.....

ฉันทักเหวหาเชาตาจน
จะฉนวนนเมสโหมรณา

(อิเหนา)

และ

.....

ท่าคาปรินึงทฤณกณ

เขาเปรียบเห็นภูท้าวเราตาจน

(นิตินสารสาธก)

8. หมวดที่เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนาน

8.1 กระต่ายกับทองจันทร์

ท้าวพระกระต่ายทำตอย

โอ้แม่สาวน้อยเปรียบเหมือนทองจันทร์

มาชมมารักกัน

รักไฉนใดไฉนเล่าขอ

หมายถึง ชายหมายปองหญิงที่สูงศักดิ์กว่า ภาวนีนี้เป็นที่แพร่หลายทั่วไป และปรากฏการใช้
เปรียบเห็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ตัวอย่างเช่น

นงนารถกระต่ายเคน

มันบ่เจียมตัวมัน

นกกุงหากกระสัน

มันบ่เจียมตัวน้อย

ชมจันทร์

ทำตอย

ถึงเมฆ

คำเคี้ยเคี้ยวราน

(ประวัติศรีปราชญ์)

และจากเรื่องพระอภัยมณี

ศรีสุวรรณรณทัตทอนใจใหญ่

จึงว่านองครองความตามนิยาย

แต่เกรงใจพี่พร้าหม่นสามสหาย

เห็นจะเป็นเช่นกระต่ายที่หมายจันทร์

(พระอภัยมณี)

นอกจากนี้ยังปรากฏในเพลงพื้นบ้านอีกหลายเพลง เช่น

ดูกระต่ายจา
โอพระจันทร์ทอดหง
โอพระจันทร์
อีกสักเท่าใด

ช่างน่ารักจริง
แลถูกเศร้าใจ
นั้นลอยเฆมาไกล
จึงจะไทม์จันทร์
(เพลงกระต่ายจา)

และ

ตัวที่เปรียบเหมือนกระต่าย
มาเรารักกัน รักกัน

สาวน้อยเปรียบเหมือนดวงจันทร์
หมายมั่นกันไหมเจ้าเธอ
(เพลงจันทร์วันเพ็ญ)

คุณค่าของภาษิต

1. คุณค่าในด้านการศึกษาอบรม ภาษิตส่วนใหญ่เป็นคติสอนใจ ซึ่งแนะนำให้คนทำดี ภาษิตที่แนะนำให้คนคิดดีทำดีเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องควบคุมพฤติกรรม ของสังคม ให้ทำเป็น ไปอย่างมีระเบียบ ทั้งยังอบรมกริยามารยาทให้เป็นการมีวัฒนธรรม รู้จักรักษาประเพณี อันดีงาม

2. คุณค่าในด้านภาษา คือให้ประโยชน์ในด้านการสื่อสารด้วยภาษาที่สั้นแต่กิน ความมาก เมื่อกล่าวขึ้นมาผู้ฟังจะเข้าใจทันทีโดยไม่ต้องอธิบาย และได้ยอตามเจตนารมณ์ ของผู้กล่าว ซึ่งในเนื้อความอาจเป็นการอบรมสั่งสอน การประชดประชัน หรือแม้แต่การทอว่า โดยหลีกเลี่ยงความรุนแรงได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นสิ่งที่ชาวบ้านมีความสามารถในการหา ถ้อยคำที่แทนความคิด อารมณ์ และเจตนาของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามวัตถุประสงค์

วิเคราะห์ค่านิยมและความเชื่อจากเพลงประกอบละครเล่นพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของสังคม ในการที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นหนึ่ง เพราะนอกเหนือจากความบันเทิง ซึ่งเป็นความมุ่งหมายหลักแล้ว เพลงพื้นบ้านยังเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึง สภาพความเป็นอยู่ ความนึกคิด ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยมของกลุ่มชน ผู้เป็นเจ้าของ วรรณกรรมอีกด้วย

เพลงพื้นบ้านที่ผู้วิจัยรวบรวมไว้นี้อยู่หลายเนื้อหาด้วยกัน สะท้อนให้เห็นค่านิยม และความเชื่อกันนี้

1. ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่สังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรแก่การ กระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง เป็นการยอมรับทั่วไปจากสังคมนั้น ๆ (สุพิศรา สุภาพ 2523 : 3)

เราอาจสังเกตค่านิยมของสังคมได้หลายทางคือ

1. จากการสิ่งที่คนในสังคมนั้นเลือกในชีวิตประจำวัน คือคำว่าโดยทั่ว ๆ ไป คนในสังคมนั้นเลือกทำอะไร เชื่ออะไร และเลือกไปทางไหน

2. ภูมิทิศทางของความสนใจ คือคำว่าโดยทั่ว ๆ ไป คนในสังคมนั้นสนใจ อะไรในทางไหน หรือสนใจทำอะไรในชีวิตสังคมนั้นใหญ่ ชีวิตการงาน ชีวิตครอบครัว หรือแม้ชีวิตส่วนตัว

3. จากคำพูดที่แสดงออกโดยทั่ว ๆ ไป คนเรามักจะพูดว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนั้น ไม่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาของคนในสังคมนั้น ๆ

4. จากคำพูดที่ใช้สนทนา สังเกตจากคำพูดและแนวความคิดบางอย่าง ซึ่ง ทำให้ผู้สนทนาพอใจ หรือโกรธจนเห็นได้ชัด คำพูดที่โต้กลับโต้ตอบมาเป็นแนวทางที่ช่วยให้ เราทราบค่านิยมของคนนั้นได้บ้าง

5. จากการคิด การเขียน คนเรามักแสดงออกในหลักการ อุดมการณ์ แนวความคิด ความฝัน และรสนิยมของตนออกมาปะปนกับการเขียนเสมอ วรรณคดีต่าง ๆ ช่วยให้เราได้เห็นค่านิยมของสังคมนั้นได้มาก (ไพฑูริย์ ช่างเขียน 2516 : 39)

ค่านิยมที่พบในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน ทำนล เขาทอง มีดังต่อไปนี้

- 1.1 ค่านิยมยกย่องเงินและความมั่งคั่ง
- 1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการครองเรือน
- 1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี
 - 1.3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความงาม
 - 1.3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความประพฤติ
- 1.4 ค่านิยมเกี่ยวกับความรักชาติ
- 1.5 ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู
 - 1.5.1 ความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่
 - 1.5.2 ความกตัญญูระหว่างศิษย์กับครู
- 1.6 ค่านิยมเรื่องการห้ามขบถ

- 1.1 ค่านิยมยกย่องเงินและความมั่งคั่ง

คนไทยถือว่า การมีเงินเป็นสิ่งมีเกียรติ ได้รับการยอมรับจากสังคม แม้ในการอวยชัยให้พรก็มักจะนิยมอวยพรกันว่า "ขอให้ร่ำรวยเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี เงินทองไหลมาเทมา" ดังปรากฏในเนื้อหาของเพลงแห่นางแมว ดังนี้

.....

ให้มั่งเรือนนี้

ถูกเงินแคแสน

เป็นเศรษฐีเรือนหน้า

ถูกแหวนแคศอก

เพลงแห่นางแมว

และจากการที่สังคมไทยนิยมยกย่องเงินและความมั่งคั่งนี้เอง
จึงทำให้ทุกคนปรารถนาที่จะเกิดมาเป็นคนร่ำรวย ทั้งคำอธิบายในการเล่นเพลงพินฐาน

พินฐานเฮย

มือหนึ่งถือพาน พานเฮยผัดกบ

ไอ้ที่ค้ำขอให้ลูกไค้

ไอ้ที่ยากจนเขย็วใจอย่าให้ลูกคบ

และ

พินฐานเฮย

มือหนึ่งถือพาน พานเฮยคอกพิณ

ถึงจะยากขออย่าให้ลูกยาก

ถึงจะจนขออย่าให้ลูกจน ขอให้มีคนค้าจุน

เพลงพินฐาน

นอกจากนั้นยังปรากฏในบทร้อง เพลงจีนเลเลว่า หากแต่งงานกับคน
ที่มีฐานะก็จะเป็นภรรยาน้อยของใคร แต่หากได้สามียากจนตนอาจยอมไปเป็นภรรยาน้อย
ของคนมีเงิน ทั้งเนื้อร้องที่ว่า

.....

จีนเลเล ะจีนเลเล

ถ้าได้เรือนหออย่าหอย

ไม่ยอมเป็นน้อยใครนะเล

เพลงจีนเลเล

การส่งออกถึงความมั่งคั่ง สามารถส่งออกได้หลายทาง
การใส่เครื่องประดับราคาแพง เช่น ทองและเพชร นับเป็นสัญลักษณ์แทนความมั่งคั่ง
อย่างหนึ่ง จึงทำให้คนนิยมใส่กันเป็นอย่างมาก

ข้าเจ้ามะโลมเอ๋ย

เหมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโลมที่ใบผักเนก

ผูกสมัครหน้ารักใคร่

อยากอยู่ใกล้ ๆ คนใส่แหวนเพชร

เพลงข้าเจ้าโลม

ค่านิยมในเรื่องนี้ยังมีผลไปถึงการจ้างงานมงคลต่าง ๆ ซึ่งจะต้อจก
ให้ใหญ่โต หรูหรา ถึงแม้จะสิ้นเปลืองเงินทองก็มักไม่เสียดาย เพราะเกรงจะเป็นการ
เสียเกียรติ เสียหน้า ทั้งเนื้อร้องของเพลงแหนาค

.....

ญาติโยมทั้งหลายเราอยากเห็นชายผ้าเหลือง

ถึงจะหมดจะเปลืองไม่เสียดาย

เพลงแหนาค

1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการครองเรือน

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการแสดงทรรศนะต่าง ๆ อันเป็น
แนวทางให้สมาชิกครอบครัวมีส่วนสร้างสถาบันครอบครัวให้เกิดเสถียรภาพ ปราศจากปัญหา
ต่าง ๆ และมักเน้นในเรื่องที่สำคัญ เช่น เกี่ยวกับการครองเรือน ความรับผิดชอบต่อ
ครอบครัว ความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองเพื่อรักษาเกียรติยศซึ่งกันและกัน นิยมการมีรักเดียว
ใจเดียว เช่น เนื้อเพลงที่ร้องว่า

.....

หาญดูด้วยสิ่งใดหนอ

จะใคร่ร่วมหอกับคนใจเดียว

เพลงพื้นฐาน

จากสาเหตุที่ฝ่ายหญิงจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ต้องมีความอดทน
เมื่อแต่งงานไปแล้วนี้เอง จึงเป็นสาเหตุให้ฝ่ายหญิงพินิจพิเคราะห์ในการเลือกคู่ครอง ไม่ยอม
ตกลงใจรักใคร่ง่าย ๆ แม้จะมีชายมาให้เลือกมากมายด้วยเหตุผลที่ว่า

ไม่อยากรักที่สักนิค

กลัวมีตัวฉีกกักจนวันตาย

เนื้อหาของเพลง โศกให้เห็นถึงความสำคัญในการมีชีวิตคู่ว่าจะต้อง
รอบคอบ เพราะหากพลาดพลั้งสังคมไทยก็จะ ไม่ยอมรับในเรื่องของการหย่าร้าง และเมื่อ
แต่งงานทุกคนก็มุ่งหวังเพื่อจะมีลูกไว้สืบสกุล โดยเฉพาะชาวชนบทจะถือว่าครอบครัวที่สมบูรณ์
คือครอบครัวที่มีทั้งพ่อ แม่ ลูก

ทุกตระกูลสร้างบัวหาบัวสร้างบุตร

กบิจิตเมื่อไร เกิดร้ายเมื่อนั้น

ยมบาลท่านถามไถ่

เจ้าเป็นมนุษย์สร้างบุตร กันหรือเปล่า

เอ็งจะบอกจะเล่ากะท่านอย่างไร

เพลงแหวนาค

ส่วนหน้าที่ของสามีนั้นในเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านก็ไต่สะท้อนให้เห็น
เช่นกันว่า จะต้องเป็นผู้นำที่ดีของครอบครัว มีความมั่นคงหนักแน่น ไม่เก็บเอาคำพูดของ
คนอื่นมาเป็นเหตุให้เกิดความบาดหมางในครอบครัว และไม่หึงหวงจนไร้เหตุผล ในเนื้อหา
ของเพลงจะกำหนดสามีที่เป็นคนซึ่งที่ว่า "ตัวใครที่หึงให้ยิ่งค่อยตา" และยกย่องสามีที่ถือว่า
หากมีสามีก็ก็จะ เหมือนมีพระภูมิอยู่ที่บ้าน

ไหนดงนั้นมีตัว เหมือนยังมีพระภูมิ

ไปไหนจะ ไต่คุ้มกันภัย

ในสังคมไทยได้กำหนดบทบาทให้ฝ่ายหญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน
อยู่กับบ้าน ทำงานบ้านเลี้ยงลูก ในขณะที่ยู่เป็นสามีจะต้องรับผิดชอบในเรื่องของการ
หามาหาเงิน เป็นผู้เลี้ยงดูครอบครัว เมื่อหาอาหารอะไรมาได้ ก็ต้องนำมาให้ครอบครัว
เช่น

อย่างเด็กเอ๋ย เอ๋ยละพ้อย่าง
ก็อย่างหรืออย่างพ้อย่าง
ไม่ว่าเนื้อเสือเนื้อช้าง
ย่างไปฝากเมียเอ๋ย

เพลงเต็นท์ว่าเกี้ยว

1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี

1.3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความงาม ในเรื่องของความงามเป็นสิ่งที่
แยกไม่ได้สำหรับสตรี ดังคำกล่าวที่ว่า "নারীมีรูปเป็นทรัพย์สิน" ความงามของสตรีที่ปรากฏ
ในเพลงพื้นบ้านมีดังนี้

ก้านการแต่งกายจะนิยมนุ่งผ้าดอกหรือผ้าลาย เช่น
ภูผาผืนนี้เห็นหิมันจะเก่า
ผลัดเสียจะเอาผืนใหม่
จะนุ่งผ้าลายสีเหล็ก
ให้มันขาวตาเจ๊กตาไทย

เพลงฉอปป

หรือ

พี่ผูกสมิครรักใคร่
พี่อยากจะได้กับแม่คนนุ่งดอก

เพลงชาเจ้าโลม

ท่านทรงเม จะนิยมเมคักเป็นคลื่น ดังเนื้อเพลงร่ำวางที่ร้องว่า

สาวน้อยเวยกลม

ไว้เมคักกลอนคักคลื่น

.....

เพลงร่ำวาง

และ

.....

ท่านผู้คอยสิ่งใดหนอ

จะไกรวมหอกับแม่คนเมคัก

เพลงพินฐาน

สำหรับคิ้วจะนิยมไข่มุกกันคิ้วให้โก่ง ดังสำนวนที่ว่า

"คิ้วโก่งเหมือนนางพระจันทร์"

มาจักแฉ่งแฉ่งตัวไม่มีขำ

หัวหัวคั่นหน้าจะว่าไป

หยิมมิกโกนขึ้นมาโกนหน้า

เป็นนางจันทร์จะว่าไป

เพลงระบำบ้านไร่

และจากความนิยมนี้เองจึงมีคำเรียกหญิงอีกอย่างหนึ่งว่า

"แม่คิ้วโก่ง"

1.3.2 ความประพฤติก่านิยมของหญิงที่พบจากเพลงพื้นบ้านคือ

จะต้องไม่หนีตามชาย เพราะถือเป็นการทำลายเกียรติยศ ชื่อเสียงของครอบครัว

บวชเสียแล้วไถลน่องเสียแล้วพอรันทัวใจ

พอนาคอยากลัวน่องจะเป็นอื่นขอตอบให้ชื่นใจ

เรื่องหนึ่คามใครที่ไม่ต้องกลัว
เป็นหญิงต้องรักตัวไม่ให้ใครนินทาได้

เพลงบวชนาค

สิ่งที่เป็นค่านิยมปลูกฝังกันมาแต่สมัยโบราณของหญิงสาว
อีกอย่างหนึ่งคือ การรักษาวลสงวนตัว จะไม่ยอมให้ชายแตะเนื้อตัวของตัวได้ง่าย ๆ

ชาย ต้องไปเถิกเขย เอ่ยลาแม่ทอง
ทองหรือทองแม่ทอง
มือชายก็จริง
ทองให้ลูกอกเขย

หญิง ต้องไปเถิกเขย เอ่ยลาพ่อทอง
ทองหรือทองพ่อทอง
ใครก็กลามาลอง
จะโดนกระบองตีเขย

เพลงเต้นกำรำเคียว

1.4 ค่านิยมเกี่ยวกับความรักชาติ

ชาตินิยมเป็นสถาบันสำคัญที่สร้างรักไว้ซึ่งความเป็นไทย และทำให้เรา
ยังคงอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขมาจนทุกวันนี้ ดังนั้นค่านิยมเรื่องความรักชาติจึงยังอยู่ใน
สายเลือดของคนไทย

เพลงพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักชาติ
ได้สะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในความเป็นเอกราช เช่น

ไทรรงค์ชาติ
โบกสะบัดสวดยสง่า

แต่พอเฝ้านาฬิกา
สัญญากันว่ามั่นคง

เพลงร่ำว

นอกจากนี้ยังสะท้อนออกมาในแง่ของความห่วงใยในอธิปไตยของ
ชาติ และมุ่งหวังที่จะให้คนไทยในชาติมีความสามัคคีกัน

ไถ่ทรงคงชาติไทย
ถ้าแม้นผู้ใดใครมาอย่า
หากชาติใดมากก็
ชีวิตเรามีรักษาเอาไว้
รักกันรักกัน
รักกันให้มันอย่าให้มีสองใจ
เลือกเนื้อเป็นเชื้อชาติไทย
รักกันไว้ศาสนาถาวร

เพลงร่ำว

1.5 ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู

1.5.1 ความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่

พ่อแม่เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อลูก พ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิด ให้การ
เลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนให้ลูกเติบโตเป็นคนดี เพื่อลูกจะได้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข
พระคุณอันใหญ่หลวงของพ่อแม่ ผู้เป็นลูกจะทดแทนอย่างไร ก็ไม่สามารถจะทดแทนได้
หมดสิ้น ในเนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงพระคุณของพ่อแม่ไว้ เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระคุณ
เป็นการแสดงความกตัญญูดังนี้

ไหว้คุณบิดามารดา
ลูกรักมิไถ่สิ่งนอนใจ
อีกทั้งคุณพ่อละก็แม่เฒ่า

จะหาใครเทียมทานก็ไม่ได้
 แค้นคิดว่าหนาแค้นฟ้าว่าหนัก
 ยังไม่เท่าเทียมรักทานได้

เพลงน้อย

สิ่งหนึ่งที่คนไทยถือว่าเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู
 ของลูกที่มีต่อพ่อแม่คืออย่างหนึ่งคือการบวช ดังนั้นจึงถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งว่านอกเหนือ
 จากการบวชเพื่อสืบทอดศาสนาแล้ว การบวชยังถือเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
 อีกด้วย

ให้พ่อนาคบวชแทนคุณพระมารดา
 ที่เขาได้เลี้ยงนามาจนใหญ่

.....

ให้พ่อนาคสวคมนตรีเอาบุญ
 จะไถ่ลงทุนถือไกร
 อุตสาห์สวคมนตรีมาวนา
 ให้แทนคุณมารดาจนได้

เพลงบวชนาค

1.5.2 ความกตัญญูระหว่างศิษย์กับครู

ครูนั้นรักศิษย์จากความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก จึงนับเป็น
 ความรักที่ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะในสังคมไทยนั้น บุคคลในสังคมจะให้การยกย่องและยอมรับ
 นับถือผู้ที่เป็นครู หรือผู้ที่ให้การสั่งสอนอบรมอย่างมาก ศิษย์จึงให้ความเคารพนับถือครู
 เปรียบเหมือนบิดามารดาของตน และเมื่อศิษย์จะกระทำกิจใด ๆ ก็จะต้องปรึกษากับครูเพื่อเป็น
 การแสดงความเคารพ

สิบนิ้วประนมขึ้นประจักษ์เจียน
 อีกท่างรูปเทียนประทุมทอง

ลูกขอบูชาคุณคุณครู
ที่ให้อภัยไถ่ร่ำเรียนมา

เพลงน้อย

1.6 คำนิยมเรื่องการทำบุญกุศล

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สังคมไทยส่วนใหญ่จึงมีความ
เชื่อเพื่อเพื่อแผ้ว และมีความเมตตา เห็นใจผู้อื่น นิยมการทำบุญ บุคคลที่ใจบุญจะเป็นคน
ที่สังคมยอมรับ และมีแก่คนปรารถนาจะคบค้า เช่น

ทำบุญกับสิ่งใดหนอ
จะไกรวมหอกับคนใจบุญ

เพลงชาเจ้าโลม

และในเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านยังสอนให้คนในสังคมมีความดีใจ
ในเรื่องการทำบุญด้วย เช่น

ทำบุญกันไว้เกิดหนา
เกิดชาติหน้าจะไก่อ่เป็นสุข

เพลงชาเจ้าโลม

และ

คิดทำทานที่ถือการกุศล
เพื่อไว้ช่วยคนในยามกาย

ในเพลงพื้นบ้านยังสะท้อนให้เห็นความเป็นคนมีใจบุญของคนในสังคม
ถึงแม้ว่าตนเองจะไม่ร่ำรวย แต่การทำบุญจะถือเป็นความขี้เมตตา และเป็นการเก็บใจ
ซึ่งการทำก็เป็นไปตามอัธยาศัยของคนที่เขาทำได้ เช่น

มีพริกหรือมีปลาร้า
จะใส่กะลาเพื่อไปให้ทาน

2. ความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ ยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนว่าเป็นความจริง หรือมีอยู่จริง (ประสาธ อิศรปริศา 2518 : 5)
ความเชื่อของคนไทยมีมาแต่สมัยโบราณ คือเชื่อในสิ่งที่มีมองไม่เห็นตัวตน โดยเข้าใจว่า มีฤทธิ์อำนาจอยู่ อาจกลั่นกลองให้ตีหรือร้ายแก่คนได้ ความเชื่อเช่นนี้ ถือเป็นความเชื่อ ในสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ความเชื่อที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน ตำบลเขาทอง แบ่งได้ เป็น 3 ประเภทคือ

2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา

พุทธศาสนาสอนให้คนประพฤติดีละเว้นความชั่ว ความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนาส่งผลให้เกิดความเชื่อต่าง ๆ มากมาย ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาที่สะท้อนจากเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน มีดังนี้

2.1.1 ความเชื่อเรื่องกรรม

กรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยความเจตนา คือทำความตั้งใจ หรือจงใจทำ ก็ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม การกระทำที่ดีเรียกว่า "กรรมดี" การกระทำชั่ว เรียกว่า "กรรมชั่ว" (พระราชมุนี 2527 : 4) พุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อเรื่อง ผลกรรม คือผลของการกระทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีคือการกระทำที่ ผู้ที่ประกอบ แต่กรรมดีจะได้รับความดีตอบแทน อาจจะในชีวิตนี้หรือชาติหน้า เช่น

เวรกรรมที่ทำกันมานานเป็นวาสนาทำไว้

ทั้งบุญก็ทำทั้งกรรมก็สร้าง

ยังไม่ลบล้างกันไค้

และ

ทำบุญกันไว้เถิดหนา

เกิดชาติหน้าจะไค้เป็นสุข

นอกจากกรรมดีแล้ว ความเชื่อเพื่อเชื่อแต่ก็ถือเป็นการสร้าง
กรรมก็อย่างหนึ่งเช่นกัน ในเนื้อหาของเพลงน้อยที่เล่าถึงตำนานหมู่บ้านเขาทอง ใต้
ให้เห็นถึงผลของความไม่เชื่อเพื่อว่า สมัยก่อนหมู่บ้านนี้ร่ำรวย เก่งไปด้วยทองคำ เพราะมี
บ่อทองอยู่ในหมู่บ้าน จากนั้นก็มีเทพมาลงใจชาวบ้านด้วยการปลอมเป็นคนชรา รูปร่าง
น่าเกลียด มาขอน้ำดื่ม หญิงสาวในหมู่บ้านเห็นชายชราที่เกิดความขยะแขยงและรังเกียจ
จึงไม่ตักน้ำให้ดื่ม เทพจึงโกรธโทษชาวบ้าน ถึงเนื้อหาเพลงน้อยที่ร้องว่า

ฝ่ายเทพเจ้าเห็นใจว่ามีนิสัยบกร่อง
ไม่สมควรจะมีทองกันเอาไว้
เราจึงลงโทษทัณฑ์ไปเข้าฝันคนอื่น
ไม่ว่ากลางวันกลางคืนเขาก็มาขุดทองไป
เขามาขุดกันไปเหลือไว้แค่บ่อทอง
เชิญเด็กพี่น้องไปชมกันทุกทิศ

.....

เพลงน้อย

2.1.2 ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์

ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์เป็นผลมาจากความเชื่อเรื่อง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อเรื่องกรรม กล่าวคือมนุษย์เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโลกนี้มีจริง
และมีอิทธิพลต่อมนุษย์ เช่น เชื่อว่าเทพยดาจะเป็นผู้คอยดูแลพฤติกรรม ผู้เห็นการกระทำ
ทั้งในที่ลับและที่แจ้งของมนุษย์ หากขณะที่มีชีวิตอยู่บุคคลผู้นั้นสร้างแต่กรรมดี เมื่อจากโลกมนุษย์
ไปก็จะไปเกิดในแดนสวรรค์ แต่หากทำไม่ดีก็จะทำให้ไปตกในแดนนรก เช่น

ชายใดไม่ไ้บวชหาแก่กุ่มอนเบียด
ศาสนาเขาจะเกลียดไม่เอาเข้าใกล้
เมื่อยามตัวตายจะพาหายไปตกปรโลกอาบาย
มิได้เกิดร่วมชาติกับพระศาสนาเอานรกทำศาลา

.....

เพลงน้อย

ความเชื่อว่า คนทำกรรมดีในขณะมีชีวิตอยู่ เมื่อตายไป
จะได้ไปเกิดในแดนสวรรค์ และทุกคนก็ปรารถนาจะไปเกิดในแดนสวรรค์

.....

หากเธอตายฉันคงวายชีวัน
มาตายด้วยกันขึ้นสวรรค์ไปกันกับเธอ

เพลงร่ำวง

และด้วยเหตุผลนี้เองจึงทำให้คนมุ่งมั่นในการทำบุญให้ทาน

เช่น

มีเกลือหรือมีปลาร้าจะใส่กะลาเพื่อไปให้ทาน

และ

ห้ามบาปขอย่าให้ไต่
ขอให้ถูกใจอย่างใจทำบุญ

เพลงพินฐาน

2.1.3 ความเชื่อเรื่องชาตินี้ - ชาติหน้า

ความเชื่อเรื่องชาตินี้ - ชาติหน้าปรากฏเด่นชัดในการเล่น

เพลงพินฐาน การเล่นเพลงนี้เพื่ออธิบายถึงอนาคตซึ่งหมายถึงชาติหน้าให้มีสภาพที่ดีกว่า
อันหมายถึงการยอมรับ หรือยอมรับงานคือสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานเอากอดจำปี
เกิกชาติใดแสนใจขอให้ไต่พบแก่คนดี
พินฐานเอ๋ยมือหนึ่งถือพาน พานเอากอดบัว
เกิกชาติใดแสนใจ ขอย่าให้ไต่พบคนชั่ว

เพลงพินฐาน

2.1.4 ความเชื่อเรื่องพระศรีอารียเมทไตรย

พระศรีอารียเมทไตรย เป็นพระนามของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ซึ่งจะอุบัติขึ้นในภายหน้า หลังจากสิ้นศาสนาพระโคตมแล้ว ในคราวที่มนุษย์มีอายุยืน 80,000 ปี นับเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ห้าแห่งภัทรกัปนี้ (พระราชนิพนธ์ 2527 : 290) ในไตรภูมิโลกวิจิตรยกถา กล่าวถึงความสมบูรณ์พูนสุขในสมัยนี้ว่า "ในครั้งชมพุดีปนี้ มีทั้งคัมภีร์วิบุรณหนักหนา รุกขาทูมาชาติทั้งปวงนี้ ผลคอกออกผลเป็นนิจกาล บ้านแลนนิคม ทั้งปวงนั้นใกล้ ๆ กัน พืชข้าวไถมินตก ปราศจากโจรผู้ร้าย บริบูรณ์ด้วยข้าวแลนน้ำ ขนมของกักมัจฉมังสึง แก้วแหวนเงินทอง เครื่องประดับประดา วัตถุอลังการ สรรพสิ่งทั้งปวงก็จะบังเกิดอยู่เบื้องนอง แผ่นดินจะราบเป็นหน้ากลองชัยเกวรี ไม่มีหลักทอเสี้ยนหนาม คนทั้งปวงจะมีรูปอันงามเสมอกัน ไม่มีคนโง่ คนบ้า หุนวอก ความอด ง่ายเปลี่ยนเกียจคร้าน พิกุลพิการอันใดอันหนึ่งเลย คนครั้งนั้นปราศจากโรคพยาธิอุบัติหะต่าง ๆ เห็นกันแล้วก็ย่อมมีเมตตาจิตแก่กัน (พระยาธรรมปริชา (แก้ว) 2521 : 216)

เนื่องจากยุคศาสนาของพระศรีอารียเมทไตรย เป็นยุคที่มีแต่ความสงบสุข ความความเชื่อที่กล่าวมานั้น จึงเป็นยุคที่ทุกคนปรารถนาที่จะมีชีวิตยืนยาว หรือรอให้ไปเกิดในสมัยนั้น และความเชื่อเช่นนี้ได้ถ่ายทอดให้ปรากฏในเพลงพื้นบ้านว่า

พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกละมุด
 เกิกชาติโคแสนโค ขอให้โคพบพระพุทธ
 พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกกระกำ
 เกิกชาติโคแสนโคขอให้โคพบพระธรรม
 พินฐานเอ๋ยมือหนึ่งถือพาน พานคอกกุ่มบง
 เกิกชาติโคแสนโค ขอให้โคพบพระสงฆ์
 พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกคาล
 เกิกชาติโคแสนโค ขอให้พบพระศรีอารีย

เพลงพินฐาน

พระศรีอารีย ในที่นี้คือพระศรีอารียเมทไตรยนั่นเอง

2.1.5 ความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส

ความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาส เป็นความเชื่อที่ว่า บุคคลที่เคยเป็นคู่ครองกันในปางก่อนจะโผล่มาเป็นผู้ครองกันอีกในชาติต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน คือ

ฮินเลเล ชะฮินเลเล

เคยเป็นบุพเพกันมาย่อมได้พบหน้ากันอีกนะเว

เพลงฮินเลเล

และ

เคยเก็บดอกไม้ร่วมกัน

เกี้ยวนี้มาหมั้นเสียคนรักจริง

.....

2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับผีสงเวทศา

ผีสงเวทศา หมายถึง สิ่งที่ลึกลับมองไม่เห็นตัว แต่เราถือหรือเข้าใจว่ามีฤทธิ์ มีอำนาจอยู่เหนือคน อาจให้โชคหรือร้าย คือให้ทุกข์และโทษแก่เราได้ มนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวกับภูติผี เทวดาว่าผูกพันกับชีวิตของตนมาทุกยุคทุกสมัย ภูติผีและเทวดาเหล่านี้มีรูปร่างไม่แน่นอน ภาพในความนึกคิดระหว่างเทวดา และผีมีลักษณะตรงกันข้าม ภูติผีเป็นภาพแห่งความโหดร้าย น่ากลัว อับลัทธิแก่ภาพเทวดา เป็นภาพที่งดงาม ในเพลงพื้นบ้านคำบลเราทอง ไคสะทอนให้เห็นความเชื่อเรื่องผีว่า ผีมีอยู่จริง และสามารถเข้าสิงในกายคนได้ เช่น การเล่นเซิ้งผีท่าง ๆ

เจ้าเข็นเอ๋ย เจ้าเข็นผู้ประเสริฐ

ผู้ดำเลิศในโลกา เจ้าเข็นเมียมา

ไครปูณาให้เมียชานอน

เฒ่าละโว้ย เฒ่าละวา
เฒ่าไม้ไค้ ไค้ไม้ลงมา

เพลงเชญี

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานั้น มีทั้งแก่พระอินทร์ และเทวดา
ชั้นรองลงไป จนถึงเทวดา ประจำที่ต่าง ๆ และเชื่อว่าเทวดาทั้งหลายจะคอยช่วยเหลือ
คนที่ให้โอกาสความประสงค์ เทวดาที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน ไค้แก่ พระพรหม พระนารายณ์
และอื่น ๆ ดังตัวอย่างบทไหว้ครู เพลงฉ่อยที่ว่า

เอ๋ยดูจะไหว้พรหมศรีเรศ

ดูจะไหว้พรหมเมศเทวา

อีกกระทั่งครึ่งฆาอยู่ในสังข

.....

ที่ทานไค้จักรมรบทกลอนเอ๋ยไว้

เพลงฉ่อย

การเล่นหุ่นางแมวถือเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่เชื่อว่าเทวดามีจริง
เพราะมีความหมายเกี่ยวกับการขอร้องให้เทวดาเห็นใจ และกลั่นแคลไฉนทุกข์มา
เทพที่ชาวบ้านให้ความนับถืออีกองค์หนึ่งคือ "พระภูมิ" ในตำราพระภูมิเจ้าที่ของไทย
ถือว่าพระภูมิมีอยู่ด้วยกัน 9 องค์ คือ (เสถียรโกเศศ 2503 : 313)

1. พระภูมิบ้านเรือน
2. พระภูมิรักษาประทุและหัวกระโถ
3. พระภูมิรักษาโรงบาวสาว หรือเรือนหอ
4. พระภูมิโรงวัวควาย
5. พระภูมิทุ่งข้าว
6. พระภูมินา
7. พระภูมิสวน

8. พระภูมิสถาน

9. พระภูมิวัด

ชาวบ้านจะตั้งศาลพระภูมิไว้ในบริเวณบ้าน เพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยปกปักรักษาและป้องกันภัยต่าง ๆ ให้คนและครอบครัวได้ ในเพลงพื้นบ้านจึงได้เปรียบเทียบการมีสามีที่ว่ามีเหมือนกับมีพระภูมิ

ขอไหนจะมีชั่ว เหมือนทั้งมีพระภูมิ

ไปไหนจะไ้คุ้มกันภัย

นอกจากจะเชื่อว่าเทพ เทวดาต่าง ๆ จะช่วยเหลือคนแล้วชาวบ้านในตำบลเขาทองยังนับถือผีบางชนิดที่สามารถทำให้คนและครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุขได้ คือผีปู่ย่าตายาย ชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อปู่ย่าตายายตายไปแล้วดวงวิญญาณยังคงวนเวียนปกปักรักษาอยู่ จึงทำพิธีกราบไหว้ซึ่งเรียกกันว่า ประเพณีไหว้ผี

การไหว้ผีปู่ย่าตายายนี้ เป็นมรดกทางความเชื่อของบรรพบุรุษที่ตกทอดมาถึงลูกหลาน เจ้าของบ้านจะต้องแขวนผีเรือนไว้หน้าบ้านของคนและต้องดูแลรักษาเป็นอย่างดี ผีเรือนนี้จะปั้นขึ้นเป็นหม้อดินเล็ก ๆ มีเชือกผูกคอหม้อแขวนไว้ แต่บางบ้านอาจเป็นกระบอกไม้ไผ่ ขอบของกระบอกไม้ไผ่หึงก้านกลางและก้านบนจะหว่าที่แขวนไว้ ในหม้อดินและกระบอกไม้ไผ่นี้จะมีเบี้ยจันต์หัวหนึ่งกับขี้ผึ้งก้อนกลม ๆ วางไว้บนศาลี บางครั้งอาจมีหมากพุก่าย เมื่อถึงเทศกาลอันเป็นมงคล เช่น เทศกาลสงกรานต์ เจ้าของก็จะนำเบี้ยจันต์และขี้ผึ้งออกมาอาบน้ำ หาง่าง หรือหาขมิ้นใส่เครื่องหอม พร้อมทั้งเปลี่ยนศาลีใหม่ อันเป็นสัญลักษณ์แทนการอาบนำให้ผีปู่ย่า ตา ยาย

2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว

ความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าวเป็นความเชื่อของคนไทยมาแต่เดิม คือเชื่อว่ามีเทวดาเจ้าที่ ที่ใจดีมีเมตตากรุณา รวมทั้งภูติผีปิศาจประจำอยู่ดินต่าง ๆ ทุกหนทุกแห่งคอยกราบไหว้ นบนอบถวายหรือให้ดอกไม้ธูปเทียน ของกินและเหล้า เมื่อได้รับการบูชากราบไหว้แล้ว จะทำให้ขอความช่วยเหลือได้ นอกจากใช้การบูชากราบไหว้แล้ว การรอมรำทำเพลงก็ใช้เป็นการแค้นใจ เช่นกัน ดังเนื้อเพลงร่ำบอกบทที่ร้องว่า

ชักชวนสาวงามพ้องรำถวายเป็นเจ้าหอ
 อนิจจารูปหล่อ รูปหล่อยักคิ้วข้างเดียว

.....

เพลงร่ำวาง

ที่ตำบลเขาทองจะมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่องค์หนึ่ง ตั้งอยู่กลางแจ้ง
 ใกล้กับบริเวณวัดเขาทอง ชาวบ้านเรียกกันทั่วไปว่า "หลวงพ่อกะโท" เป็นพระพุทธรูปที่
 ชาวบ้านนับถือมาก และมักจะมีการขนานศาลกล่าวกันเป็นประจำ เมื่อขนแล้วไท่ความที่ตน
 บรรดาคนก็จะชวนกันไปร้องรำถวายเป็นการแก้บน เพลงที่ใช้ในการร้องรำกันคือ
 เพลง "ร่ำบอกบท" หรือ "ร่ำซั่มบท" (หมายถึงเพลงร่ำวาง) บางวันจะมีการร่ำบอกบท
 ที่หน้าหลวงพ่อกะโทถึงสองสามครั้ง (สัมภาษณ์นายคู่ สิริกรณะ : 20 เมษายน 2530)

จากการศึกษาและวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจาก
 ตำบลเขาทอง พบว่า ค่านิยมและความเชื่อมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม
 เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยดี เพราะการที่คนอยู่ในสังคมเป็นจำนวนมาก ย่อมแสดงพฤติกรรม
 ออกมาหลายอย่าง บางพฤติกรรมจำเป็นจะต้องกระทำ แต่บางพฤติกรรมสังคมอาจไม่ต้องการ
 ให้กระทำ เพื่อความสงบสุขของสังคม สิ่งที่จะกำหนดพฤติกรรมของคนเป็นทางการได้แก่
 จารีตประเพณี ระเบียบ การกำหนดเป็นระเบียบ กฎหมายนั้น จะมีบทลงโทษไว้ แต่การ
 กำหนดเป็นจารีตประเพณีนั้น กำหนดจากพื้นฐานความเชื่อร่วมกัน ถึงจะไม่มีการลงโทษที่เห็น
 ได้ชัด แต่ก็จะมีผลทางจิตใจ เช่น กลายเป็นคนที่สังคมไม่ยอมรับ หรือรู้สึกละอายใจในความผิด
 ที่ตนกระทำขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมและความเชื่อที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษารวบรวมภาพนิทัศน์ที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน
3. เพื่อรวบรวมข้อมูลและจำแนกประเภทของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน จากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง บันทึกข้อมูลจากวิทยากร จากนั้น ถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นลายลักษณ์อักษร
2. จำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็น 3 ประการ ได้แก่
 - 2.1 เพลงร่ำวง
 - 2.2 เพลงปฎิพากย์
 - 2.3 เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด
3. ศึกษาวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน ในด้านค่านิยม ความเชื่อ และศึกษานิทัศน์ที่ได้จากเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน โดยจำแนกตามแหล่งที่มาของข้อมูล

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลที่รวบรวมได้มีดังนี้

1. เพลงร่ำวง 50 เพลง

2. ปฏิพากย์ 24 เพลง
3. เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด 35 เพลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอ พุนะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. เพลงร่ำวง เพลงร่ำวงที่ศึกษารวบรวมมีทั้งหมด 50 เพลง เนื้อหาส่วนมาก ของเพลงจะเกี่ยวข้องกับหนุ่มสาวในค่านิยมความรัก การตัดพ้อท้อว่า และเพลงบางเพลง เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยอดีต เช่น เพลงหวน เพลงสาวน้อยเอวกลม

เพลงร่ำวงในตำบลเขาทอง เป็นเพลงที่เกิดขึ้นช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เนื้อหาบางเพลงคล้ายกับท้องถิ่นอื่นในภาคกลาง แต่บางเพลงมีลักษณะเป็นเพลงของชาวบ้าน ในตำบลเขาทองโดยเฉพาะ เช่น เพลงกาเหว่า เพลงชักชวนสาวงาม เพลงลา โอกาสที่ ใช้ร้องเล่น คือ เทศกาลสงกรานต์

2. เพลงปฏิพากย์ เพลงปฏิพากย์ ที่ปรากฏในตำบลเขาทองมีทั้งหมด 9 ชนิด รวบรวมได้ 24 เพลง ได้แก่ 1. เพลงฉ่อย 2. เพลงระบำบ้านไร่ 3. เพลงโซลกแป้ง 4. เพลงแห่นาค 5. เพลงพวงมาลัย 6. เพลงนิมฐาน 7. เพลงข้าเจ้าโสม 8. เพลงเกี่ยวข้าว 9. เพลงเต้นกำรำเคียว

ส่วนมากจะเป็นเพลงปฏิพากย์ชนิดปฏิพากย์สั้น จึงไม่มีขั้นตอนครบตามลักษณะ ของเพลงปฏิพากย์ เพราะเป็นการร้องเล่นในเทศกาลเพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เนื้อหาของเพลงส่วนมากเป็นการร้องเกี่ยวพันกันระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว แต่บางเพลงเนื้อร้อง ร้องเป็นไปในลักษณะการอบรมสั่งสอน เช่น เพลงแห่นาค บางเพลงเป็นการอธิบายชวนให้ ได้สิ่งที่คนปรารถนา เช่น เพลงนิมฐาน และมีบางเพลงสันนิฐานว่าเป็นเพลงเฉพาะของ ท้องถิ่น เช่น เพลงโซลกแป้ง เพลงฮินเดเอ

3. เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงประกอบการละเล่นในตำบลเขาทองที่รวบรวมได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. เพลงเชิดผี 2. เพลงแห่นางแมว เพลงเชิดผีมีทั้งหมด 12 ชนิด 28 เพลง และ

เพลงแทนนางแมว 7 เพลง รวม 35 เพลง เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ดนี้นอกจากจะเล่นเพื่อความสนุกสนานแล้วยังเป็นการเล่นเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมอันเป็นผลมาจากความเชื่อเรื่องผีเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย เนื้อร้องของเพลงส่วนใหญ่จะเป็นบทร้องสั้นๆ ไม่นับเรื่องความหมาย บางครั้งอาจมีถ้อยคำสองแง่สองมุก

4. ภาษิต

ภาษิตที่รวบรวมได้จากเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านมี 8 ประเภท คือ

1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ
2. หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์
3. หมวดที่เกิดจากอาชีพและสิ่งแวดล้อม
4. หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี
5. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา
6. หมวดที่เกิดจากความประพฤติกและอุปนิสัยส่วนบุคคล
7. หมวดที่เกิดจากการละเล่น
8. หมวดที่เกิดจากนิยาย นิทาน ตำนาน

จากการวิจัยพบว่าภาษิตที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจะสัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยมของบุคคลในสังคม เช่น กรรมตามทัณฑ์ อนิจจังไม่เที่ยง เก็บตกไม้ร่วมกัน ภาษิตบางภาษิตจะสะท้อนค่านิยมของบุคคลในสังคม เช่น มีผีวัดคึกคักจนวันตาย อันเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการครองเรือน

5. ค่านิยม

ในค่านิยมที่ปรากฏในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน มีค่านิยมยกย่องเงินและความมั่งคั่ง ค่านิยมเกี่ยวกับการครองเรือนว่าหญิงจะต้องเรียบร้อย รักเดียวใจเดียว ส่วนชายจะต้องเป็นผู้นำครอบครัว และรับผิดชอบต่อครอบครัว ค่านิยมในด้านความงาม เช่น สตรีจะนิยมกันคิ้วให้โก่ง ซึ่งแตกต่างไปจากสมัยปัจจุบัน ค่านิยมเกี่ยวกับความรักชาติ ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู ผู้ผู้อาวุโสต้องแสดงความเคารพผู้อาวุโส รวมทั้งค่านิยมในเรื่องความกตัญญูของศิษย์ที่มีต่อครู และลูกมีต่อพ่อแม่ ซึ่งผลแห่งความกตัญญูจะทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

6. ความเชื่อ

ถ้าหากความเชื่อได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา คือเชื่อว่า ใครทำกรรมดี ย่อมได้ผลดีตอบแทน ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ว่าหากใครทำบาปจะตกนรก หากทำดีจะได้ไปเกิดในสวรรค์ ความเชื่อเกี่ยวกับชาติหน้าว่ามีจริง และนอกจากนั้น ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับยุคพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคที่ทุกคนปรารถนา ความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส เป็นความเชื่อที่ว่าหากเป็นคู่ครองกันแล้วย่อมจะต้องได้มาเป็นคนคู่กันอีก

ลักษณะโดยทั่วไปของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากคำบล เขาทอง

เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านของ คำบล เขาทองส่วนใหญ่ เป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้เล่นในเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์เนื่องจากสภาพสังคมในชนบท แต่เดิมสิ่งบันเทิงยังมีไม่มาก ดังนั้นเทศกาลสงกรานต์อันถือเป็นงานนักขัตฤกษ์สำคัญยิ่งของคนไทย จึงมีการเล่นเพลงต่าง ๆ

เพลงที่เล่นในเทศกาลสงกรานต์มักเป็นเพลงที่อาศัยปฏิภาณไหวพริบในการร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง นอกจากนั้นในเนื้อหาของเพลงมักจะพบเนื้อหาที่เป็นถ้อยคำสองแง่สองมุมเสมอ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน

นอกจากนั้นแล้ว เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน ยังผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมเกษตรกรรม กล่าวคือ โดยที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา เพลงพื้นบ้านหลายชนิด จึงเกิดขึ้นจากการทำงานในทุ่งนา เช่น เพลงค่านา เพลงเต็นกล่าวเดียว หรือแม้เพลงเชิญผีต่าง ๆ ก็ได้นำอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพมาเป็นเครื่องมือในการเล่น เช่น นางคัง นางครก นางสาก นางค้าย นางมั่งก็ เป็นต้น

รูปแบบและลักษณะของเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านของ คำบล เขาทอง ถือเป็นรูปแบบร่วมโดยทั่วไปของเพลงพื้นบ้านคือ มักมีรูปแบบง่าย ๆ วิธีการเล่นไม่ซับซ้อนและใช้คนจำนวนมากร่วมเล่น หรือมีฉะนั้นก็จะเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้คนจำนวนมากได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก เช่น ช่วยร้องเพลงประกอบ ช่วยเป็นลูกคู่ รวมทั้งการปมมือให้จังหวะ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้รวบรวมเฉพาะเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านเท่านั้นซึ่งในห้องดินตำบลดเขาทองนอกจากจะมีเพลงพื้นบ้านแล้ว ยังมีนิทาน ปริศนาคำทายที่ควรแก่การศึกษาเป็นอันมาก จึงเห็นว่าควรจะมีการรวบรวมคหิชาชาวบ้านในแขนงดังกล่าวด้วย
2. การศึกษาเปรียบเทียบเพลงปฏิพากย์ ในแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละภาค เพื่อให้ทราบถึงความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของข้อมูลทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา
3. การศึกษาถึงวิธีการ แพร่กระจายของ เพลงพื้นบ้านทั้งในภาคกลาง และภาคอื่น ๆ
4. อาจนำเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านตำบลดเขาทองไปใช้ในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเพื่อให้เยาวชนไทยเกิดความซาบซึ้งในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန

บรรณานุกรม

หนังสือ

กิ่งแก้ว ชัดดากร คติชนวิทยา : เอกสารนิเทศการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 184 หน่วยงานพิเศษ
กรมการฝึกหัดครู 2519, 366 หน้า

_____ วรรณกรรมจากบ้านใน โรงพิมพ์คุรุสภา 2514, 444 หน้า

กุลหลาว มัลลิกะมาส คตินาบ้านไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2516,
273 หน้า

_____ วรรณคดีวิจารณ์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ม.ป.ป., 213 หน้า

จารุวรรณ จันทร์เกษ แนวคตินิยมในวรรณกรรมร้อยกรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 191 หน้า อักษราเนา

จารุวรรณ ธรรมวัตร บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงถึงศตวรรษ สภาวิจัยศิลป
และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ม.ป.ป., 221 หน้า

จันทน์ ทองประเสริฐ ภาษาถิ่นวัฒนธรรม ไทยวัฒนาพานิช 2519, 215 หน้า

เจตนา นาคธีร วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 ไทยวัฒนาพานิช
2520, 158 หน้า

เจือ สตะเวทิน คตินาบ้านไทย โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์ 2517, 189 หน้า

กุ่ม ชุมสาย, ม.อ. วรรณกรรมพื้นถิ่นเชิงจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช 2516, 163 หน้า

ทัศนีย์ หานะวนิช คตินาบ้าน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2523,
343 หน้า

ชวีร์ ปุณโณทก วรรณกรรมท้องถิ่น โอเคียนสโตร์ 2515, 401 หน้า

นราธิปพงศ์ประพันธ์, พระวรวงศ์เธอกรมพระ วิทยาวรรณกรรม 2506, 1148 หน้า

บรรพต วีระชัย และคนอื่น ๆ สังคมมนุษยวิทยา โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2521, 448 หน้า

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ วิเคราะห์วรรณคดีไทย ไทยวัฒนาพานิช 2517, 226 หน้า

"หัวใจวรรณคดีไทย" ใน วรรณคดี : ชุมชนบทความทางวิชาการถวาย
พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ซึ่งในโอกาสครบรอบ 80 พรรษาวัน
25 สิงหาคม 2514, 283 หน้า

เบญจมาศ พลอินทร์ แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม โอเคียนส์ไทร์ 2525, 105 หน้า
ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากคำพูดศิริมาสจังหวัดสุโขทัย ปริชญานิพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร 2516, 273 หน้า

ประเพ็ญ คล้ายสุพรรณ ร้อยกรองชาวม่าน สุทธิสารการพิมพ์ 2522, 254 หน้า

ประมวล คึกคินสัน คหิชาบ้านการศึกษาในค่านมุษยวิทยา แพร่พิทยา 2521, 348 หน้า

ปราโมทย์ นาคกรรพ "ค่านิยมของผู้นำกับการพัฒนา" ใน ชุมชนบทความทางวิชาการ
รัฐศาสตร์ ไทยวัฒนาพานิช 2514, หน้า 71 - 93

บ่องพันธุ์ ฌีร์กน มานุษยวิทยากับการศึกษาคหิชาบ้าน แดนกสิระสังคมวิทยาลัย

และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525,
223 หน้า

พิทยา สายหุ โลกสมมติ ศึกนิคสยาม 2516, 248 หน้า

✓ ไทญ้อย ช่างเรียน สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา แพร่พิทยา 2516, 200 หน้า

ฉวี พยอมยงค์ "ความเชื่อของคนไทย" ใน เอกสารสัมมนาเรื่องคติความเชื่อ

โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 - 9 - 10 กันยายน 2526

มนตรี ทรายโมท การละเล่นของไทยฉบับย่อ โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ 2514, 47 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง หนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเรื่อง การแสดง

และการละเล่นพื้นบ้านของไทยภาคกลาง โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2525,

235 หน้า

สมชาย ห่มสะอาด นครสวรรค์ โรงพิมพ์อักษรเจริญธรรม 2520, 115 หน้า

สุกัญญา สุขฉายา เพลงปักษ์พายัพ : บทเพลงแห่งปักษ์พายัพของชาวม่านไทย โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525, 402 หน้า

สุวิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ 2525, 210 หน้า

✓ สุพิศรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม ครอบครัวยุค ศาสนา ประเพณี

ไทยวัฒนาพานิช 2523, 250 หน้า

_____ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2520, 178 หน้า

เสถียรโกเศศ (นามแฝง) ประเพณีเก่าของไทย โรงพิมพ์ศิลปอักษร 2500, 644 หน้า

_____ ประเพณีเบ็ดเตล็ด โรงพิมพ์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2508, 255 หน้า

✓ อุนนารถราชชน, พระยา การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์ ราชบัณฑิตยสถาน 2503, 175 หน้า

_____ คหิชาชาวบ้านไทยสมัยก่อน สมเจตน์การพิมพ์ 2512, 239 หน้า

_____ วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย 2514, 613 หน้า

อานนท์ อาภาภิรมย์ มนูญเกียรติสังคม : สังคมและวัฒนธรรม โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ 2514, 359 หน้า

_____ สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย แพร่พิทยา 2519, 146 หน้า

เอนก นาวิกมูล เพลงนอกศตวรรษ การเวก 2521, 382 หน้า

_____ สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง โรงพิมพ์พิชเนศ 2528, 176 หน้า

วารสาร

กิ่งแก้ว อิตถากร "วัฒนธรรมปะเพณีท้องถิ่น" ข้อฟ้า 4 : 14 - 16 เมษายน 2514

กุหลาบ มัลลิกะมาส "แนววรรณกรรมคหิชาชาวบ้าน" วัฒนธรรมไทย 18 : 4 - 38
เมษายน 2507

คมคาย หมื่นสาย "สิ่งที่เราได้จากเพลงชาวบ้าน" วัฒนธรรมไทย 18 : 4 - 35
เมษายน 2522

เจนภพ จบกระบวนพรพ การสูญเสียศิลปวัฒนธรรม ชื่ออนาคตของวงการเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง"
วิทยารักษ์ 83 : 12 - 14 ธันวาคม 2528

_____ "ความเสื่อมถอยของวงเพลงพื้นบ้าน" กรุปริทัศน์ 9 : 1 - 6 มกราคม 2529

ปราณี วงษ์เทศ "เพลงพื้นบ้าน" วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2 : 2 - 3

เมษายน - มิถุนายน 2521

วิญญู จิตต์ธรรม "ความเชื่อ" วารสารรามคำแหง 2 กรกฎาคม 2518, 54 - 72

สุมามาอัย เรื่องเศษ "เพลงพื้นบ้าน" วัฒนธรรมไทย 22 : 2 - 28 กุมภาพันธ์ 2526

חורגת

1. เพลงร่ำวง จำนวน 50 เพลง ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1.1 เพลงปิ่นเสียดโท	1.26 เพลงแหวนกุศาว
1.2 เพลงสาวสวยรำนาคู	1.27 เพลงเสียดมาลัย
1.3 เพลงเสียดกายศั	1.28 เพลงแสงเคื่อนคารา
1.4 เพลงแสงจันทร์วันเพ็ญ	1.29 เพลงสาวน้อยเอวกลม
1.5 เพลงกุหลาบมานเย็น	1.30 เพลงน้ำในทะเล
1.6 เพลงยามเย็น	1.31 เพลงปักเป้า
1.7 เพลงสายลม	1.32 เพลงพวงมาลัยคล้องคอ
1.8 เพลงสาวเอช	1.33 เพลงยามเคื่อนหงาย
1.9 เพลงงามแพมงาม	1.34 เพลงสายลมเชย
1.10 เพลงร่ำวงชาวไร่	1.35 เพลงเวียนเคียวรา
1.11 เพลงบ้านอยู่ไกล	1.36 เพลงลา
1.12 เพลงนกน้อย	1.37 เพลงชกขานสาวงาม
1.13 เพลงกาเหว่า	1.38 เพลงชีวิตบ้านนา
1.14 เพลงไถ่ยามบิน	1.39 เพลงเชิดมาชิร่าวง
1.15 เพลงชีควายเกี่ยวสาว	1.40 เพลงคอกบัวไทย
1.16 เพลงคอนหง	1.41 เพลงคีไจระ
1.17 เพลงไถ่แม่ไถ่	1.42 เพลงคูหมื่นนงเขา
1.18 เพลงจันทร์ครึ่งซีก	1.43 เพลงเคินเล่นสระแก้ว
1.19 เพลงขอมาดิ	1.44 เพลงไทรรงค์
1.20 เพลงใจหายเปรียบดาวดีย์	1.45 เพลงไทรรงค์
1.21 เพลงใจหญิงเปรียบใบไม้ถอน	1.46 เพลงทะเลใต้
1.22 เพลงขอมะลิป่า	1.47 เพลงพิงโนงโนงโนง
1.23 เพลงคารเคียดเคื่อน	1.48 เพลงไทรย้อย
1.24 เพลงคารไถ	1.49 เพลงเขอมารักกับฉันทิ
1.25 เพลงหม่อมมาดี	1.50 เพลงนกเขา

2. เพลงปฏิพากย์ มี 9 ชนิด รวมทั้งสิ้น 24 เพลง ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

2.1	เพลงฉ่อย	7	เพลง
2.2	เพลงระบำบ้านไร่	2	เพลง
2.3	เพลงโซลกแป้ง	2	เพลง
2.4	เพลงหน้าคนหรือเพลงขวชนาค	3	เพลง
2.5	เพลงพวงมาลัย	2	เพลง
2.6	เพลงพินฐาน	3	เพลง
2.7	เพลงข้าเจ้าโคม	3	เพลง
2.8	เพลงเกี่ยวข้าว	1	เพลง
2.9	เพลงเต้นกำรำเกี่ยว	1	เพลง

3. เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

3.1 เพลงเชิดผี มี 12 ชนิด รวมทั้งสิ้น 28 เพลง มีรายชื่อดังต่อไปนี้

3.1.1	เพลงเชิดผีเจ้าเซ็น	1	เพลง
3.1.2	เพลงเชิดผีนางคาย	1	เพลง
3.1.3	เพลงเชิดผีนางกะลา	1	เพลง
3.1.4	เพลงเชิดผีนางข้าง	4	เพลง
3.1.5	เพลงเชิดผีนางไซ	2	เพลง
3.1.6	เพลงเชิดผีนางก้ง	4	เพลง
3.1.7	เพลงเชิดผีนางปลา	2	เพลง
3.1.8	เพลงเชิดผีนางปั้งกี	2	เพลง
3.1.9	เพลงเชิดผีนางสาก	5	เพลง
3.1.10	เพลงเชิดผีนางสุม	2	เพลง
3.1.11	เพลงเชิดผีนางหนู	2	เพลง
3.1.12	เพลงเชิดผีลิงลม	3	เพลง

3.2 เพลงหน้านางแมว รวมทั้งสิ้น 7 เพลง

જંગલમાં

เพลงร่ำวง

วิทยากร นายไสว จันทระพ
 นายเฉลิม พิมพ์สวรรค์
 นายไพบูลย์ ไร่ทองคำ
 นางกาหลง นกทอง
 นางละมัย แสนสุข

1. ยินเสียงโทน

ไคยินเสียงโทนจะกลุ้มใจ	อยู่ไม่ไค้กลุ้มใจเหวอเกิน
จักแจ่งแตงเนื้อแตงตัว (ซ้ำ)	ด้กหน้าหวีหัวยามวันน่านเป็น
เสร็จแล้วักหากันเกิน (ซ้ำ)	หาความเจริญในวงฟ้อนรำ (ซ้ำ)

2. สาวสวยรำนากู

สาวสวยรำนากู	ถ้าไค้รำคูกงจะเป็นมยุรดา
อย่ามาทำอย่ามาทำทุกจา	ประเดี๋ยวจะว่าเสียให้เธอตาย
ชาย หญิงอะไรทำใจแงงอน	
หญิง รุ่ว่างอนจะมาชวนทำไม	
ชาย ฉันทันทีถึงมาชวนทุกจา	
หญิง เสียเวลาจะไม่สนใจ	
ชาย รับรักสั้นหนอยไค้ไหม	
หญิง อู้ยไม่ไค้หวานใจเธอมี	

3. เสียกายตัว

เสียกายตัว
รักเรานั้นคือเพลิง
รักเอามือเข้าไปจี
รักเรานั้นคือไฟ

ฮ้ามัวไปหลงระเวิง
อย่าระเวิงใจเล่น
คงจะมีรอยไหม้
ยังจำได้ไหมเธอ

4. แสงจันทร์วันเพ็ญ

แสงจันทร์วันเพ็ญมาแทนดวง
กระต่ายมุงหมายแลกคอย

จะมาส่องดวงกระต่ายน้อย
พอจันทร์ลอยเมื่อไรจะจอยลง (ซ้ำ)

5. ภูหลามบานเย็น

ภูหลามบานเย็น
พอมมาถึงน้องยา น้องยาไม่ปราณี
ชาย ก็เสียแรงฉันรัก
ชาย ไม่เจหนาขอสาไปที เออ เอ่ง เอย

ลอยเด่นเขาพากันมา เออ เอ่ง เอย
หญิง ใครใช้ให้มา

6. ยามเป็น

ยามเป็นเคินเงินสนทนา
ชาย ถ้าน้องไม่ชัค
ชาย อย่างงั้นก็เอออวยากเจอเสียจัง
ชาย ที่ทุกคนไว้อย่างไรเล่าเธอ

สนทนาเวลาเที่ยงคืน
หญิง นึกให้มาเจอ
หญิง อวยากเจอตัวฉันต้องการอะไร

7. สายลม

สายลม สายลม หักค้อง
จากถิ่นหากินไกลแสน (ซ้ำ)

นกขุ่นทองร้องรำแพน
รำเอยรำแพนพัดแคนมาไกล

8. สาวเอย

สาวเอยไม่เคยเห็นหน้า
หล่ออย่างน้องยิ่งมอยิ่งเพส็น (ซ้ำ)
น่ารักเหวี่ยงเพส็นใจนัก
วาสนาน้อยนักอย่าไปรักเขาเลย

เป็นบุญท้าววาสนาเหวี่ยง
สวยอย่างน้องยิ่งมอยิ่งเพส็น (ซ้ำ)
รักเขากายเราไม่เจียมศักดิ์ (ซ้ำ)

9. งามแต่แม้งาม

งามแต่แม้งาม
งามสวยเลิศเลอ
งามวิไลพรรณ

เมื่อยามที่ฉันได้มาเจอ
สวยจริงหนอเธอใดใครจะเท่าเทียมกัน
ใครจะเท่าเทียมทันเจ้าหนอเธอ

10. ร่วงขาวไร

ฉันเป็นร่วงขาวไร
กริยาหรือจะว่าทำที่
วันนี้ร่วงจะไม่มาหรือก็ไม่ได้

รำไ้แต่ก็ไม่ใช่
ฉันรำไ้ก็ต้องชอกช้ำ
ฝากดวงใจสมานไมตรี

11. บ้านอยู่ไกล

บ้านอยู่ไกลแสนไกล
ฉันรักเธอคนเดียว
หากว่ารักฉันจริงจริง
พาฉันไปสาบาน

ฉันอุทิศหัวใจให้
จะมาเกี่ยวในวงฟ่อนรำ
พาฉันไปเที่ยวบ้าน
สาบานต่อหน้ามารดาของเธอ

12. นกน้อย

นกน้อยจับกิ่งมะนาว
 คัดหน้าค่ายแป้งมาหยัน

สาว ๆ หน้าขาวนวลละออ
 คู่รักของฉันไม่มีหันเลี้ยวทอง

13. กาเหว่า

กาเหว่าบินมาดอยสอง กา (ซ้ำ)
 ยืนเฉยใครเล่นจะไม่เก้อ (ซ้ำ)

ไม่ใช่คู่ครองฉันมองละเมอ
 ไม่ใช่คู่เธอละเมอแถมอง

14. ไก่จามขามบิน

ไก่จามเมื่อขามจะบิน
 นาน ๆ หันหน้ามามอง

โผดินหากินไก่อวัง
 เขามีเจ้าของจ้องแล้วหรือยัง

15. ชีควายเกี้ยวสาว

ขามเขินเคินเล่นชายทุ่ง
 ชีควายจะเกี้ยวสาว ๆ นุ่งกางเกงขายาว

ผ้าขาวม้าเคียนพุงนุ่งกางเกงขายาว
 ผ้าขาวม้าเคียนพุง

16. คอแห้ง

คอแห้ง คอแห้งเป็นผง
 น้ำยอที่ก็ไม่เอา (ซ้ำ)

โหมยงขอน้ำกินที่
 จะเอาน้ำเหล้าสลับดื่ม

17. โค้งแม่โค้ง

โค้งแม่โค้ง
 ราวไต่ก็ให้รำมา
 โค้งก็โค้ง
 เค้าทองของน้องให้ชูจริง
 เค้าทองของน้องมีหนวค
 ปิงให้หัวทกบึง

คนในวงของฉันทราศี
 อยามัวอยู่ข้าเจ้าแม่เหว
 เบิดกระโปรงมาเห็นเค้าทอง
 ครึกป็นเปาอิงมาถึงเค้าทอง
 ครึกป็นตำรวจมาตรวจเค้าทอง
 หมกกำลังนั่งดูเค้าทอง

18. จันทรครึ่งซีก

ยามพระจันทรครึ่งซีก
 คาวเคียงเคียงมาเป็นพยาน (ข้า)

เมฆก็หลีกลอยลงมา
 เชอกับฉันทรักกันไม่นานา (ข้า)

19. ซ่อมมาลี

เจ้าซ่อมมาลีคนคิของพี่ก็มา
 โอ้จันทรไปไหน
 จันทรแสงแสงสว่าง
 แสงสว่างก็จางหายไป

สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน (ข้า)
 ทำไมไม่ส่องแสง
 เมฆน้อยลอยมาบัง (ข้า)

20. ใจชายเปรี๊ยะเดารัลย์

ใจชายเปรี๊ยะเดารัลย์
 พันตันนี้แล้วก็พันตันโน้น

เห็นตันไม้ก็พันไปเสียทุกต้น
 พันไปเสียทุกต้นใจช่างเปลี่ยนแปรผัน

21. ใจหญิงเปรียบไปไม่อ่อน

ใจหญิงเปรียบไปไม่อ่อน
ถ้าใครหลงรักก็ต้องระทม

สายลมพัดอ่อนอ่อนไปตามลม
ถ้าใครหลงชมจะทรมใจกาย

22. ขอมะลิป่า

ขอมะลิป่า สัญญากันว่าไม่ลืม
การกระจายแสงแสงเคียนจะแข่งแสงจันทร์
อยากจะชมดวงจันทร์ ฉันจะไม่ลืมเธอ
รักกันก็มาลืมกัน

หัวใจปลานปลืมไม่ลืมความนั้น
เธอกระซิบเบา ๆ หัวใจฉันเฝ้าผูกพัน
เธอจะมาลืมฉัน
รักให้มันระวังเรรวน

23. คาวเคียงเคียน

อยู่ในกองหลงชมแต่คอกไม้ (ซ้ำ)
พบคนรักใหม่ขึ้นใจก็ใหม่เล่า (ซ้ำ)
คาวเคียงเคียนเคียนหัวใจให้หมอง
เฝ้าแต่แผลมองไม่รู้ว่ามีใคร

สัญญาไว้ว่าจะไม่ลืมกัน
มาลืมรักยกเสียเมื่อคาวเคียงเคียน
เจ็บใจยิ่งนักคนรักใจสอง (ซ้ำ)

24. คาวใจ

คาวใจกำลังบ้ายเร
ไหนเจ้าคาวลูกไก่
โน่นแน่ะคาวมา

คาวจะเข้บ้ายเรหัวลง
นั่นใจเล่าเธอจำ
คู่กับคาวทอง

25. หนูมาลี

ดูสิหนูมาลีสวยดีหักคอกจำปา

ชาย พี่แบกรักมา

หญิง ฉันไม่รัก

ชาย หัวอกจะหัก

หญิง ข้างเธอเป็นไร

ชาย แม่ขอมะกอก

หญิง พอกอกมะไฟ

ชาย เธอรักฉันไหม

หญิง ฉันไม่รัก ไม่รัก เธอพูดหลอนหลอก

ชาย ไควมอกเธอเจ้า สวานักเฒ่า

หญิง ให้งูเห่ากัดตาย

ชาย ให้งูเห่ากัดฉีก ให้จิ้งหรีดกัดตาย

26. แหวนธูทาว

แหวนธูทาวเมื่อคราวฟ้าสาบ

อ้าง ว้างไปเสียจากเรา

เขาทำกระบิกระบวน

คนรักจะมาเห็นห่าง

กับเราเขาไม่อย่ากรำ

ชวนคนอื่นเขารำ

27. เสี่ยงมาลัย

โยน ๆ ไปพวงนี้จะขอเสี่ยงทาย

งามจริงหรือเจ้าเงาะ

รูปหล่อละออตา

ขอให้มาลัยนี้ต้องเจ้าเงาะรูปทองศิวเสนาหา

สามเกราจะไปเมืองลงกา

รจนาเสี่ยงพวงมาลัย

28. แสงเคื่อนการา

แสงเคื่อนการาประกบประกาเวลาค่ำคืน
 รำแท่นเป็นคู่ ๆ อิงสวดยิ่งคู่ยิ่งพิศยิ่งงาม
 ไม่มีคู่เคื่อนอยู่เคียงคลอ
 คู่ใครเป็นคู่ใคร
 คู่ฉันนั้นเห็นทาง
 คิคไปหัวใจตรอมทรม

คิคไปหัวใจชุ่มชื้นระรวยระรินในคืนเย็นรำ
 มองมาตาหวานน้า มาชิมารำเมื่อยามเคียงคลอ
 ทะเน้าหนอเคื่อนคลอกันไป
 จะแจ้แลไปอกเราเศร้าทรม
 เพราะคู่ร้างทางคู่ชม
 มาร่ำวระดมระทมใจเออย

29. สาวน้อยเขวกลม

สาวน้อย เขวกลม
 ใส่น้ำมันหอมชื่น
 แต่งตัวทันสมัย
 หัวกระเป๋าทะรุณ
 ชาย ฉันจะไปคู่ไหน
 มาขึ้นรถรางไปด้วยกัน

ไว้มักกลอนคึกคึก
 สวมแต่หมวกใบลาน
 สาวไทยแบบหลวงพิบูลย์
 แม่คุณจะไปไหนกัน
 หลิง ฉันจะไปคู่หนึ่ง

30. น้ำในทะเล

น้ำในทะเลมองไปยังมีสีเดียว
 ไม่มีคู่เพื่อนรำ
 เพียงสมัครใจจำ
 เปรียบเหมือนน้ำในทะเล

ฉันรักเธอคนเดียว
 ฉันนี้แหละคนรัก
 กสัวเธอจะชอกจะช้ำ

31. บักเป้า

บักเป้าบินดาด่องดม
 บักเป้าสายหางตุ๊กตีก
 ยักหนึ่งยักสองยักยัก
 หลงรักจะดมจน

ขึ้นชมกระเช้ากระตึก
 บักเป้าตัวนิคแดงอุทธรันารัก
 ชายโคพะวงหลงรัก

32. พวงมาลัยคล้องคอ

พวงมาลัยคล้องคอ
 นาน ๆ ได้ยามมาที่
 กวงซีวีแพมชากรอน

หอมแพชอเจ้าชอราตรี
 กวงซีวีแพมชากรอน
 หอมเกสรเจ้าพวงมาลัย

33. ยามเคียนหงาย

ยามเคียนหงาย
 เมฆน้อยลอยลงมา
 ตัวที่กระต่ายท่าด้อย
 มาชิมารักกัน

แสงกระจายสว่างนภา
 สว่างนภาสอแสงกลางวัน
 โอ้แม่สาวน้อยเปรียบเหมือนดวงจันทร์
 รักให้มันได้ไหมเจ้าเธอ

34. สายลมเซบ

ยามเมื่อสายลมเซบ
 หนาวใจจนสั่นจิตใจไหวหวั่น
 เมื่อยามค่ำไครหนอมารักกัน
 นันฟังเพลิน เคนกสับไปฟังขอ

หอมเรื่อยหอมเลยจิตใจไหวหวั่น
 เมื่อยามค่ำไครหนอมาร้องรำ
 ฟังเพราะเสนาะเหลือเกิน
 ออ ออ ออ ออ ฟังเสียงขอจับใจนั้

35. เที่ยมเคยรำ

เที่ยมเคยรำทูลหรือมาทำใจน้อย
 ร้อยกรรณมาร้องเป็นเพลง
 อย่าหลบอย่าหนีให้ที่วังเวง
 อย่าทำให้เพลงของเที่ยมจืดจาง

เที่ยมอุทิศสำนึกมาคอย
 ร้องรำ ร้องรำกับที่
 สาวเอยอย่าเกรง

36. ลา

ออกปากว่าจะลา
 ออกปากว่าจะลา
 สงสารแม่แก้มเป็นทรวง (ข้า)
 อย่าเพิ่งไปเลย
 หันหน้ามาหาที่ก่อน
 จงจะรับบรรจง
 วันที่จะจำใจจาก (ข้า)

น้ำตาไหลร่วง
 น้ำตาไหลร่วง
 น้ำตาไหลร่วงบนทรวงมาลัย
 ทรมานเขยแม่ม้ำใจบุญ
 อย่าทำใจร้อนจะถอนพิณ
 สุริยงใบย่อย
 จงมาฝากรักกันเสียให้พอ

37. ชักชวนสาวงาม

ชักชวนสาวงาม
 อนิจจารูปหล่อ
 เอาเรือเข้าไปรับ
 รักเขอกันเดียว

พ่อนรำถวายพอ
 รูปหล่อยักคิ้วข้างเกี้ยว
 ขากลับกระไรน้ำเชียว
 น้ำเชียวก็ท้องหายไป

38. ชีวิตบ้านนา

รุ่งแสงพระสุริยา
กาเหว่าร้องครวญเสียงหวานหวาน
ชีวิตชาวบ้านนา
บ้านี้แมกคันไถ (ซ้ำ)
ไถนาพลางร้องเพลง
ตกเพลวักในตีกลอง
ค่ำแล้วกลับเข้ามา
ปีนทะเลแดนสวรรค์ (ซ้ำ)

ใกล้เข้ามาใกล้กังวาน
ใกล้กังวานใกล้คงทงไพร
เข้าคืนมาไล่ความไป
จุทหลักไฟสุบยาใบทอง
ไม่หวั่นเกรงแดดร้อนจะส่อง
ตะลุมทุมหยุกไถนาพลัน (ซ้ำ)
หาข้าวหาปลาแบ่งกันกิน
ที่พวกฉันอยู่กำจ่าจ้อง

39. เชิญมาชिर่าวง

เชิญสิ เชิญสิ
เชิญสิ เชิญสิ
วันนี้เป็นวันสำคัญ
เออ เออ เออ

เชิญมาทางนี้รำโหนด้วยกันเอ๋ย
เชิญมาทางนี้รำโหนด้วยกัน
วันนี้เป็นวันสำคัญ
พบกันรำโหน

40. คอกบัวไทย

คอกบัวไทยนั้นงามบุคผอง
เขอนั้นสวยจริง ๆ
เขอนั้นสวยหนักหนา
หากเขอตายฉันต้องวายชีวัน

แต่ฉันมองเห็นว่าเธอสวยกว่า
สวยยิ่งกว่าเทพธิดา
สวยกว่าชีวาของฉัน
มาตายด้วยกันขึ้นสวรรค์ด้วยกันกับเธอ

41. คีโอร่า

คีเอัยคีโอร่า
 รั้กัถักับเชอ
 เชอรั้สวยจรั้งเออ
 เป็นนุฑาที่ไ้คัมาเจอ
 ปากอยาละในการรั้ง
 รั้งคัวยควมรั้งเร้ง

ทบเชอในวงพ้อนร่า
 เชอรั้สวยฉัณร่าคัวยไ้คัไ้
 แะงามงอนอรชรชางาม
 ปรบมือไ้เป็นจ้งหะ
 พวกเรารั้ทั้งสองมารั้งร่า
 มัันเห้งโอร่า

42. กุชัญจนกเขา

กุชัญจนกเขา
 ส้งเสียงสัน
 เลื้อนลอยไปตามสายลม
 กุชัญจนกเขา
 จั้บเรียงเคียงคู้
 เป็รียบเพ็ื่อนนง

คั้นแ้เข้าเฝ้าแ้คัฉั
 พ้งเพระะเสนาะจั้บใจ
 ชั้ชมแล้แ้เร้าใจ
 ไปจั้บอัยุขอกกุเขาทอง
 จุ้ศุกกุหนาคูประคอง
 เฝ้าประคองไ้เรารักกัน

43. เคนเล่นสระแก้ว

ยามเป็นเคนเล่นสระแก้ว
 ทุมธาวมาเคฉ่าเคียงคู้
 นารักนาคูเคินคู้เคียงกัน

คั้แล้นน้ำใส่นาคู
 คู้เขาฉัฉัไม้อาเป็นคู้

44. ไทรรงค์

ไทรรงค์ช้งชาติ
 แ่พอเก้านาฬิกา
 สีแคงค้อชาติสีชาวค้อศาสนา

โบกสฉบัคสวยงามสง่า
 ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั
 สีน้ำเงินนั้หนาค้อมหาจักรพรรณ์

45. ไตรรงค์

ไตรรงค์เป็นธงชาติไทย
 ชาติโคไครมาข่มขี่
 รักกันรักกัน
 เสือกเนื้อเป็นเชื้อชาติไทย

ถ้าแม้นผู้โคไครมาย่ำยี
 ชีวิตเรามีรักษาเอาไว้
 รักให้มันอย่าให้มีสองใจ
 รักษาถิ่นไว้ศาสนาถาวร

46. ทะเลใต้

ยามเย็นเย็นเล่นทะเลใต้
 หนุ่มสาวมาเคาะเคสียุกู

หากทรายชายน้ำน้ำคู
 น่ารักดูเห็นคู่เคียงกัน

47. หิง โนง โน่ง โนง

หิง โนง โน่ง โนง
 มากกเมียบแก้วเมียบลับแล้วฉันจะมา
 จับแพะชนกันที่หลังบ้านพ่อตา

นกกลิ้งโครงมาจับหลังคา
 จับแมวแจวเรือจับเอาเสือมาไถนา
 พ่อตาตกร่องที่ควยบองกัฐา

48. ไทรย้อย

ไทรย้อย ห้อยระย้า
 นันทันพุ่มสูงฉิว
 สองคนเดินเล่นชมสวน
 นันทอกอะไรเธอจำ

ลมพัดมาดลาลอยฉิว
 โนนันพุ่มสูงฉิวเป็นทิวมา
 เก็บดอกฉำทวนกระทั่งงา
 โนนันคอกอะไรเธอจำ หอมชื่นใจ

49. เธอมารักกับฉันสิ

เธอมารักกับฉันสิ

เธอสวยจริงเออ

เชิญเชิญมาราาฟ่อน

ดูพระจันทร์วันเพ็ญ

คนที่ฉันรัก

บุญของเธอเมื่ออยู่ใกล้ฉัน

แคค่อนเวลาเย็น

ลอบเฝ้าเป็นสัญญา

50. นกเขา

นกเขามิน้ำมเขา

คู่นี้เหมาะกันหรือไม่

ไม่ใช่ของเราเฝ้าแต่แถมอง

พวกเราชาวไทยช่วยกันแถมอง

เพลงปฏิพากษ์

เพลงปฏิพากย์

1. เพลิงน้อย

ส่วนวนที่ ๑

บทไหว้ครูชาย

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

นายเฉลิม พิมพ์สวรรค์

ເຈິງ ເຂອ ເຂອ ເຈິງ ເຂຍ

สิบนิ้วประนมขึ้นประจําเจียน

ลูกจะไ้มาของค์พระศาสดา

ถูกเป็นนกเป็นไก่มาหลายอย่าง

ทรมานตนเพื่อยวไดวนเวียน

อยู่ในขานินทร์ เมืองกบิลพัสดุ์

ขอให้สมหมายตั้งใจฝึก

อีกต่างรูปเขียนประทุมทอง

ที่ส่งสอนลูกมาทั้งผอง

ก็ได้เป็นช่างเผือกสีขาวผ่อง

โคฟอคำเกรียนเหี่ยวโคซ้ายของ

ท่านก็เป็นกษัตริย์มีคู่ครอง

จิตตुकทริโกใจฉกนั้ตรองเอย...ไว้

(ลูกคู่รับ ขอให้สมหมาย ขอให้สมหมายเอ๋ยใจนึกไปดังจิตลูกตริภังค์ใจของลูกนี้ตรอง

เอ๋ เอ็ง เอ๋ย ไว เอชา เอชา ชา ฉาชา ทนอบแม)

๑. เอ่ยลูกจะไหว้พระหมื่นศรี เรศ

อีกกระทรงตริงษาทานอยในสขสิงขร

ที่ท่านได้จัดสรรบทกลอนเอาไว้

ลูกจะไหว้พรหมเมศเทวา

อุกจะไหว้เพชฌอุกรณ์

(ลูกกำริบ ลูกจะไหว้ครูเพณลูกกรรม ที่ท่านได้จัดสรรบทกอน เออ เอ็ง เอี้ยไหว้)

ทอไหว้คุณครูเสร็จสรรพ

ไหว้คุณป๋อมากรา

ທຸກຈະຫຍົບລົງມາ

ดูรักมิไค่ปึงนอนใจ

(ลูกคู่รับ ซา ชัก ซ้ำ ซา อะ ชัก ซา ทยอยแบ)

ลูกรักมิไค่หนึ่งนอนใจ
จะหาใครเทียมเท่าก็ไม่ได้
ก็ยังไม่เท่าเทียมรักก็ไม่ได้
พระมารดาอยู่บนหัว

อีกทั้งคุณพ่อละก็แม่เฒ่า
แนบคินว่าหนาแน่นฟ้าว่าหนัก
คุณป้าอยู่ข้างหน้า
พระพุทธรูปเจ้าเข้าล้อมตัวลูกเอาไว้ เอย

ฮา เออ เออ เออ ละ เออ เอย ขอให้ปกปักษ์เกล้า ลูกจะเข้าชิงชัย เออ
เฮอ เออ เอ็ง เงย มาปกปักษ์เกล้าทั้งเทพทั้งภัย ฯ เออ เอย
(ลูกอยู่กับ คุณป้าอยู่ข้างหน้า คุณมารดาอยู่หัว พระพุทธรูปเจ้าล้อมตัวลูกเอาไว้
เอย เออ เฮอ ฮา ชัก ช้า ช้า ละ ฉา ฮา)

ส่วนที่ 2

บทไหว้ครูหญิง

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง
นางละม้าย แสนสุข

เอ...เออ...เอย

สิบนิ้วลูกจะประนมจะกรกัมเหนือเกล้า จะไหว้เทวัญชั้นเทวศ น้หมกทั้งเทพระทัย
เอย พิง เทนอะ พิง เนท ไพรวัดย์ จะไหว้พระสัณณ์อักษรที่ท้านจักษกลอนป้องกัน เอย...

(ลูกอยู่กับ จะไหว้พระสัณณ์ จะไหว้อักษรให้มาจักษกลอนป้องกัน เอ เอ ฮา ชัก ช้า
ชาละฉาชา) จะไหว้พระภูมิเจ้าที่ จะไหว้พระพิเจ้าของหาง ลูกจะว่าไว้วางของให้
ลูกเข้าจังหวะลูกจะเล่นที่ไหนขอให้ลูกมีชัยเอย...ชนะ

(ลูกอยู่กับ ลูกจะเล่นที่ไหน ฯ ขอให้ลูกมีชัยชนะ เอย เออ ชัย พิงหนอย ละหนอย
ละหนอย ละหนอย นอย) เออ เอย ไหว้คุณครูเสร็จสรรพก็จะกลับลงมา ไหว้คุณป้ามารดา
ลูกรักมิไค่หนึ่งนอนใจ (เอ ช้า ชักช้า ละ ฉาชา เออเออ)

(ลูกอยู่กับ ลูกรักมิไค่หนึ่งนอนใจ)

ลูกจะว่าอย่างไรขออย่าให้ลูกติด
ให้ว่าอย่างไรก็ให้ว่าคล่อง

ให้ลูกเลยอย่างลืกลาไม่
อุปมาเหมือนยังช่องน้ำไหล

ให้มาปกคลุมโพธิ์

เป็นฉัตรชั้นลงมาถึงเกศ

พระฉัตรอยู่หน้าพระฉัตรอยู่หัว

(อุกคุรับ พระพุทธิเจ้าล่อมตัวอุกเข้าไว้ เออ เออ เออ เออ ให้พวกผู้ชายมันแพ

ลงไปเก่งเกอเออ ให้แม่ผู้หญิงมีเคโซชัย ให้แม่ผู้หญิงมีเคโซชัย ข้าเจ้าเออ เออ เออ

เออ เออ...)

จำนวนที่ 3

บทเกริ่น

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

ชายเกริ่น

ชา ละ ชา ชักชา ๆ

โอ เจอ เออ เอ็ง เจย

ร้องเรียกแม่หลวงนิมอองค์

พิศดูเอวอางข้างกลม

มันให้ขึ้นอารมณ์มีแรง เออ เออใจ

(อุกคุรับ พอเหลือบเห็นหน้าก็หอมนม พอให้ขึ้นอารมณ์มีแรงเออ เออ เออ ไว้

ชา ชัก ช้า ชา ละ ชา ช้า)

เออ เอ็ง เจย ที่รักน้องศิกตา

บอกว่าศิกตุงอะศิกตา

ถ้าแม่นได้ เสียมาเป็นเมียของฉัน

(อุกคุรับ ถ้าแม่นได้เสียมาเป็นเมียของฉัน จะให้ถูกพวยตาลที่มันห้อยโถงเตง เออ...

ไว้ ชา ชัก ช้า ชา ละ ชัก ชา หนอยแม่)

ขออย่าให้ลูกมีโจรภัย

หมกทั้งพระนเรศนารายณ์

พระพุทธิเจ้าล่อมตัวอุกเข้าไว้

ชัก ชา ฉา ฉา ฉา

ที่ก็ไ้ร้องเชิญเกริ่นชวน

ที่เองยกเท้าเท้าก้าวมาในวง

แต่พอเหลือบเห็นหน้าก็หอมนม

ทุกวันที่ไ้มาศิกตาม

ความรักอีแม่ไ้ตามมเ่ง

จะให้ถูกพวยตาลที่มันห้อยโถงเตงเออ

เออเจยไว้

ที่เวียนฉวนมาก็หลายรอบ

ว่าพี่ชายมาตอบก็ทั้งหลายข้อ

อีกทั้งผู้ฟังที่นั่งคอยรอ

ที่เขาอยากจะฟังเพลงหล่อน

ก็เมื่โคโรมันยาว หรือเมื่โคโรมันจะสั้น หรือเมื่โคโรมันจะคลอนเอย เอย ไว

(ลูกคู่รับ เมื่โคโรมันยาว อีเมื่โคโรมันจะสั้น ๆ อีเมื่โคโรมันจะคลอน เอย เอย

ไว ช่า ชัค ช่า ช่า อะ ชัค ช่า หน่อยแม่)

บอกว่าจมน้ำลงกา

อีกทั้งปีพาทย์รับสาธุการ

อีกทั้งไม้เส้นสายกระชั้น

ก็ไม่ให้ของเก่าเสื่อมสูญ

วันนี้พิศมัยนพพิศของ

มาเจอนวสน้องช่วยกันเกื้อกูล

ก็ให้แก่วรรณเกวียนเพลงองมา

พวกเราย่ำซ่าแล้วว่าไร

เราก็ได้มาร้องเพลงเกวียน

มีในคืนวันนี้เราไม่ช้ากันทีไร

(ลูกคู่รับ เอชา ชัค ช่า ช่า อะฉัค ช่า หน่อยแม่)

ลูกธะจงอแงตึกแม่ตามมา

โหนหน้าเพี้ยมาหว่างไหล

บ้างเอาลูกมากอดคอเอากะคอกุหลาบ

ไปคู่เพลงกันหรือยังอะคุณยาย

(ลูกคู่รับ เอชา ชัค ช่า ช่า อะฉัค ช่า หน่อยแม่)

นอก นอก ฟิงบนนอยที่นี้จะลง

ขอให้แม่คุณช่วยส่งเสียงไป

ขอให้หัวหน้าแม่อย่างเงง

มารับลูกแห่งสามใบ

(ลูกคู่รับ มารับลูกแห่งสามใบ เอย ช่า เจ้า เอย เอยใจ นารีก็เอย ช่า ช่า

ฉ่า ช่า ๆ ชัค ช่า อะ ฉ่า ช่า...)

ส่วนที่ 4

บทเกวียน

วิทยากร นางม้อย สันตุพรหม

หญิงเกวียน

เอ... เอ... เอ... เอยมีใช้เพลงกรุงเทพมหานคร ก็ฉับเป็นเพลงบ้านคอนต่างแดน

ฉันเห็นท่านผู้ฟังพอเอ๋ยเขามาแน่นก็ครั้น ครั้นจะไม่ร้องก็แน่นก็จะขายหน้าก็จะเอาเสียง
มาร้องซะพอ) (ฉลองใจบุญ ฉันกลัวพระเดชพระคุณจะว่า เออ เออ เออ

(ลูกคู่รับ จะเอาเสียงมาร้องซะพอสะหรงใจบุญ ฉันกลัวพระเดชพระคุณเอ๋ยจะว่า
เอ๋ย ไ้เอ๋ย) (แทรกลูกเจ็น)

ยกมือประคองบ้องหน้า
ฉันยังไม่แจ้งแห่งที่หัก
ถ้าแม่นรักจริงให้เขมออก

เอ๊ะพวกที่แก่มากันมาก
ฉันจึงตรงไปรักใคร่ไ้ถาม
พอสิ้นใจจะมาหลอกแม่งาม เอ้อ เออ
เอ้อเอ๋ย

(ลูกคู่รับ ถ้าที่รักจริงจงบอก พอสิ้นใจจะมาหลอก ๆ แม่งามเอ๋ย)

คนไหนหนอนายเพลงแน่ ให้ลูกมาไขข้อแก้ไปเสียเด็กท่อกุณหน้าวอด
ที่รักจะเล่นอย่าอยู่ช้า ก็แหงนดูเวลา ก็จวน เออ เออ เอ้อ เอ๋ย เป็น
(ลูกคู่รับ ที่รักจะเล่นอย่าอยู่ช้า ก็แหงนดูเวลาก็จวนเอ๋ย ใจ)

ฉันมาเก็บคอกไม้ที่เอ๋ยร่วมคัน เคียวนี้มานั่งเสียคนรักจริง
ถึงที่เป็นชายน้องก็เป็นหญิง มาเก็บเข้าไว้เสียคนละกอง
ถึงที่จะสร้างหนอพระเงิน น้องเห็นจะไม่งามเกินพระทอง

(ลูกคู่รับ ถึงที่จะสร้างพระเงิน ๆ ก็จะไม่งามเกินพระทอง เออเอ๋ยไว้)

ทั้งสุมทั้งเสียงลูกไม้ใครจะตี ก็ไม่เหมือนเสียงปีในเวียง ราชสีห์เอ๋ยมาแตกเสียง
เล่นจนตัวสั่นขวัญตก ร้องว่าเสียงข้าฉาแล้ง สองมือกุมสองนอแรคของน้องกลัวจะตก เออ
เอ้อ เอ๋ย)

(ลูกคู่รับ เสียงจ้ำจกแจ้ง ๆ ก็มีอกุมนอแรคกลัวของน้องจะตก เอ๋ย ไป)

เอ้อ เออ เเหอ เอ๋ย ครั้นจะเกริ่นไปนักกลัวจะชักช้าเป็น ทั้งสายัณห์มันก็เกินลงไป
เอช่า เอช่า ละชักช้า สายัณห์มันก็เกินเวลาไป การเป็นนักก็หามันก็ยากจิต
พี่น้องอาชีพของนักร้องแสนลำบากยากกาย ถ้าร้องที่รำที่เขาก็กินชม ถ้าไม่ตีก็ถมน้ำลาย
ถ้าลูกไปบ้างหลังหัวข้อ ลูกขอยกมือไหว้ขอภัย ช่า เอช่า ช่า ช่า ละชัก ช่า ยกมือขึ้นขอภัย

ไม่ช่วยเสียงเขาเสียงบ้าง เขาจะว่านั่งกินแต่เงิน มันยากใจเหลือเกินต้องทนลำบากยากกาย
ยากกาย

ว่าพออาจจึกแรงทนอแต่งกาย ๆ จะลงไปหาพวกพ่อค้าขาย ก็นั่นเสียงโครหนา
โครหนา นี่โครหนามาเรียกหาแม่อยู่ตรงไหน จะออกไปดูเดี๋ยวนี้ให้รู้แน่ ว่าโครหนามาเรียก
แม่ขวัญใจ จะออกไปดูเสียให้รู้จริงว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย โครหนอ โครหนอขอมะกอก
ว่ามันจะเห็นคุกรักหรือใคร เอ เอชา เอ้า ช้า ช้า ละ ชักช้า

(ชาย) ออกมาแล้วละแม่บุญชูรัก เทพใจช้านัก จะไปมีอยู่ที่ไหน ว่าที่มา
เรียกหาหล่อน ทั้งแต่ก่อนอย่าค่าเทพใจใจความาึงเคยอยู่ได้ จะเป็นทุกข์แต่ไกล นึกว่าคุณนาย
คุณหญิง แต่งสาวสวยสวยจริงหนาแม่ชื่นใจ อย่าแต่งตัวสวยคอกเหมือนสาวกรอกโอสัน
ที่เกือบจะจำคู่กันเสียไม่ได้ เอชา เอชา ช้า ละชักช้า

ส่วนที่ 5

บทประ

วิทยากร	นายไผ่	นกทอง
	นายไสว	จันทร์มาศ
	นางมอญ	สินธุพรหม
	นางนกลีลา	นกทอง

(หญิง) เอ๊ย...แจ้ว ๆ ก็แว้วเสียงฉันทน์จำน้ำสาเปียงไม่ได้ ฉันทน์มายกมือขวาขึ้นมา
ป้องหน้า เอ๊ยใครเหว่ย ใครเหว่ยใครมาทางไหน ก็จะเป็นใครที่ไหนเล่า เสียงมาเรียก
ตัวเราอยู่ที่ไหน หรือจะเป็นใครที่ไหนเล่า เสียงมาเรียกตัวเราอยู่ที่ไหน หรือจะให้ไปเป็นเจ๊ก
อ้ายที่ชาขาว หรือจะเป็นพวกลาวที่ชาดำ หรือจะเป็นไอ้ฝรั่งไอ้ที่อังกฤษ ไอ้ที่ทัพเข้าศึกแคนไกล
นี้ว่าพ่อหน้าขาวคล้าย ๆ เหมือนกัณฑ์ชาธุระมีจะหาเอ๋ยอะไร เอชา เอชา ละชักช้า

(ชาย) สองคนกับชมเราไม่รังรอ เรามาเป็นรอนหม้อยู่ที่ในพุ่มไม้ เอ๊ยวโสทพังเสียง
ไคยีนสาเปียง ผู้หญิงฟังเพราะเสนาะจริงมันช่างหวานจับใจ เสียงแกแหมโหยหวาน โอครวญ

เมื่อกล่อน ไซ้ฉันทายไปหนึ่งลอน ไม่รู้ว่าหกไปเสียเมื่อไร (ซา เอชา เอชา ละ ชัก ซา)

(หญิง) เออ เอ้อ เอย ไซ้ฉันทายไปหนึ่งลอน ไม่รู้ว่าหกหายไปเสียเมื่อไร
เมื่อไร แจ้ว ๆ แว่วเสียงก๊นี่สำเนียงจ๋า ก็ท่านผู้ใดหนอใครมาทางไหน จะออกไปดูเสีย
ให้รู้จริงว่าเป็นผู้หญิงหรือว่าผู้ชายก็เสียงพี่โหยหวานโอคครวญเมื่อกล่อนว่าไซ้ฉันทายไปหนึ่งลอน
ไม่รู้ว่าหกหายไปเสียเมื่อไร ว่าเสียงแพ้วโหยหวานโอคครวญเมื่อกล่อนว่าเล่นจนเท่า
ฉันทอนจับไซ้ (เอชา เอชา เอชา ละชักซา)

(ชาย) เล่นเอาเท่าฉันทอนจับไซ้ อ้อ แกจะเป็นใครที่โหนดเจ้าหนอ มาขานชื่อ
เรียกชื่อคอกไม้กิ่งไม้ไหวกิ่งไม้โยนก็นั้นหมาหรือคน จะเป็นคู่รักหรือใคร ๆ มาแลเห็นหัว
อยู่ค่า ๆ ก็ไกลนักฉันทยังจำไม่ได้ เชื้อมมือกำหว้งจะชม อ้ายเบ็ดกะแม่มีผมค้วยตอไม้
(เอชา เอชา เอชา ละชักซา)

(หญิง) เบ็ดกะแม่มีผมค้วยตอไม้ ค่อนเขยื้อน คอยขยับ คอยกระเเิบ หนอกระเเิบ
ค้อย ๆ ขยับเข้าไปใกล้ ๆ ว่า เจ้าเต็มเจ้าลัปรีช ฉันทนึกว่า...ใครเอาหมี่เรามาขายเอ๋ย
(เอชา เอชา เอชา เอย ชักซา)

(ชาย) โอ้วว่าแสงป้อออนแม่คุณเอยแสด ๆ ไม่ควรเลยเองมาแปลกฉันทก็ไปได้
ทำไมเห็นคนค้ำกั้วคนขาว แกเห็นคนลาวแกกั้วคนไทย เห็นค้ำมิกตอกแกกั้วค้ำมิกโต
เห็นเมื่อกแทงโม แกกั้วเมื่อกแทงไทย ถ้าแกไปเห็นคนฉ้างจะว่าสิ่งมนุษย์ จะจับมันมายึด
(ฟุ่อก) เสียขมมาไม่ได้ (เอชา เอชา ซา ละชักซา)

(หญิง) แจ้ว ๆ ละก็แ่วหู แม่สาวน้อยไม่รู้ว่าใคร กิ่งไม้ไหวโยไม้ห้วน
จะเป็นไอ้เสือหูสั้นก็ไม่ใช่ ครั้นจะเดินออกไปไม่รู้ว่าร้ายหรือดี ถ้าโสกฮากกัก (ฟี่)
แล้วก็ตาย (เอชา เอชา เอชา ละชักซา)

(ชาย) ถ้าโสกฮากกัก ฟี่ แล้วก็ตาย ซ้ามาเรียกเพื่อนหล่อนตั้งแต่ก่อนย่ำค่า
เหตุกระไรใจค้ำกั้วเฉยอยู่ได้ แม่ไปมัวตะบอย หรือแกไปค้อยตะบิก แกไปค้าปลาสลิดกัน
หรืออย่างไร รับค้ำมันสัญญาว่าจะมาแต่เช้า วันนี้ทำไมถึงมา (เอา) กันจนลาย (เอชา
เอชา ซา ละชักซา)

(หญิง) รับค้ำมันสัญญาว่าจะมาแต่เช้า ก็เหตุไฉนจึงมาเอากันจนสาย อ้อจนสาย
ค้อยเขยื้อนเเิบ คอยกระเเิบ หวังจะปรึกษาพ่อชื่นใจ เวลาแกมาในเวลาวันนี้ทุระร้อน

แกมีหรือแกมาอย่างไร ให้แกไปกินข้าวบุคเถอะแกมอนตามบ้านน้องก่อนเอยกี้ได้
(เอซา เอซา ซา ละชักซา)

(ชาย) วันนี้เจอหน้าแม่ก้านทอง วาสนาสนองบ้านแกอยู่ที่ไหน แกมากันทางโน้น
เจอคนกินไหมน้อง ฉันมาทางหนองไม้เจอใครที่โน้น มาเจอกันกลางทางในระหว่างปลอกคน
มาสร้างมนุษย์กันสักคนได้หรือไม่ (เอย เอซา เอซา ซา ละชักซา)

(หญิง) เจอกันหน้าว่าเจ็บ พูกจาข้างเหน็บเอาเม็คใน พวกที่เป็นเจ้าอยู่เมือง
เหนือ จะหวังเอยกินเนื้อสันใน จะมากินหมูแถมแอมกกชาอ่อน ซ้า ซ้า ซ้า ซ้าไว้
เข้าไว้ก่อนยังก็ไม่ได้ มันไม่ใช่หมูหันที่เจกหามาถึงจะไค้ค้ายเอยเอาไป (ซา เอซา ละชักซา)

(ชาย) เอ ไม่ใช่หมูหันที่เจกหามาถึงจะไค้ค้ายเอาไป แกจะหวงซ้าไว้ใหญ่
ไอ้เต่าในสวนน้อย เพราะมันไม่มีรอยกัตรงไหน เป็นของ จีน ชิน ค้าย ๆ กับดินข้างน้ำ
มันไม่ชอกไม่ซ้าไปที่ตรงไหน เหมือนเอาอิฐเหวี่ยงน้ำลงในลำน้ำ บาคผลไม่มีใบที่
ตรงไหน พอเอาอิฐเหวี่ยงน้ำเสียงกัตุ้ม ประเคี้ยวแหมมันก็หุ้มแถมมันก็หาย มันไม่สึก
กัแกวก มันไม่แตกคัควากยังกะนากแตกไซ้ มันไม่มานะร่าทำแยะอ้อโล้ง เหมือนกับคั
สำโรงเสียเมื่อไร (เอย เอซา เอซา ซา ละชักซา)

(หญิง) คัสำโรงเสียเมื่อไร ร้องว่าน้อย น้อย น้อย นี่แหละถ่อยหน้าชู้ถุน
หน้ามึงเนรคุณ เสียค้าย เสียค้ายเอย แกมาว่าเอาจริงหนอแท้ พวกผู้หญิงก็คัองเป็น
แม่เจ้านะผู้ชาย กวาเองจะมูกออกมาจากปลอก หมอเองจะลอกออกมาจากไซ้ ถ้าแม่มัน
คันั้นยังหน้าอิฐ เจ้าหมอเคิมคงจะคัครุค้าย (โอ้ย เอซา เอซา ซา ละชักซา)

(ชาย) ชุกสระสร้างบิว หาตัวสร้างบุคร หาตัวสร้างมนุษย์เอาไว้ใช้ คัยจิด
เมื่อไรเกิดร้ายเมื่อนั้นโยพะยานท่านก็ถามได้ เจ้าเป็นมนุษย์สร้างบุครกันหรือเปล่า เองจะ
บอกจะเล่ากะท่านอย่างไร ถ้าแม่บอกว่าเป็นตัวเจ้าก็ปรุ จะโค่นหอกพายุเซียวอีเล่มีใหญ่
เมื่อเวลาท่านแหงท่าทางจับขาแข็งง้างให้แข็งนอนหงาย แท้พอเลิกหางกระเบนและเห็นรู
หนอก ถ้าแม่เองโค่นคั้มหอกจะไปนอนร้องไห้ (เอซา ชักซา ซา ละชักซา)

(หญิง) โค่นคั้มหอกเซียวจะนอนร้องไห้ ร้องไห้ ร้องว่า น้อย น้อย น้อย ซาคี
เจ้าถ่อยตะละแรกจะมากูมากเกินไปมึงจะเล่นก็ไม่ได้เล่น ประเคี้ยวจะห่อเวรฎนใจ

มึงจะไปห่อหิ้งก็ขึ้นเขากะแม่ก้านทองเสียนทุกก้าวขึ้นไป เราไม่สมัยเสียจะน้ำใจเจอ แม่ก้านทอง
 เราไม่เสมอจริงก็น้ำใจ ขอให้ไปหาหมากซีกทองของ มาวันทากระของแม่ถึงจะได้
 (เอซา เอซา ซา ละซึกซา)

ส่วนที่ 6

ไฟไหม้ปากน้ำโพ

วิทยากร นายเคิม เขียวทอง

มนุษย์สร้างอนิจจังอนัตตา

คำพระท่านกล่าววาจาประสบสุข
 ไม่มีเสียเพียงจะเสียดังจะเสียดังลูก
 แหมมันทุกข์ไปเสียทั่วตลอดกระหัง
 มันกลับมากัง ไปเป็นดวงมันไม่ยังยืนยง
 แก่ตายก่อนหนุ่ม หนุ่มตายก่อนแก่
 คำพระท่านกล่าวอ้างอนิจจังไม่เพียง
 ตัวอย่างก็มีเช่นเศรษฐีปากน้ำโพ
 ผมจะเล่าข่าวร้ายไฟไหม้ปากน้ำโพ
 ไฟไหม้เผาผลาญตึกรามบ้านช่อง
 ผมจะเล่าประวัติการอันก็ตะโ

ไฟไหม้ครั้งนี้

เมื่อเวลาสามยามเกิดเพลิงลุกลาม
 สาเหตุต้นไฟร้านไม้รัศมีอาคาร
 ตั้งอยู่ในชอกครอกท่าแม่แดง
 ไฟมันติดน้ำมันหมูที่เจียวอยู่ในกระทะ

กุสลาขึ้นมา กุสลาขึ้นมา

ทุกข์โศกทุกข์ซ้ำทุกข์เขาค้างแต่กองทุกข์
 ไม่มีนาไมไรไม่คราคมิใดไม่มีควายมิวัว
 ร่างกาย ๆ ภูเขาย่อย่าแก่เลยมันก็ไม่พัง
 กันไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่หนุ่มตายก่อนแก่
 นีมันเอาแน่นกันไม่ใครจะได้
 ถึงใครจะหลีกจะเสียดังมันไม่วายเคราะห์ร้าย
 ไฟไหม้หมกคอกโชไม่ที่อาศัย
 เกิดอัคคีไฟไหม้โตถึงกับผู้คนล้มตาย
 รวมเกือบสามร้อยห้องพังพินาศเสียหาย
 ตลาดปากน้ำโพจะประสบอัคคีภัย
 วันที่ยี่สิบสี่เดือนเมษายน พ.ศ. สองพันสี่ร้อย
 แปดสิบสาม

คนกำลังหลับไหล

ร้านที่ขายอาหารของ ผรั่ง จีน ไทย
 เวลานั้นลมแรงต้องไปทางใต้
 เอยเอน้ำสาครกะไฟก็ดับไม่ได้

แหมมันลูกทุ่งโ รจน์โชติชนาการ
ไฟไหม้ลามลามตึกไปถึงตึกสามชั้น
โรงแรมสำราญที่ผู้คนอาศัย
ข้ามถนนโกสีย์ท่ามูกหยาปีไหม้ลุกลามใหญ่
โรงแรมไทยไหม้ยับห้องเล็กห้องใหญ่
จนกระทั่งตึกชาวแหมไฟมันไหม้
สงสารเจ้าพ่อคำไทย
ร้อนแค้นร้อนถึงแพไม่รอกเป็นกาย
หัวกระเป๋าทิ้งออกมาทำสังจะเกิดไฟไหม้
ไม่ทันรู้หน้ารู้หลังกำลังเป็นอมตาฉาย
นั่งอมงวงอมงวา
แม่สาวว่าเรที่อยู่เ็นทรอกโอรีน
หลบหลีกหนีไฟวิ่งไปจากห้อง

ส่วนวนที่ 7

ตำนานบ้านเขาทอง

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

ผมจะกล่าวประวัติบอกให้ชัดถ้วน
เมื่อก่อนเขาวามอนุนั้นมาอยู่
ใต้หันหน้าโบสถ์ไปทิศตะวันตก
ถ้าใครไปเที่ยวเขาทองเชิญไปชมเกิดหญิงชาย
ใจคอเขาก็ประเสริฐเขามีจิตแจ่มใส
เมื่อยามตรุษสงกรานต์เขาเล่นจับข้อมือได้
ตรุษที่สงกรานต์ที่เขาจึงจับข้อมือได้
เวลาตรุษสงกรานต์เขาเล่นนางสุมนางควาย

ไฟมันติดคังสันเพราะคือน้ำมันเป็นเชื้อไฟ
โรงโธเต็ลและกลางนั้น
ไฟไหม้มันโคแล้วลามขึ้นไปชั้นบน
ทรอกโอรีนไหม้เรียบสเทโอเรียบไหม้ราบ
ทั้งแต่สี่แยกโรงแรมกลาง
เป็นถ่านเจ้าไม่ว่าร้านจีนและร้านไทย
ที่ไม่ได้ประกันไฟไหม้เผาพลาญ
นายห้างแขกกาฬิที่ขายผ้า
ส่งกระเป๋ามาให้เขาเข้าใจว่าเป็นลูกจ้าง
ตื่นขึ้นมานั่งเหงางวง
เพราะว่ามันขาดสัญญาประกันไฟ
วิ่งมาตัวสันไม่มีผ้าพันกาย
กอกขาเป็นพวงกลีบกลีบส่วนี้จะไฟไหม้

ประวัติเขาทองนั้นมีมาตั้งแต่ไรไร
เขาสร้างโบสถ์ไว้ให้ภูท่านคงจำกันได้
ไม่ได้โกหกนะพี่น้อง
เมื่อก่อนนั้นใจเล่าตั้งแต่เรายังไม่เกิด
เขาอยู่เย็นเป็นสุขเขาสนุกสนาน
นับตั้งแต่ขึ้นประเพณีบ้านเขามี
ไม่ว่าหญิงหรือชายเล่นกันไต่ห้อยกัน
ไม่ว่าหนุ่มสาวไม่ว่าเข่าว่าแก่

เพลงระบำชาวบ้านไร่

ส่วนที่ 1

วิทยากร นายไปล์ ไร่ทองคำ

นางเพียน มั่นศักดิ์

- (ชาย) ระบำทางไหนเจ้าเอ๋ย เอ๋ยระบำบ้านไร่ (ลูกคู่ซ้ำ)
 ที่มาทั้งวงคอยท่า ในวังที่ลาหรือไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 ทั้งวงกอดหวอด แม่นกกระหริดไซ้สาย (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 มาเด็กก็มาแม่มา น้องรักอย่าช้าว่าไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 แชนเจ้าอ่อนคังหอนไม้ซิด ร่าวงสัณนิคจะเป็นไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 มาป็นชาแข็งแ้งถึง ที่รักน้องจริง ๆ ให้เห็นใจ (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 หอมหวาน อยู่ในคองเอ๋ย อยู่ในคองเอ๋ย)
- (หญิง) ระบำทางไหนเจ้าเอ๋ย เอ๋ยระบำบ้านไร่ (ลูกคู่ซ้ำ)
 ที่มาคอยทั้งวงคอยท่า น้องไม้มิ่งช้าว่าไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 ถ้าน้องจะออกไปก่อน ตัวที่จะค่อนนางใน (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 มาจักแฉ่งแฉ่งตัวไม่มีช้า หวีหัดคันท้าว่าจะไป (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 หีบมิดโกนขึ้นมาโกนหน้า เป็นวงจันทรวาว่าจะไป (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 ฉั้นจะแฉ่งตัวเสียให้สวยสด พ้อหนุ่มเห็นจะได้ชค่น้ำลาย (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 เสียงชายมาเรียกน้องไม่คองแฉ่ เสียงชายมาเรียกแม่จะคองไป (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 ลูกชายใครเสียงที่เค็ด ทั้งลอคทอดเม็คยวงใน (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 คุ่นาณีนีห้วงที่มันจะเกา ผัดเสียดจะเอาป็นใหม่ (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 จะนุ่งผ้าลายสีเหล็ก ให้มันมาคทาเจ็กทาไทย (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 จะนุ่งผ้าลายผู้ชายจะขึ้น เอ๋ยนุ่งผ้าพื้นเคินไป (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 จักแฉ่งแฉ่งตัวไม่มีมอญ เอาตุ้มกระคองเลยลงกระโค (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 หอมหวานอยู่ในคองเอ๋ย อยู่ในคองเอ๋ย)

- (หญิง) ระบุว่าทางไหนเล่าเอ๋ย เอ๋ยรบกวนบ้านไร (ลูกคู่ซ้ำ)
 ที่มาเรียกน้องสาว ที่มีเรื่องราวอะไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
- (ชาย) ที่มีอะไรที่ตรงนี้ ที่ไม่เคยไปตรงไหน (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
- (หญิง) ถ้าเป็นอะไรเย็นให้แฉะบ้านน้องก่อน ถ้าเป็นอะไรร้อนให้รีบไป (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 จัวแก่หายหรือควายแก่สูญ หรือเผ่าประยูรแก่ล้มตาย (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
- (ชาย) จัวที่ไม่หายความที่ไม่สูญ พงศ์เผ่าประยูรก็ไม่ไ้เป็นอะไร (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 ก็ทุระมันแหละที่น้ำแฉะไหลตก ที่ตรงใดถูก-แม่มางโน (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
- (หญิง) แกจะมาสิ่งเงินหรือสิ่งทอง แกจะมาสิ่งของข้าก็จะให้ (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย)
 แกจะมาสิ่งพี่ร่วมกัน มันจะคุ้มฟ้าคุ้มฝนเมื่อไหร่ (ลูกคู่ โอ้คงไหนเอ่ยดำโย หอมหวาน
 อยู่ในคงเอ๋ย อยู่ในคงเอ๋ย)

ส่วนวนที่ 2

วิทยากร นายไสว จันทรรักษ์

นางเล็ก นกทอง

- (ชาย) ระบุว่าไหนเล่าเอ๋ย เอ๋ยรบกวนบ้านไร (ลูกคู่ซ้ำ)
 บอกว่าบ้านเหนือเราเขาซื้อนคร ขอให้ลอบก่อนไม่เป็นเอ๋ยไร
 (ลูกคู่ เออระเหยลอบมา ลอบมา ลอบไป)
- (ชาย) ก็พอทรูสงกรานต์ ก็เป็นงานของหลวงเล่นกันต่างพวกมาลัย
 (ลูกคู่ เออระเหยลอบมา ลอบมา ลอบไป)
 พอที่จ้างก่อหวอด เชิญแมนกระหริดไชฉาบ
 (ลูกคู่ เออระเหยลอบมา ลอบมา ลอบไป)
 เขาซื้อว่าน่องเป็นเพลง ก็ร้องเก่งทางกลอน ก็ให้มาทอบสุนทรคำขบ
 (ลูกคู่ เออระเหยลอบมา ลอบมา ลอบไป)

แม่หนักเขาเจ้ากรรม ที่อยากจะชมเสียงตีนฉีกสักเพียงก็ไรไป
 เอาเพนียดเข้ามาขอ เอานกต่อเข้ามาตั้งให้แม่งัวขึ้นมาย่าง มันจะเป็นอะไร
 หรือว่าน้องกระตักคามเช้า ของพ่อใสเราไม่ขาวเอ๋ยเท่าไร

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

ให้มาเต็นโล้งราโล้ง นกเล็กเดินกันสักรังไม่เป็นเอ๋ยไร

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

อยามัวกระตักคามเช้า พ่อใสมันไม่ขาวเหมือนอย่างควาย

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

(หญิง) จะมัวกระตักคามเช้า ของใสเราไม่ขาวอย่างควาย

ฉันมีด้อยค่าเข้าไปตามชาว พ่อใสจะเอาอะไร

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

ว่ามาถึงก็จะมาเอา มันอยู่ที่หัวเขานะเมื่อไร

บอกว้า ๆ เข้าไว้ก่อน อย่าทำใจร้อนไวไฟ

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

เรามีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมือง จะรักกันด้วยเรื่องอะไร

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

(ชาย) ก็นกเล็กเป็นหม้าย เหมือนทั้งควายเป็นหมัน

เห็นดีไผ่ที่มัน ฉันจึงมาหาแม่ยังง

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

(หญิง) เธอว่าเป็นหม้าย จะหวังเข้ามา เห็นจะไม่ได้ทำหรือกับแม่หม้าย

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

เมินเสียดำจะมาปรารดนา แต่เขามีปัญญายังงะไม่ได้

แต่วิสัยผู้สาวท้องเจ้าโสม มึงจะมาพุดหูกโหมยังงเจ้าไอ้ใส

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

ใสมึงจะมากินข้ามคัมกระโจอมกลาง ไม่เสียริมสองรางลงไป

(ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

- (ชาย) พ่อไฉวแมกหัวนอนเสียจนเหี่ยวขอให้แกสักรักระเคียวไค้หรือไร
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (หญิง) ให้มาแมกหัวนอนย่อนหัวสังข์ให้กัสนไปให้เสียยังบ้านชาย
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (ชาย) โอ้เรื่องบ้านเอ๋ยไม่ยอมกัสนคืน ไฉวจะจ้างคนอื่น เขาเอ๋ยไป
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
จะให้ที่ต่อกัสนคืน จะให้ไฉวไปขึ้นหลังใคร
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (หญิง) ให้แกไปเหี่ยวทะกากไปลากทะชุย ตามเหล่าฮิฮุนนะแม่ควาย
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (ชาย) ที่ไค้แมกรักมาจะให้ที่พารักกัสน เขามีเขี้ยฉันยิบนกเล็กเอ๋ยหรือไร
เสียแรงฉันแมกรักมานึกว่ารักไว้ใช้สักครั้ง แม่ข้าวเหนียวนี้ง้ออนใน
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (หญิง) แมกรักมาให้แกพารักกัสน จะมาเขี้ยมายิบไค้
ให้แกย่อนลอมลอมหลัง ให้กัสนไปกินรังเอ๋ยรอยควาย
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (ชาย) มันเหลืออกเหลือหนนกเล็กเอ๋ยคนเหี่ยวทอง รันนี้ฉันมาหาน้อง แม่ชื่นใจ ชื่นใจ
แนนคินว่าหนา ทองฟ้าว่าหนัก ยังไม่เท่าความรักของชาย
ฉันรักนกเล็กนั่นเหลือ แม่ใส่เรือมันลอม
แม่ใส่แพมันจม นกเล็กไม่แจ้งเห็นใจ
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)
- (หญิง) จะรักจริงรักเล่น นกเล็กยังไม่เห็นทวงจิก กัสนที่ไค้เขยจิกแล้วจะจากฉันไป
(ลูกคู่) เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอยไป)

- (ชาย) ฉันไม่ล้อหลอกดวง หรอกแม่พวงมาลี แม่จะโศกโศกก็ไปทำไม
 ฉันไม่ล้อหลอกปด เหมือนพระรถเมรี ไค้นกเล็กแล้วก็หนีไปเมื่อไร
 (ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)
- (หญิง) ถ้าไม่ล้อหลอกปด เหมือนพระรถเมรี ไค้นกเล็กแล้วจะหนีไปเมื่อไร
 ก้าวเป็นอย่างอกัยมฉิ ไค้ไค้หนีได้เสียน้อง ลงไปยังหนองแม่น้ำใส
 นางผีเสื้อไม่ลิกชีวิค กระโถกทอตามคิค ไค้โดยไม่ลิกกสัวตาย
 พระอกัยเห็นเมียทัว เป่าปี่ระรัว ตัวคิคจะพาลาย
 สงสารแค่นี้เสื้อ ท้องมาลีนชีวิ เมื่อไค้บินเสียงมีพระอกัย
 (ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)
- (ชาย) ฉันไม่ใช้พระอกัยนกลเล็กเออย ไม่ใช้คนรักขมนกลเล็กเออย
 รักเชยรักเจ้าเอาเลยหนอนางโน ไม่หลอกชิมเบิควาให้เสียชื่อไสว
 รักคิคหลายชั้น โปรคจงเห็นใจชาย
 ถ้าเป็นเมียเป็นผัวจะฝากตัวผัวคน อยู่กับนกลเล็กจนวันตาย
 (ลูกคู่ เออระเหยลอมมา ลอมมา ลอมไป)

เพลงโขลกแม่

ส่วนที่ ๑

วิทยากร นางม้อย อินุทรหม

นายทิม ไฉทรง

เอ เอิง เอย หน้าเศร้าเสียแล้วพอยิ้มละไม (ฮ้า ไฮ)

วามาสระสบหรือพบพิศกร

หรือจะเป็นคู่รักหรือไม่ใช่

พอฟานประสมเข้ามาเห็นหน้า

ถามว่าไปไหนมา (รับ) ให้ชื่นหัวใจ

ให้ไปจริงแรงใจให้แจ้งหัวใจ

ว่าหงส์ย่นเป็นนายเพลงเอย

(รับยาว ให้ไปจริงแรงใจให้แจ้งหัวใจ

ว่าหงส์ย่นเป็นนายเพลงเอย)

เอ เอิง เอย หน้าเศร้าก็หนาแม่ชื่นใจ

ที่ไก่อเห็นหน้าน้องตั้งแตกรังกระนั้น

ให้ละเมอเพ้อฝัน (รับ) ไม่วาย

มันเสือกออกเหลือทนวันนี้จึงไก่อมาเกี่ยว

มาพบพรนวนน้อง (รับ) นางไม

แม่ทองงามช่าอย่ารำไร

แม่คนสวยเป็นนายเพลงเอย

(รับยาวแม่ทองงามช่าอย่ารำไร แม่คนสวยเป็นนายเพลงเอย)

เอ เอิง เอย เห็นหน้าเจ้าก็หนาแม่ชื่นใจ

แต่พอเห็นหน้าแวบ

ใจมันก็รักวาม (รับ) อยู่ในใจ

นึกว่ารักของพี่ไว้สักหน

วันนี้พี่เข้าเข้าตาจร (รับ) เห็นใจ

รักน้องเหลือเกินที่จึงไก่อเินมาเกี่ยว

แต่สาวอื่นกราวเกรียว (รับ) ไม่อยากจะไป

ฉันทมารักน้องแน่วแน่ก็คล้ายเหมือนแทนรักหนอง

มาหลงรักเลิกล่อน (รับ) ไม่วาย

แม่ทองงามช่าเอ็งอย่ารำไร

ให้รักที่ชายเด็กเอย

(รับยาว แม่ทองงามช่าเอ็งอย่ารำไร ให้รักที่ชายเด็กเอย)

เอ เอิง เอย หน้าเจ้าเสียแล้วพอยิ้มละไม

อย่ามาเวียนไก่อค้นฉันยังไม่ห่อนใส่มือ

จะอ้อยอิ่งฉันยังไม่อื้อ (รับ) ประเทียว

แถจะอาย

ให้แกดอยหลังคืนให้กลับไปขึ้นหลังควาย ส่น้องจะหมายนางเอย
 (รับยาวให้แกดอยหลังคืนให้กลับไปขึ้นหลังควาย ส่น้องจะหมายนางเอย)
 เออ เอิง เอย หน้าเจ้าเด็กหนาแม่ขึ้นชูใจ
 ก็มันเหตุไฉนอย่างไรเล่าน้อง หรือมีผู้ใดเกี่ยวคอง (รับ) เข้าใจ
 หรือคิดว่ารูปที่ลายหรือคิดว่ากายที่เหว มันจะไม่สมคะเน (รับ) หรืออย่างไร
 แม่ทองงามซ้ำเอ็งอย่ารำไร ขอให้น้องตอบไปเด็กเอย
 (รับแม่ทองงามซ้ำเอ็งอย่ารำไร ขอให้น้องตอบไปเด็กเอย)
 เออ เอิง เอย
 หน้าเจ้าเสียแล้วพ่ออ้มละไม (รับ) พ่อหมายถึงล้นค้ำหน้าอยากจะถามซ้ำ
 เคียวนี้ไปกินน้ำข้าว (รับ) รางไกร โอ้พ่อทองงามซ้ำอย่ารำไร
 เชิญบอกฉันไปเด็กเอย
 (รับพ่อทองงามซ้ำอย่ารำไร เชิญบอกเขาไปเด็กเอย)
 เออ เอิง เอย
 หน้าเจ้าเด็กหนาแม่ขึ้นชูใจ (รับ) ฉันได้ตั้งใจมาพบหน้า
 วันนี้น้องจะยินดี (รับ) บ้างไหม เจ้าโกรธหมาคำอย่ามาพาดหมาแดง
 ตัวที่มันไม่ได้แกลง ที่รักน้องกลัวความจริงใจ
 แม่ทองบุญหนักให้มารับรักษาย แม่คนสวยแม่นายเพลงเอย
 (รับ แม่ทองบุญหนักให้มารับรักษาย แม่คนสวยแม่นายเพลงเอย)

ส่วนวนที่ 2

บันทึกโดย เอนก นาวิกมูล

(ชาย) เออเอ็งเอยนะเจ้า... แม่ชูขึ้นใจ (ฮ้า ไล่-เขียะเขียะเขียะ)
 เรามาโชลกแห้ง ว่ากันให้เสียคาง (รับ) สมไป
 แม่ทองคู่เชียวแม่จะเป็นคู่ใคร ให้มาเป็นคู่ชายเด็กเอย
 (รับยาว โอ้แม่ทองคู่เชียวแม่จะเป็นคู่ใคร (ซ้ำ) ให้มาเป็นคู่ชายเด็กเอย เขียะ ๆ)

เอ๋เอ๋เอ๋เอ๋ แม่ก็ไปดิ...

ทานประสมเข้ามาพบกันทอง
นาน ๆ ได้พบดองกะทูปูจึก
มันจะตื่นหรือลึกหรือมันจะหนาจะบาง
ให้เอ๋เอ๋ปากออกไปเด็กเอ๋เอ๋

(รับยาว โอ้แม่ทองงามข้าแม่อย่ารำไร (ซ้ำ) เปิดปากออกไปเด็กเอ๋เอ๋)

(หญิง)

เอ๋เอ๋เอ๋เอ๋ พ่อก็ไปดิ... (เสียด ๆ ๆ)

ตลอดการทั้งศึกษาเขาให้แสดง
นี้มาว่ากันให้งาม ๆ
เสมอสองงามพอสิ้นวล
พอทองงามปลอกพอขอกผู้ชาย

(รับยาว มาไว ๆ เด็กเอ๋เอ๋)

พอทองงามปลอกพอขอกผู้ชาย (ซ้ำ)

เอ๋เอ๋ พ่อก็ไปดิ... (เสียด ๆ ๆ)

เอ๋เอ๋ส่าหิยกร้องเรียกหา
ครั้งจะออกไปแคงกายเสียให้สวย
จะเอาแม่เข้ามาเกดักคอกเพชรออกพราว
ร้องว่าใครหนอ บัดนี้เอ๋เอ๋งาม
จี๋แจ่มแจ่มแจ่ม บอกมาให้แจ่มใจ

เอ๋เอ๋ เอ๋เอ๋ พ่อก็ไปดิ (เสียด ๆ ๆ)

แต่พอเหยียบหัวรอกตลอดทั้งหัวพริ้ง
แต่พอลงกะไคก็หมายใจจะไปเล่น
ฉันทายกมือสองขึ้นไปป้องข้างหน้า
นี่ว่าจะเป็นใครก็ที่ไหนเจ้าหนอ
พอหน้าขาวคล้าย ๆ เหมือนอย่างหน้าชา
ไคยีนเสียงคนแกรก ๆ สองแหวกฝา

โอ้แม่เรือสำรอง (รับ) แน่ใจ
มันจะตื่นหรือลึก (รับ) เป็นอย่างไร
จะทับตึงแน่นตึง (รับ) แม่ทองงามข้า-
แม่อย่ารำไร

ทานจัดการเขาให้มา

เล่นเพลงคชลกแป้ง (รับ) เหมือนอย่างหมาย
เอาเสมอสองงาม (รับ) แก้ง่าย
ควรหรือก็ไม่ควร (รับ) จะเล่าไซ
มาไว ๆ เด็กเอ๋เอ๋

มาไว ๆ เด็กเอ๋เอ๋

เรียกน้องก็ออกมา (รับ) เหมือนอย่างหมาย
ไม่เช่นนั้นมันจะป่วย (รับ) การไป
จะหม่แพรจีนเจ้า (รับ) ขึ้นใจ
มาเรียกหาไปหา (รับ) อะไร
พอคนสวยเป็นนายเพลงเอ๋เอ๋ (รับยาว)

สาวเท้าก้าวถึง (รับ) กะไค
ท้องดิคหน้ากสับมาเห็น (รับ) กะไค
ไปไม่เห็นมีใครมา (รับ) ทำไฉน
ให้ชานชื่อเรียกขอ (รับ) คอกทำไม
ทุระมีนี่จะมา (รับ) เอ๋เอ๋อย่างไร
ทอดคัสนา (รับ) เอ๋เอ๋แฉไป

ฉันจะออกไปไม่รู้จะร้ายหรือที่
ที่พ่อทองบุญเหลือนี้แน่ฉันเชื่อใจ

(ชาย) แอ๋ เอ็งเอ๋ย แม่ชื่นใจ...

เสนาะน้อย ๆ ใจหึงด้วยผู้หญิง
ฉันเองเป็นหนุ่มทะกอยอยู่ที่ทะโก
ครั้นจะไ้ แอ๋หัวก้านักสาวจะจ้ทำแหนดง
ไอ้แม่คุณงามสรรพให้เชิญมารับหัวไป

ถ้าโลกจากกัถ "ดู" (รับ) จะท่าย
พ่อคนสวยเป็นนายเพลงเอ๋ย (รับยาว)

เสียงเสนาะเพราะจริง (รับ) จับใจ
ฉันยังไม่อาจจะไ้ แอ๋ (รับ) ออกไป
ฉันเลยไ้ แอ๋หัวแคง (รับ) ออกไป
แม่คนสวยแม่เข้าใจเอ๋ยเพลงเอ๋ย (รับยาว)

าฉา

เพลงหน้าผาก

จำนวนที่ 1

วิทยากร นายไสว จันทระชาติ

นางเพ็ญ มั่นศักดิ์

(ชาย) ญาติโยมทั้งหลายเราอยากเห็นชายผ้าเหลือง ถึงจะหมดจะเปลือง น้ำ ชะ นะ ให้พ่อนาคกล่อมนาคครองไกร เอ้อ เอ้ย เอ้ย เอ้ย (ซ้ำ) ญาติโยมทั้งหลาย
อยากเห็นผ้าเหลือง ๆ ถึงจะหมดจะเปลืองไม่เสียดาย นาค กล่อมนาคครองไกร
เอ้อ เอ้อ เอ้อ เอ้ย

(หญิง) เกิดมาเป็นชายชาติ ท้องหาพานเข้ามาเสียดูพานทอง พานเงิน น้ำ ชะ นะ
มิได้เกิดมาง่ายนะพ่อน้ำขวัญยา แล้วบอกว่าจะมีนาคกล่อม นาค น้ำ ชะ นะ ครองไกร
ชายใดไม่ให้บวชจะหาแต่คุณอนเนียด ศาสนาเขาเปลี่ยน น้ำ ชะ นะ ไม่เอา
เข้าใกล้ เมื่อยามตัวตายจะพากายไปตกในมรโลก น้ำ ชะ นะ อามาย มิได้เกิดมา
ร่วมชาติกับพระศาสนา เอาจนรกห่าสาธา น้ำ ชะ นะ อาศัยพินามาฉวยนาคอยท่า
ให้ทิ้งอุทิศ น้ำ ชะ นะ ขอให้พ่อนาคทั้งออกทั้งใจ เอ้อ เอ้ย เอ้ย (ซ้ำ) สุกกริ
นาคบ่โอบทองรัก (ซ้ำ) นี่ต้องเจ้ารักชะแล้วเอ้ย (ซ้ำ)

(ชาย) เอ้อ เอ้ย แม่นใจ น้ำ ชะนะ หัวใจทั้งสดีอารมณ์ข่มกิเลส ทรงไว้จะลาเพศ
น้ำ ชะ นะ ครองไกร ระวังไว้ให้มันอยู่ในสันติ ระวังหนอย่าให้ น้ำ ชะ นะ
หยายคาย ให้พ่อนวชนแทนคุณพระมารดาที่เราได้เลี้ยงนาคมา น้ำ ชะ นะ โตใหญ่
จะคอยพระวิฑูรย์วงศ์คอย สักงสักกา ก็มันเราเลี้ยงนาคมา น้ำ ชะ นะ ปีกจะสวดยก็สวดย
ยามตายใครช่วยก็ไม่ไ้คิดศักดิ์สาทะไปบวชเป็นพระเคนไฟร เอ้อ เอ้ย เอ้ย (ซ้ำ)

(หญิง) จะกล่าวถึงกำเนิดถึงพ่อนาคนะเกิดมาอุปมาคังว่า น้ำ ชะ นะ นอนไฟร ปากก็
คุตสายรก มือก็ชกอุกคางพริกหามาข้างหลัง น้ำ ชะ นะ ของมารดา พอดรับกำหนด
เก่าเคื่อนแล้วว่าจะคลอดจะเคลื่อน น้ำ ชะ นะ มาเป็นกาย พอดตกถึงฟาก ปากก็ร้อง
อุแว้วว่ายายหมอต้าแน น้ำ ชะ นะ บุ่งใหญ่ ก็คิดสายรกเอาไปหมกก็ไ้รักดีที่เฒ่า

ฉ่า ชะ ฉะ ทำเนียมไทยเอาน้ำใส่อ่าง ฉ่างน้ำอุ่นใส่เบาะมีนุ่น ฉ่า ชะ ฉะ ยัดใน
 ก้นถุงร้องประคองใส่เปลร้องว่าโอะละเห ฉ่า ชะ ฉะ แก้วโกว หังมกไม่ให้
 ไต่ไรไม่ให้ทอม แม่อุทิศสัทธนม ฉ่า ชะ ฉะ ลูกชาย ออกจากโบสถ์สะพายบาตร
 ไปไปรรคยาทีไปรรคโยม ที่มารทาคะโคไรว์ ฉ่า ชะ ฉะ ลูกชายให้พ่อนาคตั้งอกตั้งใจ
 เอ้อ เอย เด็ดเอย (ซ้ำ)

(ชาย) เอ้อ เอย ให้พ่อนาคสวมนต์เอาบุญเสียที่จะให้ลงทุน ฉ่า ชะ ฉะ ถือไกร
 อุทิศสวมนต์บนภาวนาให้แทนคุณมารดา ฉ่า ชะ ฉะ จนได้ เห็นนมโปร่งนม
 เป่เคินเกรทามรัก ที่น้ำเพียวสีก ฉ่า ชะ ฉะ กันไว้ มิฉะนั้นจะก่อการท้าวเวรเพราะ
 ชาตินี้เราก็ก็น ฉ่า ชะ ฉะ มากมาย คิดหาหนทางที่ก่อการกุศลไว้ช่วยตนในยามตาย
 เอ้อ เอย เด็ด (ซ้ำ)

(หญิง) เอ้อ เอย ฉ่า ชะ ฉะ ฉวยผ้าออกจากโบสถ์สะพายบาตรไปไปรรคยาที
 ไปรรคโยมจะสืบสายบุญเลี้ยงมาตลอดจนกว่าจะรอกออกมาเป็นคน ฉ่า ชะ ฉะ
 ยิ่งกว่าอะไร ๆ เอาธณีเข้าใส่เอวอุณาโลมเข้ามาตั้งมาแทนน้ำนมฉันสักข้าง
 ฉ่า ชะ ฉะ ก็ไม่ได้เกิดเป็นหญิงสักทีจะมาทำ ฉ่า ชะ ฉะ ถึงจะแทนคุณก็ละหนอ
 แม่ได้ เอ้อ เอย เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เอ้อ เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ ฉะ หัวใจ หวังจะไปเข้าโบสถ์ หวังจะไปบวชไปรรค
 ฉ่า ชะ ฉะ บรรดาไทย ที่เป็นห่วงนะแสนห่วงห่วงเสียจริงละแม่พวง ฉ่า ชะ ฉะ
 ไฉไล เป็นข้าทมิฬอยู่อีกสองหอ เป็นห่วงอีกมะละกอ ฉ่า ชะ ฉะ สองใบ ไฉไลที่คอก
 บัวตมน้องห่มเปหรือเอาไว้รอนาคเห ฉ่า ชะ ฉะ ให้เราเอาผ้าห่มไปโอบอุ้ม
 คอยระวังเชียวนะไอ้หนู ฉ่า ชะ ฉะ มือไว ขอให้เชื่อนาคสั่งคำนาคไว้
 เอ้อ เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) เอ้อ เอง เอ้อ พอกกระสอบรอยบุตะแคงนาคอยฟัง ฟังน้องจะสั่ง ฉ่า ชะ ฉะ
 เข้าไว้ ก้าวจะสีกออกมาแล้วไปหาพี่อื่น จะไม่หันหลังคืน ฉ่า ชะ ฉะ มาใหม่
 จะให้น้องรอกคอยคอกกระมังพี่ชาย เอ้อ เอง เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เออ เอง เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ ฉะ หัวใจ ที่กลัวจะรอนไปไม่ตลอดเหมือน
เรือจอกไม่แจวไม่แน่นอนเหมือนคังปาก ถ้ารักจริงที่ไม่จาก ฉ่า ชะ ฉะ ขึ้นใจ
แต่ขอให้หัวใจหญิงนั้นจริงจังเหมือนคังวาจาให้ถือความสัตย์ ฉ่า ชะ ฉะ ที่จะ
ไปรับศีลห้าทุกจาไมโกหกกักสัวเมื่อตายจะไปตก ฉ่า ชะ ฉะ น้อยยกมือขึ้นโมทนา
จะไ้ทอานิสงส์เปื้อนกุศลน้ำสง ฉ่า ชะ ฉะ ปราศรียก็ขอให้เทพเจ้ามาเข้ากลใจ
เออ เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) เออ เอง เอย จะบวชวัดไหนก็ไม่ว่าขอให้เจ้าพรหม ฉ่า ชะ ฉะ บ้านฉัน
น้องจะหาเลี้ยงให้ที ๆ ด้ก้อ ฉ่า ชะ ฉะ หอกมัน หอกสายบัวมรรจงน้องจะเอา
ไปส่ง ฉ่า ชะ ฉะ จงหันมิให้วายแค้นสักรัน เอง เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เออ เอง เอย แม่ขึ้นใจ ฉ่า ชะ ฉะ หัวใจ ไค่ยืนเสียงหวานชวนไปยังบ้าน
นวน้องที่ยังกียังกรอง ฉ่า ชะ ฉะ ทางไกล กสัวจะเอาข้าวไปทิ้งเสียกลางทุ่ง
จะไม่สมจิตมุ่ง ฉ่า ชะ ฉะ ใจหมาย ไม่น่าหึงหั่นจะทำให้มันคังซิด ถึงบ้านกสัวจะมีค
ฉ่า ชะ ฉะ จะไปเที่ยวเดาะข้างร้าวจนทนทางสิ้น ที่กลัวจะหาเรือนขึ้น ฉ่า ชะ ฉะ
ไม่ได้ ที่ไหนเขามีหม่ม หม่มเขาจะมารุมกันโกรธ จะล่อด้วยลูกโคค ฉ่า ชะ ฉะ
มาไกล ถึงจะสวาก็สวาก็ไปคัวไม่ได้ เออ เอง เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เออ เอง เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ ฉะ หัวใจ ไค่ยืนเสียงสีกามาสั่งหัวอกพอนาค
แพพัง ฉ่า ชะ ฉะ ลงไป เกิดเป็นหญิงทอศศรี พอเกิดขึ้นมาเองทอจะลาเปล่ง ๆ
ฉ่า ชะ ฉะ ขึ้นไค่ เขากสัวจะพากันหนี เขาเอาตะปูเข้าไค่ ฉ่า ชะ ฉะ เข้าไว้
ไม่เชื่อ ไปนั่งยอง ๆ มองดูแอดเห็นหัวตะปู ฉ่า ชะ ฉะ ไร ๆ ให้น้องเชื่อที่เสียเถอะ
แม่ศรีไพร เออ เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) จะสีกมาโดจริง ๆ หรือพอนาคจะมาหึง ฉ่า ชะ ฉะ นาด่าง

(ชาย) เออ เอง เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ ฉะ หัวใจ ที่จะสีกมาโดจริง ๆ ที่จะไม่หึง
ฉ่า ชะ ฉะ นาด่างพอเคื่อนฉิบสองกรีนเสร็จที่นาคจะลาเทศ ฉ่า ชะ ฉะ แม่สาว
น้อย ๆ จงรอกอยพอนาค เอง เอย เบิก เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เอง เออ เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ นะ หัวใจ ใครที่เป็นคู่ยากของพ่อนาคอยู่บ้าง
ก็ให้มาร้องเพลงส่ง ฉ่า ชะ นะ ไว ๆ ส่งไอโน่น ส่งไอนี้ ที่จะส่งเสียที่ ที่จะส่ง
ข้างล่าง ข้างบน ที่จะส่งข้างนอกข้างใน และที่เป็นห่วงและแสนห่วง ห่วงเสียจริง
ละแม่พวง ฉ่า ชะ นะ มาลัย ที่เป็นห่วงข้าวในนา ที่เป็นห่วงปลาในหนอง ขอให้
เชื่อพี่บ้าง พังคำพี่ไว้ เออ เอง (ซ้ำ)

เอง เออ เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ นะ หัวใจ น้องจะส่งอะไรก็ส่ง ให้พี่นาคได้ฟัง
ฉ่า ชะ นะ ไว ๆ เป็นห่วงโน่นเป็นห่วงนี้ ห่วงบี่หว่งบ่น ห่วงล่างหว่งบน ฉ่า ชะ นะ
ห่วงใหญ่ ให้น้องระวังสวนพริกอย่าให้คนมันจิก ฉ่า ชะ นะ หนอนมันไซ ให้น้องระวัง
สวนอย่าอย่าอย่าให้มือย ฉ่า ชะ นะ แมงไซ พอเคียนสิบสองข้างแรม พี่นาคจะสีก
มาแท่ง ฉ่า ชะ นะ หน่าไซ ให้น้องระวังเอาไว้ เออ เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) เอง เออ เอย ฉ่า ชะ นะ อีกทั้งข้าวต้มสองห่อ ฉ่า ชะ นะ มะละกอสองใบ
น้องระวังสวนอย่าไม่ให้มือย ฉ่า ชะ นะ ของใคร น้องจะระวังสวนพริกไม่ให้คนจิก
ฉ่า ชะ นะ หนอนไซ ทั้งมีคนน้อยในดงเเมนเดิดจะไม่ชัก ฉ่า ชะ นะ ให้ใคร อีกทั้ง
ส้มโอสองกลีบ น้องจำจะหยิบ ฉ่า ชะ นะ เข้าไว้ มันไม่โยนไม่โยน มันไม่ฟาดกบมา
ฉ่า ชะ นะ ของใคร ไม่เชื่อใจน้องก็ให้มาลองดูใจ เอง เอย เด็ด (ซ้ำ)

(ชาย) เอง เอย แม่ขึ้น ฉ่า ชะ นะ หัวใจ พ่อนาคจะไปส่งบรรพชา พ่อนาคจำจง
อุทิศให้ ฉ่า ชะ นะ ตั้งใจ อย่าพริกพะวงนั้นมันสีกงสีกาเขาได้เสียจนาคมา ฉ่า
ชะ นะ เมื่อไรคู่ควอย่างท่านพุทธองค์ ท่านทรงญาณยังมีพระยามาร ฉ่า ชะ นะ
มากมาย มีพระยามารมารำดอเมโศออกเท่าหม้อ ฉ่า ชะ นะ เพ้าให้ ท่านยังยกมือ
ไปปราบมารยังเหนียวเอาหนีพพาน ฉ่า ชะ นะ จนได้ ให้ท่านสร้างกุศลช่วยตน
ในยามตาย เออ เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) เอง เอย ยกมืออง ๆ ขึ้นมาขอสมา คราวนี้ฉันจะลา ฉ่า ชะ นะ ไปไกล
แน่นอนไม่ได้ ภูเขายิ่งใหญ่ไม่กั้นคงจะแลเห็นกัน ฉ่า ชะ นะ ไฉไล นี่เป็นคราวจำเป็น
จากไกล เอง เอย (ซ้ำ)

(ชาย) เอง เอย แม่ขึ้น น้า ชะ นะ หัวใจ พังชื่อนอ พังที่จะสั่งจะให้ที่หมคนหวง
 น้า ชะ นะ เสียใจ จงสงวนเท่านั้น น้า ชะ นะ ใจเท่านั้นจะหนีลงหนอง
 เอาเชือกร้อยกระบอก น้า ชะ นะ เข้าไว้ ถ้าเท่านั้นหัวจงเอานิ้วมือสอหลลล
 น้า ชะ นะ เข้าไว้ ถ้าเพื่อไม่พอไปล่อเหยื่ออื่น ถ้าหากรู้จะเอาปืน น้า ชะ นะ
 ยิงตาย ขอให้เวลานี้จุ่มทางนาค ก็จะได้เป็นสัญญารัก น้า ชะ นะ กันไว้ ขอให้น้อง
 เห็นอกเห็นใจ เอย เอง เอย (ซ้ำ)

(หญิง) เอง เอย น้า ชะ นะ อีกทั้งข้าวต้มสองห่อ อีกทั้งมะกอก น้า ชะ นะ สองใบ
 ระวังสวนอย่าไม่ให้รอย น้า ชะ นะ ของใคร จะระวังสอนพริกจะไม่ให้นกจิก
 น้า ชะ นะ หนอนไซ ฉันทจะสงวนเท่านั้นเอาไว้ให้โตเท่านั้น น้า ชะ นะ พี่ชาย
 อีกทั้งส้มโอสองกลีบน้องจะหนี น้า ชะ นะ เข้าไว้ อีกทั้งมีค้อนอยู่ในถ้ำเป็นเด็ก
 น้องไม่ชัก น้า ชะ นะ ให้ใคร ถ้าไม่เชื่อใจน้องก็มาสองคู่ใจเด็ก เอง เอย (ซ้ำ)

ส่วนวนที่ 2

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

นางนกเล็ก นกทอง

(ชาย) เออ เออ เอย แม่ขึ้นใจเอย ใครไม่มีเวรเขาก็อยู่ พี่นาคมีเวรจะต้องสู้
 น้า ชะ ชะ กันไป น้า ชะ ชะ หาญคู่ขวัญสังข์เคาะระฆังคู่ขวัญ วาสนานาคน้อย
 น้า ชะ จากไกล เห็นจะอยู่คู่ขวัญกับคนสวยไม่ไ้เอยแล้วเอย (ซ้ำ) โย้ย เอ้า โย้ย ฯ

(ชาย) เออ เออ เอย แม่ขึ้นเอยใจ กลับบ้านประคอง เอยว่าน้องรัก ว่าคราวนี้พี่
 จะจากเอยจากไกล น้า ชะ ชะ พ่อนาคจะไปให้ละด้าละสังข์ ขอให้นาคจูบแก้มสังข์
 น้า ชะ ชะ จากไป ให้จูบแก้มสังข์เอยไปข้างละที่ เข้ากรูรัก น้า ชะ จากไกล
 เห็นจะอยู่คู่ขวัญกับคนสวยไม่ไ้ นางเอย เออ แล้วเอย (ลูกคู่ซ้ำ) เห็นจะอยู่คู่ขวัญ
 กับคนสวยไม่ไ้ นางเอย เออ แล้วเอย โห้ย ฯ

(หญิง) เห็นจะไกลเสียแน เห็นจะจากเสียแน เออ เออ เอ๋ยใจ จะจูบแก้มซ้าย จะหันหา หรือจะจูบแก้มขวา ฉ่า ชะ หันให้มาจูบแก้มกพอเอ๋ยแก้มซ้าย จูบคนละฝั่ง ฉ่า ชะ ฉ่า หอมไป หรือว่าทางคนเอ๋ยทางไปเอ๋ย ไปกัน (ลูกคู่ซ้ำ) หรือว่าทางคนเอ๋ยทางไปเอ๋ย ไปกันโหยย ๆ

(หญิง) ใจน้องจะชากแล้วเอ๋ย จะชากเสียแล้วเอ๋ย

(ชาย) เฮอ เออ แม่นี่นเอ๋ยใจอยู่เด็กหนา พยอมหนาที่พอไสวเขาจะฉ่า ฉ่า ช่า ฉ่า ฉ่าไกล ไสวเขาจะอยู่ด้วยจะอยู่เป็นคู่ด้วย ฉ่า ชะ ฉ่า เถอะหนานายเป็นห่วง ชาวทมิแมคคุณเอ๋ยสองหอ หวงมะละกอ ฉ่า ชะ ฉ่า สองใบ เมื่อกะกอย้ำให้หนัก มันจิก พยอมเอานะแพร่สีนวล ฉ่า ชะ ฉ่า คลุมไว้อย่าให้ใครดูกะพยอมเอ๋ย ใครถือ อย่าให้ตกถึงมือ ฉ่า ชะ ฉ่า คนใด จะไม่ไว้เนื้อเอ๋ย เชื้อใจ เอ๋ยเลย จะไม่ไว้เนื้อเอ๋ย เชื้อใจ เอ๋ยเลย (ลูกคู่) อย่าให้ใครดูกะพยอมเอ๋ย ใครถือ อย่าให้ตกถึงมือคนใด ฉ่า ชะ จะไม่ไว้เนื้อเชื้อใจ โย้ย เอ้า โย้ย ๆ

(หญิง) จากชะแนจะพอกคุณเอ๋ย สิว เอ๋ยพอสันใจ อย่าห่วงนะชาวทมิพอนาคเอ๋ยสองหอ อย่าห่วงเลยนะมะละกอ ฉ่า ชะ ฉ่า สองใบ เขาว่าของดี จะที่จับเอ๋ยน้อง จะใส่ชาก ฉ่า ช่า ฉ่า เข้าไว้ ชะ ชัก ชัก ช่า จะสงวนนะสวนอ้อย เอาเถอะไม่ให้มีรอย ฉ่า ชะ ฉ่า จากใคร ก็ใครมาทูกหรือรังแก ก็ฉันจะร้องคำแม่ ฉะ ช่า ฉ่า โห้ย โหยย ๆ เจ็บ เจ็บ วาน้องเป็นหม้ายขึ้นโรง ฉ่า ช่า ฉ่า ถ้าใครจะจับน้อง จะหับตาปี ไม่เชื่อเถอะให้ตี ฉ่า ชะ เชื้อไหม เขาว่าของดีนะที่โคก เอ๋ย นะสีกา จะใส่โตกเข้าไว้ ฉ่า ช่า ฉ่า น้องจะสงวนสวนพริก เอาเถอะไม่ให้หนักจิก ฉ่า ชะ ฉ่า ชุกไช้ ใ้บวชโค่พอนาคจำวชไปเอ๋ยบวชไปเด็กเอ๋ย โหยย โย้ย (ลูกคู่ซ้ำ) น้องจะสงวนสวนพริกเอาเถอะไม่ให้หนักจิก ฉ่า ชะ ฉ่า ชุกไช้ ใ้บวชโค่พอนาคจำไปเอ๋ยบวชไปเด็กเอ๋ยโหยย โย้ย

(ชาย) เออ เออ แม่ตื่นเอ๋ยใจ ขอให้ระวังสีกานาถก็คอยระวังเท่านั้น น้า ช้า
 เข้าไว้ ขอให้ระวังแม่คุณเอ๋ยเท่านั้น ก็มันจะหนีลงหนอง เออ เชือกร้อยกระดอง
 น้า ช้า ชะ เข้าไว้ ถ้าเท่านั้นทีว จงเอาปิ่นมือรอท่าเหยื่อคอยล่อ น้า ช้า ชะ
 เข้าไว้ ถ้าเหยื่อไม่พอ สีกาอย่าล่อเหยื่ออื่น ไสวรู้แล้วก็ตื่น น้า ช้า ชะ คำตาย
 จะไม่ไว้เนื้อเชื่อใจเอ๋ย โพบย (อุกคุงั่ว) ถ้าเหยื่อไม่พอ อย่าไปล่อเหยื่ออื่น
 ไสวรู้แล้วเอาปิ่นมืตายเลยเอ๋ย

ส่วนวนที่ 3

วิทยากร นายเจิม พิมพ์สวรรค์

นางอะมัย แสนสุข

(ชาย) บวชเสียแน่ ไกลน้องเสียแน่ ละแม่คุณเอ๋ย หยิว ๆ น้าชะ เออเงย
 แม่ตื่นใจ น้องอยู่ข้างหลังให้ระวังตัว นอกบ้านหลังรั้ว น้าชะ อย่าไปใครเรียก
 อย่าชวน หรือว่าใครชวนอย่าไป ที่ไม่ไว้เนื้อเชื่อใจ เอ๋ย เลย เอ๋ย (ซ้ำ)
 สุกรักจะบดักของรัก ใจนาคจะชกแล้วเอ๋ย (ซ้ำ)

(หญิง) บวชเสียแน่ ไกลน้องเสียแน่เอ๋ย เลยเอ๋ย ทอขี้มดจะไม่ น้า ชะ จะมาสั่ง
 น้องยากี่หน้าตาน้องโหล จะสั่งหรือก็สั่ง เห็นน้องนั่งนิ่งอยู่ใกล้ พรุ่งนี้พอนาคจะ
 จากไปไกล เอ๋ย เลย เอ๋ย สุกรักพอกอกโตนค เอละว่า (ซ้ำ) จะเห็นน้องเข้าไป
 โบสถัดแล้วเอ๋ย (ซ้ำ)

(ชาย) บวชเสียแล้วไกลน้องเสียแล้ว เอ๋ย หยิว เออ เงย น้าชะ แม่ตื่นหัวใจ
 เขาพูดถูกคอก กสวน้องจะแก้หอผ้าให้สับคาพอนาคกสวน้องจะกระตากอย่างโก
 ที่ไม่ไว้เนื้อเชื่อใจ เอ๋ย เลย เอ๋ย (ซ้ำ) สับคากระไรพอนาคกสวน้องจะกระตาก
 อย่างโก (ซ้ำ) ที่ไม่ไว้เนื้อเชื่อใจเอ๋ยเลยเอ๋ยสุกรักจะบดักของรัก (ซ้ำ) ใจที่
 จะชกเสียแล้วเอ๋ย (ซ้ำ)

- (หญิง) จากเสียแน โกลน่องเสียแนเอ๋ย เอ๋ย ว่าพอยิ้มละไม กลับหันมาสั่ง
กลับหลังมาสั่งให้ละล้าละลัง ฉา ละ ให้ไว้ โยน ๆ เสียหัวทอโคที่เสียมันคัก
ไม่ให้แตกสับคักขึ้นได้ พอนาคอย่าหวังเรื่องน้องจะไม่ไ้ครองผ้าใคร อย่าหวัง หวง
หวง อย่าหวังไปเลย พ่พวงมาลัย อีเรื่องเท่านั้นอยู่ที่อยู่ใน เอ๋ย เอาลวกร้อย
กระตองเท่าไว้ พอนาคไว้เพื่อเชื่อใจ เอ๋ย เลย (ซ้ำ) สุกรักพ่อดักกระเจก (ซ้ำ)
จะไม่ไ้เสียเม็ดเสียแล้วเอ๋ย (ซ้ำ) บวชเสียเด็กเอ๋ย เอ๋ย ว่าก็ยังละม้ายกฎหมาย
ไม่หามน้องจะบวชตามก็ได้
- (ชาย) ที่จบวชเสียแล้ว โกลน่องเสียแล้ว เอ๋ย เอ๋ย เงย แม่ขึ้นหัวใจ น้องอยู่
ข้างหลังให้ระวังตัว อยู่ให้ใครเป็นริ้วขึ้นได้ สิบตาพอนาค กสว่น้องกระตาคอย่างไ้
สิบตาพอนาคไม่เห็น กสวจะปลดกระเบนเล่นใบ ฟี่ไม่ไว้เพื่อเชื่อใจ เอ๋ย เลย เอ๋ย
(ซ้ำ) สุกรักพ่อดักกระเพรา (ซ้ำ) ไม่ไ้ของเราเสียแล้วเอ๋ย (ซ้ำ)
- (หญิง) บวชเสียแล้ว โกลน่องเสียแล้ว เอ๋ย หยิวเอ๋ย เงย พ่ขึ้นหัวใจ ฉา อะ
ซื่อนั้น พอนาคอย่ากลัวไปเลย พ่แหวนหัวดอกไม้ พันจากพอนาคคู่เชิญเอาเถาะน้อง
จะไม่เป็นคู่ใครของคี่ที่สิบน้องจะใส่คี่สับไว้ให้ พอลงไว้เพื่อเชื่อใจเอ๋ยเลย (ซ้ำ)
สุกรักพ่อดักกาค (ซ้ำ) ใจน้องจะซาคเสียแล้วเอ๋ย (ซ้ำ)
- (หญิง) บวชเสียเด็กเอ๋ย เอ๋ย พ่องามหน้า จะมัวพะวังพะวังไปค้วยสีงสีกา
ฉา อะ เจ็ดตำนานหรือขึ้นตันให้พ่อกุศลสำทับนุทสำหว่า สีกาเขาเคินสัดหรือ
เข้ามาในวัดในวา พ่อย่าแหวกตามช่อง หรือพ่อย่ามองข้างฝา จะให้พ่อนาค
หังค่าน้องว่า เอ่ยว่าเอ๋ยไว้ (ซ้ำ) เอ๋ย อย่าแหวกอะไรตามช่องหรืออย่าเพียว
มองตามฝา (ซ้ำ) จะให้จำค่าน้องว่าเอ๋ยไว้เอ๋ย (ซ้ำ) สุกรักพ่อดักโตนค (ซ้ำ)
จะหนีน้องเข้าโบสถ์เสียแล้วเอ๋ย
- (หญิง) บวชเสียเด็กเอ๋ย เออ เงย พ่ร้อยเอ๋ยซัง ไ้ยินกลองเสียงคิง ๆ ไ้ยิน
เสียงกระตังฉ่าง ๆ ก้มหน้าก้มตาเข้าไปในฝาผนัง ให้หังค่าน้องสั่งเอ๋ย เด็กเอ๋ย
(ซ้ำ) สุกรักพ่อดักโตนค มาหันหน้าเข้าโบสถ์เสียเด็กเอ๋ย

(ชาย) จากไกลเสียแน ไกลน่องเสียแนเอ๋ย เอ่ยว่าให้แม่ยิ้มละไม อยู่ข้างหลังจะ
ให้ระวังตัว นอกบ้านหลังรั้วจะไปกักให้ เห็นคู่ไปคอยท่า ก็เอาแต่นอนนิ่งหน้า
ฉ่ำ ชะ คอกไม้ ช้ำ ชะ โอ้ย โย้ย ไม่ใหญ่ โอ้ย โย้ย
แล้วก็เป็นห่วงเป็นใย เอ้ย เอ้ย เอ้ย ชะปล่อยกระไรแม่นา อ่าละว่าชะปล่อย
กระไรแม่นา พอนาคากำพรว้าเมียบเอ๋ย กำพรว้าเมียบเอ๋ย ฉ่ำ ช้ำ เอ้ยใจ

(หญิง) ท้องจากเสียแล้ว ไกลน่องเสียแล้วเอ๋ย เอ็งเอ๋ย พ่อชื่น ฉ่ำ ช้ำ เอ้ยใจ
ชะ ฉ่ำชะ เอ่ยอยู่ข้างหลังให้ระวังละล้าละสังกระไร หลังคาใหญ่ของน้องก็รั่ว
อีกข้างหลังข้างครัว ก็ไหล ไบจากนั้นหรือก่อน พี่ใครจะซ่อนหลังคาให้
กิดเท่าพอนาคร่องกิน ฉันทมากอดหิน ฉ่ำ ฉ่ำ ชะ ร้องให้ ไม่รู้จะทำยังงัย เอ้ย
เอ้ย โย้ย โย้ย โย้ย (ลูกคู่) เอ้ยไม่รู้จะทำยังงัยเอ้ยเลยโย้ย สุกรักแล้วมาซาค
ของรัก เอาละว่า สุกรักแล้วก็ซาคของรัก ใจน้องจะซาคเสียแล้วเอ๋ย แล้วเอ้ย
โหยย เอ้ย กฎหมายไม่ห้ามแล้วน้องจะซาวตาม ฉ่ำ ฉ่ำ ชะ หลวงพี่ ฉันไม่สิ้นอยู่
อย่างงี้ เอ้ยเลย เอ้ยเลย ขออยู่อย่างงี้ เอ้ยเลย (ลูกคู่) โอ้ยเลย กฎหมาย
กระไรไม่ห้ามน้องจะซาวตามหลวงพี่เอ้ย กฎหมายกระไรไม่ห้าม น้องจะซาวตาม
หลวงพี่ ฉันไม่สิ้นอยู่อย่างงี้ เอ้ยเลย เอ้ย เอ้ย สุกรักจะพอกอดผูกจาก ใจน้อง
จะซาคเสียแล้วเอ๋ย จะซาคเสียแล้วเอ้ย

(ชาย) จากเสียแน ไกลน่องเสียแนเอ๋ย ฮิ้ว อยู่ข้างหลังจะให้ระวังตัว นอกบ้าน
นอกรั้วอย่าไป ให้อ้าวทอไอ้ที่เลื้อยมันคัก อย่าให้มันแตกกระษักรขึ้นได้ ฉ่ำ ฉ่ำ ชะ
โอ้ย โอ้ย อย่าไว้เนื้อเอ๋ยเชื้อใจ เอ้ยเลย (ลูกคู่) อย่าได้ไว้เนื้อเชื้อใจ
เอ้ยเลย เอ้ยเอ้ยทอไอ้ที่เลื้อยมันคัก ให้มันแตกกระษักรขึ้นได้ ทอไอ้ที่เลื้อยมันคัก
ให้แตกกระษักรขึ้นได้ ให้ไว้เนื้อเชื้อใจ
เอ้ย เอ้ย เอ้ย เอ้ย สุกรักแม่ทอกโตนค อ่าละว่า สุกรักแม่ทอกโตนค ที่ต้องเข้า
โบสถ์เสียแล้วเอ้ย

(หญิง) จากเสียแล้ว โกลน่องเสียแล้วเอ๋ย เอ๋ย พอร้อยชั่วเสียงกลองหรือตีง ๆ
 เสียงกระดังงาต่าง ๆ ให้พี่กมหนาหรือกมทา เข้าไปจะกในฝายนัง ละให้ฟังคำ
 พอนาคเอยน่องสั่ง สั่งพอนาคเอ๋ย เดิกเอ็งเอ๋ย ฟังน่องสั่ง เอ๋ย เอ๋ย เอ๋ย
 (ลูกคู่) กมหนาเข้าไป กมหนาระไรกมทาเข้าไปในฝายนังเอ๋ย กมหนาระไร
 กมทาเข้าไปในฝายนัง จะให้ฟังค่าน่องสั่ง เอ๋ยเดิกเอ๋ย สุขรักพ่อกักทองรัก
 อาจะว่าสุขรักพ่อกักทองรัก ใจน่องจะชากชะแล้วเอ๋ย จะชากชะแล้วเอ๋ย เดิกเอ๋ย

เพลงทวงมาลัย

สำนวนที่ 1

วิทยากร นางละมัย แสนสุข
นายไพล่ ไร่ทองคำ

- (ลูกคู่) เออระเหยล่อยไป ล่อยไปก็ล่อยมา
(ชาย) ลอยมาทางนี้ ลอยมาหาที่เสียบ้างเกิดหนา
(สร้อย) พวงเจ้าเอยมามา พวงเจ้ามาลัยเอ๋ย พวงเจ้าเอยมามา รักใจจะขาดแล้วเอ๋ย
(หญิง) พวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยล่อยไป ลอยไปที่ต้นผักกาด (ลูกคู่ซ้ำ) เออระเหยล่อยไป
ล่อยไปที่ต้นผักกาด
เราเป็นลูกสาวไทยจะทอเอาใจรักชาติ (สร้อย)
(ชาย) พวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยล่อยไป ลอยไปก็ล่อยล่อง (ลูกคู่ซ้ำ) เออระเหยล่อยไป
ล่อยไปก็ล่อยล่อง
ลอยมาทางนี้ ก็มาทางนี้บ้างเกิดนะน้อง (สร้อย)
(หญิง) พวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยล่อยไป ลอยไปที่ต้นพุทรา (ลูกคู่ซ้ำ) เออระเหยล่อยไป
ลอยไปที่ต้นพุทรา
ยามเมื่อตรุษสงกรานต์ จะมืงานไค้เห็นหน้า (สร้อย)

สำนวนที่ 2

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง
นายไผ่ นกทอง

- (หญิง) พวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยล่อยไป ลอยไปก็ล่อยเลิศ ลอยมาทางนี้ ลอยมาหาบ้างเกิด
ฉันรักเจ้าพวงมาลา พวงนั้นมาลัยเอ๋ย (ลูกคู่) ฮ้าไ้ เท่ เท่ โยน โยน ๆ ทะละล้า)
(ชาย) พวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยล่อยไป ลอยไปยังฝั่งข้างโน้น ใครเป็นเมียที่จะให้รีเรือโชน
ฝั่งข้างโน้นข้างว่า ใครจะว่าเหมือนเอ๋ย (ลูกคู่) ฮ้าไ้ เท่ เท่ โยน โยน ๆ ทะละล้า)

(หญิง) ทวงมาลัยเอ๋ย เออระเหยลดยไป ลดยไปทางฝั่งข้างโน้นถึงได้เป็นเมียที่ไม่อยากที่
 เรือโพน ฝั่งข้างโน้นข้างรำใครรำใครจะรำเหมือนเอ๋ย (อุกคุ๋ ฮ่าไฮ้ เน้ เน้ โยน
 โยน ๆ ทะละล้า)

เพลงพินฐาน

ส่วนที่ 1

วิทยากร นายเต็ม เชี่ยวทอง

นางเพียร มั่นศักดิ์

- (ชาย) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยฉกคอบ
 (ลูกคู่ 1) มือหนึ่งถือพาน พานเอ๋ยคอกฉกคอบ
 ไอ้ที่ชื้อให้ลูกได้ แก้วไอ้ที่เห็นใจ ขออย่าให้ลูกพบ
 (ลูกคู่ 2) พินฐานวานไหว้ ขอให้ไ้คั่งพินฐาน ฐานเอ๋ย
 พินฐานวานไหว้ ขอให้ตรงคั่งพินฐาน ฐานเอ๋ย
 พินฐานเอ๋ยพินมาน ขอให้พานพบเอ๋ย
- (หญิง) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยกะขบ (ลูกคู่ 1)
 ไอ้ที่ชื้อให้ลูกได้ ไอ้ที่ร้าย ๆ ขออย่าให้ลูกคบ (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยหับเยียว (ลูกคู่ 1)
 ห่านพญาค้วยสังโคหนอ จึงจะไ้รวมหอกกับคนใจเดียว (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยพิรุณ (ลูกคู่ 1)
 ห่านพญาค้วยสังโคหนอ จึงจะไ้รวมหอกกับคนใจบุญ (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยพังหวย (ลูกคู่ 1)
 ห่านพญาค้วยสังโคหนอ จึงจะไ้รวมหอกกับคนสวย (ลูกคู่ 2)

ส่วนที่ 2

วิทยากร นายไป่ ไ้ทองคำ

นางนกเล็ก นกทอง

- (ชาย) พินฐานเอ๋ย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกฉกคอบ
 (ลูกคู่ 1) มือหนึ่งถือพาน ถือพานคอกฉกคอบ

- (หญิง) เกิดมาชาติโคแสนโค ขอให้โคพบพระพุทธ
(ลูกคู่ 2) พินฐานวานโหว่ ขอให้โคคังใจลูกพินฐานเอย
พินฐานวานโหว่ ขอให้ตรงคังองค์ ที่พินฐานเอย
- (ชาย) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกกระกำ (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติโคแสนโค ขอให้โคพบพระธรรม (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกบุษบง (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติโคแสนโค ขอให้พบพระสงฆ์ (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกทาด (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติโคแสนโค ขอให้พบพระศรีอารีย (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกจำปี (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติโคแสนโค ขอให้พบแต่คนดี (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน ถือพานเจ้าคอกบัว (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติโคแสนโค ขออย่าให้โคพบคนชั่ว (ลูกคู่ 2)

ส่วนวนที่ 3

วิทยากร นายเคิม เขียวทอง
นางเพียน มั่นศักดิ์

- (ชาย) พินฐานเอย มือหนึ่งถือพาน เจ้าคอกเอ๋ยพง
(ลูกคู่ 1) มือหนึ่งถือพาน พานเจ้าคอกเอ๋ยพง
เรามาพินฐานกันหนอเข้าใจ เพื่อให้ชาติไทยของเราขึ้นยง
(ลูกคู่ 2) พินฐานวานโหว่ ขอให้โคคังพินฐาน ฐานเอย
พินฐานวานอง ขอให้ตรงคังพินฐาน ฐานเอย
ยกฐานเอย พินฐานขอให้พานพบเอย

- (หญิง) หิขฐานเอย มือน้องถือพาน พานเจ้าคอกเงิน (ลูกคู่ 1)
เกิดมาชาติไหน ขอให้ชาติไทยของเราเจริญ (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) หิขฐานเอย มือน้องถือพาน พานเจ้าคอกกลอย (ลูกคู่ 1)
กลายเป็นผีไปแล้วก็จน อยู่เป็นคนตัวน้องจะคอย (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกมะพร้าว (ลูกคู่ 1)
ทำบุญสิ่งใดหนอ จะได้กินจาว (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยคุณ (ลูกคู่ 1)
ทำบุญสิ่งใดหนอ จะได้ร่วมหอกับคนใจบุญ (ลูกคู่ 2)
หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกเอ๋ยเพียบ (ลูกคู่ 1)
จะเป็นคองท่าอะไร ก็ให้ถูกท่าได้กันแนบเนียน (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกทะเสียน (ลูกคู่ 1)
มาทำบุญด้วยสิ่งใด จึงจะได้กับคนชื่อเนียน (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) หิขฐานเอย มือน้องถือพาน พานเจ้าคอกเอ๋ยเพียบ (ลูกคู่ 1)
ทำบุญกันไว้เกิดหนอ ชาติหน้าจะได้กับคนชื่อเนียน (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) หิขฐานเอย มือน้องถือพาน พานเจ้าคอกผักกบ (ลูกคู่ 1)
จี๊ดจี๊ด เขาให้ลูกได้ ที่ร้าย ร้าย อย่าให้ลูกคบ (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) หิขฐานเอย มือน้องถือพาน พานคอกเอ๋ยหนู (ลูกคู่ 1)
ทำบุญสิ่งใดหนอ จะได้ร่วมหอกับพอกคนใจบุญ (ลูกคู่ 2)
- (หญิง) หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกราตรี (ลูกคู่ 1)
หิขฐานกันเข้าไว้ ขอให้ชาติไทยของเราเป็นดี (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) หิขฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานเอ๋ยคอกทั้งพวย (ลูกคู่ 1)
ทำบุญสิ่งใดหนอ จะได้ร่วมหอกับคนสวย ๆ (ลูกคู่ 2)

- (หญิง) พืชฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกกกอย (ลูกคู่ 1)
ไอ้ที่คิ้เขาให้ลูกได้ ไอ้ที่ร้ายเขาให้เสียนอย (ลูกคู่ 2)
- (ชาย) พืชฐานเอย มือหนึ่งถือพาน พานคอกทะเคียน (ลูกคู่ 1)
ทำบุญสิ่งใดหนอ จะไ้ร่วมหอกับแม่ชื้อกอง (ลูกคู่ 2)

เพลงข้าเจ้าโอม

ส่วนที่ 1

วิทยากร นายโป๊ะ ไร่ทองคำ

นางเพียน มั่นศักดิ์

- (ชาย) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย (ฮิ้ว) เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าคอกตะเคียน
(ลูกคู่) เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าคอกตะเคียน เกิดชาติหน้าหาญญักษ์สิ่งใด
หาไม่หนอจะไต่กับคนชื่อจำเพียร
(ลูกคู่) โอ อะเห เอ๋ย เอละข้า ข้าเจ้าโอม เจ้าโอมเอ๋ย โอมเอ๋ย โอมข้า
รักที่นี่แล้วที่ถึงมา จึงไต่มาข้าโอมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย (ฮิ้ว) เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าคอกตะเคียน
(ลูกคู่) ให้พี่โอมกันเสียให้ตายก็ไม่ได้กับคนที่ชื่อจำเพียร (ลูกคู่)
- (ชาย) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย (ฮิ้ว) เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าใบตะคอง
(ลูกคู่) ปลุกสมิครจึงหนอรักใคร่ ฉันทายากจะไต่กับคนชื่อกอง
(ลูกคู่) โอละเห โอละชา ชะเจ้าโอม เจ้าโอมเอ๋ย โอมข้า ขอเหนี่ยวเกี่ยว
เข้ามา เป็นเมียของข้าให้หมดเลย
- (หญิง) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย (ฮิ้ว) เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าใบตะคอง
(ลูกคู่) ให้พี่โอมให้เสียให้ตายก็ไม่ได้กับคนชื่อ กอง
(ลูกคู่) โอละเห เฮโอละชา ชะเจ้าโอม เจ้าโอมเอ๋ย โอมเอ๋ย โอมข้า
ขอเหนี่ยวเกี่ยวเข้ามา เป็นผัวของข้าให้หมดเลย
- (ชาย) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าคอกแตงกวา
(ลูกคู่) ห่าบุญสิ่งใดจะไต่ร่วมหอกับแม่แตงกวา (ลูกคู่)
- (หญิง) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมเจ้าคอกแตงกวา
(ลูกคู่) ให้พี่โอมกันเสียให้ตายก็ไม่ได้กับคนชื่อแตงกวา

(ชาย) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย (ฮิ้ว) เหมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมกับใบผักเจด
 (ลูกคู่) บุณสมักรจึงหนอรักใคร่ อยากรอยู่ใกล้กับคนใส่แหวนเพชร
 (ลูกคู่) โอละเห เฮโอละชา ข้าเจ้าอะโอม เจ้ามะโอมเอ๋ย โอมเอ๋ย โอมข้า
 มีข้าวเป็นข้าวแกลค่า ใครให้มาข้าโอมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้ามะโอมเอ๋ย เหมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอมกับใบผักเจด
 (ลูกคู่) ให้พี่โอมให้เสียให้หายก็ไม่ได้กับคนใส่แหวนเพชร

ส่วนวนที่ 2

วิทยากร นางม้อย สีนุพพรหม
 นางละมัย แสนสุข
 นายไผ่ นกทอง

(ชาย) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เหมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยแจง
 (ลูกคู่) เหมือนเอ๋ยหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยแจง)
 ห่วงๆกับสิ่งใด จะไกร่วมหอกกับแม่คนนุ่งแดง (ลูกคู่) ชะโอละเห เอ๋ยเอละชา ชะข้า
 เจ้าโอม ว่าโอมละเหวยโอมละวา)
 กอดคนหลังกระทั้งคนหน้า สองมือก็คว้าโอมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เหมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยแจง (ลูกคู่
 เหมือนเอ๋ยหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยแจง)
 ห่วงๆไปเสียให้หาย เห็นจะไม่ได้หอกแม่คนนุ่งแดง (ลูกคู่) ชะโอละเห เอ๋ย
 เอละชา ชะข้าเจ้าโอม ว่าโอมละเหวยโอมละวา) ใยคนหลังกระทั้งคนหน้า
 ใครให้ให้มาโอมเอ๋ย

(ชาย) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เหมือนหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยไผ่ (ลูกคู่
 เหมือนเอ๋ยหนึ่งข้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยไผ่) ห่วงๆกับสิ่งใดหนอ จะไ
 ร่วมหอกกับแม่คนนุ่งลาย (ลูกคู่) โอละเห เอ๋ยเอละชา ชะข้าเจ้าโอม ว่าโอมละเหวย
 โอมละวา) รวบคนหลังกระทั้งคนหน้า รวบแล้วไม่ลาโอมเอ๋ย

- (หญิง) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยไผ่
(ลูกคู่) เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยไผ่) ห่วงชูไปเสียให้ตาย
เห็นจะไม่ได้หรอกแม่คนนุ่งลาย (ลูกคู่ ข้าโอดะเห่ เอ๋ยเอะละชา ชะข้าเจ้าโอม
ว่าโอมและเหวยโอมละวา) หน้าเสีย ๆ เหมือนแกล้ง ใครใช้ให้มาโอมเอ๋ย
- (ชาย) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยระกำ (ลูกคู่)
เสมือนเอ๋ยหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยระกำ) ห่วงชูด้วยสิ่งใด จะได้
รวมหอกกับแม่คนนุ่งคำ (ลูกคู่ ข้าโอดะเห่ เอ๋ยเอะละชา ชะข้าเจ้าโอม ว่าโอม
ละเหวย โอมละวา) ขอรักคนหลังกระทั้งคนหน้า ทุกคนที่มาโอมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยระกำ
(ลูกคู่ เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นเอ๋ยระกำ) ห่วงชูไปเสียให้ตาย
เห็นจะไม่ได้หรอกแม่คนนุ่งคำ (ลูกคู่ โอดะเห่ เอ๋ยเอะละชา ชะข้าเจ้าโอม
ว่าโอมละเหวย โอมละวา) ขอคนหลังกระทั้งคนหน้า ทุกคนที่มาโอมเอ๋ย
(นางจาร์ส พุทธรักษา)
- (ชาย) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นคาวเรือง
(ลูกคู่ เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นคาวเรือง) ที่ผูกสมักรักใคร่
ฉันอยากจะได้แม่คนนุ่งเหลือง (ลูกคู่ โอดะเห่ เอ๋ยเอะละชา ชะข้าเจ้าโอม ว่าโอม
ละเหวยโอมละวา) หน้าหน้ามีชั่วเหมือนถูกยั่วคำ ใครใช้ให้มาโอมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นคาวเรือง
(ลูกคู่ เสมือนเอ๋ยหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นคาวเรือง) ถึงพี่จะโอม
เสียให้สอม คงไม่ไ้พบหรือแม่คนนุ่งเหลือง (ลูกคู่ โอดะเห่ เอ๋ยโอดะชา ชะข้า
เจ้าโอม ว่าโอมละเหวย โอมละวา) หน้าเหมือนตรึก ที่ตักน้ำยา ใครใช้ให้มา
โอมเอ๋ย
- (ชาย) ข้าเจ้าโอมเอ๋ย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นมะกอก (ลูกคู่
เสมือนเอ๋ยหนึ่งช้างจะเข้ามาโอม มาโอมที่ต้นมะกอก) ที่ผูกสมักรักใคร่ พี่อยากจะได้
แม่คนนุ่งคอก (ลูกคู่ ข้าโอดะเห่ เอ๋ยเอะละชา ชะข้าเจ้าโอม ว่าโอมละเหวย

โถมละว้า) จับคนหลังกระหังคนหน้า สองมือก็คว่ำนมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะกอก (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะกอก) ถึงที่จะโถมเสีย มันก็ไม่ได้
 กับคนบุงคอก (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถมละเหวย โถม
 ละว้า) ทวิกันน้อย ๆ ห้อยหน้า ใครใช้ให้มาโถมเอย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะมพู (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะมพู) ที่ถูกสมักรักใคร่ ที่อยาก
 จะไต่กับแม่คนชื้อหนู (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถมละเหวย
 โถมละว้า) กอดคนหลังกระหังคนหน้า กอดแล้วก็ฉาโถมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้าง จะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะมพู (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะมพู) ถึงที่จะโถมเสียให้สอ
 คงไม่ได้พบกับคนชื้อหนู (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถม
 ละเหวย โถมละว้า) ถองคนหลังกระหังคนหน้า ถองแล้วก็ฉาโถมเอย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ) จะให้ทำอะไรอย่างไร
 ถึงจะได้นางมานอนกอด (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถม
 ละเหวย โถมละว้า) กอดคนหลังกระหังคนหน้า กอดทุกคนที่มาโถมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ) ถึงจะได้ไต่ที่เคนเขาเขี่ย
 ถึงจะได้เมียบกัที่เคนเขาออก (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถม
 ละเหวย โถมละว้า) ชอบตบคนหลังกระหังคนหน้า ตบทุกคนที่มาโถมเอย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอย เสมือนหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ (ลูกคู่
 เสมือนเอยหนึ่งช้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คันทะยสอ) หน้ญควยสิ่งใด จะได้
 รวมหอกับแม่คนสวย (ลูกคู่ ซาโอะละเห่ เอยเอละชา สะข้าเจ้าโถม ว่าโถมละเหวย

โถมสวาท) เอาขอเหนียวเกี่ยวเข้ามา เป็นเมียของข้าหมกเลย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นหน้าแว้งเหมือน
เออ เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยแว้ง ห่าบุญแต่สิ่งใดหนอ
(ข้า) จะไ้ร่วมหอกับแม่คนหนุ่มแน่น โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอย
โถมจำ รุกคนหลังกระทั้งคนหน้า รุกแล้วไม่ลาโถมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยแว้งเหมือน
เออ เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยแว้ง ห่าบุญไปเสียให้ตาย
มันก็ไม่ไ้กับคนนุ่งกาง โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถมเอย โถมจำ เอาหน้าเสีย ๆ
ไปเมียเขาค่า เขาใช้ให้มาโถมเอย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย จะเหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นอะไรเหมือน
เออ เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นอะไร ห่าบุญแต่สิ่งใดหนอ (ข้า)
จะไ้ร่วมหอกับแม่คนใหญ่ ๆ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอย โถมจำ
รุกคนหลัง กระทั้งคนหน้า รุกแล้วไม่ลาโถมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนเอยนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นอะไรเหมือน
เออ เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นอะไร ห่าบุญไปเสียให้ตาย มันก็
ไม่ไ้แม่คนใหญ่ ๆ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอย โถมจำ ทรกน้อย ๆ
หนอนา จะใช้ให้มาโถมเอย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขามเหมือน
เออ เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขาม ห่าบุญแต่สิ่งใดหนอ (ข้า)
จะไ้ร่วมหอแม่คนงาม ๆ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถมเอย โถมจำ รุกคนหลัง
กระทั้งคนหน้า รุกแล้วก็ลาโถมเอย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม ๆ ที่ต้นมะขามเหมือน เออ
เออ เอย นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขาม ห่าบุญไปเสียให้ตายมันก็ไม่ไ้
คนรูปงาม โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอย โถมจำ ทุบคนหลังกระทั้งคนหน้า
ทุบแล้วก็ลาโถมเอย

- (ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขามเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขาม ทำบุญแก้สิ่งใดหนอ
(ข้า) จะได้ร่วมหอ แม่คนทุกศว่า โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย
โถมจำ กอดคนหลังกระหังคนหน้า กอดแล้วก็ลาโถมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขามเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นมะขาม ทำบุญไปเสียให้ตาย
มันก็ไม่ไ้แม่คนทุกศว่า โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย โถมจำ
เอาหน้าเสีย ๆ ไปเมียเขาค่า เขาใช้ให้มาโถมเอ๋ย
- (ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นหน้าตาล เออ
เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยตาล ทำบุญแก้สิ่งใด หนอ (ข้า)
จะได้ร่วมหอ กับแม่ทุกบาน โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถมเอ๋ย โถมจำ จูบคนหลัง
กระหังคนหน้าจูบแล้วไม่ลาโถมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยตาล เหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นเอยตาล ทำบุญไปเสียให้ตาย ๆ
มันก็ไม่ไ้แม่คนทุกบาน โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย โถมจำ ตรีภน้อย ๆ
ใคร ใช้ให้มาโถมเอ๋ย
- (ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นกำบังเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นกำบัง ทำบุญแก้สิ่งใดหนอ (ข้า)
จะได้ร่วมหอกับแม่คนยศักดิ์ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย โถมจำ
จับคนหลังกระหังคนหน้า สองมือถักคว้านมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือน เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่
ต้นกำบังเหมือน เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่ต้นกำบัง ทำบุญไปเสีย
ให้ตายมันก็ไม่ไ้แม่คนยศักดิ์ โยละเห่ เย้ชาเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย โถมจำ
ตรีภน้อย ๆ (หนอยนา) เขาใช้ให้มาโถมเอ๋ย

(ชาย) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันหน้ากล้วยเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันเอยกล้วย ทัพพญ์แต่สิ่งโคหนอ
(ข้า) จะไกร่วมหอกับอีลุ่มคนสวย โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ
กอดคนหลังกระทั้งคนหน้า กอดแล้วไม่ลาโสมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือน เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่
ทันกล้วยเหมือน เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันเอยกล้วย
ทัพพญ์ไปเสียให้ตาย มันก็ไม่ไค้กับยายลุ่มรูปสวย โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม
เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ ทั่วกันน้อย ๆ หนอยนา เชาใช้ให้มาโสมเอ๋ย

(ชาย) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฉ่าเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฉ่า ทัพพญ์แต่สิ่งโคหนอ (ข้า)
จะไกร่วมหอกับแม่คนทุกอ้า โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ
จูบคนหลังกระทั้งคนหน้า จูบแล้วไม่ลาโสมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฉ่าเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฉ่า ทัพพญ์ไปเสียให้ตาย ๆ
มันก็ไม่ไค้กับคนทุกอ้า โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ ทั้บคน
หลังกระทั้งคนหน้าทั้บแล้วไม่ลาโสมเอ๋ย

(ชาย) ข้าเจ้าโสมเอ๋ยเหมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฝรั่งเหมือน เออ
เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฝรั่ง ทัพพญ์แต่สิ่งโคหนอ (ข้า)
จะไกร่วมหอกับคนชื่อหรั่ง โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ
ทั้บคนหลังกระทั้งคนหน้าทั้บแล้วไม่ลาโสมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เสมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฝรั่ง เหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ทันฝรั่ง ทัพพญ์ไปเสียให้ตาย มันก็ไม่ไค้
กับคนชื่อหรั่ง โยละเห่ เบ้ชา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ ทั้บคนหลังกระทั้ง
คนหน้า ทั้บแล้วก็ลาโสมเอ๋ย ๆ

- (ชาย) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือนนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ต้นชิงชัน เหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ต้นชิงชัน ทำบุญแต่สิ่งไหน (ข้า)
จะได้ร่วมหอกับนางยี่ขัน โยละเห่ เบ้ซา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ
ได้คนหลังกระทั้งคนหน้า ดิยแล้วก็ลาโสมเอ๋ย
- (หญิง) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เหมือนเอยนางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ต้นชิงชัน เหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสมที่ต้นชิงชัน ทำบุญไปเสียให้ตาย มันก็ไม่ได้
กับนางยี่ขัน โยละเห่ เบ้ซา ข้าเจ้าโสม เจ้าโสมเอ๋ย โสมจำ เอาหน้าเสีย ๆ
ไปเมียเขาค่า เขาใช้ให้มาโสมเอ๋ย
- (ชาย) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในอะไร (ข้า)
ณมาเป็นผู้นำ ทำความประเพณี แต่ชู้หญิงบวชชี่ ถ้าผู้ชายก็เอาไว้ใช้ (สร้อย)
- (หญิง) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
แม่จะโสมไปเสียให้ตาย มันก็ไม่ได้เข้าไปย่ำยี่ (สร้อย)
- (ชาย) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
ถ้าจะหาตุ๊กไปตีตัว ถ้าไม่เสียตัว ก็ต้องเสียชี่ (สร้อย)
- (หญิง) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
แถมจะโสมเสียให้ตาย มันก็ไม่ได้เอ๋ยมาจวบ... (สร้อย)
- (ชาย) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
มึงไม่ให้กูก็ไม่ว่า และมันมาทำกูไปหนึ่งที (สร้อย)
- (หญิง) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
พอเหลิมจะนอนกันเสียให้ตายมันก็ไม่ได้ เอ๋ยเข้ามาที (สร้อย)
- (ชาย) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมคอกคักชี่ (ข้า)
เอ๋ย แมกสิ้นหอมเหมือนคังควันรูป ขอให้คำจวบไปสักที (สร้อย)
- (หญิง) ข้าเจ้ามาโสมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโสมในคักชี่ (ข้า)
ให้แกโสมไปเสียให้ตาย มันก็ไม่ได้กิน หอ สระชี่ (สร้อย)

(ชาย) ข้าเจ้ามะโถมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโถมคอกคอกคอก (ข้า)
ขอให้ที่จับน้องสักฟอก ขอให้ที่กอกแม่เมียนสักที (สรวล)

(ชาย) ข้าเจ้ามะโถมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโถมใบคอก (ข้า)
ข้าเป็นหม้ายมาตั้งนาน นึกว่าให้ทานกับคอกสักที (สรวล)

(หญิง) ข้าเจ้ามะโถมเอ๋ย หน้าจะเหมือนหญิงชาย จะเข้ามาโถมใบคอก (ข้า)
เมียเป็นหม้ายมาหลายปี พ่อมดจะมาปี เอ๊ยไม่เป็นไร (สรวล)

สำนวนที่ 3

วิทยากร นายเฉลิม พิมพ์สวรรค์

นางฉึก เขียวทอง

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย จะเหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่หน้าคอกน้อย
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คอกน้อย หน้พญูแต่สิ่งโคหนอ (ข้า)
จะร่วมหอกับสาวน้อย ๆ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถมเจ้าโถมเอ๋ย โถมเจ้า จูบคน
หลังกระทั้งคนหน้า จูบแล้วไม่ลาโถมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย เหมือน เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่
คอกน้อยเหมือน เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คอกน้อย คุณพ่อ
ก็ควงพญูไปเสียให้ตายมันก็ไม่ได้กับแม่พญูน้อย ครัวน้อย ๆ (หม่อมมา) จะใช้
ให้มาโถมเอ๋ย

(ชาย) ข้าเจ้าโถมเอ๋ย จะเหมือนนางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คอกหน้าคอกเหมือน
เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโถม มาโถมที่คอกหน้าคอก หน้พญูแต่สิ่งโคหนอ (ข้า)
จะได้ร่วมหอกับคนเนื่อขุน โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโถม เจ้าโถมเอ๋ย โถมเจ้า
กอกคนหลังกระทั้งคนหน้า กอกแล้วไม่ลาโถมเอ๋ย

(หญิง) ข้าเจ้าโสมเอ๋ย เออ เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ต้นคูณ เออ
 เออ เออ นางข้างจะเข้ามาโสม มาโสมที่ต้นคูณ ทำบุญไปเสียให้ตาย
 มันก็ไม่ได้กับแม่คนนู่น ๆ โยละเห่ เย้ชา ข้าเจ้าโสมเอ๋ย โสมจำจะดูหน้าเสีย ๆ
 หรือเมียแก่ค่า เขาใช้มาโสมเอ๋ย

เพลงเกี่ยวข้าว

วิทยากร นายไผ่ นกทอง
 นายไพล่ ไร่ทองคำ
 นางม้อย สีนุพพรหม
 นางนกเล็ก นกทอง

สาเท็กหันสายพันที่ทวน รุ่งเวลาหรือมันที่จวน (ฮ้าไต้) แล้วหนา หังผู้หังดำดิกพลาต
 เผลอหลัง (ฮ้าไต้) ฉันทว่า ก็มันเป็นอย่างนี้เถอะหนาแม่สีชมพู ก็คนหังหรือคนกู (ฮ้าไต้)
 ที่มา เราก็กเริ่มเล่นกัน ตั้งแต่สองพันห้าร้อย ก็นับว่านานไม่น้อย (ฮ้าไต้) แล้วหนา ถ้าดิกข้าง
 หลังไป ก็ขออภัยให้กรรม นึกว่าท่านผู้ชม (ฮ้าไต้) เมตตา จะขออภัยหังผู้ใหญ่และเด็กทั้งไทย
 และเจ๊ก (ฮ้าไต้) ที่ไคมา

เป็นเพลงเกี่ยวข้าวของเราแน่ไซริ้ กูท่าจะเป็นของชาวไร่ (ฮ้าไต้) ชาวน้ำ หัง
 จังหวะจะโคนหรือต่างคนต่างร้อง ถ้าซาคทกบกร่อง (ฮ้าไต้) ร้องว่า ถ้าดิกข้างหลังไป ขอ
 อภัยให้กรรม นึกว่าท่านผู้ชม (ฮ้าไต้) เมตตา เล่นเพลงกันไปหรือเกี่ยวข้าวกันไป เสียใน
 กลางไร่ (ฮ้าไต้) กลางนา ถ้ามันดิกข้างหลังไปก็ให้อภัยเถิดหนา ท่านมาชมเอย (เออ เอย
 ชมเอย ถ้ามันดิกข้างหลังไปก็ให้อภัยเถิดหนา ท่านที่มาชมเอย)

สองคำก็เรียก สามคำก็เรียน ก็เสียงระฆังหมรมเพรียก (ฮ้าไต้) กลางนา ถ้าแม่น
 ว่าจะเล่น ขอให้มากลางวง นะแม่คิ้วโค้ง (ฮ้าไต้) ของข้า อย่าทำเอียงอายเออหนาว่าไม่
 เป็นเราก็คคนเคยเล่น (ฮ้าไต้) กันมา ถ้าแม่นเราไม่เล่นไม่หิว เขาจะว่าถือตัว (ฮ้าไต้)
 อย่างว่า เสียแรงเจ้าของงานเขามาวานว่า เสียเสียวแม่ตากลมเอย (เออ เอย กลมเอย
 เจ้าเอยของงานเขามาวานว่า เสียเสียวแม่ตากลมเอย

ชาย เออ เอย นะเจ้า (ฮ้าไต้) มากับที่มาร้อง น้องนางก็เพลิน น้องไม่ต้องเก้อเขิน

เอย เอย

หญิง ที่เจ้าเรามาถามมาสนทนา น้องไม่นั่งอยู่ข้า เออ เอย (ยูนน.....) ยกพานลูบ
 คันขึ้นมาสสนทนา (ข้า) น้องไม่นั่งอยู่ข้า เออ เอย เอย

ชาย เออ เอ้ย นะเจ้า (ฮ่าไฮ้) มากิน อยากจะเล่นกันจะไม่หง จะมาน้องถือตัวคือกัน
เสียแรงอาจารย์เขามาชวนให้ว่า น้องไม่นั่งอยู่ช้ำ (เออ เอ้ย เอ้ย ยูน...)

หญิง เออ เอ้ย เสียแรงอาจารย์เขามาชวนว่า (ช้ำ) น้องไม่นั่งอยู่ช้ำ เออ เอ้ย
เอ้ย

ชาย ได้ยินสุนทรน้องมาวอนเอ้ยไซ นึกชอบในใจ (ฮ่าไฮ้) ของช้ำ ฉันหรือพี่น้องหรือ
นางน้องก็เก่งหรือแม่สกุลหรืองามเกิน (ฮ่าไฮ้) ของช้ำ เขามาชอบ เขามาแคง
งามทั้งงามจริงเท่ากันแม่ผู้หญิง (ฮ่าไฮ้) ของช้ำ แค่อวดงค่าพูด น้องก็อวดดังปลา (ช้ำ)
นึกชอบในอารมณ์ เออ เออ เอ้ย เอ้ย ลม (ฮ่าไฮ้) เอ้ย

หญิง เออ เอ้ย นะเจ้า นางฟ้ามาเรียก เสียงน้องก็ชวนมาทอเพียงวัน (ฮ่าไฮ้)
ทำไมไม่ใช่คนอื่นจะไค่ตีนไค่แต่ง ไม่ใช่มอญไซแซก (ฮ่าไฮ้) ถ้ามา ถ้าจะมาแข่งกันร้อง
จะร้องจะว่าไ้หมาสั๊กหาค่าเอ้ย ค่าเอ้ย เอ้ย เอ้ย จะแข่งใจร้อง ลอใจว่า (ช้ำ)
จะไค่สั๊กหาค่าเอ้ย

ชาย ในใจของพี่ ใจก็ของฉัน เชียวนะแม่สุวรรณ (ฮ่าไฮ้) เอาว่าพี่ไค่ทอประสมตัวน้อง
พี่ไค่อยากลอง (ฮ่าไฮ้) ฟังว่า จะมาชวนแม่หนู มาเป็นคู่ปรึกษา นึกชอบในอารมณ์เอ้ย
เอ้ย เอ้ย ลมเอ้ย จะมาชวนแม่หนู มาเป็นคู่ปรึกษา (ช้ำ) นึกชอบในอ เอ้ย รมณ์เอ้ย

หญิง เออ เอ้ย นะเจ้า (ฮ่าไฮ้) ฟังว่า พี่จะมารักเอ้ยมาไค่ ฮันตัวนะก็ใหญ่
หลายอย่าง เหมือนกับน้องที่ร้อยผู้หญิง เอ้ย (หันหน้ามาทางนี้ รูปที่เห็นจะไค่
จะหลงว่ากันมันแพงกันละเว้ย) มันเสียนานหลาย จะเอมมีคมาพัน ถึงจะเอาชวานมาไค่
มันจะเหลือแต่กุนอยู่ที่กันกะลาเขียวละมั้ง ทอคานางเอ้ย (ยูน...) มันจะเหลือแต่
กุนอยู่ที่กันกะลา (ช้ำ) เชียวละมั้งไค่หมา เอ้ยมอญเอ้ย

ชาย ได้ยินสุนทร น้องว่าวอนเอ้ยไซ นึกชอบในใจ (ฮ่าไฮ้) คังว่า จะไค่ทอลอง
กระพุกุหนอย พันเข้าเมเจน้อย (ฮ่าไฮ้) กูนา แล้วพาทางนางคงเหมือนพรานจิ้งในหม
จะไปเป็นหมจอนใหญ่(ฮ่าไฮ้) เลยมา มาชวนนวลน้องมาเป็นคู่ของใส่ เชียวนะแม่
สุวรรณ (ฮ่าไฮ้) ของช้ำ ก็มันเป็นอย่างนั้น สายใจจงมา หอมตงส่งคอก (ฮ่าไฮ้)

ฟังว่า แม่ภูมรินสวยเอ๋ย (อีหน้าควายหุ่ย ดินหน้ามาทางนี้ รุบที่ไปทางอื่น) แม่ภูมริน
จะบินเคล้าคสังเกสร (ฮ้าไฮ้) พอกลิบส่งกลิ่นภูมรินไม่ลา เสียคายแม่ตากลมเอ๋ย
เอ้อ เอ้อ กลมเอ๋ย น้องแหกกลีบส่งกลิ่นภูมรินไม่ลา เสียเที่ยวแม่ตากลมเอ๋ย

หญิง เอ้อ เอ้อ นะเจ้าฟังว่า มาถึงจะมาฟังพา นะทั้งสองอย่างหนักอยู่หนา แผลงภู
บินอยู่เคล้าคสังเกสร (ฮ้าไฮ้) หังช้า พอลิ้นรสนมคกลิ่น ภูมรินจะลา เชียวนะมึงอาย
หมามอญเอ๋ย

ชาย หังคำสายของพี่ น้องคำใจพี่ (ฮ้าไฮ้) ฟังว่า บอกว่ารักน้องยาซึกหน้าเป็นเชียวนะ
แม่เนื้อเย็น (ฮ้าไฮ้) ของช้า หัวจิตหัวใจ หรือว่ากายที่เหว หรือไม่สมคะเน (ชะ ช้า
ชะ) หังว่า เมื่อฉันมาแลเห็นไผ่มันเจมน้ำตากระเด็น (ฮ้าไฮ้) มองหน้า ถึงไม่มีผล
มันก็ไม่มีแรงมีเรี่ยว ชายมันก็ตามกันเกลียว (ฮ้าไฮ้) ฟังว่าไผ่ยังมีผิว เหมือนยังมี
พระภูมิ ไปไหนจะไค้คุ้ม (ฮ้าไฮ้) กันมา เจ็บไข้พอใหญ่โตก็ จะไค้ปากผี (ฮ้าไฮ้)
กันมา จะเคี้ยวยาพิษ จะไค้ฟันยาให้ ก็อยู่กับแม่ยาย (ฮ้าไฮ้) ปลายนา จะไค้ช่วยกัน
ทำ หังคำที่บอก หอมคองส่งคอก (ฮ้าไฮ้) ความป๋าให้แม่เนื้อเย็นจงเอ็นคุหนา เสียเที่ยว
แม่ตากลมเอ๋ย เอ้อ เอ้อ กลมเอ๋ย ให้แม่เนื้อเย็น จงเอ็นคุพี่ยา เสียเที่ยวแม่ตากลมเอ๋ย

หญิง เอ้อ เอ้อ นะเจ้า (ฮ้าไฮ้) ฟังว่า จะมารักถ้อยน้องเอ๋ย คนจะเข้ย (ฮ้าไฮ้)
พูดจา ลูกฉันน้องอยากจะมี ก็ยังหาคนที่ไม่ไค้จา (ชะแม่ชะ) ลูกหนึ่งมันก็ไม่มอง
ลูกสอง (ฮ้าไฮ้) ไม่มา ถ้าใครเชื่อพ่อเมือง มันจะเบสือมึงคงา เสียแล้วพ่อตา
กลมเอ๋ย

บทจาก

ชาย จะจากกันแน่ไกลน้องเอ๋ย สองมือประคอง (ฮ้าไฮ้) น้องไว้ ศีวน้องนี้ตัวที่แสนรัก
เป็นลงก็มาจาก (ฮ้าไฮ้) กันไป จากกันวันนี้ จะพบกันที่วันไหน แม่สุกเสียคายจริงเอ๋ย
(ลูกคู่รับช้า)

หญิง แสนเสียกายอาศัยรักเอ๋ย พ่อคุณเอ๋ยมาจาก (ฮ้าไฮ้) กันไป ตอนเช้าว่ารัก ตอน
เป็นมาจาก (ฮ้าไฮ้) กันไป มาทรงโศกาน้ำตาไหลเขามาจากน้องไปเสียแล้วเอ๋ย
(ลูกคู่รับซ้ำ)

หญิง เอ๋ยพ่อหญิงเป็นใหญ่ ตอนเช้าก็ว่ารัก ตอนเป็นมาจาก (ฮ้าไฮ้) น้องไป คิด ๆ
ขึ้นมาพระชอนาหลังไหล หิ้งน้ำตาบนก็ไหลหลัง หิ้งน้ำตาล้าง (ฮ้าไฮ้) ไม่กล้าได้
มันถึงขึ้นอิงปริบ อิงขมิบนิ่งไหล ไม่รู้จะทำอย่างไรเอ๋ย (ลูกคู่รับซ้ำ)

ชาย สองมือประคองน้องที่เอ๋ย (ลูกคู่ทูลูกคู่ให้มึงกับกูไต่กัน พ่อเพลงกับแม่เพลงไต่กัน
เองข้างมัน) สองมือประคองน้องที่ใจคอไมตรี (ฮ้าไฮ้) แลยใจ ว่าเคยเห็นหน้า
กันอยู่หัด ๆ น้องเฝ้าพอสัก (ฮ้าไฮ้) กันไป หุโห้หุหุดังอนิจจังเมื่อเป็นมาจากกัน
เย็น ๆ (ฮ้าไฮ้) ไปได้ ที่นี้เป็นห่วง เอ๋ย หวงหวง อยู่กับน้องแม่พวง (ฮ้าไฮ้)
มาลัย โอ้แม่แก้วหอมไม่ปลงใจ เห็นจะจากกันเย็น ๆ (ฮ้าไฮ้) ไม่ได้ หันหน้ามา
หาน้องเพื่อปรึกษาปรองคอง(ฮ้าไฮ้) ในใจ อย่าเพิ่งจากกันเชือกไหนวันนี้ ไป
เสียหนอแม่ที่ (ฮ้าไฮ้) อาศัย ไปจากวันอื่นนะแม่ขึ้นหัวใจ เสียเที่ยวแม่สายทองเอ๋ย
(ลูกคู่รับซ้ำ)

หญิง หญิงเอ๋ยแม่หญิงเป็นใหญ่ มาจากตัวน้องให้จิตใจมีหมอง (ฮ้าไฮ้) วุ่นวาย ฉันทมา
กินข้าวก็ไม่องคอง เสมอพ่อช่อ (ฮ้าไฮ้) มะไฟ เคี้ยวข้าวก็แข็งเคี้ยวปลาแห้งโงน
ผอง ไม่เห็นหน้ากลืนลง (ฮ้าไฮ้) เมื่อไร เวรกรรมก็ให้พามา นั้นเป็นวาสนา (ฮ้าไฮ้)
ทำไว้ ก่อพระทรายไว้แปดหมื่นสี่พัน ฝนตกชะดิน (ฮ้าไฮ้) ละลาย หิ้งบุญก็ทำทั้งกรรม
ก็สร้าง ยังไม่จบอ้าง (ฮ้าไฮ้) กันได้ คิด ๆ ขึ้นมาน้ำตาไหลเขามาจากน้องไปเอ๋ย
แล้วเอ๋ย (ลูกคู่รับซ้ำ)

ชาย แสนอาศัยเสียกายรัก เย็นลงก็มาจาก (ฮ้าไฮ้) กันไป นึกขึ้นมาน้ำตาที่ย้อย เออ
หนอยอกสร้อย (ฮ้าไฮ้) แก่นใจ จะจากกันแน่จะไกลกับแน่ ไปเสียหนอแม่แพร
(ฮ้าไฮ้) สีโผ หยุคโหนข้อมือเอ๋ย (หันหน้ามาทางนี้รูปที่ก็จะเว้ย หันหน้าไปทาง
โน้นนั่นมันกันเขาหอกโวย อย่าหลงว่าแก้วถูกแค้นเข้าหอกเว้ย) หุโห้หุหุดัง

อนิจจังเปื้อน เป็น มาจากกันตอนเย็น (ฮ้าไ้) จนไ้ จะจากกันแนจะไกลกันแนไป
ละหนอแม่แพร (ฮ้าไ้) สีโพด ฝากกระบอกแหวนกัน ไปสีกคนละใบ หั่งลูกคู่หั่งนาย
เพลงเฮย. (ลูกคู่รับซ้ำ)

เพลงเต้นกำรำเคียว

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง
 นางม้อย สีนุทพรหม
 นายไผ่ นกทอง

เพลงมา

- (ชาย) มาเด็กเอ๋ย เอ๋ยละแม่มา มาหรือมาแม่มา มาเต้นกำรำเคียว ที่ในอัน
 นานี้เอ๋ย (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย มาเต้นกำรำเคียว ที่ในอันนานี้เอ๋ย
- (ชาย) มาเด็กเอ๋ย ที่เรียกน้องก็อย่าเป็น ที่เชิญน้องก็อย่าช้า จวนเวลาได้เวลา
 ให้ลูกขึ้นมาวงเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย จวนเวลาได้เวลา ให้ลูกขึ้นมาวงเอ๋ย
- (ชาย) มาเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาแม่มา ถ้วนจบกระไรครบสาม ขอเชิญแม่จามลูกขึ้นมา ที่หอสมอ
 รอท่า ให้ลูกขึ้นมาวงเอ๋ย (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย ที่หอสมอ รอท่า ให้ลูกขึ้นมาวงเอ๋ย
- (หญิง) มาแล้วเอ๋ย เอ๋ยลาพ่อมา มาหรือมาพ่อกับมา พ่อแมคคนกกระหา น้องก็มาแล้ว
 เอ๋ย (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย พ่อแมคคนกกระหา ถ้วน้องก็มาแล้วเอ๋ย

เพลงไป

- (ชาย) ไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาแม่ไป ไปหรือไปแม่ไป ชมนกกันที่ในป่า มาชมพฤษาใน
 ไทร ชมละมั่งกว้างทราย เรไรครวญเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย ชมละมั่งกว้างทราย เรไรครวญเอ๋ย
- (หญิง) ไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาพ่อไป ไปหรือไปพ่อกับไป ชมนกกันที่ในป่า มาชมพฤษาใน
 ไทร เคนขยิกจิกไหล่ ตามกันที่ชายไร่เอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย เคนขยิกจิกไหล่ ตามกันที่ชายไร่เอ๋ย

เพลงเคิน

- (ชาย) เคินเด็กเอย เอ๋ยลาแม่เคิน เคินหรือเคินแม่เคิน ที่ลุ่มกระไรคุ้มบ่อ
ส่วนน้องก้อย่าทอดทิ้งเคิน จะพานวลน้องไปท่องทะเลเนิน ชมเล่นให้เพลินใจเอย
- (หญิง) เคินเด็กเอย เอ๋ยลาพ่อเคิน เคินหรือเคินพ่อเคิน หนทางก็เนิ่น เป็นเนิน
ระเคิน ต่างคนต่างเคินไปเอย
- (ลูกคู่) เอ้อเอ๋ยวงเอย หนทางก็เนิ่น เป็นเนินระเคิน ต่างคนต่างเคินไปเอย

เพลงรำ

- (ชาย) เอ๋ยรำไปเด็กเอย เอ๋ยลาแม่รำ รำหรือรำแม่รำ รำคิยกระไรรำดี (ซ้ำ)
หมั่นแต่สีกอกคำสาวบ้านเหนือเข็วรำว่า น้องช่างรำดีเอย
- (ลูกคู่) เอ้อเอ๋ยวงเอย สาวบ้านเหนือเข็วรำว่า น้องช่างรำดีเอย
- (หญิง) รำไปเด็กเอย เอ๋ยลาพ่อรำ รำหรือรำพ่อรำ รำเด็กพ่อรำ มหานงส์ทรงคำ
ต่างคนต่างรำไปเอย
- (ลูกคู่) เอ้อเอ๋ยวงเอย มหานงส์ทรงคำ ต่างคนต่างรำไปเอย

เพลงปิ่น

- (ชาย) เอ๋ยปิ่นไปเด็กเอย เอ๋ยลาแม่ปิ่น ปิ่นหรือปิ่นแม่ปิ่น งามประโลมโฉมฉิน ต่างคน
ต่างปิ่นไปเอย
- (ลูกคู่) เอ้อเอ๋ยวงเอย งามประโลมโฉมฉิน ต่างคนต่างปิ่นไปเอย
- (หญิง) เอ๋ยปิ่นไปเด็กเอย เอ๋ยลาพ่อปิ่น ปิ่นหรือปิ่นพ่อปิ่น ปิ่นเด็กพ่อปิ่น มหานงส์ทรงศีล
ต่างคนต่างปิ่นไปเอย
- (ลูกคู่) เอ้อเอ๋ยวงเอย มหานงส์ทรงศีล ต่างคนต่างปิ่นไปเอย

เพลงร่อน

- (ชาย) เอ๋ยร่อนไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาแม่ร่อน ร่อนหรือร่อนแม่ร่อน ชนคิ้วแม่ช่างลา
 ชนตาแม่ช่างงอน สาวบ้านเหนือเจ้าละคร แม่ช่างร่อนทีเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย สาวบ้านเหนือเจ้าละคร แม่ช่างร่อนทีเอ๋ย
- (หญิง) เอ๋ยร่อนกันเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาพ่อร่อน ร่อนหรือร่อนพ่อร่อน พ่อเล็บมือยาวชาว
 ฉะฮอนพอสางร่อนทีเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย พ่อเล็บมือยาวชาวฉะฮอน พอสางร่อนทีเอ๋ย

เพลงแด

- (ชาย) เอ๋ยแดไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาแม่แด แดหรือแดแม่แด จะลงกัหนองไหนด จะไป
 หนองไหนด นกเป็ดน้ำไซ้แทน ค่างคนค่างแดไปเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย นกเป็ดน้ำไซ้แทน ค่างคนค่างแดไปเอ๋ย
- (หญิง) แดไปเด็กเอ๋ย เอ๋ยลาพ่อแด แดเด็กแดพ่อแด นกเป็ดน้ำไซ้แทน ค่างคนค่าง
 แดไปเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย นกเป็ดน้ำไซ้แทน ค่างคนค่างแดไปเอ๋ย

เพลงยัก

- (ชาย) เอื่อยักไปเด็กเอ๋ย เอื่อยลาแม่ยัก ยักหรือยักแม่ยัก ยักตีนกระไรคึกกัก ยักลิก
 กระไรคึกกัก (ล่อคำ) ชะฉ่า ชะฉ่า ชักฉ่า เอวจะโจะหิงกระพอมหิง(ซ้ำ) จีบรว
 ชีควาย กระต่ายชีฉิง เอวจะโจะหิงกระพอมหิง ยักตีนกระไรคึกกัก ยักลิกกระไรคึกกัก
 แม่หงส์ทองน้องรัก ยักให้หมควงเอ๋ย
 (ลูกคู่) เออเอ๋ยวงเอ๋ย แม่หงส์ทองน้องรัก ยักให้หมควงเอ๋ย

- (หญิง) เอ๋ย^๑ยักไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๑ลา^๓พ่อยัก^๔ ยัก^๕หรือ^๖ยัก^๗พ่อยัก^๘ ยัก^๙ขึ้น^{๑๐}ตึก^{๑๑}กึก^{๑๒} ยัก^{๑๓}ลึก^{๑๔}กระ^{๑๕}ไร
ตึก^{๑๖}กึก^{๑๗} พอง^{๑๘}หงส์^{๑๙}ทอง^{๒๐}น้อง^{๒๑}รัก^{๒๒} ยัก^{๒๓}ให้^{๒๔}ถูก^{๒๕}เพลง^{๒๖}เอ๋ย
(ลูก^{๒๗}คุณ^{๒๘}) เออ^{๒๙}เอ๋ย^{๓๐}วง^{๓๑}เอ๋ย พอง^{๓๒}หงส์^{๓๓}ทอง^{๓๔}น้อง^{๓๕}รัก^{๓๖} ยัก^{๓๗}ให้^{๓๘}ถูก^{๓๙}เพลง^{๔๐}เอ๋ย

เพลง^๑ของ

- (ชาย) ข้อง^๑ไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๓ลา^๔แม่^๕ข้อง^๖ ข้อง^๗หรือ^๘ข้อง^๙แม่^{๑๐}ข้อง^{๑๑} นุก^{๑๒}พง^{๑๓}กระ^{๑๔}ไร^{๑๕}แกร^{๑๖}ก^{๑๗}แกร^{๑๘}
สอง^{๑๙}มือ^{๒๐}ก็^{๒๑}แหวก^{๒๒}นัย^{๒๓}ตา^{๒๔}ก็^{๒๕}มอง^{๒๖} (ข้า^{๒๗}) เจอ^{๒๘}ฝูง^{๒๙}ซึ่ง^{๓๐}อง^{๓๑} เราก^{๓๒}ก็^{๓๓}ข้อง^{๓๔}ปิง^{๓๕}เอ๋ย
(ลูก^{๓๖}คุณ^{๓๗}) เออ^{๓๘}เอ๋ย^{๓๙}วง^{๔๐}เอ๋ย เจอ^{๔๑}ฝูง^{๔๒}ซึ่ง^{๔๓}อง^{๔๔} เราก^{๔๕}ก็^{๔๖}ข้อง^{๔๗}ปิง^{๔๘}เอ๋ย
(หญิง) ข้อง^๑ไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๓ลา^๔พ่อย้อง^๕ ข้อง^๖หรือ^๗ข้อง^๘พ่อย้อง^๙ นุก^{๑๐}พง^{๑๑}กระ^{๑๒}ไร^{๑๓}แกร^{๑๔}ก^{๑๕}แกร^{๑๖}
สอง^{๑๗}มือ^{๑๘}ก็^{๑๙}แหวก^{๒๐}นัย^{๒๑}ตา^{๒๒}ก็^{๒๓}มอง^{๒๔} เจอ^{๒๕}ฝูง^{๒๖}ซึ่ง^{๒๗}อง^{๒๘} ข้อง^{๒๙}ไป^{๓๐}กิน^{๓๑}ตัว^{๓๒}เอ๋ย
(ลูก^{๓๓}คุณ^{๓๔}) เออ^{๓๕}เอ๋ย^{๓๖}วง^{๓๗}เอ๋ย เจอ^{๓๘}ฝูง^{๓๙}ซึ่ง^{๔๐}อง^{๔๑} ข้อง^{๔๒}ไป^{๔๓}กิน^{๔๔}ตัว^{๔๕}เอ๋ย

เพลง^๑บาง

- (ชาย) บ้าง^๑ไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๓ลา^๔พอย่าง^๕บ้าง^๖หรือ^๗อย่าง^๘พอย่าง^๙ เจอะ^{๑๐}เสือ^{๑๑}ที่^{๑๒}จะ^{๑๓}ปิง^{๑๔}
เจอะ^{๑๕}กระ^{๑๖}หิง^{๑๗}ที่^{๑๘}จะ^{๑๙}บ้าง^{๒๐} ไม่ว่า^{๒๑}เนื้อ^{๒๒}เสือ^{๒๓}เนื้อ^{๒๔}ช้าง^{๒๕} บ้าง^{๒๖}ให้^{๒๗}เค็ม^{๒๘}ข้า^{๒๙}เอ๋ย
(ลูก^{๓๐}คุณ^{๓๑}) เออ^{๓๒}เอ๋ย^{๓๓}วง^{๓๔}เอ๋ย ไม่ว่า^{๓๕}เนื้อ^{๓๖}เสือ^{๓๗}เนื้อ^{๓๘}ช้าง^{๓๙} บ้าง^{๔๐}ให้^{๔๑}เค็ม^{๔๒}ข้า^{๔๓}เอ๋ย
(หญิง) บ้าง^๑ไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๓ลา^๔พอย่าง^๕ บ้าง^๖หรือ^๗อย่าง^๘พอย่าง^๙ พอน^{๑๐}ก^{๑๑}บุง^{๑๒}ลาก^{๑๓}หาง^{๑๔}
ช้าง^{๑๕}โย^{๑๖}น^{๑๗}วง^{๑๘}เอ๋ย
(ลูก^{๑๙}คุณ^{๒๐}) เออ^{๒๑}เอ๋ย^{๒๒}วง^{๒๓}เอ๋ย พอน^{๒๔}ก^{๒๕}บุง^{๒๖}ลาก^{๒๗}หาง^{๒๘} ช้าง^{๒๙}โย^{๓๐}น^{๓๑}วง^{๓๒}เอ๋ย

เพลง^๑ทอง

- (ชาย) ทอง^๑ไป^๒เด็กเอ๋ย เอ๋ย^๓ลา^๔แม่^๕ทอง^๖ ทอง^๗หรือ^๘ทอง^๙แม่^{๑๐}ทอง^{๑๑} มี^{๑๒}ชาย^{๑๓}ก็^{๑๔}จ้อง^{๑๕} ทอง^{๑๖}ให้^{๑๗}
ถูก^{๑๘}ออก^{๑๙}เอ๋ย
(ลูก^{๒๐}คุณ^{๒๑}) เออ^{๒๒}เอ๋ย^{๒๓}วง^{๒๔}เอ๋ย มี^{๒๕}ชาย^{๒๖}ก็^{๒๗}จ้อง^{๒๘} ทอง^{๒๙}ให้^{๓๐}ถูก^{๓๑}ออก^{๓๒}เอ๋ย

(หญิง) ตอ^งไป^เดิ^คเอ^ย เอ^ยลา^พอ^ดอ^ง ตอ^งห^รือ^ดอ^งพ^ออ^ดอ^ง ไ^คร^ที^กก^ล้า^มา^ดอ^ง
 จะ^ไท^นก^ระ^บอ^งที^{เอ}ย

(ลูก^คู) เอ^อเอ^ยว^งเอ^ย ไ^คร^ที^กก^ล้า^มา^ดอ^ง จะ^ไท^นก^ระ^บอ^งที^{เอ}ย

เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด

เพลงเชิญผี

วิทยากร	นางนกเล็ก	นกทอง
	นางม้อย	สินสุทรม
	นางละม้าย	แสนสุข
	นายไสว	จันทร์ชาติ
	นายไป๋	ไร้ทองคำ
	นายชม	จันทร์ฤทธิ์

เพลงเชิญผีเจ้าเซ็น

เจ้าเซ็น เจ้าเซ็นผู้ประเสริฐ ผู้ล้าเสิศเกิดในโอภา เจ้าเซ็นเจ้าเซ็นเมียมมา
โครปผ้าให้เมียช้านอน ฝันละไว้ย ฝันละวา ฝันไม่ได้โตไม่ลงมา

เพลงเข้าฝันนางควาย

ฮีนางควายเอ๋ย นางควายหางคอก ขยอกเป็นแป้ง จีบหางควายนี้ว จีบคิ้วควาย
โยก อ้ายควายขึ้นโคก ฝนตกชะระ ๆ แม่นายหนูแยะ

ฝันนางกะลา

โชก โชก มามา กะลากันถ่วง โชก โชก มามา กะลากันถ่วง

เพลงเข้านางข้าง

ส่วนที่ 1

นางข้างเอ๋ย มาตกเต้าร้าง ข้างกินใบไม้ รวักินหญ้า หนาก็คสสคโค พ้อข้างตัวใหญ่
นกขมิ้นเหลืองอ่อน อ่อนละเว้ย อ่อนละวา อ้ายทูนสายสาย อ้ายฉายฉาแมะ ฅมื่อเฒาะแยะ
กระโจนพริ้ม กระโจนพริ้ม

ส่วนที่ 2

นางข้างเอ๋ย มาตูลเต้าร้าง อ้ายข้างกินใบไม้ อ้ายรวักินหญ้า หนาก็คสสคโค
อ้ายข้างคัมไซ ขมิ้นเหลืองอ่อน ข้างมาแล้ววอย มาแล้ววา มาเสียจากใบไม้ เห็นรอยโท ๆ
มาเคี้ยวใบโพ เคี้ยวอ่อม ๆ อ้ายนางข้างเอ๋ย

ส่วนที่ 3

นางข้างเอ๋ย มาตกเต้าร้าง ข้างกินใบไม้ รวักินหญ้า หนาก็คสสคโค ข้างคังไซ
นกขมิ้นเหลืองอ่อน อ้ายจงอารี อ้ายสีทาสัน อ้ายจันทรฉาแมะ หักไม้เปาะแปะ กระโจนปืม
กระโจนปืม ฅมาละวอย ฅมาละวา ฅมาไม้ไค้ไค้ไม้ฉงมา

ส่วนที่ 4

นางข้างเอ๋ย พ้าทพริ้อ ๆ มาบือไม้ไซ มาแก่ไหน มาแก่ป้า มิงวางมิงา
หนาก็คสสคโค อ้ายข้างคัมไซ นกขมิ้นเหลืองอ่อน อ่อนละเว้ย อ่อนละวา อ้ายจันทรจะฉะแมะ
หักไม้เฒาะแยะ กระโจนครี๊ม กระโจนครี๊ม

เพลงเข้านางไซ

ส่วนที่ 1

นางไซเอ๋ย จะเข้านางนอก หรือจะออกงานใน จะอยู่หรือจะไป เสียในโกศฟ้า
ไปศกไม้ม่า หวังว่าจะसानไซ

ส่วนที่ 2

ไซเอ๋ยไซ ขอเชิญองมา เข้าทางควงใจ จะเข้าทางนอก หรือจะไปเสียในไซว่คว่า
ไปศกไม้ม่า หวังว่าจะसानไซ เอาเครือเถาวัลย์ มาพันเข้าไว้ เจ้าขอมาสย นางไซ
เจ้าไซเอ๋ย

เพลงเชิญนางคัง

ส่วนที่ 1

นางคังเอ๋ย เข้าป่าระหง เข้าคังไม้พมมาก เขารากไม้แดง แสงแสงเม่า
กระคังผักข้าว อ่อนลง ๆ อ่อนลงพริ้ม ๆ อ่อนลงพราย ๆ มาชนคันทราย มาให้นางคัง

ส่วนที่ 2

นางคังเอ๋ย เข้าป่าระหง เข้าคังไม้พมมาก เขารากไม้แดง กระทั่งแสงเม่า
กระคังผักข้าว ใ้หมาลิด ๆ ใ้หมาสาย ๆ มาชนคันทราย มาให้นางคัง

ส่วนที่ 3

นางคังเอย เข้าป่าระหง เข้าคังไม้มาก เข้ารากไม้แดง แขนงแมงเมา
กระตังผักข้าว อ่อนลงโร ๆ เจ้าน้อยกินปลา อ้ายย่ำคันคำ ลงมาเล่นน้ำ ทะเลพาไป ไ้เหล้า
สองไห ไ้กระเทียมสองหัว ไ้เบียร์สองตัว อ้ายขุนศึกลอง ขุนหมากก็ร้อง ขุนพลก็ร้อง อ้าย
แก้วหวานทองร้องให้ร้องไห้ เช็ดหน้าเช็ดตา

ส่วนที่ 4

นางคังเอย ขอเชิญลงกรก ขอเชิญลงสาก ชาวน้อยเพรา กินผักกินปลา กินหญ้า
เป็นคำ บิอง เล่นน้ำทะเลพาไป ไ้เหล้าสองไห ไ้กระเทียมสองหัว ไ้เบียร์สองตัว
ห่อเล่นที่ช่อง ขันหมากก็ร้อง ขันพลก็ร้อง อ้ายปากเข็มทอง คะนองเส็กนา บิองมาแล้วว้ย
บิองมาแล้วว้า บิองมาไม้ไ้ ไ้ไม้ลงมา บิองมาไม้รอก ถอกไม้ลงมา ให้น้ำท่วมนา
เกี่ยวหน้านางคัง กระแทกเสาธง กระตังผักข้าว อ่อนลง ๆ

เพลงเชิญนินางปลา

ส่วนที่ 1

นางปลาเอ้ย ขอเชิญเจ้ามา เจ้ามาเลี้ยงลูก งานไหนหนัก เราไม่ให้เจ้าดู
เชิญเจ้ามาเลี้ยงลูก เด็ดแม่นางปลาเอ้ย

ส่วนที่ 2

นางปลาเอ้ย จงมาเลี้ยงน้อง งานหนักก็ไม่เอา งานเมาก็ไม่ต้อง เจ้าจงมา
เลี้ยงน้อง เด็ดนางปลาเอ้ย

เพลงเชิญนางมุ้งกี

ส่วนที่ 1

นางมุ้งกีเอ๋ย แรกเริ่มเดิมที นางวสีก็เป็นเจ้า ตักไม้ฉำเล็ก จักตอกก็ยาววี
 สานกระชังไค้กรังวง ขอบโค้งงามดี ทองคำฉำเล็ก จะเข้ามาเกิดในมุ้งกี หามคอน
 ระย้อยระยัย สวาน้อยก็ขวัญใจดี ขอเชิญนางมุ้งกี มาเล่นกับพี่ไม่เป็นไร

ส่วนที่ 2

นาเอียนนารี แรกเริ่มเดิมที นารีก็นางเจ้า ตักไม้ฉำเล็ก จักตอกก็ยาววี
 สานขอบทั้งไค้กรังวง ขอบทั้งงามดี ทองคำฉำเล็ก เกิดนางมุ้งกี หามคอนพยอมพยับ
 นองรักว่าใจดี ขอเชิญนางมุ้งกี มาเล่นกับพี่เป็นไรเอ๋ย

เพลงเชิญนางสาก

ส่วนที่ 1

นางสากเอ๋ย เข้มแม่เข้ม น้ำอ้อยไม่หวาน เอน้ำตาลเข้ามาเค็ม ประทัดสองคอก
 ทำไมไม่บอกแต่เค็ม

ส่วนที่ 2

นางครกนางสาก ปลาตะเพียนปลาตะพาก กระจายลอยช้อน ชะโชนเนื้อช้อน
 ลอยช้อนแม่ย่านาง

ส่วนที่ 3

นางครกเอ๋ย นางครกนางสาک ปลาตะเพียนปลาตะพาก กระทบลอยช้อน
ปลาตะไคร้เอ๋ย กระทบแม่เอ๋ย ฯ

ส่วนที่ 4

อ้ายฉางเอ๋ย มาเข้ามาไวไว เอ๋ย ฯ อ้ายฉางเอ๋ย เข้ามาไว ฯ อ้ายฉางเอ๋ย
มาเข้านางสาک เอ๋ย ฯ อ้ายฉางเอ๋ยมาเข้านางสาک

ส่วนที่ 5

เอ๋ย ฯ ๓ ฉางเอ๋ย มาเข้านางสาک ยี่ไม่เข้าเอาไม้แพะคา

เพลงเชิญฉางสู่

ส่วนที่ 1

นางสู่เอ๋ย สู่ปลาในห้วย สู่ปลาในหนอง ผนกกฟ้าร้อง กระทบแม่เอ๋ย ฯ

ส่วนที่ 2

นางสู่เอ๋ย สู่ปลาในหนอง สู่ปลาในคลอง กระทบแม่เอ๋ย ฯ แรกเริ่มเดิมที
ให้ท้าววิไลพาไปคไม้ไผ่ ช้า ๆ ที่หนองไทร โอละซ้าที่หนองไทรเอ๋ย มาแล้วจะแฉะจะเวียน
เจ้าสร้อยจุกเทียนมาลัย เจ้าสร้อยมาลัยของแม่เอ๋ย เอ๋ยโอละเห โอละชา เจ้าพระยาสู่เอ๋ย

เพลงเชิญนางหนู

ส่วนที่ 1

อ้ายนางหนูเอ๋ย หนูทุกหนพอง อ้ายหนูเจาะกลอน ไปนอนหาไหน นอนป่าเลไลยก์
คอกไม้ชมเชย

ส่วนที่ 2

นางหนูเอ๋ย นางหนูปากชวต อ้ายหนูคหขอมแหยม ค้อยแก้วค้อยคาง มาชักหนทาง
ไ้ให้นางหนูเคิน อ้ายหนูไม่เคิน จะเคินทางเก่า กระเซ่แม่กระเซ่เจ้า เคี้ยวข้าวกับสารหนู
เคี้ยวหมากเคี้ยวพลุ กระบู้กระบี้ อ้ายน้าอาบแก้วเป็นสองคืน อ้ายนกลปากดิน ปินธิปินซอน
ไปนอนหาไหน นอนป่าเลไลยก์ คอกไม้ชมเชย

เพลงเชิญผีสิงอม

ส่วนที่ 1

สิงอมเอ๋ย มาอมข้าวพอง เค็กน้อยทั้งสอง มาตักคอกจอก มาตักคอกจิก เข้าหัว
เข้าหาง นกกระยางริก ๆ อมเปี่ยมอมข้าว มาเข้าสิงอม ชนมถั่วพู อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นขู
ท้ายวัง มีคั่วยเชือกหนัง ก็ที่นั่งเหว ศาลาโองปี เฮโกลงทองป่อง อ้ายแดงเมียรัก
ชายโครงเมียจะหัก ตักน้ำกินเอง พุงข้าวกินเอง กระเคี้ยชขายเวง แม่สาวน้อยเอ๋ย

ส่วนวนที่ 2

สิงลมเอย มาอมข้าวทอง เค็กน้อยหึ่งสอง พญานกพริก พญานกเขา อมเปี้ย
อมข้าว มาเข้าสิงลม

ส่วนวนที่ 3

นางสิงลมเอย ะอมเข้าคอก เค็กไม้นางซ้ายมาหักคม เข้าหัวเข้าหาง

เพลงนางแมว

จำนวนที่ 1

วิทยากร นางนกเล็ก นกทอง

นางแมวเอ๋ย

ขอฟ้าขอฝน
ใครมิให้เบียด
ให้หมูกินข้าว
ใครมิให้กลอย
ให้ผึ้งคอยทา
ข้าวจะถูก
ฝนเพลงมา

โอ้เผือกเขาค่า

เลี้ยงไว้แรกนา

ถุงเงินแค่นั้น

ทา.. (ชื่อคน).. ควยดอก

ทา.. (ชื่อคน).. ควยดอก

นางแมวเอ๋ย

ใครให้น้ำมาก

ทา.. (ชื่อ)..

ฝนเอ๋ย

ฝนเพลงมา

มาร้องขอให้

ขอน้ำนาค

ให้เลี้ยงองนา

ใครมิให้เหล่า

ให้กลอยกายนี้

สีแม่น้ำยเอ๋ย

ลูกไม้จะแพง

ฝนเพลงมา

โอ้ค่าเขาเก็ชียง

ให้ถึงเรือนนี้

ถุงแหวนแค่นั้น

ฝนเพลงมา

ฝนเพลงมา

ใครให้น้ำน้อย

ให้โตเท่าครก

ควยดอก

ทกษะกอแฝก

ทกษะกอแฝก

มาร้องขอให้

รศห้านางแมวข้างเน้อ

ใครมิให้ปลา

ให้ข้าวคายผอย

ตัวใครชี้ถึง

อย่าเพิ่งขายลูก

ท่าตาแดง ๆ

เลี้ยงไว้คู่เอก

เป็นเศรษฐีเรือนหน้า

จากเข้าจากออก

จากเข้าจากออก

ให้หมอยจากฟาก

ควยโตเท่าสาก

ฝนเพลงมา ๆ

ยาย.. (ชื่อคน).. ให้แหกฝนเพลงมา

ยาย.. (ชื่อคน).. ให้แหกฝนเพลงมา

ส่วนที่ 2

วิทยากร นายไผ่ นกทอง

นางแมวเอ๋ย	มาร้องแป้ว ๆ	มาร้องขอไซ้
ขอไรขอนา	ขอฟ้าขอฝน	ขอน้ำมนต์รดหัวแมวหนอยเนื้อ
ปีนน้ำน้อย	ปลาสร้อยตัวเล็ก	เขาขอคนใหญ่
ทำไมให้คนเล็ก	ตาขริ้วเปลือกเค็ก	ฝนเท ฝนทองมา
หว่ามไรหว่ามนา	หว่ามป่าหนองโสน	นิมนต์หัวตาไป
สวดคาถาปลาช่อน	ท่าเมฆระกอน	มีละครสามวัน
หัวล้านกอกกั้น	ฝนเท ฝนเท	
ถ้าใครให้หน่อย	ให้หมอยจากฟาก	ใครให้มาก ๆ
ฝนทองมา	ฝนทองมา	
ใครไม่ให้ทริก	หัวตึกหยอกหยอย	ใครไม่ให้กลอย
ให้กลอยตาบึ้ง	ตัวใครชี้ฝั่ง	ให้ฝั่งค้อยตา
หมาหน้าค้อยจุมก	ฝนเท ฝนเท	

ส่วนที่ 3

วิทยากร นายไสว จันทระก

นางแมวเอ๋ย	นางแมวหลายอย่าง	แมวคำแมวก้าง
หางชอกหางยาว	แมวคำแมวขาว	ที่เท้าตีนค้าง
แมวก่ากินปลาอย่าง	แมวก้างกินปลาแห้ง	ใครว่าฝนแดง
ทานไฟให้หมา	ฝนทองมา	ละเนื้อ ละเนื้อ
โอ้เอือกเขาค่า	โอ้ค่าเขาควาย	เสียงไว้ท้ายอย

เตรียมไว้จากสูง
 คาถาอธิษฐาน
 ที่ใส่หม้อตาก
 ให้พระสิริ
 ให้เฮอะโฮ
 ใครไม่ให้ข้าวสาร
 หิ้งพิศ ๗
 ใครให้หอมมาก
 ให้เอ็งบอกเขาว่า
 เอ็งไว้นอกนา
 ที่กระหม่อมเสื้อใจ
 ผนทกษะดาน
 กระทั่งขึ้นมา
 กระดานโท ๗

กึ่งปลาหมกขึ้น
 ที่กระหม่อมเสื้อใจ
 ผนทกษะดาน
 กระทั่งขึ้นมา
 หะนานโท ๗
 หิยานธอกร่อง
 ใครให้หอมม่น้อย
 ผนทองมา
 ให้เค้าเขาเอ็ง
 ห้าชามายี่
 ให้เค้าจิ้งไร
 คลานเข้าไค้จน
 ให้ส่าระพา
 ผนเค็มกระบุง

ที่จะกินก็ไม่มี
 ให้เค้าจิ้งไร
 ทาอเข้าไค้จน
 ให้ส่าระพา
 ขอให้เค็มกระบุง
 ให้เอ็งว่ามากล้อง
 หิยานธอกร่อง
 ละเน้อ ละเน้อ
 เอ็งไว้นอกนา
 เอ็งได้เอ็งก็
 ที่ใส่หม้อตาก
 ให้พระสิริ
 ให้เฮอะโฮ

ส่วนที่ 4

วิทยากร นางละม้าย แสนสุข

นางแมวเอย

ขอฟ้าขอฝน
 ใครมิให้ข้าว
 ขอให้กลอยตายนี้
 แม่หม้ายเอย
 ลูกไม้จะแพง
 ถึงเคื่อนหก

มาร้องขอใจ
 ขอน้ำมนต์
 ขอให้ข้าวตากผอย
 ตัวใครที่
 ขยำ เฝิงขายลูก
 หักทาแคง ๗
 ผนทกหน้าใหญ่

มาร้องใหม่ ๗
 มารักให้แมวหมอยเน้อ ๗
 ใครมิให้กลอย
 แอมไปตกกระสอทราย
 ลูกไม้จะถู
 ผนเพ ๗
 แยกครากแยกใจ

ว่าจะไปโรงนา
 หอถึงบนเนิน
 ลงมาหานางแมว
 หีบข้างคิง ๆ
 ไอ้หลอกควมยาว
 ชะมดชะมอย
 นางแมวใหม่
 ฝนเท ๆ

ฝนฟ้าไม่ตก
 พระอินทร์ลอยมา
 จีบเขื่อนจิบแถว
 ช้ามเขาไม่ทอด
 มาหากรักร้าว
 ร้องไห้หาฝน
 ชนน้ำมารค

ระหกระเหิน
 นางเมขลา
 จีบแมวหลายอย่าง
 ไอ้คคไอ้คค
 หมายเอาเพลงทอย
 ปลาแก้วร่ำร้องไห้หาฝน
 ไอ้เหี่ยวโคนทุก

ส่วนที่ 5

วิทยากร นายเคิม เชี่ยวทอง

นางแมวเอ๋ย
 หางชอกหางยาว
 แมวคำกีนปลาอย่าง
 ฝนเพลงมา
 ขอฟ้าขอฝน
 ใ้หนางแมวมา
 ก็ะกินก็ไม่มี
 ไอ้เขาจ้งไร
 พาลเข้าไ้ถุ่น
 ถึงหน้าเคื่อนหา
 ฝนก็สาทลงมา
 ทะนานโต ๆ
 ไอ้คำหางเกลี้ยง

นางแมวหลายอย่าง
 แมวคำแมวขาว
 แมวคำกีนปลาแห้ง
 ชอน้ำนักรคหัวแมวม้าง
 ชื้อปลาไ้แมวช้ำกิน
 คาเถนธัปริย
 ชื้อใส่หม้อตาล
 ใ้พระพิรุณ
 ฝนตกลงมา
 ไอ้ส่าระพา
 ขอไ้เค็มกระบุง
 เสี่ยงไ้ไ้ไ้แอก

แมวคำแมวก้าง
 ชื้อไ้หาตีนก้าง
 ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
 ขอเบี้ยคำจ้าง
 กุ้งปลาหมกอื่น
 ชื้อไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
 ฝนตกชะฉาน
 ห่านไ้ไ้ไ้ไ้
 ถึงหน้าเคื่อนหา
 ไอ้เฮละโอ
 ไอ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้
 เสี่ยงไ้ไ้ไ้ไ้

ให้เข้าเรือนนี้
 เสาเรือนไม้ไผ่
 น้ำไม่ตองหัก
 จะเทาก็เอน
 มาค่าน้ำพริก
 ฝนตกเจ๊กหน้า
 ยายสีที่เห็น
 ใครมีลูกสาว
 มาปล่อยไอ้กือ
 ฝนสั่นลงมา
 ใครให้หอมน้อย
 ฝนเพลงมา

หอรบหอขวาง
 เชนน้อยเชยใหญ่
 ผักไม่ตองปลูก
 จะออกก็เอน
 ห่าคาชียบ
 ห่าผ่ายายสี
 จะหลอกตาเถน
 ทะอุกตุกแดง
 ให้พร้อมใจกัน
 มาเน้อ ๆ
 หีมมอยลากฟาก
 มาเน้อ ๆ

เลือกมาฉั่นกลาง
 ข้าวไม่ตองคำ
 ลูกไม่ตองเคิน
 ไอ้ตาเถ เอีย
 หัวไรหัวนา
 เบ็กไค้เบ็กคี่
 หีมที่แมวคราว
 ลูกสาวไม่เก่งร้องฮือ ๆ
 ครบถ้วนสามวัน
 ใครให้หอมมาก

ส่วนที่ 6

วิทยากร นายเฉลิม หิมพัชรินทร์

ขอมาอาศัยที่เข้าไปในร้วบ้าน	จัดการกันเสียใหม่	ถึงจะได้ทำนา
จนเคื่อนแปดเคื่อนเก้า	พระท่านก็เข้าพรรษา	ปีนี้นปีอะไร
ถึงไม่ได้ทำนา	เมฆหมอกคลุม	ไปทุกมุมอันนา
จะบนเหล้าไหโกฏู	จะบนหัวหมูไถนา	ไถตะไถแปร
ไถแลดูฟ้า	ขึ้นเมฆดล	เข้ามาหานางแมว
นางแมวหลายอย่าง	แมวคำจะกินปลาอย่าง	แมวคำจะกินปลาแห้ง
ใครว่าฝนแล้ง	ฝนเพลงมา	
ท่วมทุ่งท่วมท่า	ท่วมป่าหนองโสน	นิมนต์หลวงพ้อ ๓
เสกคาถาปลาช่อน	ขึ้นเมฆเสียก่อน	มีละครสามวัน
จับหัวล้านชนกัน	ฝนเพลงมา	เพลงมา

ฝนตกเปื่องล่ำง
 ไซฝนลงมา
 ฉันทจะลาไปก่อน
 แม่เศรษฐีหัวเรือนนี้
 ดูกแหวนแค้นออก
 จับหัวล้านชนกัน
 ใครให้ข้าวสารน้อย
 หนีไปเท่าครก
 ข้าวปลาจะถูกลูก
 ฝนเหลืองมา
 ท่วมไรท่วมนา
 เสกคาถาปลาช่อน
 จับคนแก่เข้คกัน

ไซอ่างคอยท่า
 ให้ข้าวสุราแล้วหรือ
 ที่หีบที่นอน
 แม่เศรษฐีเรือนนอก
 ลากเข้าลากออก
 ฝนเหลืองมา
 ที่หมอยลากฟาก
 แม่หม้ายเอ๋ย
 ลูกไม้จะแพง
 ท่วมป่าหนองโสน
 บินเมฆเสียดอน
 ฝนเหลืองมา

ฝนตกเปื่องบน
 นกกระจอกบินปรือ
 ฉันทไม่ไค้อยู่
 ดูกเงินแค้นชน
 หัวดอกเป็นมัน
 เหลืองมา
 ใครให้ข้าวสารมาก
 อย่าเพิ่งขายลูก
 ทำตาแคง ๆ
 บินคันทรวงพ้อโท
 มีละครสามวัน

ส่วนที่ 7

วิทยากร นายไสว จันทรรักษ์

นางแมวเอ๋ย
 หางชอกหางยาว
 แมวคำกีนปลาอย่าง
 ทานให้หมา
 โอ้เผือกเขาคำ
 เกรียมไว้จากขุง
 ทาเกรียบรี
 ซี้ใส่หม้อคาง

นางแมวหอยอย่าง
 แมวคำแมวขาว
 แมวค่างกีนปลาแห้ง
 ฝนเหลืองมา
 โอ้คำเขาควาง
 กุ้งปลาหมกสัน
 ซี้ตระหนี่เหลือใจ
 ฝนตกชะราน

แมวคำแมวค่าง
 ซี้เท่าตีนค่าง
 ใครว่าฝนแล้ง
 ละเนื้อ ละเนื้อ
 เสี่ยงไว้ท้ายขอย
 ที่จะกินก็ไม่มี
 โอ้เข้าจิ้งไร
 ทาอเข้าไค้ดูน

ให้อัพระสิริ
 ให้อะละโอ
 ใครไม่ให้ชาวสาร
 คึงหนึ่ก ๆ
 ใครให้หอมมาก
 ให้อะเออเขาค่า
 เสี่ยงไว้ดอกนา
 จีกระหนึ่กให้สือใจ
 ฝนตกกระดาน
 กระทั่งขึ้นมา
 กระดานโท ๆ

กระทั่งขึ้นมา
 หนานโท ๆ
 ให้นานลอร่อง
 ใครให้หอมน้อย
 ฝนหลงมา
 ให้อะเขาเกยียง
 ฟ้าผ่ายายสี
 ให้อะเจ้าจิงโร
 คดานเข้าไถ่ดู
 ให้อัสาระพา
 ฝนเต็มกระบุง

ให้อัสาระพา
 ขอให้เต็มกระบุง
 ให้อะข่วงมาค้อง
 ให้นมอยลากฟาก
 ละเน้อ ละเน้อ
 เสี่ยงไว้ไถ่ดอก
 เบ็ดโค้เบ็ดคี่
 จีใส่หม้อคาง
 ให้อัพระสิริ
 ให้อะละโอ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวกณณา คงยิ้ม

เกิดวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2502

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 166 หมู่ 6 ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวรวิทยา อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2521	เตรียมอุดมศึกษา (แผนกศิลปภาษา) จากโรงเรียน กำแพงเพชรพิทยาคม
พ.ศ. 2523	ป.กศ.สูง (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทประวัติศาสตร์) จากวิทยาลัยครูกำแพงเพชร
พ.ศ. 2526	ค.บ. (วิชาเอกภาษาไทย) จากวิทยาลัยครูกำแพงเพชร
พ.ศ. 2531	กศ.ม. (วิชาเอกภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากคำบอกเล่าของ
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์

บทคัดย่อ
ของ
กฤษณา คงปิ่น

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประชานิยต
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สิงหาคม 2531

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ค่านิยมและความเชื่อที่ปรากฏ
ในเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากคำบลเซาของ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยแบ่งเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. เพลงร่ำวง
2. เพลงปฏิพากย์ 3. เพลงประกอบการละเล่นเบ็ดเตล็ด และนำเสนอผลแบบพรรณนา
วิเคราะห์

จากผลการศึกษามีพบว่าเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากคำบลเซาของ
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ค่านิยมของชาวยะหริ่ง โดยเน้น
การมีชีวิตที่สมบูรณ์จากความเชื่อและค่านิยมของสังคมเพื่อเป็นแนวทางการประพฤติ อันจะเป็น
เครื่องชี้นำทางเลือกให้แก่บุคคล ดังนั้นความนึกคิดที่สะท้อนออกมาจากบทเพลงประกอบ
การละเล่นพื้นบ้านนี้ จึงเป็นการช่วยชี้แนะวิธีการให้คนรู้จักเลือกทางปฏิบัติ เพื่อให้สังคมยอมรับ

เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจึงมีคุณค่าในฐานะสะท้อนรูปแบบแห่งค่านิยม
ความเชื่อที่ดีและเหมาะสมให้คนได้กระทำตามอย่างเสรี อันจะนำไปสู่ความสงบสุขทั้งใน
ส่วนคนและส่วนรวมของสังคม

AN ANALYSIS OF FOLK SONGS IN TUMBOL KHOW THONG,
AMPHOE PHAYUHA KHIVI, CHANGWAT NAKHON SWAN

AN ABSTRACT

BY

KRISANA KONGYIM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

August 19~~78~~⁸

The purposes of this study were to analyze the social values and beliefs found in Folk Song in Tumbol Khowthong, Amphoe Phayaha Khiri, Changwat Nakhon Swan.

The Folk Songs used in the study were classified into three topics--Ram Wong Songs, Dialouge Songs and songs accompanied by miscellaneous plays. The presentation of this study is analitical description.

The findings were that Folk Sonks in Tumbol Khowthong, Amphoe Phayuha Khiri, Changwat Nakhon Swan, reflected both villagers' beliefs and social values. The presentation was mainly dued to villagers who had acquired the beliefs and social values and had a very completed lives. The reasons were for a pattern of actings and for a selective ways of life fo each person. So, the thinkings reflected in Folk Songs could foretell of any methods for each people to choose and follow up and was accepted by the society.

The Folk Song' values were that they would reflect the structures of social values and good beliefs which were suitable for any people to make thier ways own of lives. Finally, the reflections cauased both personal and social peacefullness.